ANDRA SAMLINGEN. --------------------------

FOLKDIKTNING,

VISOR, FOLKTRO, SÄGNER OCH EN **SVARTKONSTBOK, SAMLAD OCH UPPTECKNAD I SKÅNE** AF **EVA WIGSTRÖM.** (AVE.) --------------- GÖTEBORG.TORSTEN HEDLUNDS förlag.

GÖTEBORG Göteborgs Handelstidnings Aktiebolags tryckeri. 1881.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna bok föregicks av en samling året innan **Folkdiktning, visor, sägner, sagor, gåtor, ordspråk, ringdansar, lekar och barnvisor**. Postumt utgavs en tredje 1952, baserad på författarens efterlämnade manuskript i serien *Svenska sagor och sägner. 11, Folktro och sägner från skilda landskap.*

Boken, som tillhör The Library of the University of California, har scannats av Google Books. Den anpassades för Projekt Runeberg i augusti 2013 av Bert H.

VISOR.

Himmelsbudet.

(Ön Hi'en.)

Herr Kriste han bor uti •himmelrik’, han talte till engeln så saktelig’.

— Mig >kedes» vid att lefva så länge just mer —

»Ja, du skall fara ned till jorderik’ och hemta en jungfru nu upp till mig!>

Jungfrun gick ut och kammad’ sitt hår, så hörde hon en fogel sjunga i år:

»Krist gifve att den fogeln vor' min, jag skulle sätta honom i förgyllande skrin!

Krist gifve att fogeln vor’ tam,

jag skulle sätta honom på förgyllande stam!»

1Den jungfrun gick ut allt frisk och sund, men in kommer hon med helsot i mund.

»O, kära min syster, I bädden min säng, o, kära min moder, I leden mig till den!

Ack, käre min broder, du hemtar mig prest, och, käre min fader, I sitten mig näst!»

— Mig kedes vid att lefva så länge just merFogeln på liljekvist.

(On Hven.)

Der satt en fogel på liljekvist,

— Om sommaren —

han sjöng så ljufligt 0111 Jesu Krist.

— I himmelen är stor glädje —

Der stod en jungfru och hörde derpå; han sjöng, att hon skull’ bli döder i år.

»Han sjunger, att jag skall bli döder i år jag känner mig inte döden att få.»

Men innan aftonsolen rann ner, den jungfrun hon rörde sig aldrig mer.

De buro detta liket allt öfver en ö, och der föllo tårar, som här faller snö.

De buro detta liket öfver en äng, och der föllo tårar, som här faller regn.De buro detta lik Öfver kyrkogården fram,

— Om sommaren —

och alla Guds englar gingo före och sang.

— I himmel en är stor glädje.Herr Peder och liten Kerstin.

(Molle fiskeläge, Luggude härad.)

Herr Peder och liten Kerstin de; sutto öfver bord,

— Den älskog vilja vi begynna — de talte så rAånget skämtefullt ord.

— Jag kan eder aldrig förglömma —

»Mitt bröllop skall_stå så högt upp i land, att aldrig någon jungfru dit komma kan.»

»Skall edert bröllop stå så högt upp i land, men blifver jag bjuden, nog slipper jag fram.»

Herr Peder han låter sitt bröllöp stå fort, men liten Kerstin hon låter sin gångare kringsko.

Liten Kerstin låter skära sig bröllopskläder ny’ och med skarlakansband^och perlor sy.

Liten Kerstin sade till småsvennen sin:

»I hemten mig in grå gångaren min.»Liten Kerstin hon sätter sig på gångaren grå, så rider hon sig fram till bröllopsgård.

Liten Kerstin säger till småsvennen sin:

»I gången eder för herr Peder nu in! ;>

Småsvennen gick för herr Peder in: ,

»Här ute håller en jungfru så fager och så fin.»

»Håller der en jungfru^ så fager och så fin, så bjuden henne gå i bröllopssalen in!»

Liten Kerstin steg in genom dörren och neg, herr Peder till henne med vreda ögon ser.

»Välkommen liten JCerstin, välkommen här in, nu skola vi dricka både mjöd och vin!»

»Mig lyster ej mjöd,' mig lyster ej vin, men mig lyster sitta vid unga bruden din.»

»Nej inte får du sitta vid unga bruden min,

men du skall gå på golfvet och skänka mjöd och vin >.Liten Kerstin så sakta öfver golfvet går, hon fäller så mången sorgefull tår.

Bruden hon talte till brudgummen sin:

»Hvad är det för en jungfru, som här har kommit in?/

Herr Peder han svarade unga bruden sin:

»Det är en, som förr varit kärestan min.»

Bröllopet stod i dagarne två, men inte ville bruden i sängen gå.

Liten Kerstin bar in forgylda stolar två:

»I sätten eder båda nu häruppå!»

Liten Kerstin hon klädde af dem strumpor och skor, så ledde hon dem båda till brudesängen fram.

Liten Kerstin hon gick ned åt rosende gård, der hängde hon sig i sitt fagergula hår.

Budet kom fort för herr Peder in:

>1 rosengård hänger en jungfru så fin.»Herr Peder han sig utur kammaren sprang, slog dörrarne i, så låsarne sang.

»Ack, liten Kerstin min, hänger du här, allt medan du lefde jag höll dig så kär!»

Herr Peder han lät gräfva den grafven så bred, att han skulle ligga vid sidan bredvid

Han satte sitt svärd till en abildsrot, så hvassa udden genom hjertat stod.

Om morgonen innan dagen blef ljus, så var der tre lik uti herr Peders hus.

Det första var han sjelf, det andra hans mör

— Den älskog vilja vi begynna —

det tredje hans unga brud, af sorg månd' hon dö.

— Jag kan eder aldrig förglömma —Hafsfruns tärna.

(Engelholm.)

Hertigen går för sin moder att stå.

— Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön — »Hade icke jag en syster så båld?»

— Blåser kallt, lcallt väder ifrån sjön —

»Jo visst hade du en syster så båld, men henne har hafsfrun uti sitt våld.»

Ung' hertigen låter kringskära sitt hår, så rider han sig till hafsfruns gård.

Fyra guldhästsko, tjugofyra guldsöm ung' hertigen rider i stridaste ström.

>Här sitten I, hafsfru, så fager och fin, som solen den klara I lysen och skin'.»

»Nej, jag är ej fager och jag är ej fin, men jag har en tärna, som solen hon skin',>»Hur skall jag väl komma i hafsfruns gård, der porten är af jem och låsarne af stål?»

»Är porten af jem och låsarne af stål, så har jag väl nycklar, som der kunna gå.»

Ungersven går sig åt salen då, hafsfrun hon går för sin tärna att stå.

»Hör du min tärna, hvad jag dig säga vill nu skall du dig för en ungersven gå in.»

»Hur skall jag väl för en ungersven stå, jag icke sett solen p$ femton år?»

Så satte de på henne en silfvervirkad särk, som fjorton jungfrur haft uti verk.

Så klädde de på henne den kjortelen röd, den skinte mot jorden liksom en glöd.

Så klädde de på henne den kjortelen blå, silfver och guld i hvar fåll der låg.Så snörad' de henne med en liten guldsno', femton guldvippor den ned till jorden drog.

Så satte de på henne de guldringar fem:

»De skall du bära till en'äreskänk.»

Så satte de på henne en guldkrona röd:

»Den skall du bära allt efter din död.»

Så sattes en guldkanna på hvardera hand:

»Nu skall du gå för ungersvennen fram.»

»Inte så tager jag guldkannan af din hand, förr än du säger mig din faders namn.»

»Kungen af Engeland var kär fader min, unge hertig*) var kär broder min.»

— »Då tager jag kannan af din hand, så äro vi syskon i Jesu namn.»

*) Den 77-åriga kvinnan sjöng och sade herr Tig, men hon uppfattade dock namnet som titeln hertig. En variant af samma visa finnes i den af mig 1880 utgifne “Folkdiktning*4; der heter ynglingen Hildebrand., Ung hertig gick för hafsfrun in:

»Må eder tärna få följa mig?»

»Åh ja, det kan hon väl få; hon må bli borta i dagarne två.»

Så sveper han henne i kappan den blå, så lyfter han henne på gångaren grå.

Fyra guldskor, tjugofyra guldsöm hertigen rider i stridaste ström.

Hafsfrun hon väntar i dagarne två, men inte så kom hennes tärna ändå:

Hafsfrun hon väntar i dagarne fem, men inte så kom hennes tärna igen.

Hafsfrun hon vrider sina händer i blod:

— Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön —

»Gud nåde den jungfru, som skalkar skall tro!>

— Blåser kallt, kallt väder ifrån sjön —Hildebrand.

(Mölle fiskeläge, Lilggude härad.)

Hildebrand han tjente uti konungens gård,

— Uti löndom —

han tjente der för den ypperste sven.

— För det har allt timat i min ungdom —

Hildebrand han tjente uti konungens gård, han tjente der troget i sju runda år.

Och Tidenborg hon blef så dägelig en mö,

och Hildebrand han red sig ett stycke ut på snö’.

Der högg han i hjel fyra, der högg han i hjel fem, der högg han i hjel kungens tolftusende hofmän.

»Ack Hildebrand, ack Hildebrand, du stillar nu ditt

svärd,,

ty väl är min fader en bättre ära värd!v

»Ack Tidenborg, ack Tidenborg, I gifven mig er hand, der före vill jag föra till främmande land!Till främmande land vill jag föra min mö, der hon skall sorglöst lefva och syndalös dö.

Ja, eder vill jag föra allt uti det land, ty der rinner vin, som här rinner vann.»

»Ack Hildebrand, ack Hildebrand, eder vill jag tro, för i främmande land der lyster mig att bo.»

Hildebrand han sadlar sin gångare grå:

»Vill du bli hos din fader eller nu med mig går»

Hildebrand han breder ut sin kappa den blå:

»Lyster dig, min lilla Tidenborg, att sitta deruppår»

När som de kommo till borgaled,

ute stod hans moder och hvilad' sig bredvid.

»Ack Hildebrand, ack Hildebrand, hvi är du så tyst, hvi är du icke lustig, som du har varit förr?»

Det är väl icke underligt om jag är så tyst, jag har fått sår, ja mång't sår i mitt bröst. >»Ack Hildebrand, ack Hildebrand, hvad jag säger dig, hvi förer du din brud så bleker till mig?»

»Det är väl ej underligt att bruden är så blek, hon har väl sett mig i så hårdan en lek.

Ack, kära du min syster, du bädda upp min säng, för dig skänker jag båd' åker och äng.

Ack, käre du min broder, du hemtar mig en prest, för dig skänker jag min fästemö näst!»

Om morgonen helt bittida, förrn dagen sken ljus, så var der tre lik uti Hildebrands hus:

Det första var Hildebrand, det andra var hans mö,

— Uti löndom —

det tredja var hans moder, af sorgen månd' hon dö.

— For det har allt timat i min ungdom. —Prins Olof.

(Mötte fiskeläge, Luggude härad.)

Prins Olof han går för sin moder att stå:

— Drifver dagg, faller rim —

»Får jag inte drifva stad och gifta mig i årr>.

— Den jag har svurit tro min —

»Jo väl så får du drifva stad och gifta dig i år, men akta dig, att frillan ej bedrager dig då.»

Prins Olof han sadlar sin gångare grå, så ridei1 han sig till sin kära frillas gård.

När som han kom till sin kära frillas gård, ute stod hon och kammade sitt hår.

»Välkommen, prins Olof, uppå våran gård!

Ack, luta dig ned, låt mig hviska vid dig få!

Prins Olof han lutad' sig ned på sadelknapp, en liten silfverbunden knif i hans sida hon stack.Prins Olof han svang sig på gångaren grå, så red han sig hem till sin kära moders gård.

»Välkommen min son Olof uppå våran gård!

Hvad är det för bk)d du har på hvitan arm?»

»Det är väl inte blod, fast eder tyckes så,

det är af det vinblandade mjöd jag drack i går.»

»Mjödet och blodet det är ju olikt: mjödet är brunt, men blodet är rödt.

Ack, säg mig du, kär sonen min, hvarför har du så blek en kind?»

»Det är väl ej underligt 0111 kinden den är blek; dagen den är lång och solen skiner het.

Ack, kära du min syster, du bäddar upp min säng, och käre du min broder, släpp fålen i grön äng!

Ack, käre du min broder, du hemtar mig en prest,

— Drifver dagg, faller rim —

och kära du min moder, I stånden mig näst!»

— Den jag har svurit tro min. —Stolt Magdalena.

(Väsby socken, Lwjgude härad.)

Stolt Magdalena talte till svennerna två:

»I läggen mig guldsadel på gångaren grål

— I ron mig öfver sjön med de åror —

/

I läggen mig guldsadel på gångaren grå, och mig lyster sjelfver att rida der uppå.»

Stolt Magdalena talte till styresmannen så:

»I natt vill jag segla Öfver böljan den blå.»*

s Ack, kära stolt jungfru, I blifven här i natt, der tändes upp ett väder och böljan går så stark. >>

»Låt blåsa, låt blåsa, hvad det blåsa kan, ty likväl skall jag sofva på Kellervalls arm.»

När som de kommo allt midt i det sund,

der tändes upp ett väder, de sjunka må till grund.Stolt Magdalena talte till styresmannen så:

»I kasten öfver bord min gångare den grå.

Väl ser jag min gångare hur den sjunka må, der ser jag min guldsadel, han ligger der uppå.

Stolt Magdalena talte till styresmannen så:

»I kasten öfver bord mina tärnor de små!»

Stolt Magdalena talte till styresmannen sin:

»I kasten öfver bord mitt lilla guldskrin!

Väl ser jag mitt guldskrin hur det sjunker re n, och deruti ligger så mången ädelsten.»

Stolt Magdalena talte till styresmannen så:

»I kasten öfver bord min kappa den blå!

Väl ser jag min kappa hur den sjunka må, mig lyster nu sjelfver att hvila der uppå.

Om någon utaf eder skulle komma i land, så helsa herr Kellervall, min käre fästeman.Helsa herr Kellervall så mången god natt, som himmelen ‘den är med stjernor fullsatt.

Helsa herr Kellervall så mången god natt, som hafsbottnen är med sandkorn belagd!»

När som de kommo på herr Kellervalls gård, de stora vaxljus de brunno i hvar vrå.

Herr Kellervall han sitter och dricker sitt vin: »Stolt Magdalena hvilar uppå den hala sten.»

Herr Kellervall han sitter och dricker sitt rus: »Stolt Magdalena hvilar allt uppå hafvets grus.»

»Är det nu sant, som du för mig säga må, så lyster det mig sjelfver att hvila der uppå.»

Herr Kellervall han talte till kammarsvennen sin: »Du hemtar mig in ett glas med bästa vin!»

Herr Kellervall han sig in åt kammaren sprang, han slog igen dörren, så låset det sang.Herr Kellervall han satte sig att skrifva två brcf, det ena till sin moder, det andra till svärmodern sin.

Herr Kellervall han såg uppå timglaset sitt, sen sätter han sin väija uti sitt unga lif.

— I ron mig öfver sjön med de åror —Hjertesorg.

(Mölle fiskeläge. Lvggude härad.)

Det var en afton »sildigt» jag lade mig till hvila, jag visste mig ej hafva någon kvida, så kom der ett bref ifrån kärestan min, jag skulle till henne bortrida.

— Tvunget hafver älskog emellan mig och henne —

Så gångar jag mig i stallet ut och leder af falarne ut den bäste, så tog jag mitt betsel, och det var af guld och sadeln med guld var beslagen.

Så gångar jag mig i salen in och klädde på mig kläderna de bästa, så red jag fem styfva mil, då andra de lågo sötelig' och sofvo.

Och när jag kom till min svärfaders gård, då klädde de min fästemö till grafven, så stodo der fem höfviska jungfrur dervid, väl kunde jag mig en annan utvälja.Men hennes like finnes icke i detta konungaland, ej heller i sju konungariken; nej, om jag än sökte all verlden om kring, visst aldrig jag fann hennes like.

Hennes hår det var spunnet af det rödaste guld, var flätadt i en liten »flöjelsmössa», hennes kinder voro hvita, hennes fötter voro små, hennes ögon voro blå som en dufvas.

Bröst hade hon som ädelt svanedun och munnen var som sockret det söta; hennes böner de voro så innerligt till Gud, ja, i himmelriket skola vi mötas.

— Tvunget hafver älskog emellan mig och henne. —Fröken Gyllenborg.

O

(Ströfvélstorps socken, Södra Asbo härad.)

Hör du, fröken Gyllenborg, hvad jag vill säga dig!

— Uti löndom —

Vill du nu följa ur landet med mig?»

— För det har allt timat i min ungdom. —

»Gerna vill jag följa ur landet med dig, och småsvennekläder jag drager på mig.»

Riddarbåld han sadlar sin gångare grå, så sätter han skönaste jungfrun derpå.

>Hör, min käre Riddarbåld, hvad jag vill säga dig, hvarföre har du tagit fästemön från mig?»

»Det är väl ingen fästemö, fastän du tycker så, det är ju endast min tjenare små.»

Hör nu, käre Riddarbåld, ljug icke för mig, jag kände fröken Gyllenborg förr än jag såg dig!»Riddarbåld satte jungfrun på gångaren spak, så redo de sig uti sakta god mak.

De redo igenom så mången små by, de väckte ej hundar, de gjorde ej gny.

De redo allt uti den grönaste lund, der lyster det jungfrun att hvila en stund.

Riddarbåld bredde ut kappan den blå, der lade de sig att sofva uppå.

Han lade sitt hufvud uti hennes sköt',

så sof han hos jungfrun en sömn, som var söt.

»Hör du, käre Riddarbåld, sof icke längre nu, jag hörer nu ljudet af lurame sjul

Jag hörer min moders förgyllande lur,

den kom ej ur huset allt se'n hon stod brud.

Hör du, käre Riddarbåld, sof icke längre så, jag hörer min faders gångare grå!»Riddarbåld han slog sina handskar

i mark:

»Här skolen I finna en riddare stark!»

Riddarbåld svingar sin gångare kring, der fäller han konungens hofmän i ring.

Riddarbåld slagtar de bröderna fem,

och ej den sköna jungfrun hon sörjde för dem.

Riddarbåld slagtar de bröderna sju,

och ej den sköna jungfrun hon sörjde ännu.

Riddarbåld torkar sin blodige knif.

>Ack, om min käre fader finge njuta sitt lif!»

Riddarbåld torkar sin blodiga brand,

så högg han af kungen både hufvud och hand.

»Ack hör du, käre Riddarbåld, jag säger det rätt, ej bärer du stolt din kungliga drägt!»

>Du inte det känner och icke förstår, slätt inte du vet mina dödliga sår.»Så redo de hem till Riddarbålds gård, ute för honom hans kära moder står.

»Hör, min kära moder, hvad jag vill säga dig: Du rede en säng rätt snarlig' åt mig.

Du rede den säng åt mig och min mö, hos henne jag vill nu till sistone dö.»

När natten var lyktad och dagen vardt ljus, så var der tre lik uti Riddarbålds hus.

Det ena var han, det andra hans mö,

— Uti löndom —

det tredje hans moder, af sorg månd' hon dö.

— För det har allt timat i min ungdom —Risa lill'.

(Norrhuiddinge socken, Har jagers härad.)

Risa lill' hon slog i gullväf med kraft,

— Åhå! —

så begge hennes bröst de rann.

— Åhå! — j

Modem talte till Risa lill' med hast:

»Hvad är det för mjölk, som rinner ur ditt bröst?»

»Det är väl icke mjölk, som rinner ur mitt bröst, det är utaf mjödet, som jag drack i går.»

Modern slog Risa lill' på snöhvitan kind:

;»Skall du nu ljuga för moderen din!»

»Inte skall jag ljuga för moderen min; skön Edervall i lunden har lockat mig.»

»Har skön Edervall i lunden så lockat dig,» så skall jag låta honom hänga, ditt foster låta bränna.»'Risa, lill' gick i sin kammare in, så talade hon till småpigan sin:

»Gud gifve det var kväller och moder ville till sängs gå, så skulle jag i lunden med skön Edervall tala få!».

När det blef kväller och alla till sängs gått,

Risa lill’ gångar i lunden till skön Edervall så brådt.

Hon klappar på dörren med fingrar så små, men skön Edervall han drager ej låset ifrå’.

»Statt upp, skön Edervall, drag låset ifrå’, det är ju din Risa lill’, som utanför står!»

Skön Edervall han springer ur sängen med hast:

»Jag tyckte mig höra- allra kärestans röst!»

Han henne tog i famnen, satte henne i sitt knä: »Hvi kommer min Risa lill’ i kvällen så sen: >

»Jo, jag hafver kommit i kvällen så sen, ty min moder är blifven oss båda så vred.»»Är din moder blifven oss båda så vred. så skall hon oss aldrig mera få se.»

Skön Edervall gångar ur stallet fram, två gångare leder han vid sin hand.

Den ene var hvit, den andre var grå, på den hvite han breder sin kappa blå.

Sedan sätter han Risa lill’ deruppå; den grå, den rider han sjelfver uppå.

Men huru de rida åt vägen fram, tårarne på Risa lill’s kinder de rann.

»Antingen är vägen för dig allt för lång, eller är gångaren dig allt för trång?»

»Ja, väl är vägen mig allt för lång och väl är gångaren mig allt för trång.»

Skön Edervall han breder ut sin kappa blå, der föder Risa lill’ de sönerne två.»Om jag nu hade mig en fulltrogen vän, som hemtade mig en droppe vatten än’.'

»Du vet ju du har en vän så tro’, som hemtar dig vatten i sina egna sko’.>

Skön Edervall han sprang som fogelen flög, men när han kom till baka var kärestan död.

Skön Edervall han satte sitt svärd mot en rot, så tryckte han det in i sitt hjerteblod.

Den följande dagen, då solen sken ljus, då fördes fyra lik till skön Edervalls hus.

Der, som de dött, strax en källa uppsprang,

— Åhå! —

och dervid en fogel om dem båda sang.

— Åhå! —Tärningspelet.

(Molle fiskeläge, Luggade härad.)

Jungfrun satt i buren och sydde guld på skinn, så kom der en båtsman och svingade in.

— De lekte, de spelte guldtärning —

»Ack, hör du lille båtsman, du drager nu från mig, har du ej lust att spela guldtärning med mig?»

»Jag har väl lust att spela guldtärning med dig, men jag har inte rödan guld att sätta upp mot dig. >

»Så sätt du upp din kappa, 0111 än den är blå, jag sätter upp min ära, den är mer värd ändå.»

Första gången tärningen på tärnebordet rann, den båtsman han tappade och jungfrun hon vann.

Den andra gången tärningen på tärnebordet rann, den båtsman han tappade och jungfrun hon vannDen tredje gången tärningen på tärnebordet rann, jungfrun hon tappade, den båtsman han vann.

»Ack, hör du liten båtsman, du gå nu brådt från mig, en silkestickad skjorta den vill jag gifva dig!»

»En silkestickad skjorta den får jag när jag kan, men jag vill ha den jungfru, jag med guldtärning vann. >.

»Ack, hör du liten båtsman, du gå nu brådt från mig ett skepp uti hafvet, det vill jag gifva dig!»

»Ett skepp uti hafvet, det får jag när jag kan, men jag vill ha den jungfru, jag med guldtärning vann.

»Ack, hör du liten båtsman, du gå nu brådt från mig, ett slott uti fästet, det vill jag gifva dig!»

»Ett slott uti fästet, det får jag när jag kan, men jag vill ha den jungfru, jag med guldtärning vann.»

Jungfrun står på golfvet och kammar ut sitt hår: »Gud nåde mig arma mö för fästeman jag får!»Ungersven på golfvet går, han viftar med sitt svärd: »Nog får du bättre fästeman, än nå'nsin du var värd.

Jag är väl ingen båtsman, fastän jag synes så, jag är den äldste kungason, för Englands tron månd'

stå.»

»Ar du den bäste kungason, för Englands tron månd'

stå,

så skall du få min ära, ja, om jag hade två.»

— De lekte, de spelte guldtärning —Prinsessan och sjömannen.

(Fiskeläget, Borsta husen, Rönnebergs härad)

Der kom en ung prins ifrån Engeland hän, han tänkte, att han skull' få prinsessan till vän. Hon svarade strax: »Nej, det går icke an, jag vill icke hafva den prinsen till man. >

Der kom en matros så stilla en gång, prinsessan honom älskad' och ville ha till man. Han var väl icke fattig, han var väl icke rik. »Jag tycker slätt inte han kan försörja dig.»

»Ack jo, käre fader, matrosen är min, matrosen jag älskar af hjerta och sinn', matrosen jag älskar, matrosen vill jag ha, matrosen vill jag älska tills jag lägges i min graf!»

»For det du honom älskar af hjerta och sinn', så skall jag låta honom i fångatornet in; du skall honom aldrig ega, du skall honom aldrig få om jag så sjelfver skall honom ihjelslå! >Om afton' klockan åtta matrosen passa på, han »bankade» på dörren med fingrarne små:

»Statt upp, du sköna jungfru, du släpper mig väl in, du vet ju att det är allra kärasten din!»

Om morgon' klockan åtta, matrosen skulle gå, stod kungen bakom dörren, han stod och passa på, så drog han ut sin värja och stack uti hans bröst. Hon skrek och hon ropade: »Nu miste jag min tröstU

Prinsessan hon spörjer sin fader om förlof i morgon klockan åtta på slottet att gå.

»Der skola vi möta musikanterne sex, der skola vi dansa och roa oss som bäst.»

»Förlof skall du hafva, förlof skall du fa, så tager du till äkta den prinsen ändå.

Du kan ju sjelf besinna, .du är utaf det stånd, att du månde hafva en kungason till man.»

Prinsessan hon talar till tjenaren sin:

»I hemten mig in de glasen med vin'.

I lägg' mig i hans kista, I sätt mig i hans graf, så sofver jag så sött på min kärastes arm!Gud nåde och Gud tröste de föräldrar sa mild', som förbjuda sina barn, att taga hvem de vill'! Det må jag bekänna med jämmer och med sorg, att jag hafver älskat en sjöman en gång.»Konungen och spåkvinnan,

(Glimåhra socken, Östra Göinge härad.)

Småsvennen sade till konungen så:

— Uti löndom —

»Här är en liten spåkvinna uppå din gård.v

— Det torde jag väl våga i min ungdom —

Konungen sade till småsvenner två:

»I bjuden liten spåkvinna in till mig gå!»

»Ack huru skall jag in till konungen gå, ty jag är endast klädd uti vadmalet grå!»

Konungen han klappar på dynan den blå; »Det lyste liten spåkvinna hvila deruppå!»

»Det vore väl godt att få hvila deruppå, om der ej voro så många nålsuddar små.»

»Hör du, liten spåkvinna, men du är så huld, hur många pengar har jag i mitt schatull?»»Penningar har du ej flere än två,

och dertill en halfver, om jag det säga må.^

»Hör du, liten spåkvinna, men du är så båld, huru många drängar har jag uti mitt våld?

»Drängar det hafver du nu endast tolf, som duka ditt bord och som sopa ditt golf. >

»Hör du, liten spåkvinna, men du är så vis, säg huru lång blifver då lifstiden min?»

»Käre herre konung, I talen ej så,

här går er unga drottning och lyss deruppå!

»Lyssna och lyssna der hvem som vill, likväl skall I säga mig lifstiden min!»

">Mickelsmessodagen, som faller in i höst, då får vår herre konung helsot i sitt bröst.

Nästa vårfrudag, som faller nästa år, då sättes vår konung på förgyllande bår.»»Hör du, liten spåkvinna, men du är så vis, huru länge lefver min drottning efter mig?»

»Drottningen gångar med de sönerna två, när de skåda dagen skall hennes lif förgå.»

«Hör du, liten spåkvinna, men du är så huld, eder vill jag gifva ett slott utaf guld.»

»Ett slott utaf guld vore godt till att få,

— Uti löndom ^—

men inga rikedomar jag aktar uppå.»

— Det torde jag väl våga i min ungdom —Hittebarnet.

(Glimåhra socken, Östra (röinge härad)

Jungfrun hon gångar sig i stenstugan in, der föder hon sig ett rosenrödt kind.

— Så sade den jungfrun: Gud nåde mig och Gud

bättre mig! —

Se’n svepte hon det i det hvitaste lin’, så lade hon det i förgyllande skrin.

Jungfrun hon gångar till sjöastrand och skjuter det skrinet ut ifrån land.

Konungen stod allt uppå sin gård, så såg han ett skrin uppå böljan den blå.

Konungen ropte på småsvenner två:

»I hemten mig skrinet från böljan den blå!»

När han fick detta skrinet för sig in, så fick han der se ett rosenrödt kind.Då skyndade de med det barnet till dop, han sad’, det skulle heta Karl Vattenflod.

Karl Vattenflod växte i år och förstånd; kungen sad’: »Du skall hafva min dotter försann. »

Så höllo de bröllop i dagarne två, men bruden hon ville i sängen ej gå.

Så höllo de bröllop i dagarne tolf, se’n togo de bruden i sängen med våld.

»Du Karl, ack du Karl, du gore mig ej harm, ty jag är din moder och du är mitt barn.»

Karl han sig gångar för konungen in:

»Nu är jag blifven vigd vid kär moder min.»

»Är du blifven vigd vid kär moder din, så skall hon halshuggas och brännas se’n.»

»I konung, I konung, I talen ej så, ty då vill jag hellre i hennes ställe gå!»>Ja, efter du nu har din moder så kär, så skall hon få lefva i alla sina dar.'

Då sade den jungfrun: Gud vare lof, Gud vare

lof! —Den onda styfmodern.

(GUmåkra socken, Östra Göinge häracl.)

Det hände sig en gång, der blef sjukdom i stan’, fru Edela hon dog ifrån sina små barn.

Dessa tre små barn fick en styfmor så hård, de bad sin far om lof att gå till sin kära moders graf.

»Mina tre små barn, jag ger eder lof; gå, frågen nu också er styfmor om lof.»

Dessa tre små barn togo sjelfva sig lof, de gingo så sakta till sin kära moders graf.

Det ena gret vatten, det andra gret blod, det tredja suckade sin moder upp af jord,

»Hvem är det som suckar så tungt uppå min graf? > så svarade Guds englar: »Det är dina tre små barn.»»Mina tre små barn, gån så sakteliga hem, emellan klockan tolf och ett vill jag komma hem.

När de kommo hem var deras styfmor vred i sinn’, och drog de tre barnen i kammaren in.

Det ena hon sparkade, det andra hon slog, det tredja hon ref uti håret och drog,

I samma stund fru Edela i dörren stod, fru Trolla hon Kristi kors öfver sig slog.

»Du behöfver ej skrifva Kristi kors öfver dig, jag tänker icke göra något ondt öfver dig.

Hvarför låter du mina barn gå med träskor?

Jag vet jag har lernnat både strumpor och skor.

Hvarför låter du mina barn gå hungriga i säng?

Jag vet jag har lemnat både åker och äng.

Hvarför låter du mina barn ligga på hö och strår . Jag vet jag har lemnat de bolstrarne blå.Vill du vara som en mor mot mina små barn, så skall jag i himmelen reda din sal.

Vill du ej vara för mina barn en mor, så skall jag i helvete dig reda en stol.

Nu har jag ej tid att längre snacka med dig, ty himmelrikets klockor de klämta efter mig.'>Ola Fagerlin.

(ÖrhenecU socken, Östra Göinge härad)

Ola Fagerlin han tjente på konungens gård för penningar och väl skurna kläder; så litet han åt och mindre han drack, han sörjde så mycket sin kära.

»Jag har fått en tidning allt uppå denne dag, som säger att min käresta är döder; men tusen gånger hellre så vill jag vara död, ä,n följa min käresta till grafven.»

Ola Fagerlm han sadlar sin gångare grå, det var den bäste uppå stallet; se’n rider han sig åt det nordiska fjell långt fortare än foglarne de flyga.

Ola Fagerlin han binder sin häst vid en lind, och tårarne de strömma så strida; se’n gångar han sig i sorgehuset in,

der fruar och jungfrur de greto.Ola Fagerlin han gångar sig litet bättre fram,, der grefvar och baroner de sutto; hvartenda sandkorn, som var på deras golf, det vattnade han med sina tårar.

»Hör du, Ola Fagerlin, hvad jag vill säga dig: hon var väl intet mera än en kvinna, men jag försäkrar inför hela mitt folk, att du skall få den yppersta grefvinna.»

»Den yppersta grefvinna den passar jag ej för, den vill jag ej af eder begära; men jag vill hellre resa åt den rosengröna lund, för der att uppsöka min kära.»

Kistan var af silfver och locket var af guld och bottnen var af marmorstenar; der hvilade jungfrun så fager och huld, snart hvilar hon ej längre allena.Truls med bågen.

(Hjemarps socken, Bjäre härad.)

Truls han tjente i konungens gård i femton veckor och så ett år.

»Gif mig lön!?/ sa' Truls med bågen.

v Slätt ingen lön hafver du förtjent^ min yngsta dotter har du bortskämt.»

»Sad' du det!» sa' Truls med bågen.

Truls tog kungen i hår och i skägg och satte honom i husets vägg.

»Sitt da der!» sa' Truls med bågen.

Se'n Truls han sig gångar öfver ett kärr, der låg' tre rackare och flådde en märr. »Flå bra!» sa' Truls med bågen.

Den ene han flådde, den andre han stack, den tredje han låg vid rumpan och drack. »Drick ut!» sa' Truls med bågen.De två nu uppåt skogen »löp», den tredje in uti märren kröp.

»Kass in!» sa' Truls med bågen.

Se, Truls han var så gemener en dräng, tog nål och tråd, sydde dörren igen. »Sitt du der!» sa' Truls med bågen.

Truls han gick sig öfver en bäck, der “tappade han både pengar och säck. »Det var mitt!» sa' Truls med bågen.

Truls han gick sig öfver en sten, der stötte han sitt dåliga ben.

»Aj, aj!» sa' Truls med bågen.Mor och dotter.

(Asmundtorps socken, Jlönnebergs häntd)

»Här är^riare på vår gård, min moder.

— Hej, falle lalla la!

Här är friare på vår gård, min moder! -

»Har han bra pengar, min dotter?

— Hej, falle lalla la!

Har han bra pengar, min dotter?»

»Trehundrade daler, min moder.» —

»Låt honom gå bort, min dotter! >

^»Här kommer en ann' igen, min moder!» »Har han bra pengar, min dotter?) »Sexhundrade daler, min moder!»

»Låt honom gå bort, min dotter!»Här kommer en ann' igen, min moder!»

'Har han bra pengar, min dotter?»

v Nihundrade daler, min moder!»

^Bed honom gå in, min dotter!»

?Hvar skall han väl sitta, min moder?»

-På bänken hos dej, min dotter.»

>'Yi ha ju ingen bänk, min moder!»

Ta tvättesätet och hva’ du kan, min dotter!»

v Hva' ska’ han då äta, min moder?»

- A gg amat på silfverfat, min dotter!»

*Yi ha ju inga ägg, min moder?»

Ta panntoffler l) och hva’ du kan, min dotter!» l) Postis.:»Hva’ ska’ han då dricka, min moder?»

;>Ta kannan och tappa öl, min dotter!»

»Vi ha ju ingen kanna, min moder!»

/

^Ta strippebyttan x) och hva’ du kan, min dotter!»

^>Hva’ ska’ han väl ligga, min moder?»

»På bolster hos dej, min dotter!»

»Vi ha ju inget bolster, min moder!»

»Ta paltakallen 2) och hva’ du kan, min dotter!»

— Hej falle lalle la!

Ta paltakallen och hva’ du kan, min dotter!» —

1) Mjölkbytta. 2) Trasmatta.Frälsebonden och herremannen»

(On Hven.)

»Der kommer en herre ridande»,

— sade bonden —

»Gå du ut och be’n gå in»,

— svarade bondens hustru. —

»Hvar skall väl den ryttaren sitta?»

— sade bonden —

»På en stol vid mitt bord»,

— svarade bondens hustru. —

»Hvar skall jag då sjelfver sitta?»

— sade bonden —

»På en kvast vid min dörr»,

— svarade bondens hustru. —

»Hvad skall väl den ryttaren äta?»-

— sade bonden —

»Äggamat på silfverfat»,

— svarade bondens hustru. —>/Hvad skall jag då sjelfver äta?»

— sade bonden. —

»Sur kål och rutten ål»,

— svarade bondens hustru. —

»Hvad skall väl den ryttaren dricka?»

— sade bonden. —

»Mjöd och vin, det går nog i'n»,

— svarade bondens hustru. —

»Hvad skall jag då sjelfver dricka?>,

— sade bonden —

»'Karavann' med lut iblann»,

— svarade bondens hustru. —

»Hvar skall då den ryttaren ligga?»

— sade bonden —

»I min säng, på min arm»,

— svarade bondens hustru. —

»Hvar skall jag då sjelfver ligga?»

— sade bonden —

»På min lo', hos min so»,

— svarade bondens hustru. —»Svinalusen bita mej»

— sade bonden —

»Vänd dig om och bit igen!»

— svarade bondens hustru. —,

Jag tror hin han rider dej!-»

— sade bonden —

»Hin hos dej, men ryttarn hos mej!»

— svarade bondens hustru. —Den vankelmodiga.

('Hjemarps socken^ Bjäre härad,)

När jag var liten, gick på golfvet och dansad', så kom till mig en fästeman, han gaf mig nya handskar.

- Åh ja, tralla, tralla la —

Nej, jag vill ingen fästman ha blott för de nya handskar, jag hellre vill en spelman ha, han lärer mig att dansa.

Nej, jag vill ingen spelman ha, han narrar mig på baler, jag hellre vill ei} köpman ta, så far jag nya sjalar.

Nej, jag vill ingen köpman ha, då fick jag stå i boden, jag hellre vill skomakarn ta, så får jag nya skodon.

Nej, jag vill ej skomakarn ha, då fick jag smörja läder, jag hellre då vill skräddam ta, så får jag nya kläder.

Nej, jag vill icke skräddarn ha, då fick jag sprätta

klutar,

jag hellre vill en slagtare ta, så far jag feta stutar.Nej, jag vill icke slagtam ha, då fick jag skölja tarmar, jag hellre då vill bagarn ta, så får jag bullar varma.

Nej, jag vill icke bagarn ha, då fick jag skura plåtar, jag hellre då vill presten ta, han mig min synd förlåter.

Nej, jag vill icke presten ha, han skriftar mig så

länge, .

jag hellre vill en bonde ta, han följer mig till sänge.

Nej, jag vill ingen bonde ha, han sitter sent på krogen, jag hellre då vill krögam ta, han är så öm och trogen.

Nej, jag vill ingen krögare ha, då fick jag skölja

glasen,

jag tänker jag vill länsman ha, han för mig på kalasen.

- Åh ja, tralla, tralla la —Den lefvande säcken.

(Norrhviddinge socken. Har jagers härad)

Det var tre skälmar de lade upp råd hur de skulle mjölnarens dotter få.

De två tog' den tredje och stoppa'n i en säck, så redo de neder till möllebäck.

»Käre du mjölnare, du var mig så huld, du mal mig den säcken, men tag ingen tull!»

»Hvad månde du hafva uti din säck, då du mig förmenar att taga min rätt?»

»Ärter, hafre, vicker och malt, som alla mjölnare så gerna vill ha.»

»Så sätt då den säcken i min dotters hus,, ty der finnes hvarken råtta eller mus!»När dagen var ute och natten föll på, så börjad' den säcken båd' krypa och gå.

»Kära min moder, I tänden upp ljus, jag tror här ä' tjufVar uti vårt hus!»

\

»Ack, kära min moder, I släcken ert ljus, ty det var blott katten, som spände en mus!>

»Nej, aldrig jag såg då maken till katt, jag tror han hade stöflar, sporrar och hatt!»Önskningarne.

(Hjernarps socken, Bjåre härad)

Hade jag mig ett pannkaklass och det var ett klingande före, så skulle jag resa till Göteborgs stad och sätta två kärringar före.

— I Getinge socken, i Värpinge by,

i Hallinge dalar, i Gräsaby,

der vet jag en man,

som godt göra kan

med getakött och porsöl. —

Hade jag mig en kammare byggd, med lås och nyckel der före, så skulle jag sätta min käraste der,, visste jag bara hvem det vore.

Hade jag mig ett fingerborg malt och dertill en knoppe humle, så skulle jag brygga sju tunnor öl -allt till min käraste kommer.

Hade jag mig ett aborrelår, det halfva skulle jag koka;hälften skulle jag gifva bort, det andra hänga på kroka'.

— I Getinge socken," i Värpinge by,

i Hallinge dalar, i Gräsaby,

der vet jag .en man,

som godt göra kan

xned getakött och porsöl. —Olika vanor.

(^förarpx socken, Lugyude härad.)

När jag kom till enkans gård, ute stod hon och kammade sitt hår; hon bjöd mig gå in och bjöd mig till bords, maten var liten och duken Var »skiden»; sådant var jag icke vander vid.

När jag kom till pigans gård,

ute stod hon och kammade sitt hår;

hon bjöd mig gå in och bjöd mig till bords,

maten var »megen» och duken var »gneen»,

sådant var jag vander vid.På berget.

(Kropps socken, Luggude härad»)

Der stod bland stenar ett vackert berg, ett förgyllande' berg; för alla de gånger jag berget såg, vackrare syn jag aldrig har sett bland sten’ och

berg uti skogen.

Uppå det berget der växte ett träd, ett förgyllande träd; för alla de gånger jag trädet såg, vackrare syn jag aldrig har sett:

Trädet på berget och berget på sten’ uti skogen.

Uppå detta träd der växte en gren, en förgyllande gren; för alla de gånger jag grenen såg, vackrare syn jag aldrig har sett:

Grenen på trädet, trädet på berget och berget

på sten’ uti skogen.

Uppå den grenen der byggdes ett bo, ett förgyllande bo;för alla de gånger jag boet såg, vackrare syn jag aldrig har sett:

Boet på grenen, grenen på trädet, trädet på

berget o. s. v.

Uti det boet der lades ett ägg, ett förgyllande ägg; för alla de gånger o. s. v.

Uppå detta ägg sig lade en £tork, en förgyllande stork; för alla de gånger o. s. v.

Utaf den storken der föll en fjä’r, en förgyllande fjä’r; för alla de gånger o. s. v.

Uppå den fjä’ren reddes en säng, en förgyllande säng; för all^L de gånger o. s. v.

Uppå den sängen lades ett vif, ett förgyllande vif; för alla de gånger o. s. v.Hos det vifvet lades ett barn, ett förgyllande barn; för alla de gånger o. s. v.

Uppå detta barn der lades en pels, en förgyllande pels; för alla de gånger o. s. v.

Uppå denne pels fans der dock en lapp, en förgyllande lapp; för alla de gånger o. s. v.

Uppå denne lapp der satt en lus, en förgyllande lus; för alla de gånger jag lusen såg, vackrare syn jag aldrig såg:

Lusen på lappen, lappen på pelsen, pelsen på barnet, barnet hos vifvet, vifvet på sängen, sängen på fja’ren,

fjä'ren på storken, storken på ägget, ägget i boet, boet på grenen, grenen på trädet, trädet på berget, berget bland sten' uti skogen.Torndyfveln och flugan.

(Kr(yppa socken, hmjgude härad.)

Torbaggen gångar till flugans gård,

— Trintrateli uti trumma —

»Och vill du vara min brud i år,

— Min vän och så min blomma?) —

»Hur skulle det kunna vara likt; du är fattig och jag är rik.

När jag sitter på duk och disk, så ligger du i en rutten visk'.

När jag sitter på kungens bord, så ligger du i en märralort.»

Torbaggen ilsknas vid flugans ord, han slog den sturska allt ned till jord.

Hon sa': »Mitt ja du nu skall få, och när skall så vårt bröllop stå? >»Midt i sommarn och midt i höst, när mygg och flugor ha deras lust.»

Fyra bromsar drog' brudens vagn och fyra mygg följde bruden fram.

Der var så roligt i brudehus,

— Trintrateli uti trumma —

der dansad' loppor, der spelad' lus,

— Min vän och så min blomma —

!Torndyfveln och flugan.

(Hjernarps socken, Bjiire härad.)

Torb aggen talar till sin smådräng:

— Tranan trimp på trompen —

»Vill du rida till flugans gård.»

— I tjörne och i blomster —

Bremsen han drog sina stöflar uppå; ute stod flugan och kammad' sitt hår.

Bremsen han sade till flugan nu:

»Vill du nu vara torbaggens fru?>

»Hur skall det kunna vara likt, han är så fattig, jag är så rik.

När jag sitter på silfverfad, så sitter han på en tjömegad'.

När jag dricker mjöd och vin, så ligger han och sölar hos svin.När jag sitter på silkepuda, så ligger han i en »horsaruga.»

Bremsen flög hem med detta besked,-och då blef torbaggen i sinnet helt vred-

Torbaggen tog flugan i vingaben

och slog henne i jorden så rumpan hven..

Flugan hon snoppade och hon skrän'de: »När skall då vårt bröllop stånda?»

»Vi vilja vänta till efterhöst, tills allt smått fyle det blifver tyst.»

Fyra bremsar för brudens vagn, fyra mygg ledde bruden fram.

Der blef bröllop i brudehus,

der dansad' loppor, der spelad' en lus~Torndyfveln och flugan.

(Farhults socken, Luggude liärad.)

»Du skall resa till flugan min

— Pirium —

och fråga, om hon vill blifva kärestan min.»

— Pirium och kompatrium, kom silfver i doner i datrium —

Bromsen tog stöflar på båda sina ben, för han skulle resa till flugan fin.

»Jag har bud från herren min, om ni vill vara allra kärestan sin?»

»Hur skulle detta vara likt, han är fattig och jag är rik.

När jag sitter på kungens bord, så sitter torbaggen i en lort.

När jag sitter odi dricker mitt vin, sitter torbaggen och rotar bland svin.När jag sitter på kungens puta, sitter torbaggen i en 'horsaruga'.

När skall då vårt bröllop stå?» »Midt i sommarn, midt i höst.»

»Det var det jag förut visste,

— Pirium —

att jag min ära till sist dock misste

— Pirium och kompatrium,

kom silfver i doner i .datrium. —Bonden och räfven.

(Hjernarps socken, Bjäre härad.)

Bonden han gick i rosendelund, han skulle skjuta räfven.

»Hör nu du Mickel så fin, säljer du mig huden din till foder under lufvan min till julen?

Jag ger dig ett . gångande skepp, det bästa på sjön månd' gånga, bara jag får huden din till foder under lufvan min till julen.»

»Ett gångande skepp gör jag ej med, jag kan det icke styra; och icke får du huden min till foder under lufvan din till julen.»»Jag ger dig en gångare grå, den bäste du vill rida, bara jag» o. s. v.

»En gångare grå gör jag ej medr den kan jag icke rida; och icke» o. s. v.

»Jag ger dig en oxe så fet, den bäste du kan slagta, bara jag» o. s. v.

»En oxe så fet gör jag ej medr jag kan den icke slagta; och icke» o. s. v.

»Jag ger dig ett silfversvärd, det bästa du kan föra, bara jag» o. s. v.

»Ett silfversvärd gör jag ej med, jag kan det icke bruka; och icke» o. s. v.»Jag ger dig en silfverskål, den bästa som du vill hafva, bara jag» o. s. v.

»En silfverskål gör jag ej medr jag dricker vann i bäcken; och icke» o. s. v.

»Jag ger dig en gåse så fet, den bäste, som du vill äta, bara jag» o. s. v.

»En gåse han är väl god att har men huden är svår att mista; ' och icke» o. s. v.

Fram kom räfvens hustru så fin hon ville med Mickel hviska:

»Den glo och gal uti ditt skinn, säljer du bonden huden din till foder under hufvan sin till julen!»

Den bonde han blef så ifrig till mods* han spände sin båge före;så sköt han räf och räfvesan med: »Ser du, att jag fick huden din till foder under lufvan min till julen!»Per ve leed.

(Tofta socken, JRönnebergs härad.)

»Hor du dotter Siria min,

här ä Per ve leed, vell fria te dej,.

om du vell hanom hafva.

Han har hus och han har går', han har geder, han har får, derte så har han penga.»

»For än ja ska ha ett gobbafä, for ska ja ta ett brännesträ, lägga inved min sia!

For än ja vell ha en gobbastock,. for ska ja ta min spengerock sätta mej hän och spenga!»

Brölloped sto i daarna tre; ente velle bruen brogemannen se eller hos hanom sedda.— 78 -

/

Brogemannen va bå röer och bleg;. bruen hon geck på goled och gräd, velie ej la sej trösta.

Brölloped sto i daana fem; bruen velie ej me brogemannen hem eller gå me'n i sängen.

Hon satte sej nör der ungkarar sad, for att få höra på deras prat, till att fordrifva sorgen,

Gobben han sad ved bredan bor, konne ej tala ett enda or, udan begynte skriga:

»Gu' nåe mej nu arme man, nu mester ja bå ved och forstann; nu har ja mest min mage (maka)!»Den blifvande svärsonen.

(Xorrhviddinge socken, Har jag ers härad.)

Der bodde en bonne i Noacka by, han hade tre döttra så godt pastyr.

— Tiralla lalla la, tiralla lalla la — han hade tre döttra så godt pastyr.

Der tjente en dräng i den samme sövn, en maren han skolle köra te skövs.

Så körde han sej så lustid nörad sköv,

% så välte han sej i Trollekulla hål,

Han rofte, han skreg, han ba om hjelp: »Kommen hid, kammerader, här har ja vält!»

Den ene han dobba, den anre han bandt, den tredje han sor, å den fjerde han sprant.

»Har du vaed te skövs for din svärfar i da, ja, de må ja tro mens du körer så bra!»Så gångar han sej te svärfarens går, en ann kommer ud spänner hästana frå.

Så gångar han sej i stuan in,

en ann kommer ud, släpper hästana in.

Han åd å han drack å han mådde så bra te svärfaren kom'en i håred å dra.

— Tiralla lalla la, tiralla lalla la — te svärfaren kom'en i häred å dra.II.

•v

TJÄRBEÄNNAEENS BERÄTTELSER.

I Genastorps by, Ousby ' socken, Östra Göinge härad, är helt nära Heljeå en äng, på hvilken under den mörkare årstiden ett ljus synes lysa om kvällar och nätter. Störst och klarast lyser det nyårsnatten. På denna äng skola två bönder för många år sedan ha trätts och slagits om rågången mellan sina egor.

I samma by finnes en källa, i hvilken förr i verlden fans en stor skatt,- silfver skall det ha varit, som bevakades af en hisklig drake. Många menniskor sökte, tid efter annan, att upptaga (knne skatt, men draken sprutade så mycket etter, äit ingen kunde komma nära källan. Slutligen var der en man, som hittade på råd;1 han hängde sin tröja och hatt på ett träd, smög sig bakom draken och kastade sten på honom, då han sof. Draken upp, ser tröjan och hatten, tror detta vara mannen, och sprutar så allt sitt etter på kläderna, hvarefter det blef lätt för mannen att döda honom och taga skatten.

' I samma socken finnes en klipphäll, som kallas Ebbarps klint; här bodde jetten Finn och en del andra jettar och troll. Men i Ebbars höl i Helgeå bodde en lindorm, och på honom kastade Finn en grufligt stor sten; men om den träffade ormen, vet ingen med visshet. Dessa jettar och troll hafva också tagit en kyrkklocka från Ousby kyrka och sänkt henne ned i Ousby sjö; när det är klart, lugnt väder kanman ännu se klockan nere i djupet; den lär dock kunna upptagas med tillhjelp af ett par tvillingoxar.

I Sibbarps by, samma socken, hände det en gång, att bönderna funno en ko, som gått ner sig i ett kärr. Hela byn skyndade dit, för att se kon och draga den upp, ty man trodde, att det var ett af byns egna nöt. Der drogs, släpades och hojtades, och när man ändtligen fick upp djuret, så försvann det, ty det var trollens ko, förstås; men till tack för hjelpen lofvade trollen, att Sibbarps by aldrig skulle brinna. Detta var ett godt löfte, men de lofvade - också att, som ett minne deraf att dess folk tog trollens ko för att vara sin egen, skall byn aldrig vara utan en fåne. Båda dessa löften ha trollen ärligt hållit ända till den dag i dag.

Stundom händer det, att böndernas kor råka ut för bergtrollens tjur; det är det samma som raka för-derfvet, kon dör om hon ej genast blir slagtad, ty sedan en sådan skada skett, kan ingen klok rädda kreaturet.

I byn Simonstorp, samma socken, ligger ett stort stenblock. Före Kristi födelse bodde derunder troll; men den dag Frälsaren dog på korset, remnade stenen midt i tu och blef på samma gång märkt med korsets tecken, hvilket tydligt synes ännu; då måste trollen fly och söka sig en mera gömd bostad.

I Glhnåkra socken ligger en sten, som kallas ormstenen. I gamla tider råkade en liten flicka här ut för en orm, och för att rädda sig, hoppade hon upp på en sten, som ligger bredvid, och bad der Fader vår. Genast sjönk ormen ned i den andre stenen, men hans bild aftrycktes der och synes der än i dag, som ett tecken på, att bönen räddade barnet.

I Trollebackar, som ligga i Glimåkra socken, boännu troll och jettar, men flere ha der bott innan kyrkan blef bygd. De blefvo så vreda när detta tempel uppfördes, att de togo en sten, måttade efter det då höga, spetsiga tornet och slogo det tvärt af. Stenen ligger ännu ett stycke från kyrkan, och denna sjelf har alltid, äfven sedan hon blef ombyggd, fått behålla sitt stympade torn.

Långt inne i Trollebackar finnes ett rum, stängdt med en jemdörr. Vid den har mer än en menniska varit, men att öppna den, vågar ingen, ty inne i rummet* sitter en stor jette och räknar kopparpenningar; hans skägg är så långt, att det vuxit igenom bordet. Der finnes i hallen blott en gång eller klyfta, som för fram till jerndörren; men hur det är, så hände det en gång, att ett får, som kom ned i denna klyfta, kom ut på hallens andra sida, så man kan ej förstå annat, än att jetten måtte ha Öppnat jerndörren och fört fåret genom sin sal och till en utgång, som blott han känner. Den högste stenen på Trolle-backame är så hög, att icke ens kyrkostegen räcker upp till dess spets och har en skapnad af en efter längden klufven sockertopp. Högst uppe på spetsen står en nära nog utdöd en och under den ligger en guldyxa, som trollen glömt, när de i förskräckelsen flydde för klockringningen från den närbelägna Glimåkra kyrka.

Men om trollen flydde, så är det dock säkert, att der ännu är en jette, som bor kvar, ty det hände sig för en del år sedan, att en dragon, han hette Ågren, fick besök af honom en julafton. Det var nemligen så, att dragonen. hade varit ute hos sina rusthållare och uppburit sitt skön (julmaten), och glad i hågen gick han förbi Trollbackame. »Hör, nabo»/ ropade han då, »kom nu och helsa på mig, ty nu har jag välfägnad nog!» — Man bjuder ej sådanaförgäfves, och Ågren fick nog märka, att han fått en stor gäst i sin stuga, fast han ej kunde se honom, men hvar han ville vända sig, stötte han emot någon, som fylde hela rummet, så att dragonen sjelf måste tränga sig

fram för att bara komma ut derifrån.

I Bosarp, Glimåkra socken, hittade en bonde en gång ett lindebarn, som ingen kändes vid, hvadan bondens hustru, som sjelf hade ett spädt barn, uppfödde det. Båda voro flickébarn och växte upp i gården som systrar, fast kvinnan hade en misstanke, att hittebarnet var från Trollebackar. När flickorna blefvo vuxna, "beslöt kvinnan att pröfva, om hon ej kunde, få fosterdottern- att förråda hvems barn hon var; derför lade hon en hel klunga snokar i tråget en gång, då flickorna skulle baka bröd. Kvinnans egen dotter for förfärad till baka, men fosterdottern gick fram och klappade snokarne, sägande: »Intet är det att vara rädd för; de äro min mos gräsålar!» Nu hade man nästan visshet om, att den tösen var af trollens ätt, men man blef så mycket säkrare derpå, när nu modern, sedan hemligheten var röjd, kom och skrek vid fönstret: »Skrobbedona, dottern rtiin, skall du gifta dig, så vilja vi göra bröllop, der hvarken smör eller ost skola fattas!» Af bröllopet blef naturligtvis ingenting, utan måste trollen ta sin tös, men i Bosarp ha de allt från denna dag haft mera att mjölka än andra menniskor.

En gång hände det, att en bonde, som bodde nära Trollbackarne, hade lagt sig der, sedan han länge vankat omkring i stor oro för sin hustru, som låg hemma i barnsnöd. Rätt som han ligger, får han inne i klippan höra en röst, som sade: »Hugg stora fötter och breda, för så har Jeppe-Truesa Tora!» Då förstod mannen, att trollen * på något sätt fått magt att taga hans hustru och lägga ett träbeläte i stället,och nu, kantänka, fick han brådt att komma hem och sätta stål öfver dörren. När han kom hem, såg han, att elden var utsläckt i spisen, så det var ej att undra på, att trollen- rustade sig till att komma in.

På ett annat ställe hade verkligen trollen, genom folkets försummelse att vaka och underhålla elden, kommit in i stugan, tagit den sjuka hustrun och dragit upp henne i skorstenen, men som denne var för trång, kunde de ej få henne derigenom, utan hängde hon der död följande morgon.

I Glimåkra socken finnes ett berg, som heter Möllesjöberget; der bor ännu en jette, och om man skall döma hans handtverk efter de ljud, som höres från berget, så smider han liar, och det tros också att han gör detta., En kväll såg en man, som falde skog i närheten af berget, jetten komma ut ur berget, klädd i en hatt med vida brätten. Jetten var så hiskligt lång, att han lade armen på en hög klipphall och stod så en stund och spejade kring nejden, derefter gick han in i skogen, der han försvann.

Vid sjön Immelen i Hjersås socken — en del af sjön är äfven belägen i Villands härad — bor i Ljummaberget en gubbe, som kallas Ljummagubben; han är »bonde» för en stor mängd troll, som också bo i berget. En gång såg en fiskare, som fiskade i Immelen, en flicka komma ut ur berget, hon var minst så hög som ett bra mastträd. Hon kom ned till stranden med ett par ämbar, hon gret och ropade: »Öll ska ja, som ä löjden, bära vann!» — Alltid skall jag, som är liten, bära vatten. — >Ja, ä du löjden, så mau hin va stor!» svarade fiskaren. Men detta bekom honom illa, ty när han nu med sin rika fångst ville ro hem, kunde han ej komma ur fläcken. Han kastade då en del af de minsta fiskame i sjön, for att blidka Ljummagubben, men denneropade då från berget: »Det är mina både de stora och de små!» Fiskaren måste nu kasta hela fångsten i sjön, innan han kunde få sin båt ur stället.

En gång såg en annan fiskare en täckvagn fara öfver den öppna sjön. Han sporde hvad detta var för herrskap. De åkande svarade, att de voro från Elleklint och skulle till gästabud på Höjeön, som ligger i Immelen. Då förstod mannen,' att det var Ljummagubben, som bjudit gäster till sig och mottog dem ute på ön.

För några år sedan hände det en vinter, att en man, som skulle köra öfver Immelen, blef borta; men häst och vagn återkommo hem oskadade, och man antog att mannen kommit ned i ett vak. Följande vår, då isen bröt upp, återkom mannen och förtäljde, att han verkligen råkat komma ned under isen och sjunkit ned till sjöns botten. Här hade han, liksom svala och gök, legatj i dvala hela vintern. Aborrarne hade simmat omkring honom och haft stor lust att äta upp honom; men en stor gädda hade under hela tiden tagit honom i beskydd mot dem. Han sade också, att han kunnat höra när folk körde öfver isen, bjellrornas klang och menniskomas röster förorsakade honom en gruflig ångest. När isen smälte, vaknade han till fullt lif, dök upp, simmade i land och gick hem.

I sjön Immelen finnes en ö, kallad Kvinnoön; det namnet har ön fått derför, att en kvinna der blef räddad ur Ljummagubbens våld. Det hade gått till så, som jag nyss sa’; hon skulle på barnsäng, mannen hade förgätit att

skydda henne med stål och eld, och så hade trollet fått magt att komma in i stugan. Trollet tog henne ur sängen der hon låg och bar henne ut i sin båt och rodde från gården, der hon bodde, mot Ljumma backe. Hon hade ej annat på sig änsitt linne, hon frös och var sjuk: »Hu_, så kallt, så kallt! komma vi ej snart till Ljumma?» jemrade hon sig — ty se, hon var redan förtrollad. »Det lider mens (medan) det skrider», svarade trollet. Vid Kvinnoön låg en bonde med sin båt, han hörde både kvinnans jemmer och Ljummagubbens svar samt förstod hela saken. Dertill var han så der litet klok, så han visste råd. Kvinnan fortfor att spörja hur långt der var till Ljumma, men nu rodde bonden fram och sade: »Det kan vara dig det samma, ty till Ljumma skall du aldrig komma!» Dermed brukade han sin hemliga magt, så trollet måste åter-lemna kvinnan och fly. Bonden svepte sin tröja omkring henne och förde henne till sin gård, hvarefter han begaf sig ensam till hennes hem. Här anade de ingenting, ty trollen hade af ett aleträd format hennes bild och lagt den i sängen samt gifvit den förmåga att jemra sig. — »Hur är det fatt med din hustru», frågade nu han, som räddat henne. — »Dåligt», svarade hennes man, »ingen förändring sker, hon bara sofver eller kvider, och vi få jemt vända och flytta henne». — »Låna mig din yxa, så skall jag bota henne», sade då gästen. Han fick den, och till mannens förfäran högg han den jemrande varelsen midt i pannan, så hufvudet klyfdes. Mannen störtade till, förstås, men fick då till sin ytterligare bestörtning se, att det blott var ett aleblock som låg i sängen. »Din rätta hustru skall du få igen af mig, om du lofvar att nu bättre taga vara på henne», sade då gästen, annars behåller jag henne, ty jag har räddat henne ur Ljummagubbens våld.

Samme bonde, som räddade henne, var någon tid derefter på hemfärd från Kristianstad och ville söka sig herberge öfver natten. När det kvällades, kom han till en stor, vacker bondgård; han körde in,framförde sin begäran, blef vänligt mottagen och satte in sina hästar i stallet samt gick sedan till den säng, man anvisade honom. »Ja tack», sade han, »jag skall bara läsa min vanliga aftonbön», och så läste han Fader vår. Men då han slutat och tittade sig om efter sängen, såg han sig stå vid Immelens strand, och hästame stodo bundna högt uppe i toppen på en stor gran. Se, trollen hade ämnat taga hämd på honom, för det han nappat den sjuka kvinnan från Ljummagubben, och hade ej mannen läst sitt Fader vår, så hade han väl kommit än värre ut än han nu gjorde.

Vid sjöns ena ända ligger en gård, som heter -Breanäs. Här hände det för omkring sextio år sedan, att då husmodem om natten låg i barnsnöd, hördes utanför buller och oväsen. Mannen ville ut, för att se hvad det var; men de närvarande kvinnorna voro kloka nog att hålla honom till baka. De tittade derpå sjelfve ut, och sågo då en kärring sitta på en stor grå häst. Hade hon nu fått lockat ut mannen, så hade hon fått magt att komma in och byta bam med hustrun. Nu blef der ingenting af med den saken, och derför hördes en stund senare från den närbelägna Prestön stor jemmer och rop öfver det misslyckade försöket.

Prestön har sitt namn deraf, att folket under snapphanetiden samlades der för att hålla gudstjenst. Der finnes ännu lemningar efter en murad predikstol.

I Östra Sädeshult blef en gång en kvinna bérg-tagen; man sökte efter henne både länge och väl, men ingen. kunde finna henn£. Slutligen kom man på den tanken, att hon kanske var bergtagen af Bökebackagubben i Virestads socken, Kronobergs län, för hon hade sitt hem nära småländska gränsen, och så gaf man sig till att ringa efter henne medVirestads kyrkoklockor, och då fann man henne liggande i förstugan till sitt hem. Man kunde se, att hon fått träla bra illa hos trollen, ty den verkens-klädning, hon hade på sig när hon blef borta, var då helt ny, men nu var all ullen sliten ur den, så att bara lintrådame voro kvar. Folket der i orten offrar mjölk till honom på Bökebacken, på det han ej må vålla folk eller fa någon skada, ty man vet hur han handlade med Persa hustru i Röckla. Hon hette Kerstin och var från Skåne. När hon fått sitt första barn, passade man henne ej bättre, än att Bökebacka-gubben tog henne och lade en aleträdsbild i sängen, I sju hela år sörjde Per henne, men då han ej hade hopp om att återfå henne från trollen, friade han åter till en skånska från Örkeneds socken. När han då satt vid bröllopsbordet hos sin brud, kom hans förra hustru in i förstugan och bad om Pers strumpeband, så hon med dem kunde rädda sig ur trollens våld. Per ville kasta sig öfver bordet, för att komma till henne, men gästerna, som fruktade att trollen skulle ta honom med, höllo honom till baka, och så fick den stackars hustrun gå ohörd från sitt hem. Bruden lem-nade brudgum och gård och for till sitt föräldrahem i Lönsboda, och Pers andra giftermål gick i putten. Men under de följande sju åren sågs Kerstin hvarje julafton sitta vid berget och gråtande kamma sitt hår.

Ibland visade sig Bökebackatrollen vänliga nog, men om de menade ärligt dermed, är ej godt att veta. En gång gick en man der förbi och luktade, att de bakade pannkakor der inne. »Får jag smaka kakorna?» ropade han på gyckel. Genast kom ett troll ut med några af pannkakorna, men han vågade ej röra dem, utan sade, att när de stodo så tillreds att få, så brydde han sig ej om dem. Han led dock ingen förtret genom detta. I Torsås socken händedet en natt, att en bonde vaknade genom att höra sin hustru illa jemra sig. Han for upp, fann hennes säng tom och elden släckt, fastän de den natten väntade sig ett barn. Han fattade då sin bössa och sköt ett skott inne i stugan; då flydde trollen, och mannen fann sin hustru liggande i spisen, dit de släpat henne.

Jag känner ej till hur det är i det öfriga Småland, men i den del af Virestads socken, som gränsar närmast intill Örkeneds socken, ha de ett bruk, som vi skåningar ej iakttaga. De ha der nemligen för sed, att då de om hösten skörda säden, tagade, när de afmejat tegame, tre eller nio af de största axen, draga dem upp med roten, akta noga att ej skära eller, lie röra dem, vira dem nätt i ett knippe, lägga detta ned vid renen, fästa det der med en liten sten och säga: »Detta skall glosoen ha till julafton». De hålla före, att om ej glosoen får offer af hvaije teg, kommer hon julafton och tar kraft och must ur julmaten.

Der uppe bruka de äfven att nedgräfva återfunnet tjufgods i åkrarne, när dessa äro förgjorda af onda menniskor.

Den del af Virestads socken, som gränsar intill Örkened, kallas allmänt Lappalän, och har fått detta namn genom en märklig tilldragelse i gamla tider. Då bodde der vid Valasjön på en borg, som hette Valid, småkungen Trotte. Han var grym och hård mot folket, tog tionde af all dess egendom och hängde upp på sin borgmur hvar och en som dristade säga honom emot. Trotte var af jetteslägt — det kan man äfven skönja af ruinerna efter hans väldiga slott

— och förfärligt stark var han. Sedan folket länge nog tålt hans grymhet, beslöto alla Virestads män, att de skulle döda Trotte; alla män i hela socknen skulle på en gång anfalla honom, och så gemensamtbära böterna, för dråpet. Nästa gång Trotte kom till Virestads kyrka utförde de dådet, och han blef dräpt nedanför templet på en äng, och derpå nedrefvo de hans borg. Närmaste anledningen till att fqlket reste sig mot Trotte var den, att han ville tvinga det att lägga en fast väg öfver Valasjön. Emellertid blefvo dråparne ålagda, att för hvarje helt hemman erlägga fyra daler eller fyra kalfskinn hvarje man i mansbot. Hela socknen hade 197 hela hemman, men 10 af dessa voro så dåliga, att egame deraf ej kunde skaffa mynt, utan bötade med kalfskinn; deraf kom det sig, att denna del af socknen blef kallad Lappalän.

Medan jag berättar smålandshistorier, skall jag tala om ett par till, fast de äro så leda, att vi ej, det jag vet, har maken till dem här i Skåne.

I förr omtalte socken finnes en skogsdunge, kallad Kajelund. Här har en piga, hennes missfoster till gosse och en tjur blifvit lefvande begrafna, ty pigan vardt anklagad för ett brott så rysligt, att det fortjente döden. Hennes namn var Kaja, och man vet nu ej vidare att förtälja om hennes död; men barnet skulle ha sagt till karlarne, som kastade mull på det: »Men männer, kasten då ej jord på min smörgås!» Sedan i många, många år gick Kaja igen der i lunden, och det spökandet upphörde ej förrän en prest gick dit och manade ned henne. I senare tid var der i Virestad en prest, som hette Nilsson; då han hörde, att der bland hans tjenstfolk och daglönare fördes ett lättfärdigt lif under det de skördade hans säd, manade han upp både Kaja, pojken och tjuren, dem till varning, och då folket sett dem, manade han alla tre varelserna åter ned i jorden.

I samma socken är en skog, som skallas Hors-hult, der ligga en piga, ett missfoster och en hingst;de blefvo för samma brott, som det Kaja begått, lef-vande begrafna,

Men jag talade nyss om sjön Immelen, och fagrare sjö Annes ej att skåda; den är sina två mil lång och en mil bred samt har så många skär och öar, som der äro dagar i ett år. Det är också helt nöjsamt att på stora ljusa dagen se trollen från Ljumma backe och Höjeön färdas der fram och till baka, ty de göra ingen förtret nu mera, om man bara ej låtsar se deras färd. Det är dock alltid tecken till storm, när de så äro ute och äflas.

För ett par år sedan var jag der, för att flotta timmer, och då hörde jag mycket talas om trollens lefveme på sjön, och sjelf såg jag dem ofta. Jag minnes en gång, då jag rodde ett lustfarande sällskap öfver sjön, att vi sågo en hel

flock troll leka vid stranden. Vi hade en klatinettblåsare i båten. »Blås ett stycke för dem!» sade jag. Han till att blåsa och trollen till att hoppa -och dyka af hjertans lust, så vattnet stod som skum. »Det är bara menniskor»

— menade en herre. Men han tog sina ord i sig igen, när nu trollen började vada midt ute i sjön och blefvo så långa, att de syntes högre än skogen på stränderna.

En af mina kamrater hade, jemte några andra arbetare, också sett trollen leka invid stranden och sedan simma längre ut; men uppe på stranden blef en lång räkel liggande och gassa sig. »Upp med dig, din lathund, och ut till de andra!» skrek min kamrat. Trollet upp och ut under hiskligt tjut och skrik, det for och flög i vattnet värre än hin i ett torrt flundre-skinn, som man säger; de andra trollen likaså, men karlen blef illa sjuk. — Han kunde också ha hållit sin mun. — Jag var sjelf med en gång och flottade, då vi sågo en hel flock troll komma ut från Ljummabacke och gå ned på sjön, de gingo ofvan på vattnet och voro långa som mastträd. Man har ju alltid hört sägas, att troll ej kunna tåla se solen, men dessa kunna det, så vida dessa varelser ej helt enkelt äro sjörå.

— Men det är ändå ej rätt troligt, ty icke nog med att de ofta komma ut från Ljumma backe, utan några af mina bekanta såg en gång sjelfva Ljummafrun komma roende från Höjeön möt Ljumma backe. Hon var klädd i hvit klut, sådan som våra kvinnor förr brukade; blåsten tog i de breda stärkta banden, så det ena flög henne rakt ned öfver pannan, medan det andra fladdrade ut från nacken. Hos henne på Höjeön fira trollen hvaije år sitt nyårsgille; julfesten hålles hos Ljummagubben. När mina bekanta den här gången sågo henne komma, skyndade de sig att ro i land, ty de sågo att gudmodern (åskan) var efter henne i hack och häl. — Min syster hörde en gång ett barn skrika på Ljumma backe, men hon aktade sig för det gycklet, ty hon såg tillika åskan komma och hörde hur trollen under hvin och rop skyndade att gömma sig.

En kväll var jag, tillika med flere andra karlar, ute och flottade på Immelen, och sågo då på afstånd fléra stora bloss på vattnet. »Det är fiskbloss!» sade mina kamrater. Jag sade nej, ty jag såg nog af hvad art ljus detta var och bad dem hålla sig tysta, så vi oskadade måtte nå stranden med vårt timmer. Men de gjorde narr af mig och började hojta och ropa: »Ni fä ingen fisk i natt! Gäddorna äro ej så för-

- vetna!» Så fortforo de att gäckas till på en gång alla blossen kommo kring vår timmerflotte, och der blef ett skrik och väsen nere i djupet. Då blefvo mina gyckelmakare rädda, och en af dem hoppade ut i vattnet och vadade i land. De, som då blossa,äro dock icke troll, utan äro de menniskor, som blif-vit dräpta på sjön.

En gång midt på ljusa dagen sågo vi två karlar, som, gående på vattnet, buro bräder upp på en af öame; sedan kommo de derifrån till häst, och de redo på sjön, så att hästames blanka skor glimmade mot solen.

Stundom äro trollen ute och flotta timmer; det är alltid ett säkert tecken till att det snart blir storm. Ibland gå de med liar ute på sjön och härma slåtter karlar, och för några år sedan såg en kvinna ett helt bantåg brusa öfver Immelen.

Skogsnufvan har sitt tillhåll i skogame kring denna sjö. En karl af mina bekanta hörde henne en gång skrika: »Tjo!» Han tyckte det var lustigt och svarade: »Tja!» Då svarade hon: »Tja!» och han »Tjo!» i det hon kom allt närmare och närmare, tills ljudet var honom rakt öfver hufvudet. H#n tittade upp och såg då något hufvudlöst, iklädt en »rynkesärk»; men i det samma greps han och slängdes ut i ett kärr, hvarutur han fick krafla sig upp bäst han kunde.

En piga, hon hette Bengta, såg en gång skogsnufvan sjelf gå i ett kärr. Hon var då klädd i hvit »kinnaklut», hvilken hon löste af sig, och, sittande på en tufva, torkade hon sina fötter med kluten. Pigan brydde sig ej om hennes konster, fastän skogsnufvan flere gånger ropade: »Bengta! Bengta!»

Skogsnufvan uppehåller sig för öfrigt i alla större skogar. I Örkeneds socken hände det en gång, att -en kvinna först såg skogsnufvans man, han gick till ett närliggande kärr och satte sig der till att vagga. Sedan kom hon sjelf och ropade högt på honom med namnet Säl (Sjelf); men kvinnan,. som stannat ochlyssnat härpå, blef vilse i skogen, så hon trodde sig aldrig skola hitta hem.

I Svanshults mark, i nämde socken, såg en dräng henne sitta och bryta grankvistar och lägga i hög. Han helsade

på henne och hon svarade: >Bra, bra b men hur bra det var, så måste han gå der och traska flere timmar innan han kunde finna hemvägen. Slutligen vände han sin tröja afvigt; då såg han hvar han befann sig.

För kort tid sedan talade jag med en skogvaktare från Bjäre härad, och bland annat märkligt, som han berättade mig och som jag sedan skall förtälja, förekom något om skogsnufvan. I fjol höst (alltså 1880) körde ett par bekanta genom en af häradets skogar med ett lass försk sill, som de köpt i Tore-kov. Natten var mörk, ännu svartare var det inne i skogen, så de körde helt sakta. Men på en gång blef d£t ljust, som om dagen, rundt omkring dem, och midt på vägen sågo de skogsnufvan stående, hållande ett af sina barn vid hvar hand. Männen blefvo så förvillade af den synen, att de togo miste om vägen och körde en stund öfver stock och sten tills de funno det klokast att stanna der de voro öfver natten. Följande dag kom skogvaktaren till det ställe, der de börjat köra på obanad väg, och fann der några sillar ligga på marken. Han tog upp dem, men var ej menniska till att förstå hvarifrån de kommit dit, förrän han någon tid derefter träffade de två männen, och de berättade äfventyret.

•Men vid Immelen är, som sagdt, många underliga ting i skogen; en dräng af mina bekanta såg en gång en lifslefvande kalf sitta i en gran, men om detta var ett skogsrå eller skogsnufvan sjelf, är ej godt att veta.

Samme dräng var en gång- ute på fiske i Im-melen; då såg han skogsnufvan, lång som en fur, stå vid skogsbrynet och buga och nicka till honom. Han var en muntergök, som ej var ängslig af sig; derför helsade han igen: »God dag, god dag! — Jag har ingen hustru», sade han, »derför kunde det vara bra att ha en, som är så der liten och nätt!» Hon förstod att han bara gjorde narr af henne och ej stod att locka, derför gick hon sin väg.

En annan dräng af mina bekanta såg henne en dag inne i skogen sitta och plocka på sitt linne, han kom rent vilse och hade svårt att hitta hem. Stundom hör man det dåna i skogen, det är hon som skakar sin pels; och då skogen är full af imma, är det hon som byker.

Per Bengtson i Lilla Björkeröd, han som dog i fjol vid larsmessetid, gick en hel natt i ring i skogen, villad af skogsnufvan, som än var före, än bakom, än bredvid honom och ropade honom vid namn.

En tjärbrännaré, som jag kände i min barndom, hade en natt fått besök af skogsnufvan, och då hon kom honom för nära och ville veta hvad han hette, svarade han: »Säl» och så tog han brinnande tjära och kastade på henne. Hon till att skrika på sin man: »Urhatt, Säl brände mig!» — »Sälgjordt är välgjordt!» svarade då en röst, ty se, Urhatt trodde att hon sjelf bränt sig.

En torparekvinna från Glimåkra såg skogsnufvan ett par gånger. Den första gången var det vinter och djup snö; hon var klädd i blå kjol, fjelatröja*) och hvit snibbklut liksom en Vanlig göingekvinna, så menniskan, som såg henne, i början trodde att hon var en like. Men då den främmande ej sade ett enda ord och ej gick på den banade Tägen, utan på

*) Tröja med skört.snödrifvan, så böljade hon begripa hvad hon fått för följe. Efter att så ha gått bredvid vägen ett långt stycke, försvann hon med ens.

Året efter det då denna kvinna blifvit gift, skulle hon en sommardag gå till sitt forna husbondefolk och visa dem sitt lilla barn. Men hur hon gick och gick på den välkända vägen, kunde hon ej hitta rätt. Slutligen, då det led' emot kväll, satte hon sig trött ned på en sten och bad att hon måtte få slippa att ligga ute med sitt lilla barn. Då hörde hon bredvid sig ett högt skratt och såg en skymt af en kvinna. Nu förstod hon saken, vände sin tröja afvigt och fick då se, att hon hade rätta vägen just bredvid och att hon bara gått i ring. En annan gång gick hon och sökte sin ko och hörde jemt bjellerklang samt nu och då en röst ropa: »Helena, här är din ko!» Sålunda rände hon också nu i ring tills hon vände sin kjortel.

Hon kände en vedhuggare, som en gång företog sig att en natt mellan lördag och söndag ute i skogen hugga ved. Han hade gjort upp eld, och när han slutat sitt arbete, satte han sig ned vid den en stund. Då hörde han nära bredvid sig någon hugga ved och kasta i hög, men han såg ingen. Han hörde på detta en half timmes tid, då kunde han ej tiga längre, utan sade: »Hade du varit så flitig som jag, skulle du inte nu behöft hugga!» Men när han nu ville resa sig upp och gå hem, förmådde han det ej, utan måtte han vackert sitta vid sin eld tills morgonen kom.

Kvinnan, som berättat mig allt detta, hade en man, som brukade gå adergång (årgång) nyårsnatten, för att få se hvad som skulle hända i socknen under det kommande året. Första gången tog han en kamrat med; men denne fick redan i porten se något som skrämde honom till baka; den andre gick dåensam. Det förstås, att den, som skall gå ader-gång, måste afhålla sig både från att tala och skratta, hvad han än månde möta. Torparen mötte först en höna, som satte sig att värpa, men inte blef det ägg utan smuts, så kommo ett par skator med ett stort halmlass, derefter möss med ett hölass, men han skrattade ej äildå; derför fick han också se både likfärder, brudstassar och allt märkligt, som det året skulle ske i socknen. Han gick sedan flere år ader-gång, men omtalade aldrig hvad han sett mer än en gång. Det var en höst, då han, tillika med många andra karlar, högg råg hos en bonde. Då sade han till sin hustru, som band rågen efter som han högg: »När vi komma bort i det hörnet, skall du fa se på lif och lefverne!» Mer sade han ej, men det var nog, ty när arbetsfolket kom till det betecknade stället på rågfältet, råkade det i det vildaste slagsmål; detta hade han sett förut nyårsnatten.

Några år nöjde han sig dock med att få veta, hvad som under årets lopp skulle ske i byn, och för det ändamålet sprang han nyårsnatten tre gånger kring kyrkan och tre hvarf kring sitt eget hus.

Han hade aldrig haft någon skada af denna nyfikenhet, men han afrådde alltid sina barn från ader-gång, ty det hade händt, att en af hans bekanta, som gått . den i Ousby socken, var så förveten att han gick in på kyrkogården, och fick han sig en sådan sättare, att han föll öfver ända, blef liggande der tills kyrkfolket kom, då man måste skjutsa honom hem.

Denna här torparehustruns far hade, då han var ungkarl, en gång suttit fastande hela julafton i en mörk källare med ett glas vatten, ett glas bränvin och ett glas öl framför sig. Han hade för öfrigt ej suttit der allena, utan med två kamrater, och vidmidnattstid kom der en kvinna till hvar och en af dem. Den ena rörde vid bränvinsglaset, och den dräng, som hon besökte, blef gift med en fyllebytta; den andra rörde vid ölglaset, det äkta paret blef välmående folk; den tredje, torparens egen tillkommande, rörde vid vattenglaset, och de kommo att dragas med fattigdom hela deras tid. Torparen hade sedan ofta talat om denna syn för sin hustru och sport henne, om hon märkt att hon varit frammanad; dertill svarade hon alltid nej, men hon erinrade sig, att en piga, som tjenade till sammans med henne, hade denna julafton, när de skulle lägga sig, sagt till henne på skämt: »Du får göra dig fin, Else, ty du kan komma ut och gå i natt!»

Underligt nog kunna somliga menniskor kort före sin död få se varsel för sig sjelfve. Jag kände en kvinna, i Ousby socken, som en kväll, just som hon kom ut från sin dörr, säg ett ljus brinna i en bod på gården. »Här blir visst lik, efter som det lyser der!» sade hon då hon åter kom in i stugan. Ett par kvällar senare såg hon en hvit skepnad stå vid bodens dörr; då gjorde hon sig i ordning, styrde och stälde om sitt hus, ty nu förstod hon att der snart skulle komma bud efter henne, så hon skulle ligga lik der nere i boden, och det slog också in.

Jag har, då jag var ung, hört en märklig händelse, som skall ha tilldragit sig för många år sedan. En flicka, som hade sin fästman långt borta på en annan ort, fick en natt besök af honom, han kom ridande på en grå häst. Han hade mycket brådtom, sade han, och frågade om hon ej ville sitta upp hos honom och följa med och se hans hem. Jo, dertill hade hon stor lust, satte sig upp hos honom och det bar af. När de ridit en stund, sade han: »Månen lyser så klar, de döda rida så snar'; är du inte rädd,min vän?» »Nej, jag har ju dig med migl» svarade hon. Så redo de åter en stund; då gjorde han samma fråga och fick samma svar, hvarpå de ännu far-dades ett långt stycke väg, innan han för tredje gången sade samma ord, och hon svarade som förut. En liten stund derefter höll han stilla vid en kyrkogård och bad henne stiga af, ty han skulle här åter-lemna hästen, som han lånat. Hon trodde att det var prestens häst och stod både länge och väl vid kyrkogårdsmuren, väntande att han skulle komma till baka, så de till fots kunde fortsätta vägen till hans hem. Slutligen började det att dagas, och ändå kom han ej; då knackade hon på hos klockarens och bad att få sitta der en stund och vänta på sin fastman. Hon släpptes in, och der blef spordt henne efter fästmannens napm och så vidare, och då sade klockaren, att den yngling, som fört henne till kyrkogården, nyligen blifvit begrafven der och att hon kunde fa se hans graf. Klockaren frågade vidare, om ej fiickan hade något af sin trolofvades tillhörigheter; hon svarade: en ring; då rådde han henne att lägga den ned på hans graf, så hon kunde bli löst från den döde. Flickan lydde rådet, och den döde fastmannen återkom

aldrig mer till henne.

Här berättas ännu om en ungkarl, som hette eller kallades Skinn Skarpe och som skulle ha lofvat en fiicka trohet med dessa ord: »Så visst som min kropp skall multna i jorden, så visst håller jag mitt löfte till dig!» Skinn Skarpe bröt sitt löfte till flickan, så som mången det gör, dog i sinom tid, han som andra, och blef begrafven ordentligt på kyrkogården. Men många år derefter skulle man gräfva en ny graf på hans hvilorum, och då fann man honom ligga i jorden oförmultnad och förvandlad till sten. Nu erinrade sig folk, att han svikit sitt ord till sin fastmö,och så blef Skinn Skarpe uppstäld på kyrkogården till ett varnagel för alla menedare. Så stod han många år; men så hände det sig en gång, att presten i församlingen hade en dräng, som skröt af att ej vara rädd för spöken, och nu frågade honom presten på skämt, om han klockan tolf på natten ville gå ut på kyrkogården, taga Skinn Skarpe och bära honom in i prestens rum, så skulle drängen få en belöning. Denne gick in på saken, och vid midnattstid nedsatte han det förstenade liket i prestens rum. Nu blef presten rädd och bad drängen bära ut Skinn Skarpe och ställa honom der han tagit honom, men drängen svarade, att detta ej ingick i aftalet och att han ingalunda ville göra det för samma betalning. Hur de nu köpslogo, så måste presten slutligen lofva drängen en ny drägt, för att han skulle befria honom från den döde. Då tog drängen åter Skinn Skarpe och bar ut honom på kyrkogården; men der grep den döde i drängens hand och slapp honom ej förr än han lofvade att söka upp hans fästmö, som ännu lefde och bodde långt derifrån, helsa henne från Skinn Skarpe och be henne förlåta hans svek. Drängen omtalade sitt löfte för presten, fick så låna en häst af honom och red till den besvikna, som gerna gaf sin trolöse fastman förlåtelse. Med detta budskap red drängen till baka, gick in på kyrkogården och frambar det till Skinn Skarpe, som knappt hade förnummit förlåtelsens ord förrän han föll till stoft. Detta blef nu Skinn Skarpes öde, för det han brutit tro och lofven; men det säges annars, att de, som svärja falskt vid domstol och bli hvad vi kalla en »tremarkakarl» derför, att det ej kostat mer än tolf öre i vår tids mynt att slå i hjel en sådan; de svärja bort sin egen skugga på samma gång som sin själ, så det är lätt att se hvilka som begått mened.Men för att bli vid sådana som gå igen, så vét man, att vid Boråsakärret i Örkeneds socken blef för längre tider sedan en man från Borås ihjelslagen och nedgräfd i kärret. Men mördaren fick ingen nattro för denne döde; derför slog han en påle genom hans kropp, och så måste han så till vida bli der han var, så att han ej mera förmådde gå från kärret; men ännu händer det, att man kan få se honom der i skepnad af en grå häst.

Det är ej längre sedan än att jag godt kunde nämna personernas namn, att presten i Örkeneds och Glimåkra socknar, hvilka förr utgjort ett pastorat, sent en natt skulle köra från Örkened och hem och ej kunde fa det ena hjulet till att bli på axeln, utan jemt refs af. Trött af detta upptåg, befalde presten drängen slutligen att kasta hjulet upp i vagnen och köra vidare; det skulle nog gå med de tre hjulen. Det gjorde det också, och de kommo lyckligt hem; men presten sade till drängen, att hjulet kunde ligga i vagnen tills det blef morgon, När det nu blef hög-ljus dag, kallade presten drängen in till sig och bad honom gå och se hvad det var, som rifvit hjulet af axeln och så sjelf nödgats bära upp vagnen. Drängen gick, kom igen och bad presten komma ut, ty der stodo två menniskorefben och uppburo vagnsaxeln. Presten gick då ut och hemförlofvade dem.

En dragon af mina bekanta, som hade hemma i Örkeneds socken, skulle en natt gå hem, och såg då något, som liknade en hösäck, stå midt på vägen. Han undrade på detta och gick rundt omkring säcken, men blef så ett stycke derifrån kastad ned i gropen.

Senare en natt gick han till kvarnen med en säck kom och skulle då öfver en å; spången der var lagd af grofva ekebjelkar, och ändå både såg och kände han hur de svigtade under honom. Han tänkteyøp-'-

det bara var inbillning, men när han samma natt skulle gå till baka med sin mjölsäck, fick han märka att det var verklighet, ty rätt som han går öfver spången, börjar den rigtigt att gunga; påsen rycktes från honom och slängdes bort på andra åbrädden, och dragonen slängdes efter med samma fart. Han sade, att der blef så ljust som om dagen, och han tyckte att han gick på den jemnaste mark, fast han ju visste, att der annars var skog och stora stenblock.

En annan man i Örkeneds socken gick en natt hem, bärande ett par jemstänger öfver skuldran och en grof käpp i handen. Rätt som han går vägen fram, rycktes jemstängerna från honom och kastades in öfver vägen, derpå grep

en osynlig varelse tag i hans lcäpp, men Per var en stark karl och ingalunda rädd, han höll igen och ville ej släppa käppen. Då vreds den tvärs af i handen på honom, men det ena stycket deraf förde han hem och förvarade så länge han lefde. Men hvad jemstängerna och den andra käppbiten angick, så funnos de först nämda liggande ett stycke från vägen, och den senare hade blifvit buren eller kastad en bra bit väg från den plats der Per blef anfallen.

Detta påminner mig om en tiggare, som hvar han kom var gema sedd och gerna fick allmosor. Han hade alltid en och samma käpp, hvilken han var mycket rädd om och aldrig ville bortbyta mot någon vackrare. När gubben var död, behöll en bonde käppen, fast egaren hade sagt, att den skulle gifvas åt någon tiggare, och hur det än var, så är det dock säkert, att käppen hoppade och hoppade och aldrig höll sig stilla, förr än den åter kom i en tiggares ego.

Lika galet var det med ett menniskoben, som en] soldat haft i sin husbondes bränvinspanna, mensom han sedan glömt hemma i sitt skåp, då han en sommar drog till Ljungby hed; detta ben dansade och hoppade i skåpet, värre än en spiritus utan sin husbonde. När denne soldat dog, köpte en torpare hans väggskåp, på hvars ena hylla fans ett gammalt lås, och så länge det låg der, for skåpsdörren upp hur ofta man om nättema ville stänga den; sedan låset blef lemnadt till någon af den dödes arfvingar, blef der stilla i skåpet.

Ja, mycket underligt finnes i naturen, och hade vi ej kloka menniskor, som förmådde skydda oss olärde för mörkrets funder, så voro vi ofta illa farna. För att ej nämna mera än jag sjelf vet, så vill jag här tala om hvad som hände min nabo-man. Denne bonde såg en kväll en stor främmande hund stå utanför sin port, och då han ej anade af hvad art hunden var, gaf han honom ett skrämskott af sin bössa. Hunden lunkade bort, men följande dag mötte bonden den kloke Neringen. »Nå, du sköt ju på sjelfva necken i går kväll, och du kan tacka mig att *han ej gjorde dig någon skada!» sade den kloke.

En kvinna i Glimåkra socken var så oförståndig, att hon, innan hon gått kyrke eller blifvit helt åter-ställd efter sin barnsäng, gick ned till en bäck för att skölja linne. Härigenom fick necken magt med henne, så hon jemt tyckte sig höra den grannaste musik från bäcken, och dit ned ville hon med magt och våld. Hennes mor förstod nog hvad detta månde vara och låste henne inne, men för hvarje gång musiken ljöd i hennes Öron, fick hon ett svårt anfall. Då måste de hemta dit Neringen, han botade henne, och för att för kommande tider skydda henne mot neckens konster, signade han en silkeduk, som han sedan band kring hennes hufvud, och denne duk bar hon sedan till sin död.Ja, hur var det icke för ett par år sedan vid Tranetorpet i Örkeneds socken! Kom icke necken, i skapnad af en karl, upp der om hösten, då ängen stod under vatten, och syntes stå der ett par dagar?

— Ja, ja, Trane-Mattes har ju bott der i sin tid, och han harfvade med necken eller vattenhästen, så der har han af gammalt sin gång. En natt låg en af gårdens drängar på logen och sof, men vaknade der-vid, att någon sparkade och skrapade på dörren. »Kom bara in!» sade då drängen. Knappt var det sagdt, så stod åhästen inne på logen, och nu måste drängen läsa honom ut igen.

I samma socker\ gick, för några år sedan, en liten flicka i skogen och plockade trädpärer (kottar). Till henne kom ett troll och gaf henne några kottar, större än de andra. Dermed fick trollet magt med henne; hon ville jemt ränna åt skogen, men då kallade föräldrame den kloke Jösse Jösse till hjelp, och så blef tösen klok igen.

För längre tid till baka hände det på ett dans-nöje, att ett trolofvadt par bad spelmannen spela elfvaleken, så ville de två dansa efter den musiken. Spelmannen spelade och de dansade, först i stugan, sedan ut ur den, genom grinden och ner i sjön. »Nu bär det innerst i helvete!» ropade ynglingen när de dansade ut i vattnet. De omkommo båda, och då man drog upp deras döda kroppar, höllo de hvarandra så fast i armarne, att ingen kunde rycka dem från hvarandra, utan de blefvo lagda i samma kista.

En annan spelman tog sig före, att ensam i sin stuga spela hela elfvaleken, men det gick honom ej bättre, än att han måste dansa upp och ned i skuren (skorstenen) hela natten.

I skogen vid Simonstorp bor ett troll, som kallasHyltagubben; han har sin stora lust af att narra folk att gå vilse der.

Vid många af våra gamla herrgårdar kan en nattetid få se märkliga ting, men det är just ej att undra på, ty i forna tider begicks många stygga ting af de store.

Det är ju en känd sak, att på Ifön har slottet Brattingsborg rakt sjunkit ned i jorden för egarnes synders skull. Det egdes nemligen af två syskon, en gosse och en flicka. När nu dessa voro giftasvuxna, tyckte de det vara skada, om deras stora rikedom skulle delas; derför beslöto de att gifta sig med hvarandra. De reste öfver till Bäcfcaskog för att bli vigda, men när de kommo hem derifrån, voro de fattiga och husvilla, ty Brattingsborg med alla deras skatter och dyrbarheter var försvunnet. Vid klart väder och då Ifösjön - är stilla, kan man ännu på sjöbottnen se spiran af den sjunkna borgen, och stundom flyter der vid stranden upp ett slags flata, runda försteningar, märkta med en dödskalle; det är »Brattingsborgs-pengar», vittnen på hur all syskonens rikedom blifvit till värdelös sten.

På Vanå? går en af gårdens forne egare igen och spökar. En man, som jag känner, gick en natt der förbi och mötte då en karl, som han trodde vara gårdens nattväktare. »Hvad är klockan?» sporde mannen. Intet svar följde. »Hvad är klockan?» frågade han åter, nu med högre röst. Nej, den andre för-blef stum. »Är du för hög till att säga mig hvad tiden lider!» sade nu mannen harmsen. Ej heller nu svarade skepnaden, utan skred långsamt mot den ene flygeln, men blef under vägen så lång, så lång, att han nådde högt öfver taket. Då förstod mannen hur det var, men kunde ej berga sig för att säga: »Vill du in der, så får du, min tro, göra dig liten igen!»— Man kan se, att det stolta modet ännu satt i herremannens ande, då han skulle visa bonden att han verkligen hörde till de höge.

På slottsbacken vid Ahus har också ett slott sjunkit, jag vet ej af hvilken orsak; men det vet jag, att hvarje julafton synes der en ung jungfru gå på backen med ett nyckelknippe i handen.

Nedanför Knisslinge kvarnar har herrgården Atta-holm sjunkit ned i Helgeån. Man kan vid klart väder ännu se gårdens tornspira på åns botten, men hvar för gården sjönk, är nu glömdt i den orten. Troligen hänger det till sammans med den äfven okända orsaken till att trollen fingo sådan magt med församlingens (Hjersås) kyrkklockor, så de kastade den ena af dem ned i ån på ett ställe, som derför kallas klockhölen, der den ligger ännu. Den kan upptagas med tillhjelp af ett par tvillingsoxar; man har en gång varit nära att lyckas härmed, men så kunde den ene af dem, som arbetade dermed, ej hålla sin mun, och så sjönk klockan åter ned i djupet. Det glunkas visserligen om, att både Hjersås', Glimåkra och Ousby kyrkklockor äro gjutna i Köbenhavn och att trollen haft sina fingrar med vid gjutningen; derför gick det ej bättre, än att vid första ringningen Hjersåsklockan flög ned i Helgeån och Ousbyklockan ned i Ousbysjön; Glimåkraklockan blef deremot fömaglad, så att ljudet deraf ej skulle höras af danske kungen i Köbenhavn.

På herrgården Odersberga, som nu hör till Rå-belöf i Villands härad, var mycket spökeri ända tills det runda rummet i parken nedrefs, ty der hade spökena i synnerhet sitt tillhåll. Ingen kan undra på, att der var spöken på Odersberga, ty det egdes i gamla tider af en general, som föröfvat många onda dåd. Herrgården var, när han fick den, bara helt ringa, men han beslöt att lägga hela Odersberga bytill sitt gods. Derför gick han ut med sin bössa och sköt eld i alla gårdarne, sägande, att han skulle skjuta kråkor. Hela byn brann ned, bönderna byggde upp sina gårdar igen; han sköt åter eld i dem, de byggde upp dem, och han sköt eld i dem för tredje gången. Då voro alla bönderna så utfattiga, att de måste gå ifrån sin jord, och generalen slog den under sig. Hankallas Skytten, men om han fatt benämningen som Öknamn för sina dåd, eller han hette så, det vet jag ej. En af de utfattige bönderna, han var tillika skomakare, uttalade en förbannelse öfver herregodset Råbelöf och Oders-berga och tillade, att det aldrig skulle egas af en och samma familj i tre nedstigande led; derför går detta fideikomiss från den ene slägtlinien in på en annan, aldrig från farfar till far och son. Generalen kom åt Råbelöf på det sätt, att han ingick kärlekshandel med en kvinlig slägting, och sedan hon födt honom tvillingar, dref han henne bort från Råbelöf och tog detta gods helt och hållet i besittning. Efter någon tid kom fröken med sina två barn åkande i en täckt vagn till herrgården. Han gick ut för att välkomna gästen, icke anande hvem det var; men när han fick se detta, kysste han barnen, slog så igen vagnsdörren och befalde kusken genast köra från godset.

Bland sina andra ogemingar hade han äfven den, att uti Tyskland ha röfvat kyrkor, och de klockor han skänkte åt Råbelöfs kyrka, var just sådant röfVar-gods, liksom också dopfunten. Hur trotsig han än var, måste äfven han gå all verldens väg, men äfven sedan han var död, stälde han till förargelse. Han begrofs först i kyrkan, men han

kom hem med kista och allt; sedan reddes honom en graf på kyrkogården, men der blef han ej heller i ro, utan kom igen* Nu fördes han till Bamahöl, som är der i närheten och dit man alltid brukat nedsänka sådana oregerligalik; ty se, Bamahöl är rent bottenlös. Men då kistan kastades dit, ropades der nedifrån djupet: > General Skytte vilja vi ej ha hit!» och så flöt kistan upp igen. Då öppnade man kistlocket och lade gråsten kring liket, så det ej skulle kunna flyta, men det hjelpte icke det ringaste; upp och hem kom åter generalen. Här var nu ej annat att göra, än hemta en klok man och spöija honom om råd, och han lät då be-grafva generalen i Odersberga äng och slog en påle genom kroppen på honom. Nu måste han bli stilla, men hvarje gång Råbelöfs kyrkklockor ringde, vaknade han och jemrade sig; derför blef man ense om att nedrifva denna kyrka, och nu hör menigheten till Fjelkestads församling.

I forna dagar, då trollet Batter och hans husfolk bodde i Balsberg, var der ofta samkväm med trollen och folket på Råbelöf, och fingo trollen ofta låna der ett och annat till husbehof. En gång sände trollet en af sina döttrar till herrgården, för att låna dryckeskärl. Nu var der någon så nyfiken att spörja henne, hvartill de kärlen skulle brukas. »Min mor har fått en pojké, vi ska göra giUe, men ha icke kärl nog», svarade hon. Men hon hade ej väl sagt detta, förrän dörren rycktes upp och en stor, lång käring skrek: »Tora!» samt tog henne i famnen och rände bort. Sedan trollen sjelfva röjt ett af sina egnes namn, kommo de aldrig mera till Råbelöf för att låna något.

Villands härad har sitt namn efter en jette, som hette Vede Villansson. Han blef af en annan jette så spärrad från tillgång till Ifösjön, att han dog af törst, fastän hafsfrun, för att hjelpa honom, skyndade sig allt hvad hon kunde för att uppkasta viken vid Sissebäck. Vid denna vik ligger Vede Villansson be-grafven.

På tal om sådana urgamla ting, vill jag ocksånämna den märklige sjöhjelten sankt Olof. Han slog en gång vad med sin bror om ett land, hvilket den skulle vinna, som först kunde segla dit. Olof hade ett skepp, som hette »Fogeln hin snare», broderns skepp bar namnet »Oxen hin late», och tyckte brodern det var lätt för Olof att vinna i denna kappsegling. »Då byta vi skepp», sade sankt Olof, och de gjorde så. Men nu sade Olof: »Först måste jag höra messor tre, innan jag vill hafvet se!» men brodern ville ej vänta, utan lade från land. Efter guds-tjensten besteg Olof »Oxen hin late», och nu besade denne öfver både berg och skog. Efter en stund bad Olof en af sine män gå upp i masten och speja efter land. »Jag ser bara liksom en liten kvist mot nordan-fjell», sade utkiken. »Då komma vi fram innan qväll», menade Olof, och Oxen besade etter värre. Nu strök han förbi ett fjell; der stod bergtrQllets hustru och ropade hånande: »Här kommer sankt Ola med sitt gula skägg, hvi seglar du ej igenom min källarvägg!» Han svarade då: »Du kan gerna vara vänd i sten tills jag kommer här igen!»*) och till sten blef hon. Olof kom först fram och vann så landet.

I Stenbrohults socken i Småland fans för flera år tillbaka en prest, som hette Nyman. Han hade också bra stor makt öfver tyale och sådant der. Han körde en gång sent en natt hem från sockenbud, och såg då på litet afstånd hur det lyste och blossade vid en grind. Drängen, som körde för honom, blef rädd, men presten bredde sin kappa på marken och bad drängen stå på den. Han gjorde så, och fick då se ett benrangel, spändt för en kärra, i

*) Utgifvrn begagnar i denna sägen den gamle berättarens rimmade uttryck; han hade dessa, liksom hela sägnen, frln sina föräldrar.hvilken der satt en gestalt, hvilken af hjertans lust piskade på benranglet, som skrek och tutade så illa, så illa.

Ja, gastar de kunna skrika så, att hvarje blod-droppe vänder sig i en när de sätta till. Jag gick en natt hem från Svanshult i Örkeneds socken, och då jag kom halfvägs mot Örkeneds kyrka, hörde jag bakom mig en gast skrika så, att mina öron rakt låstes till deraf. Han gjorde mig dock ingen skada, utan rände förbi mig fram till ett torp, der han gaf sig till att dundra och slå på dörren. Derpå for han åter skrikande af mot kyrkogården.

För omkring tjugofem år till baka red en välkänd man hem till Tranetorp i Örkeneds socken, och då han kom på Höfvidstorps mark, motades hästen så den ej fick gå ett steg framåt. Mannen var så pass kunnig i sådana ting, att han ordentligt kunde spörja hvad eller hvem det var, som hindrade hans färd. Han fick då till svar, att det var en gosse, som blif-vit förföljd af snapphaname, och då de upphunnit honom på hans flykt, hade de lofvat skänka honom lifvet, om han kunde klättra upp i sjelfva toppen på en hög gran. Detta gjorde han, men nu pröfvade de på, om deras bösskulor kunde nå honom på detta afstånd; han träffades och föll ned, och snapphaname grofvo ned

honom mellan två granar. Nu bad han att få vigd mull öfver.sig, så han kunde komma till ro. Mannen red genast till Örkeneds kyrkogård och hemtade mull samt strödde den öfver det betecknade grafstället.

Det samma hände en man i Glimåkra socken, som skulle gå till julottan; han blef motad i en mark, som han ville gå öfver. »Hvarför kan jag inte vinna*)

*) Vinna = förmå, orka, brukas allmänt i hela Östra Göinge härad: Jag vinner, vann o s. v.fram?» sporde han till sist. »En död står dig emot», svarades. »Hvad vill han att jag skall göra?» frågar då mannen. »Hemta vigd jord och lägga på min graf», svarar rösten underligt, tomt och matt, så som alla gengångare pläga tala, ty de vinna ej att tala klart. »Hur skall jag få veta hvar du ligger?» säger mannen. »Det skall jag visa dig», lofvade rösten. Nu fick mannen gå till julottan, och då han kom derifrån, medförande mull från kyrkogården och kom till den plats der han vardt motad, såg han ett litet ljus brinna vid ett träd, och der lade han den vigda mullen.

På tal om ljus, så har det ända in i våra dagar varit bruk i Örkeneds socken, att sätta ljus i händerna på döende menniskor. Somliga gjorde det i den tro, att själen då skulle få en ljus väg att vandra, andra säga, att det skulle minna om de visa jungfrurna; nu är der ingen som tror att detta bruk gagnar till något.

Men vi talte egentligen om gengångare, och då minnes jag mig ha hört omtalas en kvinna i Glim-åkra, som gick fasligt igen. Hon kom hem hvaije natt, förde buller och oväsen och brukade stundom nypa och krama husets piga. Denna blef trött af detta och tog en natt mod till sig och sade till spöket: »Hvad skall du här, du skall blifva stilla i evigheten!»

— »Ja, der är inte roligt för mig att vara», svarade den döda. Slutligen hemtades en klok till huset, och han rökade bort henne med trollrökelse. Denna kvinna hade lefvat i oenighet med sin man och dött utan att vilja förlåta honom.

I samma socken gick en död bondhustru till prestgården. Presten frågade henne hvad hon ville, och då sade hon, att hennes man mördat henne genom att slå en knappnål inunder hennes bröst. Liketblef uppgräfdt och nålen fans i hennes mage, och så måste mannen lida sitt förtjenta straff.

För en del år sedan hände det i Örkeneds socken, att en mycket girig man satte sig upp, sedan han legat död ett par timmar, och sade: »Vägen och mäten rätt, ty det är svårt att komma in i Guds rike!» Efter dessa ord lade han sig åter ned och rörde sig aldrig mer.

Det kan väl vara så der en femtio år sedan det spökade så märkligt i Ousby klockaregård. Spöket kom mest hvaije kväll, ingen kunde se det, men det gick omkring i det dagliga rummet, flyttade stolar och bord samt sysslade än med ett, än med ett annat, men gjorde ingen större förtret. När någon satte sig till pianot och spelade, hördes det osynliga väsendet dansa kring golfvet, och det glömde aldrig att byta om takt, i fall det först dansat efter en vals och den spelande gick öfver till en »hoppsanvals». En gång kom der en småländing till klockarens och bad om natther-berge. Han fick ligga i dagligstugan, men kunde ej komma till ro för bara hunger, ty han hade ej fått någon aftonmåltid. Rätt som han då ligger och tänker på den kalla potatis, som stod i en korg på bänken, kommer der en af dem susande bort till honom i sängen. Han åt den med god smak, och då den var slut, kom der en till. Så fortgick det en stund. »Tack, nu vinner jag ej äta flere», sade ändtligen små ländingen. Men spöket brydde sig ej derom, utan fortfor att kasta den ene potatisen efter den andre på honom. Då steg han slutligen upp, väckte någon af husets folk och fick bort potatiskorgen ur stugan. Sedan fick han sofva i ro. Många menniskor kommo till klockarens, för att höra på detta underliga spöke, men till sist blef någon hvar trött af denna oro och man sökte hjelp och råd. Hur det gick till vet jagej, men säkert är, att då varande innehafvaren af klockaretjensten lofvade att betala hundra daler till de fattige, om spöket ville bli borta från gården. Det gick in på vilkoret och hördes sedan aldrig af mera.

I dessa ortér säges det som rigtig sanning, att alla snickare, som göra beställda likkistor, låta dem stå öppna en natt sedan de blifvit fardiga. Detta sker, på det att liken må få tillfälle att profva om deras kistor äro långa nog. Har en kista blifvit gjord för kort, så blir snickaren väckt af den döde, och skulle han i tanklöshet ha lagt locket på den fardiga kistan,. så blir han också väckt och påmind om sin skyldighet.

På senare tiden har man här i orten tagit till sed, att lägga liken på sidan i kistan; man har på målningar, säges det, sett att vår Frälsare låg på sidan i sin graf.

Somliga menniskor ha den gåfvan att kunna se och höra varsel för allt märkligt som skall hända i de hus der de bo. Hos en bonde i Genastorp, Ousby socken, såg en undantagskvinna en karl stå på hufyu-det i förstugan. Synen försvann när hon kom närmare; men kort tid derefter föll en dräng ned från bondens skunk (vind eller Öfre våning) och bröt halsen af sig.

För ett par år sedan nedbrann en gård i ofvan-nämde by, och kort förut hörde husmodern någon slå häftigt på förstugudörren. Hon sände pigan ut att se hvem det var, och då ingen fans derute, blefvo alla husets kvinnor illa till mods. Några dagar derefter, då husbondefolket var borta, bröt elden ut tidigt på morgonen, och en vägfarande, som just kom förbi, band sina hästar, sprang upp till gården och slog larm på förstugudörren.

Som man vet, finnes här menniskor, som ha goanisse och spiritus, for att hjelpa sig att förvärfvaegodelar; men hur det går dem till slut, blir en annan fråga. Det hände en gång att en resande kom till en gård och bad om nattherberge och fick så detta i stallet. Hela natten såg han der en liten en gå och fodra kreaturen med små, små foderviskor. »Du, som är en så flitig och trogen dräng, skall väl ha bra stor lön?» frågade slutligen mannen. »Åh nej», svarade nissen, »lön skall jag ej ha, men när de gamle dö, komma de till vårt».

På ett annat ställe, der de hade nisse, fick han gröt och mjölk i en skål hvarje afton. En kväll var husbondefölket borta, och då beslöto tjename att drifva med nisse. De orenade sig i hans skål, togo så i ring och sjöngo en visa om detta; men de fingo också dansa så de sleto upp både skotyg, strumpor och skinnet på föttema.

Skogvaktaren från Bjäre härad berättade om en bonde, som haft goanissen att dra i hop åt sig stor rikedom, men när då bonden var blifven rik nog, ville han gerna bli af med sin farlige hjelpare. Han funderade hit och dit hur han skulle få nissen till att flytta, men han kunde ej sjelf finna på råd i denna sak. Då talade han härom med sin piga, ty hon var den, som hvarje kväll bar upp nissens gröt och mjölk på vinden, och hon kände också hans sinnelag. »Vill husbonden fördubbla min årslön», svarar hon nu, »så skall jag ställa så till, att nissen sjelf säger upp sig ur tjensten?» Detta ville husbonden gerna, och så var då det aftalet gjordt.

Följande natt, då nissen skulle ta sin grötskål, blef han så förfärad, att han vände benen i vädret, ty han trodde sig se det allra hiskligaste spöke, fast det bara var pigan som stält sig der och böjt sitt hufvud ned mot sina fotter. Följande morgon sade nissen till husbonden, att han ville flytta, ty han villeej vara i en gård, hvarest der fans ett spöke med ett så vanskapligt ansigte i närheten af hans grötskål, och hän frågade, om ej husbonden kunde säga upjj det vidundret. »Det kan jag ej», svarade husbonden, »ty jag har legt det på helt år». — »Ja, då flyttar jag genast!» utropade nissen, och han flyttade.

Skogvaktaren omtalade också ett par andra spratt, som man i hans hembygd hade spelat nissen: Ett par knallar hade fått låna hus på ett ställe, der de hade nissen. Om natten sågo de bonden komma ut på logen, der de lågo, med ett stort fat gröt och mjölk; de sjelfve hade ej fatt någon aftonvard. De togo derför, när bonden' gått, fatet, åto upp maten och lade så orenlighet i kärlet. Efter en stund kom nissen hem med så mycken otröskad säd, att han pustade och slet rent förtvifladt innan han fick den in i ladan. När han nu slutat arbetet och skulle ta sin skål, utbrast han förargad: »Aderton trafvar säd till lass och så 1—t till kvällsmat!» och så for han af och tog i harmen hela taket med sig.

På ett annat ställe hos en enka vände pigan och drängen upp och ned på nissens grötskål, och i harmen ref han ut all säden och allt höet ur ladorna och kastade det ut på gården. Tidigt andra morgonen sågo de två tjenarne med oro, hvad nissen hade gjort; de väckte husmodem och sade sig ej kunna begripa hvem som gjort dem detta spratt.

»Åh, det är ingenting! Gån I bara till sängs igen, det är rent för fidigt att börja arbetet», svarade enkan. Men sjelf steg hon upp, gjorde i ordning nissens skål, och när då tjenarne i vanlig tid stego upp, var allt på sin plats i ladorna, och ej ett strå låg ner på gården.

Vidare berättade skogvaktaren, att en annan enka, hvars namn han nämde, gjorde ett bröllop som räcktehela åtta dagar, åt sin enda dotter. Det hade länge glunkats om, att enkan hade nissen, men nu fick man syn för saga, ty

icke nog dermed, att der var lika fullt med mat i huset sista bröllopsdagen, som på den första, utan man såg nissen sjelf ute i köket. Der var nemligen flera af gästerna, som hade barn med sig på gillet, och då de små sprungo ut i köket om kvällarne, fingo de gröt af enkan, som då höll på att koka sådan åt gillesfolket. Men så snart barnen böljade äta, kom der alltid en liten pojke, med röd toppmössa, fram och åt med ur fatet, och han var så glupsk, att barnen klagade på honom hos enkan, och då svarade hon, att de ej skulle bry sig om hur mycket han åt, ty hon hade gröt nog ändå i grytan.

När då de åtta dagarne voro förbi och gästerna lagade sig till att fara hem, sade enkan att de gerna kunde stanna åtta dagar till och hålla gille hos henne, välfägnaden skulle ändå ej tryta; men nu då- de visste hvem som anskaffade den, betackade de sig för bjudningen. När nu vagname voro framkörda på gården, sågo de afresande gästerna nissen, förskapad till en kalf, dansa rundt omkring dem, så de voro glada när de voro väl utanför porten.

Dottern, som stått brud, fick all modems rikedom, men blef ändå så fattig, att hon till slut i för-tviflan gick och dränkte sig.

Min sagesman trodde, att enkan fått ärfva nissen efter sin man och att hon anade, att denne ej hade det godt i andra verlden. Ty det berättas, att enkan, då mannen kläddes som lik, lade hans stoppade tobaks-pipa till honom i kistan, och då hon tillfrågades, hvar-för hon gjorde detta, svarade hon: »Han skall ha något att fördrifva tiden med; eld får han nog dit han kommer».

Somliga menniskor sky ej att ingå förbund medsjelfva Röde-Peter*). Jag har hört omtalas en man, som hade gjort detta, och en kväll, då han satt och spelade kort med en bekant, och denne släppte ett kprt och tog ljuset för att lysa sig, såg han en stor svart hund ligga under bordet. Der blef jemmer, bud gick efter presten; kaplanen kom, men han förmådde ej mana bort den lede, utan der måste nytt bud sändas för att hemta sjelfva prosten. Han kom så fort han kunde, och när han såg med hvem han hade att göra, borrade han ett hål i fönsterblyet och tvingade hin till att göra sig så fin att han kunde fara ut der-igenom; men en kan tro att det stod hårdt.

Här berättas en underlig historia om en bonde, som hört talas om hur nyttig en spiritus kan vara, och han trodde så i sin enfald, att han kunde få köpa den hos hvilken köpman som helst. När han härnäst kom till staden, gick han i en bod och frågade, om han kunde få köpa en spiritus. Bokhållaren var en skälm och svarade, att han visserligen hade en sådan, men att den ej såldes billigare än sjuttiofem kronor. Bokhållaren hade förut hört, att en spiritus har sex ben, derför tog han en locke**), lade den i en ask och narrade så bonden att köpa den för det bestämda priset. Någon tid derefter kom bonden åter till staden och gick in i samma bod för att köpa, salt. »Nå, hur är det med din spiritus?» frågade då bokhållaren. »Jo bra», svarade bonden, »det var en bra handel, ty han drager hvarje natt hem sjuttiofem kronor till huset!» Nu blef bokhållaren eländig och ville ha locken till baka, men nu var bonden ej dum, han aktade sig nog från att sälja den.

Det är icke ovanligt att menniskor bära i sin

*) Djefvulen

**) Spindel.ficka ett ben, som de lånt på kyrkogården, för att alltid ha tur i spel. Värre ar det dock att fylla ett sådant ben med urin från en menniska, som man vill skada, ty gör man detta och sedan kastar benet i en ström, som rinner mot" norr, så vantrifves denna menniska, så hon ej får en helsodag förrän någon klok kan sätta konst emot konst.

I Örkeneds socken fans för flere år sedan en käring, som brukade allehanda stygga konster, såsom att ställa sig vid sina grannars råmärken och tjäma i någon bäck eller grop, för att draga till sig deras smör. En valborgsmessomorgon, före solens uppgång, såg en skytt, som låg bakom några buskar och lurade på tjäder, hur denna käring, naken som hon kommit till verlden, klef upp på en stor, hög sten. Han smög sig fram och gömde sig bakom stenblocket, för att se hvad hon nu skulle företaga sig. Det blef honom snart klart, ty hon stälde sig kapprak på stenen och skrek af alla krafter: »Så långt som denna röst höres, så långt skall mjölk och smör bli mitt!» Då reste sig skytten och gaf henne med bössan ett dugtigt slag bak och svarade: »Så långt detta kännes, skall det du sade bli ditt och icke mer!»

Der bodde en sådan stygg käring i Glimåkra socken. När hon var död, fann man ett halft tjog brödsknifvar instuckna i hennes säng, och i det hus hon bott, hörde man långt efter hennes död hvaije-handa buller.

Som man vet, kunna en del kloka skärsla i vatten ; det vill säga, i en vattenbalja visa dens ansigte, som stulit ett eller annat ifrån en, Detta är nog bra, men hvarje ärlig menniska skall noga taga sig till vara för att begagna omangladt linne, ty bär man ett sådant, kunna onda makter mana fram ens ansigtei stället för tjufveos, och man blir då oskyldigt misstänkt, medan den skyldige går fri.

Man skall ej heller någonsin tända eld på båda ändarne af en sticka eller pinne, utan att man tillika, ser till att den blir rent uppbränd, ty kommer en sådan pinne eller sticka ut på gödselhögen, så taga hexoma den, för att med tillhjelp deraf skapa sig mjölkharar.

I våra bygder lefde för några år till baka en gammal spelman, som kunde ett och annat utom sitt yrke. En långfredagsmorgon såg han i luften en hel flock foglar, skator och korpar, efter hvad han tyckte; han in efter sin bössa, sköt upp i flocken, men der-vid damp en käring ned, och han måste sedan sjelf bota hexan för det sår hon fått.

För öfrigt är här vissa foglar och, äfven andra djur, som ha något med Röde-Peter att göra. Ormar, det vet man, höra till hans slägte. Stundom kan man få se ormar ligga midt på en väg, det göra de i afsigt att, om någon kommer körande, de må kunna paasa på och springa igenom vagnens alla fyra hjul. Lyckas detta, så blir ormen hjulorm, kan bita sig i stjerten och rulla sig fram likt ett hjul, och då kan ingen menniska undfly honom.

Om man ser en orm och slår efter honom, men han undkommer med lifvet, så slutar han ej förrän han . får bitet den, som ville dräpa honom, om han så skall smyga sig in i den menniskans säng. Der-för skall man antingen sjelf eller låta någon klok taga en årsgammal hasseltelning, rita en cirkel på marken, sätta käppen midt deri och så tillsäga ormen, att på bestämd stund infinnna sig der. Men då gäller det att noga passa tiden, ty kommer ormen först på platsen och inom cirkeln, så slingrar han sig kring käppen, och då kan det kosta menniskans lif; men kommerhon först, så är det henne lätt att med hasseltelningen döda ormen ty han kan ej gå utom cirkeln.

På tal om cirkel, så har jag känt en klok häruppe, som d& han hade tandvärk plägade mana fram en hängd man och tvang honom att gifva sig en af sina friska tänder i stället för den som värkte. Detta lyckades bra två gånger; men när den. kloke, tredje gången han fick tandvärk, manade fram den hängde, råkade han rita cirkeln för trång, och då den hängde dröjde att komma, manade den kloke så starkt han kunde, och ändtligen kom gasten farande inom cirkeln och var så rasande att han flög inpå mannen och sade, att om han manade honom så hårdt mera, skulle han vrida nacken af honom. Och tillade, att han, när han blef kallad, var långt inne i nästa härad och måste skynda sig mer än han hade godt af; fast ro kunde han ändå ej fä, han, lika litet som andra sjelfspillingar, förrän hans af Gud bestämda dödsstund var kommen; till dess fick han sväfva mellan himmel och jord.

Denne samme kloke var också så pass stark i konsten, att han en gång manade fram åhästen, så folk fick se honom gå och beta på taket af mannens torftäckta stuga.

Men för att åter tala om djuren, så är ormen nyttig till att freda bössor mot hexeri. Man tager två sammanknutna strumpband, lägger dem i en cirkel kring ormen, så kan man piska in honom i bösspipan, ty öfver banden förmår han ej krypa.

Om någon slår en orm i två stycken och ej krossar hans hufvud så att han dör, så kan han vara viss på* att få det ena stycket i sin sko eller stöfvel. Om den käpp, hvarmed man slagit i hjel en orm, ej gräfves ned i jorden, får man hvarje månadsdag sår i högra handen.Somliga kloka kunna mana alla ormar, inom en viss omkrets, på ett tändt bål. Men den kloke måste först vara säker på, att ingen lindorm finnes på det området, ty* annars är ormtjusaren sjeif hemfallen åt bålet, Det hände en gång en sådan klok, att en lindorm fans bland de andra; tjusaren sökte rädda sig genom att klättra upp i ett träd, men lindormen bet sig i stjerten, rullade mot trädet så detta bröts tvärs af, som om det varit en kålstock; derpå dref lindormen den kloke på bålet, sedan gick ormen sjelf efter dit*). Lindormen har äfven den förmågan att, sedan han bitit sig i stjerten, rulla sig i en rund krets; hvarje menniska, som råkar inom denna cirkel, är hemfallen åt lindormen.

Någon gång, men högst sällan — kanske hvart hundrade år — lyckas någon menniska att i vårt land finna den hvite orm, som förmår göra en allvetande. En gammal gubbe i Östra Göingé härad fann honom, förde honom hem och lade honom i en gryta för att kokas samt satte sin tjenstepojke till att passa på elden. När grytan kokat en stund, ville pojken, som ej kände till dess innehåll, pröfva om köttet var mört, och stack så fingrame ned i grytan. Aj! der brände han sig, och nu stack han fingrame i munnen. Efter en stund kom gubben för att se till sin soppa. Då sade pojken: »Veten I, husbonde, att det fölet er märr skall föda blir en hvitbrokig hingst!» Nu förstod gubben att han sjelf försutit sin lycka, ty endast en> den förste som smakar på ormen, får gåfvan.

En spelman, i Glimåkra socken, som kunde en del klokskap, var nog oförvägen att en gårig skjuta

) Se vidare utgifv. i Skånes samlade “Folkdiktning, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 222.på en stor gammal orm, känd i hela trakten, men som ingen menniska ville befatta sig med, ty alla visste att det ej var rätt fatt med det djuret. Emellertid gick det ej bättre för spelmannen, än när han skot på den, kommo der sina tusende ormar omkring honom, och hade han ej kunnat så mycket, som han verkligen kan, hade han då ätit sin sista ost; nu kom han sjelf lyckligt undan, men alla hans bam äro krymplingar.

Lindormen kan blott ihjelslås med ett ok, under hvilket sju par oxar blifvit tämjda.

Dödar man en naturlig orm, så skall man genast nedgräfva den, så att ej solen må skina derpå, ty sker detta, får hela ormen tusen sinom tusen lif och blir till den giftige daggormen*), som är det farligaste man kan komma att röra vid. Lyckligtvis förtära myrorna både daggormen och mycket annat skadligt, och hade vi ej dem, skulle vi ej kunna gå på jorden för bara gift.

Det skall dock vara mycket bra att nedgräfva en lefvande orm i stallets syll, ty då har ej annat otyg magt att skada djuren.

Den stora paddan är ej heller af de goda, men man ofredar henne ej, ty det är ej godt att veta, om ej ett troll tagit hennes gestalt.

Korpen är en hemsk fogel, som det är bäst att ej bry sig om. En man, som hörde en korp »klanka», sköt honom, men han förlorade två af sina bäste kalfvar till på köpet. En korp klankar ej förrän han blir hundra år gammal. Hvaije korp har en hvit fjäder under sin högre vinge. Skjuter man en korp, för att få denne fjäder, hvilken man blott behofver

*) På tyska: Heerwurm, en ormlik, krälande samling af små larver, sammanhållna af ett slimmigt ämne.hålla i munnen för att bli osynlig, så skall man gripa den skjutne fogeln innan den faller till marken, ty annars rycker han sjelf af sig den hvite fjädern, så ej skytten skall få gagn af den. Andra säga, att korpen i sitt hundrade år får en hvit fjäder i stjerten; denne fjäder skall man nappa till sig och äta upp, så blir man allvetande. Korpen bygger alltid sin rede på ett fuktigt ställe, så der kan växa en svamp i nästet till föda åt hans ungar. Här äro också, många som påstå, att korpens ungar födas hvita; derför vill icke föräldrarne kännas vid dem, men Gud låter då maskar växa i deras rede. Fastän korpen är en ond fogel, skall man ej hata honom, om man annars vill sina kreaturs bästa. Jag känner en bonde, som en gång såg två korpar hoppa och flyga från sten till sten i ett »skär» i skogen; han såg det ej med vänliga tankar, men aktade sig dock att skjuta på dem. Men kort derefter kom hans ena ungsto till dödlig skada i samma kärr.

Om någon skjuter bom på en fogel eller ett annat djur och så bannar och svärjer deröfver, då blir det vildtet hårdt, så ingen kan skjuta det utan genom tillhjelp af en besvärjelse.

Skatan börjar draga pinnar till sitt bo sjelfva juldagen.

Läppafulen (läderlappen) är också ett af de djur, som man ej skall bry sig om, ty kifvar man med den, så sker en alltid någon ofärd. En kvinna af mina bekanta klämde i fjor våras i hjel en läppaful, men när hon några månader senare fick ett barn, hade detta sammanvuxna fingrar och tår samt en skinnflik öfver ögonen.

Men sticker man i hjel en läppaful och tager de tre droppar blod, han har i sin kropp och stryker dempå lieskaftet, då får man derigenom en lie, som står sig mot all slags förhexning och annan skada.

Lägger man en lefvande läppaful i plogbillen när man plöjer sin åker, så växer der ej ogräs derpå.

Man vet ju, att troll ofta bruka ikläda sig skepnad af svarta kattor, och när man är ute och kör* under åskväder, kan man få se hur de krypa upp på långvagnen, ty de äro rädda att gudmor skall slå i hjel dem. Jag fick en gången hel rad sådana kattor på min långvagn, men jag stack piskan in under vagnen och ref ner dem; de skreko så eländigt, då de måtte ut i ovädret. Annars är det också bra, i fall man märker att troll hänga sig på långvagnen och göra lasset tyngre än hästame orka med, att göra långvagnen våt, man förstår, så fara de sin väg skamfulla.

Många djur äro så kloka, att man godt kan ta råd af dem. Spille-kråkan skriker alltid kort före nederbörd, liksom Vauda-kajan, och vi ha i Qviinge socken en herrgård, som fått namn efter en tupp. Gården hette under äldre tider Sävesholm; under skånska kriget innehades den af en svensk och blef bränd af snapphaname; dervid flög gårdens hane der-ifrån och ut i ett träd, som stod i ett kärr, bevuxet med al. Här uppbyggde man senare det nedbrunna herresätet och gaf det namnet Hanaskog.

I det kriget stod här ett slag på Qviinge hed vid Kumlebro, och der kämpades så, att heden under en och samma dag var tre gånger svensk och lika många gånger dansk.

I Loushults socken borttröfvades Karl XI:s krigskassa af snapphanarne, och den skall ännu ligga ned-gräfd någonstädes. Noaks ark säges ha strandat emellan två klippor i nämde socken.

Örkeneds socken var ett sådant tillhåll för snapp-hanar, att den till straff derför blef helt Och hållet nedbränd af svenska regeringen. Endast en bonde räddade sin gård medelst list; han tände sjelf eld på en stor hög ris nära gården, och som den låg temli-gen afsides, trodde soldaterna att der redan varit aågon som hjelpt dem med arbetet, och så tågade de ej dit.

I Broby socken, invid Glimåkras gräns, är en stor rishög, kallad ett bål. Här har en snapphane blifvit skjuten på sin egen mors anstiftan, emedan han svårt efterspanades och jägtades från ett ställe till ett annat och modem fruktade att han kunde falla i sina fienders händer samt blifva illa pinad till döds. Ända in i våra dagar har det varit sed, att hvem som kommit förbi detta bål, har kastat en gren eller kvist derpå.

Men nu har jag kommit långt från det jag ville säga om den giftige daggormen, och det var detta: att om en fruktsam qvinna råkar trampa i en sådan, får barnet lytessår. Dessa läkas blott om hon åter igen lyckas finna en daggorm och hon så tager och kokar den samt tvättar barnet med detta vatten. Jag har också sett barn med bölder, som ej velat gå bort, och sådana får barnet när en hafvande kvinna vid utgången ur kyrkan kommer att stryka sig mot den nagelbeslagna kyrkdorren. Mot dessa bölder hjelper blott ett medel, och det, är att modern med sin näsduk stryker öfver samma dörr, när hon går ur kyrkan, och sedan stryker med samma näsduk öfver barnets bölder.

Mot ryggvärk är det ett godt medel, att gå bort och lyfta tre tag på kyrkan, och mot värk i armame skall man lyfta tre tag på en kvarn.

Jag talade nyss om ett sätt att göra sig osynlig. Detta kan man också bli, om man bär på sig frö afbräken. Denne ormbunke sätter blommor och frö en gång hvart hundrade år, det sker midsommarsnatten, klockan tolf faller detta frö från bladen, och då skall man, innan det faller till marken, upptaga det på tre sammanlagda pappersark; de två går det igenom; på det tredje måste det stanna*).

Getbjörken kallas ondemansträd, ty hin körde en gång en get mellan dess stam och bark, så denne senare behöll en del af getens hår, som man ju ännu kan se, om man skalar getbjörk. Detta träd är lika nyttigt mot troll och förhexning som flygrönn.

Midsommarsafton bör man plocka en kvast af så många slags örter och träd man kan öfverkomma; denna kvast är bra att gömma och ha att röka kreaturen med. Men midsommarsdägen bör man ej plocka någon ört, ty då får man kräftan. Midsommarsafton bör man binda trådar kring alla pionbuskar; vid midnatt jemt klockan tolf höres i den ett starkt dån; den som hör detta, blir sjuk ifall ej busken är ombunden.

Under sigfridsmessan bör man intaga maskfrö, ty då går masken nedåt.

Det har förr här uppe varit brukligt att lägga linfrö i stugans alla vrår samt vid dess dörrar, när ett barn skulle födas, ty linfrö håller stugan fri från troll och trössale. Man brukade också att så linfrö på grafvar, på det de döde ej skulle gå igen.

Här uppe i våra skogar träffar man någon gång på en liten buske, som vi kalla sckäger, andra kalla den lummer**. Denne buske är nyttig till att bota sjukdomar med hos boskap; men den låter sig aldrig finna, när man går ut för att söka den. Busken har förr varit ett högt, starkt träd, men då Kristi kors

) Se vidare utgifv. i Skånes samlade “Folkdiktning, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 132.

** Lycopodium complanatumgjordes deraf, kunde det sedan aldrig mer a trifvas, utan blef till en liten klen växt.

Jag kommer också till att tänka på en lustig historia om en torpare här uppe, som fick lust till en gammal grof kärra af en stenvagn, tillhörande hans bonde. Någon tid efter det han släpat kärran till sitt torp, kom händelsevis bonden dit och fick se den. »Hvad i all verlden skall du med den tunga, söndriga kärran?» frågade han. »Jag skulle dra den tre gånger öfver mitt lilla barn, som har skärfvan^, svarade han i förskräckelsen. Saken är visserligen den, att om ett barn har skärfvan eller skäfver, så skall man lägga det på en myrstack och rulla en vagnsaxel tre gånger öfver det; men en stenkärra, det var en för styf lögn till att kunna tros.

Torparens bonde har sjelf berättat mig denna historia, ty han tyckte med skäl, att den var lustig, 0£h när vi så kommo att tala om gamla förfarenheter, berättade han också sägnen om sin stamfar: Den lyder så, att en bonddotter, som gifte sig sent och med sin man bodde i Glimåkra, fick på e?i gäng de sju söner, som voro henne bestämda. Barnen voro ej större, än att de alla sju lades på ett tennfat, de sex dogo, och när den sjunde skulle döpas, fick han namnet Sjunne, till minne af hans sex samfödda bröder. Från denne Sjunne härstammar en af de anseddaste bondslägter i Östra Göinge härad, och den ännu lef-vande f. d. riksdagsmannen Per Nilsson i Kulhult är en af Sjunnes ättlingar.

Efter som jag kommit att tala om barn, vill jag också nämna, att gudmodern, då hon kommer från kyrkan, bör på stående fot och med barnet i famn äta tre skedblad kålsoppa och dervid säga:

»Jag äter kål af en sked och icke af en skäppa, på det du må hålla och icke släppa.»Detta är ett gammalt bruk, som varit allmänt här, och det iakttogs, på det ej barnet hvarken måtte bli -glupskt eller släpphändt.

Det är också ett gammalt bruk, att på ett sten-rös slå i sönder det tvättfat, hvari man tvättat ett lik. Detta gjordes, på det ej den döde skulle gå igen.

Vi ha ej heller brukat att låta någon sopa stug-% golfvet juldagen, på det vi måtte slippa fä ogräs i vårt lin.

Min nabokvinna, som är född i Småland, aktar noga på, att ingen blåser på elden i spiseln eller rubbar bränderna under hela den tid aftonmåltiden kokar julafton. Får elden ligga orörd, så bildar sig af askan en uppkastad, slät tillklappad graf, i fall der under kommande året blir lik i huset.

Vi vattnade ej heller vår boskap juldagen, på det ej vargame skulle få magt öfver den. — En och annan lät ej sin kvinna baka brödet julveckan, ty det som bakas då blir odrygt. Hästarne gåfvo vi lutfisk och gröt, för det de skulle springa raskt annandag jul, då vi redo Staffan i by; men af julbrödet gömde vi något till dragame den första vårdagen. Vi buro aldrig vårt utsädeskorn genom stugan ut på marken, på det der ej skulle bli ogräs i åkern.

Den tid jag tjenade som dräng, var här godt om vandrande tiggare, och de fingo mycket mera bröd, än de sjelfve kunde äta; men det var lätt att sälja, ty vi höllo före, att kreaturen trifdes bra, om de nu och då fingo tiggarebröd.

När här var bröllop, hade också tiggame goda dagar, ty i förmögna hus räckte ett sådant gille en hel vecka och gick stort till. Muntert var der äfven, fast der stundom kunde komma en fnurra på tråden mellan värdfolk och gäster, när ej hvar och en skedde«

den heder som slägt och rang fordrade. Jag minnes godt ett bröllop i Glimåkra socken, der det skedde, att då brudparet efter vigseln skulle köra från kyrkan, och brudgummen skulle åka hos bruden, blef der ingen plats

ledig åt den ena brudpigan, utan måste hon, som var en bonddotter af en förnäm slägt, gå till bröllopsgården. Men hon blef ändå den som kom först dit, ty brudföljet hade ej tågat mer än ett ringa stycke väg från kyrkan, förrän hästame för brudparets ' vagn stannade och kunde ej förmås att gå ur fläcken.

De, som följde närmast efter, skyndade sig att byta hästar med brudparet, så ingen vidare skulle akta på missödet, men efter att ha gått några steg, stannade äfven de. Tredje paret framleddes och spändes för; åter gick det några steg, så punkt; det stod och kunde ej fås från stället, hvarken till höger, venster eller rätt fram. Då kunde det naturligtvis ej döljas för det öfriga följet, att här var hexeri med i spelet, och en af brudens fränder körde upp till närmast liggande gård, lånte der en vagn, i hvilken brudparet tog plats; sedan var der ingenting i vägen, utan hästame traf-vade nog så snällt hem till bröllopsgården. Hvar och en förstod, att brudpigan eller någon af hennes närvarande slägtingar förgjort vagnen i harm öfver den ohöflighet, som visades henne. Hade brudparet kom-,mit att tänka på, att hennes familj var beslägtad med Neringen i Örkeaeds socken, skulle de nog tagit sig till vara, ty han var känd för att kunna trolla skarpt.

En gång var han i Kristianstad och kom så in till en köpman, som slagtade folk och dref handel med menniskokött till hundturken. Köpmannen bjöd Neringen in genom det ena rummet efter det andra tills denne böljade begripa, att man ville ha honom dit in, der yxan hängde öfver dörren och der luckan igolfvet fans, men då grep han till sin konst, så alla dörrame flögo uppv och han gick ut frank och fri.

Brudarna voro ofta mycket begifna på att bröllopsdagen finna på sådana konster, som' kunde skaffa hustrun en bra del af husbondeväldet. När brudparet stod inför presten, passade bruden på och sköt sin högra fot framom brudgummens; derjemte trängde hon honom en liten smula från hans plats. Under dagens lopp hittade hon på att tappa ring eller näsduk, så att han måtte böja sig, för att upptaga föremålet, och då de kommit in i brudkammaren, skyndade hon sig att komma först i säng. Det skall dock i verkligheten ej vara bra, om brudparet, när de unga första gången efter vigseln sitta till bords, lägga för eller mata hvarandra, ty den af dem, som då lemnar maten åt sin make, förlorar för alltid sin egen »mat-trefnad».III.

POTTASEBRÄNNERSEANS BERÄTTELSER.

I tjugufem år af min ungdomstid har jag varit med till att i skogen bränna pottaska, och sedan har jag färdats mycket; skulle jag då ej känna till ett och annat, som vår tids ungdom endast kan få veta och lära af oss gamla? Aldrig har jag hvarken trollat, signat eller hexat — Herran bevare mig för det som ondt är! — men månget förståndigt råd har jag gif-vit min nästa, och mången sjukling har haft godt af de medel, jag gifvit honom, ty se, hvad jag i dessa stycken kan, det har jag allt lärt mig innan jag gick och läste mig fram; sedan är • den egentliga lärdomen utan verkan, derför kan jag nu gerna tala om det för vuxet folk.

Det är en känd sak, att maran, marullen (var-ulfven) och annat sådant trössale, men framför allt maran, brukar plåga menniskor och djur, och jag vet ett stall, der hästame aldrig fingo ro om nätterna förrän jag hängde ett snöhvitt getskinn öfver den ena spiltan; från den stunden lät nog maran 151i att komma dit.

I Forestad, Riseberga socken, tjenste en piga, som var mara och som om nättema plågade hästame i stallet. En natt gick drängen dit, för att se hvad som vållade att djuren sparkade och stampade så fasligt; då mötte han i dörren en kvinnoskepnad, den han grep i hårflätorna, hvilka han då med sin knif afskar. Följande morgon såg han att pigan var stub-big, och då han nu visste hvem maran var, gick han nästa natt ned i stallet, och då han der åter mötte henne, sade han: »Tvi dig, du är en mara!» och så var hon frälsad från detta öde.

Vill man vara rigtigt försigtig med en ko vid parningen, så skall, för att den skall lyckas, kons hufvud vändas mot vester. För all säkerhets skull slår man efter parningen ett ämbär kallt vatten öfver kons länder, eller slår man henne med en mansmössa eller ett par tomma byxor tre gånger öfver ryggen. Man kan också ta en bordduk och slå henne dermed på båda sidorna. Det är också ett godt medel att fa kon säkert i kalf, om man för henne i hop med tjuren emellan två åtskilda vagnsk^rror och så efter parningen skjuter dem till sammans. Det är också bra att slå locket igen till en kista, låsa den och med nyckeln slå kon tre slag på högra länden. Samma gagn gör det, att vid parningen lägga en hake och en hyska på afstånd från hvarandra och låta kon' gå i bås öfver dem, hvarefter

häktparet sammanknäppes och få ligga tills tiden för kalfningen är inne, då det uppknäppes. Försummas detta senare, kan kon ej föda. Man kan också taga det gam, som blir öfver på sista spplen, då en väf fälles, och linda detta korsvis kring kons horn; men det skall också i rätt tid borttagas, om kon skall kunna kalfva. Allt sådant skall göras tigande.

När kon första gången vattnas efter kalfningen, skall det ske ur ett ämbar med grepe, och i fall kon nu fått en kvigkalf och man vid nästa kalfning önskar sig en kviga till, så skall man, nar kon druckit något, lägga ämbarets grepe öfver till andra sidan, så sker det som man vill.

För att i rätt tid få kon brunstig, ger man henne in »träskaf», som skafves af träkälkar när dessa underdåligt slädföre gnides mot stenar, af hvilka man då måste passa på att taga det. Samma gagn gör en bit kalfmage, och det gör till och med samma nytta, om man bara tar en bit ost af kalflöpe och sätter den i kons högra öra.

. Det händer .ofta, att en ko, som är helt rask, mfster sin mjölk; sådant vållar hexor, ty de behöfva blott lägga sitt strumpband eller ett bastrep tvärs öfver den väg kon skall gå, så sinar hon genast ut.

Samma sak kan det vara med smörlyckan; rätt som det är, går hon bort, och om man så tjämade till domedagsotta fick en inte smör. Skulle smörlyckan nu bara vara stulen af någon, som sjelf mist sin, får man passa på och stjäla en klick smör och ge sin egen ko, så blir allt bra igen. Ibland kan saken hjelpas, bara man lägger en silfverslant i tjärnan.

Somliga hus bli på en gång fulla af råttor, , möss eller skäktor (vägglöss); då är ohyran säkerligen sänd dit af ovänner, och när så är, kan man uppsäga den, antingen bara till flyttning i laga tid eller ock anvisa dem på samma gång ett nytt ställe. Skäktor uppsägas larsmessodag (io Augusti) af husbonden sjelf. Men när våren är tillagd på ett ställe, skall dettas husbonde lyfta oket af oxarne och med detta slå tre slag i förstugdörren och derefter fråga: »Hvar skola råttor och möss vara detta år?» Då skall hustrun stå innanför och svara på så sätt, att hon nämner namnet på någon, som de unna denna inkvartering.

Det är bra när det är frostväder under båda frostnätterna (24—25 Mars), ty då skadar ej sedan frosten detta årets gröda.

På de stora högtidsdagarne skall man aldrig nedtaga foder till kreaturen — detta tages ned dagen förut — ty annars flyga bien bort och taken blåsa af.

När mullsorken skjuter upp mull inifrån och utåtfrån huset, spår han flyttning; skjuter han upp mullen i motsatt rigtnin£, ökas hushållet medelst inflyttning.

Säd, som males under nymåne, ger hvitare mjöl, men skämmes lättare af »or».

När björnbären ge rik skörd, är det tecken till god gröda under kommande år. När orren spelar starkt om efterhosten, väntar han vått väder. Det gör också »musvråken» när han flyger ned mellan buskame. Om göken sätter sig nära ett hus och galer eller flyger in deri, spår han flyttning. Galer han på bar kvist, säga vi skogsboar, att det blir sen gröda det året.

När korpen kraxande flyger öfver huset mot kyrkan, sjunger han liksång för någon af husets invånare. Det hus på hvilket storken bygger, är fredadt mot eldsvåda; men om svalor och skator flytta från sina ofullbordade nästen, så bådar det ofard för husets kreatur. Men den menniska, som skadar svalaris ungar, får döfstumma barn.

En sådan olycka kan också hända den som plågar andra djur onödigtvis. Det har händt i min barndom, att en pojke i Vestra Göinge härad tog tre starungar ur ett bo och klippte tungan af alla tre. Då han blef gift, hade han med sin hustru tre söner, och alla tre äro de döfstumma.

Om en eller flera höns, utan all orsak dö, bådar detta en stor olycka med boskapen. De flesta men-niskor kasta bort hönsfjädern derför, att ingen döende må ligga på den; men detta behöfver man ej, bara man vet att kasta bort de tre orosfjädrar, som hönan har under hvarje vinge; sedan kan man tryggt begagna den andra fjädern till sängkläder. Somlige tuppar ha vana att gala om kvällarne; de äro då antingen väderhanar, som blott spå

väderskifte, eller ock äro de af det slaget, som känna på sig att der ärtjufvar inom husbondens område. Derför bör man noga ge akt på hvilket slags tupp man har i huset, om man vill ha rätt gagn af honom.

‚Skall der bli rigtig lycka med en ligghöna, måste män rent tigande lägga henne en kväll sedan solen gått ner, och så se noga till, att hennes hufvud vändes mot vester. Kan det så bära till, att man derefter först får se ett hondjur, så blir der mest hön-kycklingar af äggen.

Kan en höna ej värpa det fardiga ägget, så skall man draga henne tre gånger genom en byxa, Detta har jag lärt af en kvinna i Ousby socken, Qstra Göinge härad.

För all säkerhets skull är det bäst att först lägga

* äggen L vatten; ur de ägg, som der ställa sig på ändan, bli tuppkycklingar, ur de som lägga sig, bli hönor.

Den som vill, kan göra ett styggt skälmstycke med en fjäder, ryckt ur en tupps gump; ty lägger man en sådan på golfvet under en flicka, hvars dygd man misstänker, och låter henne dricka något medan hon står på fjädern, så, om hon är skyldig, bär hon sig, skam att säga, åt som ett barn, som ej lärt renlighet.

Samma verkan gör både hönsabalefrö (prestkrage) lagdt i hennes kaffe, likasom ock det stoft, som gnides af fiolsträngar och ligger vid fiolens stall. Samma verkan gör en padda, lagd i stöfveltån. Men aldrig har jag velat försöka sådant, det må manfolken sjelfve göra!

Vi ha här ett ord, att hönan, då hon värper flitigt, säger: »Jag gjore i da’, jag gjore i går, och liaväl går jag barfött. Disperat, disperat!» Hanen svarar: »Gack till torget och köp dig ett par träskor för trakteringen, för jag tror du är galen!»Alla veta, att när gulsparfven flyger öfver ett hus, i hvilket eii säng står sådan man gått nr den, med öfverdynan tillbakaslängd mot fotterna, så bringar denne fogel gulsot på den, som sofver i denna säng; men der är ej många, som känna till botemedlet för detta slags gulsot. Den kan blott botas, om man äter tre gulsparfvar, med näbb och fötter och fjädrar.

Gulsot kan barn få derigenom, att modern, när hon går i väntande dagar, har vanan att lägga kammen på matbordet. Då finnes ej bättre medel mot barnets gulsot, än att, om det är en gosse, gå till någon som har tre flickor och taga tre lus af dessa tre systrar (eller, om det är en sjuk flicka, af tre bröder) lägga krypen i kakor, som sjuklingen måste äta. Mot andra slags gulsot kan man antingen taga gul mossa från norra husväggen och gifva den sjuke in, eller ock sönderklippt gult gam, blandadt i sirap eller fett. Gult silke är också ett bra medel, men det skall intagas torrt. Gulsot är af nio slag, liksom skäfver, men här finnes också nio slags botemedel deremot, och man måste försöka det ena efter det andra tills man träffar det rätta; men alla kurema njåste börjas, då månen är i nedan och slutas, då den är i ny, och man måste intaga medlet nio kvällar å rad. Då man skär upp kräfvan på fjäderfä, har den mellan sina två halfvor ett tjockt, gult skinn; detta torkas, stötes och användes som pulver mot gulsot. Ett annat bra läkemedel deremot får man, om man med en knif afskrapar något trä af matbordets fyra hörn, korsvis, förstås; annars gör det ingen verkan.

Bleksot kan mätas bort, liksom skäfver, men tråden, hvarmed man mätit, skall man derpå lägga i ring i sin hand, slå några droppar vatten deri ochlåta den sjuke dricka detta ur handen. Detta göres tre gånger. Man kan också bota sig sjelf för bleksot derigenom, att man går till en långt afsides belägen plats i skog eller mark, skär der upp en grästorf, kastar sitt vatten i denna lilla grop, lägger så torfvan ändvänd deröfver och sedan noga undviker att besöka detta ställe.

Tandvärk botas bäst derigenom, att man med en liten spik petar alla tänderna och så går tigande en söndags- eller torsdagsmorgon före soluppgången till ett aflägset stående träd, fäster spiken i trädets rot och öfverhöljer den med mossa; derpå knäpper man sina händer samman på sin rygg, går så många steg baklänges från trädet, som man tror man får lefva år — för säkerhets skull ända till hundra —; derpå vänder man sig om, spottar tre gånger och går så sin väg. Aktar man sig nu från att någonsin komma nära detta träd, så blir man fri för tandvärk under hela sitt lif.

Vesslan är ett farligt djur, ty kommer hon till att bita en menniska, är det vissa döden, om man ej har ett

vessleskin till hands att röka med, ty det är det enda som hjelper. Man bör också alltid ha boksvamp i huset, ty åen är bra att röka med när någon blifvit ormbiten.

Skrifver man Jesu namn på en papperslapp och binder denne under högra armbågen, så får man magt att upptaga nedgräfda skatter.

Har en menniska kommit för något ondt i vädret, vattnet eller jorden, skall man antingen taga tre brinnande svafvelstickor tre hvarf kring den sjuke, eller om det är något rigtigt svårt hon råkat ut för, skall man taga fyra halmstrån i kors ur hennes säng och lägga dem jemte nio svafvelstickor på en plåt och antända stickorna. Medan stickor och strå brinna,skall den sjuke stå tyst och se upp i skorstenen; derpå tages plåten med askan tre gånger rätt, tre gånger afvigt kring den sjuke.

Fallandesot kan ibland botas med pulver af stekta och torkade lefrar, lungor och hjertan af nio slags hondjur, om det är en karl, men af handjur, om den sjuke är en kvinna eller flicka. Men vill ej annat hjelpa, skall den sjukes far taga af sin egen säd och blanda den i vatten, taget mot strömmen i en bäck eller å, som rinner mot norr* Häraf skall den sjuke intaga något tre gånger under ny, tre under nedan.

Somliga bam drägla så, att de aldrig kunna hållas torra under hakan; sådant vållar moderns oför-sigtighet under det hon går med det ofödda barnet. Detta onda kan bland annat uppkomma deraf, att modern, då hon vrider ett lintyg, biter deri. Dräg-landet kan då hjelpas derigenom, att modem slår barnet med ett sådant plagg på munnen tre. gånger i ny, tre gånger i nedan. Har modern deremot druckit af samma vatten, som häst eller ko, så måste bamet också dricka efter boskapen, i det man ger det vatten ur dess ho eller ämbar. Har modern slickat en gryt-sked, så skall barnets gudmor gifva den lille en sked, och med den först slå bamet tre slag på munnen. En fruktsam kvinna bör aldrig stå vid odukadt bord, ty då blir bamet fattigt.

Har barnet torsk, behöfver man blott låta det tre gånger suga på kattens svans.

Vill man på en gång skydda bamet för onda magter, då det skall föras till kyrkan för att döpas, samt tillika fl det läraktigt och tillförsäkra det förmögenhet, så skall man veckla Guds ord (d. v. s. ett blad ur bibel eller psalmbok) kring ett silfvermynt och lägga det i barnets linda. Men vill mjin äfven,att det skall i sinom tid komma att dansa väl, så skall man dansa med det innan det är döpt.

Somliga kloka menniskor kunna förskaffa sig sådan kraft i händerna, att om de blott hålla hårdt på ett finger, som fått onda bettet, eller på en ormbiten fot, så upphöra plågorna och lemmen blir inom kort åter frisk. Men här finnes också vissa örter, som sådana kloka begagna, så t. ex. lägga de krossad matram s på ormbett. Här finnes också mycket farliga örter. En sådan ört växer på Oderljunga kyrkogård; tager man ett fröhus af den och slår dermed en menniska i hufvudet, så dör hon innan årets slut.

Stygga konster kunna också göras med skrade-poggan (paddan). Det är bekant, att folk brukar nedgräfva henne i en myrstack, men alla veta ej, att hon der skriker ömkligt och att den menniska, som får höra detta skrik, blir döf. Spelare bruka också nedgräfva skradepoggor i myrstackar, och när så my- " roma ätit upp det arma djuret, söker man bland benen ut paddans bogblad, ty har man detta under högra armen, så vinner man alltid i spel.*)

Attanspackan (flädermusen) brukas också till stygga konster. Hon har ej mer än tre droppar blod i hela sin kropp, och detta finnes under hennes högre vinge; droppas detta på en näsduk och man med den rör den man vill vinna, är han eller hon fast. Det var en fattig dräng, som fattat tycke till en rik flicka, och då hon ej brydde sig stort om drängen, rådde honom en bekant till att göra denna konst. Drängen funderade derpå, och från den stunden kunde han aldrig en kväll gå ut, utan att han såg en attanspacka flaxa omkring honom. Han begrep då, att detta var

*) Se vidare utgifv. i Skåne samlade ttFolkdiktningtt, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 123 och 188.V

F

en af den ondes gemingar och öfvervann lyckligt frestelsen. Detta har han många gånger sjelf omtalat, när vi bränt pottaska till sammans.

Somliga menniskor hämnas på dem de icke kunna fa, genom att låta en klok viga dem, antingen vid ett träd, vid vatten eller eld. Detta sista kan ej ske, utan att den som viger kan få något af personens hufvudhår; derför bör framför allt ogifta personer våra försigtiga och aldrig kasta ut något deraf, ty väl kan den lösas, som blifvit vigd vid träd eller vatten, men aldrig den som blifvit vigd vid eld. Är en person vigd vid ett träd, så skall man först och främst söka upp detta; det kännes derpå, att det ej om vintern faller sina löf, sedan falles trädet, ty förr blir han eller hon aldrig rigtigt gift. Sådant har jag mer än en gång sett exempel på, fast jag i den saken hvar-ken kan lösa eller binda.

Har man tre fyrväplingar i högra skon, så kan ingen taskspelare förvända ens syn. Detta är då säkert, ty det är ej länge sedan att tre af mina systerdöttrar voro åstad och skulle se på de konster en sådan gjorde. De betalte femtio öre för hvar biljett; de två af dem hade sin stora undran och nöje af hvad de sågo, men hon, som hade klöfverbladen i skon, såg ingenting, utan det att karlen stod och skapade sig galen,

Allt sådant, som kan skydda en mot ögonför-blindelse och andra konster, må man gema bruka; men jag kände en man i Torups socken, som höll ormar fångna i en låda full med jord, som stod i stallet; detta gjorde han, för att kreaturen skulle trif-vas. Sådana ormar skola fångas före valborgsmesso (1 maj) men jag tror ej det kan vara godt att ha, något att göra med den ondes afbilder.

I våra skogar finnes en sällsynt hvit orm, som-liga säga att han har rödt hufvud. Fångas denne orm tre dagar före valborgsdag, kokas oqh förtäres, så kan man derigenom bli allvetande om hvad som sker i verlden. Det skall en gång varit en kvinna, som fangat en sådan hvit orm. Hon hade lagt den i en panna, slagit vatten öfver den och satt pannan på elden, och nu befalde hon sin tjenstflicka passa på, att pannan ej kokade öfver. När tösen kom ut ' i köket, började hon undra hvad matmodern om söndagen kokade för mat, ty det var just på en söndag, och så doppade hon fingret i ormspadet och stack den så i munnen. När hon så kom till baka in i ' stugan, sade hon: »Se så, mor, nu gick presten ned från predikstolen!» Häraf kunde matmodern förstå, att hon smakat på ormspadet och fått förmåga att se tvärs igenom murar och så långt bort, som hon lät sin tanke gå.

Frun på Tomarp*) kunde många konster, och hon har också i lifstiden sagt, att ofred skulle herska i landet så länge hon hade sitt hufvud uppe. Som man vet, blef hon lefvande inmurad i en vägg på Tomarp, men alla veta ej att hon der ställdes med hufvudet ned och föttema upp, och så står hon der den dag i dag.

Men styggare än hon var en hexa, som en skärtorsdagsnatt, då hon skulle fara till Blåkulla, lockade med sig bamet till det folk i hvars hus hon hyrt sig in. Bamet var en fjortonårig flicka, som ej gått och läst. Hexan smorde en käpp med trollsalva och bad flickan rida på käppen; sjelf satte hon sig på bak-ugnskvastén, och så ropade hon: »Rakt upp och rakt ned till helvetet!» och så flögo de upp från

) Se vidare utgifv. i Skåne samlade “Folkdiktning, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 132,köksspiseln, der de bestigit sina gångare, rakt genom skorstenen upp i luften. När de ridit en stund, sporde hexan tösen, hvad hon tyckte om färden. Den lilla klagade då, att käppen var så hård att sitta på. »Det skall jag genast hjelpa!» svarade hexan, och så omskapade hon käppen till en hare, len och mjuk som silke. När de farit ytterligare en liten stund, kommo de i följe med en annan hexa, som skulle samma väg, och nu foro de här och der ned i hus och gårdar, ryckte ull och hår af boskapen, fjäder af höns och togo för öfrigt med sig litet af allt det som de ville förgöra. Under vägen kommo de att fara öfver en lägerplats; här stod en hop dragoner ute; de fingo något vått öfver sig, och den ene af dem kikade dervid upp i luften och sade: »Hvadan kommer regnet, kamrater, himlen är ju klar?»

Den ena af hexoma hette kapten Elin*); hon var gammal i gården och visste godt besked. När de kommo fram till Blåkulla, var hin borta, och det dröjde lärige iiman han kom hem. Förargad här-Öfver skrek kapten Elin: »Satan ta dig, som dröjer!» I det samma inträdde han sägande: »Det kan ej ske, ty jag är just samme person!» Han ursäktade sig för alla hexoma, att han ej kunnat komma tidigare, ty han hade varit uppe i Bergslagen och hjelpt en piga att vrida nacken af ett barn? Han var dyrbart klädd, hade guldkrona på hufvudet, tyckte alla hexoma, och der voro många sådana; men flickan såg att kronan var flätad af bara huggormar. De fördes nu alla till bords, hexoma tyckte det var fina rätter, men flickan såg att det blott var snokar, paddor och andra vämjeliga kryp, så hon ville ej äta en bit. Då sade

*) Se förr nämde samling, sid. 113—14.hin till hexan, som fört henne dit: »Hvad skulle den bytingen här, hon förråder ér alla till sist!»

När måltiden var slut, skulle hexoma dansa, ty de tyckte att der var den allra muntraste och vackraste musik, men flickan hörde tydligt att det var de fördömdes jemmer och klagorop och ville ej vara med i dansen. Hin tog sig en sväng med hvar och en af hexorna, hvarpå han omfamnade och kysste dem och förde så en efter annan in i sitt enskilda rum.

På hemvägen stannade de vid kyrkor, foro upp i tornen, skrapade malm af klockorna och slängde den utom gluggarne, sägande: »Lika långt som detta malm flyger, må våra själar fara från Gud!» Sedan gingo de upp på predikstolen och predikade den gröfsta hädelse mot allt hvad heligt är. En och an-' nan hexa for under hemvägen ned i samma gårdar, som de besökt under ditresan, och lade något af de föremål, de då tagit, under stallarnes och fähusens trösklar; dermed togo de kraft och trefnad från djuren.

Emellertid hade tösen jemt och ständigt ånger Öfver att ha gifvit sig i lag med hexan, och slutligen bekände hon allt för presten. Hexan, som bodde i huset, blef då gripen och straffad, men flickan fördes nästa års påskdag till kyrkan, der hon igenkände en del af de andra htxoma på de kors hin skurit i deras ögon, och så fingo de också deras välförtjenta lön. Sedan blef det fråga om, hvad man skulle göra med flickan. Hon måste nu visa hvad för konster hon lärt, och då de voro ^både många och stygga, deribland konsten att få mjölk ur ett knifskaft, så kunde hon ej få lefva. Men då hon var så ung, slapp hon att brännas, utan dömde kungen henne till att sättas i ljumt vatten och så skulle hennes ådror öppnas, att blodet måtte rinna i hjel henne.Detta har dock ej händt i denne kungens tid, ej heller i min; men deremot skulle jag kunna nämna vid namn en hexa, som bodde i Torups socken sedan jag blef gift. Hon brukade hvarje skärtorsdagsmorgon gå ut på en hög kulle bakom sitt hus och der blåsa i en nyckelpipa. Och det är då visst, att så långt som ljudet af denna pipa nådde, så långt hade hexan magt både öfver mjölk, smör och annat i hvarje hus och gård. Hon hade det dock icke för godt på sistone, hur hon så fick det sedan, ty hon låg tre dagar och kämpade med döden, och den siste dagen sutto der flere korpar på hennes tak.

Nära mitt barndomshem här i Vestra Göinge bodde en annan hexa; hon brukade på skärtorsdagsmorgon alltid skjuta af en bössa, det skedde för samma ändamål, som den andra åsyftade med blåsningen i nyckelpipan. Både hon och mannen hennes voro lika goda i sådanä ting. Vi hade en gång sålt en bagge åt dem och tänkte oss ej bättre före, än att, då mannen nattetid kom fö# att hemta baggen, fick han den också. Men från den natten hade vi bara otur med våra får, än bröto de benen midt på släta marken, som de betade, än stodo de på hufvudet och omkommo i små vattenpölar, eller kommo de till annan skada, så vi till sist måste söka råd hos en klok. Då en ej kan veta, hvad menniskor kunna ha i sinnet, må man för säkerhets skull aldrig sälja något en torsdag och allraminst mjølk och smör.

Denna här hexan hade en katt, som helt säkert gick hennes onda ärenden, stygg såg han ut i ögonen och gammal var han som ett troll. Min far och bror försökte, om de ej kunde fa död på honom; de sköto med hagel, men bom tog det flera gånger. Då ref min far af sig sin silfverkragknapp, slängde den i bössan, sigtade och sköt. Det skottet träffade, såhåret rök kring katten, men inte dog han för det. Då fångade vi honom och slängde skållhet asklut öfver honom, men han bara fräste, stack åstad upp i ett träd och lefde ändå.

Hvad sådana kattor egentligen är, kan man få se när det åskar. En gång för några år sedan slog tordönan ned efter troll i Oderljunga. Det såg ut som en grå katt, och då tordönan slog efter det, rusade det in i en gård, hvarest porjen stod öppen, emedan der 'just åktes in säd. Men både mannen och drängame begrepo genast hvad det var för en katt och fingo brådt att jaga ut honom, så ej tordönan skulle slå ned i gården. Nu for katten upp på ett stengärde, han gjorde sig tunn och hvass som en jernbläe (jemkil). Då slog tordönan ned på honom, och från den dagen har der aldrig synts något troll vid den gården.

Hexor och troll ha också tjenare, som gå om* kring i skepnad af harar. Här uppe i Vestra Göinge hände det för många «år sedan, att en man tog sin pojke med sig ut på jagt och lät honom tjenstgöra för hund, ty han kände noga djurens vägar och tillhåll i skogarne. Pojken uppspårade snart en hare och »stod» för den. Mannen skjuter,

träffar haren, och pojken springer för att upptaga bytet; men dervid flyger en tarm ur djuret och snor. sig som ett bastrep kring pojkens hals, och skulle ha strypt honom på fläcken, om ej fadern i hast fått upp sin knif och afskurit repet. Att detta var en troll- eller mjölkhare, kan hvar menniska förstå. x

I Bökesåkra, Riseberga socken, hände det för många år sedan, att en dräng en långfredagsmorgon hörde en susning i luften och såg något stort, svart komma farande. Han förstod att det var en flock hexor, tog sin bössa, sköt rakt upp i luften, och der-vid damp ingen mindre person än hans egen mormor ner på gödselhögen. Hon bad nu honom tiga med denna sak, så skulle hon skänka honom en lärfts-skjorta. Men hur det nu var, så har han väl ändå inte kunnat hålla munnen, efter som händelsen kommit ut bland folk, och man till och med vet, att han rigtigt fick lärftsskjortan; hur det sedan gick med honom vet jag ej.

En gång hände det en kvinna, som bodde vid Bosjökloster, att hon ej kunde få en enda smula smör af sin grädde. Om detta var vålladt genom mjölkharar, som tagit kraften deraf, eller genom andra konster, skall jag låta vara osagdt, för jag vet det icke; men säkert är, att kvinnan sökte bot deremot hos en klok. Han rådde henne, att hon skulle slå grädde i sin tjärna och en söndag före solens uppgång gå med den till korsvägen vid Höör; först här skulle hon lyfta locket af tjärnan. Hon följde rådet; men långt behöfde hon ej gå, ty strax utanför byn stod en förspänd vagn; den okände kusken tillsade henne att sitta upp, hvarefter han satte hästarne i raskt traf och körde henne och tjäman till korsvägen ' vid Höör; men knappt var hon ur vagnen med sin tjärna, förrän både kusk, hästar och vagn försvunno som snö för sol. Hon tog nu locket af tjärnan, och se, då var grädden deri redan förvandlad till smör, och nu hade hon fått igen sin smörlycka och fick sedan behålla den.

Vi hade för fiere år sedan i våra bygder en husar, han hette Stark, som gått årgång*) under nio julnätter. Den, som går årgång, kan, som en vet, se många underliga ting, men ändå ej så mycket han borde, om han ej den sista (den nionde) natten har

*) Se förr nämde samling, sid. 118.mod att möta glosoen, som då kommer ut från kyrkan med en eldröd jernstång. Stark trodde sig om att kunna göra detta, då han först gått ett stycke på hvar och en af de vägar, som föra till kyrkan; men när han då fick se glosoen, blef han rädd och vågade ej taga stången.

I äldre tider var här uppe många flere än nu, som kunde förgöra bössor, så att de aldrig träffade; några af de medel de brukade dertill äro dock ännu' kända. Så vet jag, att om någon antingen blir narrad dertill eller af egen drift skjuter på kråka eller skata, träffar den bössan aldrig mer.

För omkring etthundrafemtio år sedan hände det en gång, att bönderna i Oderljunga sköto till måls och höllo vad mot hvarandra om träffen. Då var der en bland dem, som jemt höll vad emot alla de andra och jemt vann, ty alla sköto de bom. Detta kom sig deraf, att de läto den der mannen ladda åt sig, och dervid stack han hål i sitt lillfinger och dröp. i Guds Faders, Sons och den Helige andes namn, tre droppar blod på skottet i bösspipan; men detta gåfvo de andre ej akt på. De hade ej heller skyddat sina bössor mot slika konster, ty hade de bara haft en bit ångerstål*), flygrönn och en flädermus i böss-kolfven, så hade alla konster varit spilda.

Det är både visst och sant, att många osaliga andar sväfva mellan himmel och jord, och de visa sig stundom för lefvande menniskor. Så har jag hört talas om en ogift barnamörderska, som ej hade fått sitt straff och derför ej kunde få ro förrän brottet blef upptäckt och barnet lagdt i kristnad jord. Slutligen visade hon sig för en dräng och bad honom

*) Angerstål, d. v. s. genom våda sönderbrutna verktyg af stål.bära det lilla liket, som hon gömt i ett stcnrös, till kyrkogården. Drängen uppfylde hennes bön, sökte upp liket och gick med det till kyrkogårdsmuren. Modern var med på denna vandring, men utan hufvud. När de kommo till kyrkogården gick hon in genom den stängde porten, ty hon hade ju fått en kristlig begrafhing, och så räckte drängen henne barnet öfver muren; dervid tackade hon honom med en hand, kall som en istapp. Sedan visade hon sig aldrig mera.

En tid var der mycket spökeri på en gästgifvare-gård, men ingen visste hvad det kunde vara, ty, efter hvad man kände, var ingen död der, utan det sades, att gästgifvarens hustru var bortrest. Emellertid kommer spöket en natt till en resande, som hade mod nog att spörja hvad det gick efter. Det svarade då, att det var gästgifvarens hustru,

mannen hade märkt att hon varit honom otrogen, då hade han mördat henne och begraft liket i stallet. Nu bad spöket främlingen följa sig till stället. Detta gjorde han, och hon visade honom då kroppen, der den låg och bad honom lägga sin guldring i dess hufvudskål, till tecken, att hvad han sett var sanning. Han lydde, och då man följande morgon efter hans anvisning upp-gräfde liket eller benraden, fans ringen i dess hufvudskål. Då måste gästgifvaren vackert gå till bekännelse och fick lida sitt välförtjenta straff.

I Riseberga församling kom under julen en fattig, sjuk vandrerska till en bondgård, fick herberge och dog der efter ett par dagar. Liket lades i ett uthus, och då menniskan var okänd och ingen fans på stället, som behöfde gå i svarta kläder, så gjorde bonden sitt vanliga julgille medan den döda var i gården. Under kvällen lektes der många lekar, deribland »att se den döde». För att nu detta skulle bli rigtigt lustigt, smögo värdfolket eller deras vuxna barn sigtill att lägga det verkliga liket på stugbordet, bredde lakanet öfver och kallade så på gästerna en efter en, så som leken föreskrifver, att komma in och lyfta på lakanet och titta på den döda. Der blef nu först räddsla och sedan skratt och väsen, men annat ljud vardt i skällan, då liket höjde sig från bordet upp mot taket, gled långs åt detta och derpå försvann. Då blef der en stor förskräckelse, mest hos värdfolket, ty den döda var rent försvunnen och begrafningen var redan utsatt af presten. Nu var här ej annat råd, än att bekänna allt för honom, och så, för att få saken nedtystad, blef kistan kristligt begrafven, tom som hon var.

I öderljunga socken bodde för några år sedan en trollkarl, som var vida beryktad. Han hade i lifstiden kommit öfverens med en bekant, att de båda efter deras död skulle på en bestämd natt mötas vid Öderljunga korsväg. En tredje karl visste om allt detta, och då de två voro döda och mötestiden inne, gick han till korsvägen och fick se dem båda. Trollkarlen slog till baka sin likklädsel, och då visade det sig, att han stod i ljus låga, så det var lätt att förstå hvad lön han fått.

Här i Vestra Göinge härad fans länge ett obe-bodt hus, hvarest der hvar eviga natt brann ljus. En man, som gick der in, såg då en gammal gubbe, som satt på en stol och bara nickade. Stundom kom dock samme gubbe in till grannens dräng på logen och lyste honom med en lykta, under det han skar hackelse; men ingen visste rätt hvad det var för ett spöke.

Jag minnes som barn Truls i Myrekroken, han hade i sin tid legat i komplott med landtmätarne och dervid fått mera jord än rätt var; men så fick han också efter döden gå och traska kring egorna. Min fargick en kväll på tjäderjagt, men lade sig snart ned på en furubacke, för att vänta om ej fogeln skulle låta höra af sig. Som han der ligger, får han se en liknande furbevuxen backe ötå i ljusan låga ett stycke längre borta. Han springer dit, men då synes ingen eld. Då tänkte han, att det torde ha varit andra jägare, som gjort upp eld i ljungen, och beslutar så att ligga natten öfver der han var, i hopp att på morgonen få höra tjädern. Men ingenting fick han höra utom sig sjelf, ty han hade om morgonen svåra plågOr med blodspottning, och detta våldes deraf, att han kommit i vägen för Truls i Myrekroken.

När jag var barn dog min mors syster, och i dödsstunden sade hon till sin son, att min mor, som var fattig, skulle har hennes ena kyrkklädning. Men sonen var för snål att uppfylla mosters önskan, och mor gick miste om klädningen. Nu hände det sig en natt, kort derefter, att jag, som låg hos min mor, såg en hvit gestalt stå vid sängen; jag försökte väcka min mor, ty jag förstod ej då, att det är fåfäng möda att söka väcka en sofvande, då ett spöke är nära, och det lyckades ej heller mig. Men följande morgon omtalade jag min syn för mor, och hon sade: »Ja, det var min syster, som kom för det jag ej fick hennes klädning.»

En af mina halffarbröder,' som i lifstiden varit en storsupare, gick länge igen och visade sig mest i skepnad af ett stort grått svin, och en af min brors svågrar går ännu som en katt på vägen till sitt forna hem.

När man i vår slägt sett så många af de gamla gå igen, var man försigtig när min fars styfmor dog, ty hon hade ej varit en af de bästa. När de klädde henne som lik, fäste de i hop hennes tår med synålar, på det hon ej skulle gå hem igen. Men detta gjordeej annat gagn, än att hon i stället kom hoppande jem-fota och gol som en hane. En gång blef pigan i huset så galen öfver att nattetid höra på detta, att hon, nästa gång käringen kom in i stugan, sprang upp i sängen och hoppade och gol i kapp med spöket, utan att detta hade magt att göra henne någon skada.

Men, här finnes menniskor, som liksom gå igen medan de äro i lefvande lif. Det är ej mer än ett, års tid sedan, att ett ungt par, man och hustru, var på ett gille i Riseberga socken. Utom de två var der. äfven en nittonårig gosse på vagnen dit. Närde nu vid midnattstid tänkte köra hem, bad gossen något tidigare att få gå hem, hvartill han gema fick lof, och så körde mannen och hustrun allena. När de kört ett stycke, ser mannen sig händelsevis till baka och finner att gossen sitter bakpå vagnen. Han tänkte nu, att gossen gått genom skogen ut till vägen och så i en backe hoppat upp på vagnen*, han lade icke ens så stor vigt vid detta, att han derom yttrade ett ord till sin hustru. Men hon hade en förnimmelse af, att någon satt bakpå vagnen; hon ser sig om och får också se gossen, Hon harmades i tysthet Öfver oskicket att ej säga dem till eller helsa, men hon teg, ty hon ville ej reta mannen. Så körde de hem och upp till trappan; men då sågo de båda ynglingen komma ut från huset för att ta emot hästen, och då först blefvo de underliga till mods, ty gossen hade varit hemma nära en timme. Hvad den synen skulle betyda vet ingen, ty ännu lefva alla tre i bästa välgång. *)

*) Af det unga par, som äfven sjelf för utgif. omtalat denna tilldragelse, är hustrun död sedan detta nedskrefs. Hon sade mig, att hon sedan den aftonen alltid erfor en underlig rörelse livarje gång hon såg ynglingen. Den unga kvinnan dog kort efter sin barnsäng.På samma ställe höll en sommarnatt en slättbo ute på gården med sina hästar och vagn; men mannen sjejf hade fått sig herberge inom hus. Hästame stodo på vanligt sätt bundna, så de kunde äta hö ur vagnen; denne var vänd med stången utåt grinden; men om morgonen stod både den och hästame vända inåt gården, utan att der i det daggiga gräset eller någonstädes på gården fans en skymt af ett spår derefter. Det var som. om allt hade af osynliga magter blifvit lyftadt från platsen. Der hade i äldre dagar varit en del tyale i denne gård, bland annat en mara, som gick i stallet. En af sönerna blef en gång arg på hennes fäkter med hästarne och svor en lång rad med henne; han blef dervid vilse i hufvu-det till en tid, men kom sig snart igen.

På björk, fur och äfven på andra träd växa stundom markvastar, de se på afstånd ut som skatbo, så tät sitta trädets kvistar på en gren. Denne kvast är bra att hänga i stallet, för att skydda hästame mot maran. Men är hon mycket envis och närgången, kan man hänga en skarpslipad lie öfver hästens länd, så låter hon honom vackert vara i fred.

I Östra Göinge härads norra socknar, Glimåkra och Örkened, ha de rigtigt bra reda på många ting, och då jag har några slägtingar der, känner jag godt till bruk och seder i dessa socknar.

Hemsökes deras kreatur af trolltyg, så har folket midt ibland sig flera kloka, som kunna hjelpa, eljes ha de ju ej långt till Småland; der finnes rigtigt bra kloka, det må man tillstå, om en annars tänker hvad en vill om småländingame. Men i Östra Göinge härad finnes också många, som kunna göra stygga konster, så är det en stor hjelp att sjelf ha ett par kloka i hvar socken, och dessutom kan folket sjelf till husbehof skydda sig åtminstone mot en del ondt,både det som kommer från deras sjöar, åar och klipphallar, som ock mot hexors och deras gelikars anslag.

Östra-göingarne skydda deras kreatur mot troll genom att nu och då gifva dem in en blandning af svaf-vel, krut och dyfvelsträck. Det påstås, att alla äro ej så försigtiga, ty också der är en och annan för nymodig till att följa gamla råd. Men der finnes ännu de, som äro nog kloka att ej rengöra stall och fähus juldagen, för att ej trolltyg skall fl ingång. De låna ej heller ut något, sälja eller gifva bort hvad det vara må, förrän det blifvit vägt på besman. Detta gäller för alla dagar, liksom också bruket att slå några droppar vatten och några korn salt i mjölk, när den skall bäras ur huset; ty om detta försummas, och mjölken bäres öfver rinnande vatten och der spilles af mjölken, så får kon ondt på jufret. Men försummar man att väga hvad som bäres ur huset, så får hexor magt att förgöra t. ex. både- mjölk, smör, mjöl, jäst och dylikt.

Köpa de en ko, eller ett annat djur, så taga de vara på det rep, hvarmed det blifvit ledt till sitt nya hem, och husbonden gömmer det i sin sänghalm och sofver på det, ty då får ej kreaturet hemlängtan, utan trifves godt bland dem som nu vårda det. När boskapen första dagen släppes ut på bete, strös krut på deras väg, liksom också i alla fyra hörnen af en nyfödd kalfs kätte.

Det hände en gång deruppe, att en, som skjutit en kull räfungar och gick och tiggde på dem, kom till en bonde,

som nekade att gifva något. Den andre tog då en af de döda räfungarne, släpade den på marken ifrån bondens gård och öfver hans betesmark. Detta verkade så, att räfven tog alla bondens får, det ena efter det andra, så han bara hade bjellerfåret tillbaka, och det trodde han sig fa behålla, ty han lät det beta i sin kålhage. Men räfven hittade också dit, ty han var ond på bonden, emedan han trodde att det var han som dödat ungame.

Ja, djuren äro kloka, skall en veta! En man i Ousby socken sköt en gök, men han fick så ej på ett par år glädjen att höra en gök gala. I Glimåkra socken brann en .gång en gård ned genom vådeld; hönsen hade aning om olyckan, ty kvällen förut sökte de sig husrum öfver natten. Vauda-kaja*) skriker alltid när hon* väntar regn, och hvad skatan angår," så hör hon ej till de goda, det säger folket deruppe, men man lemnar henne helst i fred. Ibland får hon dock göra nytta, ty när någon har bölder, klipper han af sina naglar och sitt hår, slår hål på ett hönsägg, lägger hår och naglar i ägget, sätter det så upp på taket och låter skatan flyga af med både det och bölderna.

Der hålla de också före, att spöken ej ha magt med folk så länge linet står på marken. Meo för att skydda sig mot trolltyg, bär mången hvitlök i fickan. Hvitlök, vättaljus, dyfvelsträck och flygrönn lägges i barnens linda och vagga, för att freda dem mot vättarne, ty östra-göingarne påstå, att om vättarne bli förargade, så draga de barnen ur vaggan och ned

• i sopvrån vid dörren. Bli vättarne skållade vid sin in- och utgång i huset, hämnas de på detta sätt, och då offrar husmodern mjölk i kök, stuga och fähus, och säger: »Detta skola ni ha för det ni blefvo skållade».

Det är ej längre sedan än år 1879, att min systerdotter, som är gift med en torp are i Glimåkra socken, hade oförvarande kommit till att skålla vät-tame, eller på annat sätt råkat förarga dem. Der

*) Våta-kaja, en hackspett.gick nu inte en natt utan att de öfverföllo hennes barn, som låg i vaggan; de sugade barnets tår och fingrar, så på dem syntes liksom små röda spenar. Barnet skrek, så modem, som arbetade styft hela dagen, måste sitta och vaka hela natten och hålla den lillas händer och fötter i sina händer, för att freda dem. Men så sugade vättarne på barnets haka och näsa; detta var ännu värre. Modern blef nu så harmsen, att hon en natt sade högt till vättarne: » Har jag gjort er något för när, så hämnas på mig och ej på nnitt lilla barn!» Då öfverföllo de henne och nöpo henne hvarje natt öfver hela kroppen, så hon såg ut som om hon varit prickad med stoppnålar. Hennes svärmor rådde henne flere gånger till att offra till vättarne, men hon ville ej, ty hon tyckte hon behöfde ej ödmjuka sig för dem, då hon ej med vett och vilja gjort dem något för när. Men slutligen togo sig vättarne föré, att nypa henne i ögonen; då blef hon rädd att hon skulle mista både sin syn och sitt förstånd, och derför gaf hon med sig. Offermjölken skall tiggas; hon gjorde detta och hälde sedan något deraf i barnets vagga, något i sin säng samt något i stugans hörn samt vid spiseln. Detta hjelpte till en tid; men så IJIefvo åter vättarne på något sätt retade och började åter plåga både henne och barnet. Då sände hon bud efter en klok, som tog saxen kring • både mor och barn, då hade de ej längre magt att göra dem skada. Men sedan glömde hon heller aldrig sin svärmors befallning att toppa hvarje ny ris-kvast innan den begagnades till att sopa stugan med, ty försummas detta, så ha vättarne magt att draga barnet i sop vrån.

Det händer ofta, att bam utan all orsak gråta; detta kallas i Östra Göinge härad för torr gr åt och vållas deraf, att modern före barnets födelse blifvitskrämd. Då skall barnets fader ställa ^ig utanför fönstret och skrika högt; modern skall stå innanför och fråga: »Hvad vill du?» Hvarpå han svarar: »Jag vill bota mitt barn för torrgråt». Detta upprepas tre gånger. De bruka också taga de skinn ormar afkasta och lägga dem i barnets vagga, i fall barnet fatt torrgråt derigenom, att modern blifvit skrämd af en orm. I de orterna bruka de äldre kvinnorna varna de yngre, fruktsamma hustrurna från att äta något slags hufvud-kött och harstek; de hålla äfven före, att det är skadligt att de ropa ut genom ett fönster, men de gamle veta ej rätt hvad skada detta vållar.

När de koka blodkorf, hafva de för sed att lägga kreaturets mjelte i grytan, på det korfven ej skall gå sönder. Somliga bruka också att, då de skola lägga blodkorfven i grytan, ropa genom den stängda dörren till stugan: »Är Håll hemma?» då någon der inne skall svara ja. Detta frågas och svaras tre gånger.

I Ousby socken har jag ock9å hört, att det skall vara ett säkert sätt att släcka skorstenseld genom att kasta några

eldglöder under matbordet vid husbondens plats.

De säga också, att tordönsvådeld blott kan släckas med söt mjölk.

I stugan bör der hvarje natt stå rent vatten i ett kärl, så att, i fall vättarne då föda barn, de må kunna tvätta dem, ty annars bli vättarne förnärmade och göra förtret. Man skall ej slå ut hett vatten på. grönt gräs, om man vill lefva i fred för dem. När man förargat vättarne, komma de nattetid och draga en i benen, så det kännes, som om man hade kramp. Då. skall man lägga vättaljus i sängen, så ha de ej magt att gå dit. Men då det i det hela är svårt att veta när och hur man skall göra dem till lags, är det bäst att se till, om man kan bli af med dem.Man kan då antingen hälla något di i sänghömen samt vänligt bedja dem flytta, eller också kan man lägga småmynt i stugans fyra höm och be dem taga dem i ersättning för det de måste lemna huset, der de bara gå i vägen. Goda vättar märka dock stundom sofvande menniskors linne samt späda barns blöjor med svarta kors; detta har godt att betyda.

I Ousby socken har det ända in i våra dagar varit brukligt, att torka ett nyfödt flickbams ansigte med ett rödt kläde, på det hon skulle fa röda kinder. Och när flickbarnen voro döpta, hälldes dopvattnet i en långhalmskärfve, på det flickan måtte få långt, vackert hår. Nyser det nyfödda bamet innan modem, så dör det innan hon, men nyser modern först, så går hon först ur verlden. Det nyfödda barnet lägges genast ett ögonblick naket upp på en hylla, så kommer det aldrig till att hisna eller känna svindel. Barnets händer och fötter doppades först i kallt vatten, på det des^a lemmar aldrig skulle komma att lida af köld. Man kastade också en handfull råg på den nyfödde, och sade dervid: »Så många korn, så många år utan lyte!» Katten fick ej vara i stugan, när bam der skulle födas, ej heller fick han komma in så länge barnet var odöpt, ty kom katten att röra vid barnet, blef detta »så till sinnes, som kattorna i Tors månad.» Man borde deremot ställa om, att bamet först kom att röra vid en hund. Somliga hade för sed att, innan barnet fick annan näring, gifva det kål, på det bamet skulle få god matlust. Dess första bädd rqddes på bordet, på det att den lille måtte bli en rik, ansedd och vördad menniska. När gudmodem kom från kyrkan, lät hon hästen andas på barnet, gick sedan till fönstret och ropade moderns namn tre gånger; men jag har aldrig träffat någon, som vetat hvad gagn detta gör. Man bör aldrig klifva öfver ett bameller gå rundt omkring det, om man ej genast går samma väg till baka, annars blir barnet ej större än det är. Ett barn bör ej vänjas från modersbröstet vid den årstid då is är på eller i vattnet, ty då får det ingen sångröst; ej heller bör det ske medan åkerns fåror stå öppna och bara, ty då blir det osäkert på fotterna och får lätt för att falla. När man.första gången ser ett barn, som har hudutslag, skall man tigande spotta på det tre gånger, och när man första gången ser en person ha slag eller fallandesot, skall man tigande kasta en handfull salt eller korn i den sjukes ansigt«.

När man vill bada i sjö eller å, skall man först kasta stål i vattnet, till skydd mot sjöråen.

Om gräset på en äng eller i en skogsmark är för kort att slå, bör man ändå draga stål, lien, der-öfver, ty då blir der god grässkörd följande sommar. Julafton bör man skrifva kors på sina åkrar, så kan ingen förhexa dem. Likaledes bör man skrifva kors på stugans dörrar eller också skura ett ljusare kors på dem.

Förste maj, före soluppgången, skall husbonden, eller den som vårdar boskapen, gå fastande och tigande in till djuren och hviska dem i öronen, att de skola komma i rätt tid hem från betet om kvällarne; de komma då alltid af sig sjelfve.

Man bör lägga sig vid dagsljus vårfruafton, så blir man under hela sommaren färdig att gå tidigt till sängs, eller som talesättet lyder: »Lägga sig i dagsljus froeattan och sofva till mickelsmesso.»

I dessa bygder brukade de julafton sätta lutfisk och gröt till glosoen, på det hon ej skulle göra någon skada. Juldagsmorgon fingo hönsen korn och vatten på brödgrisslan, på det ej höken skulle få magt med dem. Vid andra årstider fingo de äta peppar, smör och bröd på grisslan, så värpte de ej »vindägg.»Folket i dessa orter mena, att om man slår svinen med sopkvasten, kommer der dynt i fläsket. Och om den katt, man flyttar med sig till en ny bostad, först kryper under sängen, båtar det motgång; men sätter han sig först under matbordet, blir hemmet lyckosamt. Man bör aldrig vid något tillfälle gå rundt omkring sitt matbord; hvar gång man detta gör, förlorar

man 25 öre, i fall man icke genast går samma väg till baka.\ Om en hund lägger sig långs åt en planka på stegans golf, så blir der dödsfall i huset iifhan årets sliit; och om en fogel hackar på fönsterrutan, bådar det lik inom kort.

Det är ett godt medel mot vårtor, att tvätta dem i vatten, som man först låtit rinna genom händerna på ett lik.

I Hjersås socken, Östra Göinge härad, har det varit brukligt att sammanbinda likens fötter med ett band samt att sätta en synål med afbrutet öga i dörrpostens yttre sida när liket var buret ur stugan, ty derigenom förhindras den döde att gå igen.

I hela det nämda häradet anses det vålla ömhet i benen, om man, utan att spotta för sig, går öfver ett ställe der en häst vältrat sig. Om man vrider sig rundt omkring på hälen, får man snevred; detta botas derigenom, att man, stående på en jordfast sten, snurrar sig afvigt om på hälen. Man skall akta sig för att låta ett gammalt kvastband ligga så, att kreaturen komma att trampa deri, ty slikt vållar att de bli halta.

När skörden är slutad, skall man lägga hvässte-nen (brynstenen) i spisen och låta den ligga der, så tar ej höken hönsen. Lyckas man finna ett helt korn i brödet, så skall man gömma detta korn i en väggspringa och tänka derpå, när man har halsbränna, så går den bort. — Kommer man till att äta vid ettbord, på hvilket ullstrumpor ha legat, så tår man mo-sjukan (gulsot). Har någon fått denne sjukdom derigenom att en gulsparf flugit öfver huset, när sängdynan ej varit lagd öfver sängen, så skall man koka ett hönsägg i den sjukes urin samt sätta ägget på taket åt foglarne. Den fogel, som då tar ägget, får gulsoten. — Mot vårtor skall det vara bra medel, att antingen sticka' i dem tills de blöda och så drypa blodet på en graf, hvari en död, af motsatt kön med den hjelpsökande, hvilar, eller också skall man taga de regndroppar, som samlas på en grind, genom hvilken man nyligen burit ett lik, och stryka detta vatten på vårtorna. Har ett barn kikhosta, bör det dricka vatten, som runnit genom moderns vigselring. Om en fruktsamV kvinna förtär något af det vatten, hvari ägg blifvit kokade, så får barnet sten. Denne sjukdom vållas äfven deraf, att mödrar, när de klifva öfvér gärdesgårdar, råka rifva ned stenar och ej åter lägga dem upp igen.

Om man nödgas sy något på de kläder, man har på kroppen, måste man dervid ha något i munnen att tugga på, annars vållar man sig en eller annan förargelse under dagens lopp.

När en nykalfvad kviga slår, då hon skall mjölkas, bör man binda ett hufvudhår kring hennes ben och säga: »Stå så stilla med din fot, som björken med sin rot!» Det hjelper säkert. Är kons jufver hårdt, så är det nyttigt-att en flicka torkar det med sitt hår.

Om skäktor finnas i huset, skall man aldrig nämna dem vid deras rätta namn, ty då föröka de sig ännu värre. Ej heller skall man tala högt om, att man ämnar förgöra husets råttor och möss, ty då akta de sig.Det är synd att räkna vildgäss och andra flytt-foglar baklänges, d. v. s.: tio, nio, åtta o. s. v., ty då blifva de vilse om vägen. När något djur skall slagtas, bör man ej ömka det, ty då får det svårt för att dö. '

En hafvande kvinna gör väl, om hon blåser i ett svalnäste, ty derigenom får barnet lätt för att reda ut gam. .

Om skatan flyttar från sin rede, är det förebud till eldsvåda i huset. Bygger denne fogel sitt näste högt i trädtopparne, blir det en regnig sommar, ty se, skatan är rädd för takdropp i sitt bo; bygger hon lågt, väntar hon en torr sommar. Hanen bådar också eldsvåda, när han galer om kvällarne och tillika kännes vara varm om fotterna. När lommen flyger mot norr, kan göingen vänta att få flod på sina ängar, men lommen hoppas då kunna simma mot hafvet; flyger han mot söder, blir det torka.

Det är både syndigt och farligt att gå på jagt sön- och högtidsdagar; detta är kändt af alla, men ändå äro här de som våga försöket. Jag kände en ung karl i Glimåkra socken, som hette Åke; han gick en sommar på jagt sjelfva bönsöndagen. Han hade af hemliga skrifter lärt sig vissa skyttekonster, och så trodde han sig gå säkert. I skogsbrynet såg han en »hompspink», den sköt han och slängde den döde fogeln från sig på gärdesgården. Ögonblicklig gen kände han sig yr i hufvudet och föll ned på marken. Det var just jag, som fann honom ligga der och fick honom förd. hem. Han sade mig orsaken till sitt elände, och jag tog fogeln med till Åkes hem och kastade honom der på elden, ty jag trodde att der var något lorteri (trolleri) vid djuret. Men der märktes ^ingenting, och ej heller verkade det något på Åkes tillstånd; han dog innan aftonen. Märk-ligt var också, att hans

fastmö dött hastigt dagen förut; nu blefvo de lagda i samma graf.

En göing af mina bekanta gick på jagt en juldag och kom hem med snedvriden mun. En annan, från samma ort, gick ut en söndags morgon med sin bössa; han sköt en ekorre, men i samma stund blef skogen rent full af hoppande och »skrikande» ekorrar, så han skyndade sig hem, och aldrig mera jagade han någon helgedag.

Palmen (sälgen) slår alltid ut till palmsöndag. Göingen kallar dess samt pilträdets blommor för »gäs-lingar;» plockar man dessa, så får man det året inga gåsungar.

När man om våren ser den första svalan, skall man söka under sin högra fot, så finner man der ett litet kol, som skyddar det hem mot vådeld, hvarest det förvaras.

Man böljar här och der tvifla på, att döda ting ha någon hemlig förmåga i sig; men der är dock väl ingen som vågar neka, att kyrkans silfver-krona förlorar sin glans, om en fläckad brud vågar bära henne.

Hvar och en kan öfvertyga sig om, att skatorna äro borta tre dagar, från tisdagen till fredagen, påskveckan, och att de se purriga och eländiga ut när de åter synas: Detta kommer sig deraf, att de varit i Blåkulla, der hin begagnat dem till att draga hem sitt hö. — På tal härom minnes jag några händelser, då hin blef bra lurad.

En gång hade han slagit vad med en bonde om dennes själ och en skäppa pengar; den skulle vinna som kunde visa de märkligaste dragame. Hin kom körande med skator; men bonden hade spänt sin hustru och piga för vagnen, sedan han först dragit kvin-folkens kläder öfver deras hufvuden och bundit demder. Hin hade aldrig förr sett sådana djur, derför vann bonden.

En bonde hade. lofvat sig sjelf åt hin, som fick lof att ta honom när alla löf voro fallna från träden. Men när hin kom för att hemta honom, visade bonden alltid på något träd i skogen, som hade löf, fast de voro vissna, och så gick det h varje vinter; hin fick honom aldrig.

Värst var dock hin ute den gång han åtagit sig att uträtta alla de ärender, söm en viss bonde gaf honom; i ersättning härför skulle han på en bestämd dag ha mannen, som han gick och stod. Bonden drog bra nytta af sin springpojke, och blef rik som ett troll, men nu var också den utsatte tiden förlu-pen; bara ett ärende till att uträtta, sedan skulle hin dra af med bonden, och det fröjdade han sig åt. »Ja, ja, låt mig nu först se om du kan uträtta detta sista ärende, ty se, nu gäller det!» sade bonden, och dermed gaf han till ett ljud, men inte från munnen. »Hemta mig den!» befalde han strängt, och hin måtte sätta af efter, det värsta han kunde, men det var ej lätt att få fatt. Ändtligen kom han till baka rent »för-plustrad» med något af det bortflugna. \ »Detta hade fastnat på ett blad», flämtade hin. »Ja, men det är inte det hela», sade bonden. Och så måste hin sätta i väg på nytt och hade när ränt alk vädret af sig sjelf för det samma; men om han inte ränner ännu i bondens ärende, så har han gått hem och insett, att aldrig får han honom.

Nå.ja, en ska prata något för narri; men annars är det, som man säger, ingen gröt att grina åt att ha med pocker att skaffa eller råka ut för hans folk. Jag vet hur rädd man i Östra Göinge härad var, att hexoma skulle ta något af ens kreatur och rida på till Blåkulla, så att man skärtorsdagsafton alltid satte ett parkäppar och dynggrepar i gödselhögen, på det hexorna i stället måtte begagna dem.

I Virestads socken, Småland, växer en ört, som kallas »Safsebusken», den hade hin hemtat och planterat åt en mycket beryktad hexa, »Ingrid i Virestad.» Hon lefde i slutet af förra århundradet och var klok som sju andra af hennes likar. Men så behöfde hon också inte mer än bara gå ut och fråga Safsebusken, ty den sade henne allt hvad hon ville veta.

I Örkeneds och Glimåkra socknar säger man, att ugglan varit en menniska. Det var nemligen en gång en kvinna, som var så hiskligt snål, att hon ej kunde ha några tjenare eller arbetare i sitt hus, ty hon unnade dem icke en gång födan. Då vår Herre såg detta, gick han, ijskepnad af en fattig vedhuggare, till henne och erbjöd sig att såga en famn ved, om hon ville ge honom en kaka bröd i ersättning. Detta gick hon in på, ty vedhuggaren hade ej sagt hur stor eller liten kakan skulle vara. Hon började baka under det att vår Herre sågade, men hvarje kaka, som hon bestämt åt honom, blef i hennes tycke rent för stor under bakningen, så hon jemt måste slå upp en mindre. När nu

alla bröden blefvo så stora och hon ej hade mera deg kvar, skrapade hon tråget och bakade »skrapkaka» åt vedhuggaren. Men äfven denna kaka svälde ut, och hon tyckte den blef för stor åt honom. Då skrapade hon degen af sina armar och bakade ett bröd af den; men också detta blef för stort och vackert, och nu skrapade hon degen af sina naglar och formade deraf ett bröd åt vedhuggaren. Men äfven i denne degbit hade vår Herre lagt sin välsignelse, så deraf blef ett litet vackert bröd; och när kvinnan såg det, nändes hon ej heller gifva det i arbetslön, utan tog hon en knif och klöf det midt i tu och gaf vår Herre hälften. Då sade han: »Efterdu ej nändes gifva den som huggit din ved en hel kaka, så skall du sjelf bli förvandlad till en fogel, som intill yttersta dagen skall flyga omkring och ropa: »Klyf ved, klyf ved!» Detta gör också ugglan; men nu blyges hon så öfver sin snålhet, då hon var menniska, att hon endast är ute nattetid.

I Östra Göinge härad har man mycket att säga om och efter foglar. Trasten, eller, som den der kallas, Kleran har många visor. Hon sjunger tidigt på våren: »Köd å brö', köd å brö'! — Uar ska ja ta doy, Uar ska ja ta doy? Östan for sjön, östan for sjön!» En af hennes visor låter sålunda: »Mästers Bengta, mästers Bengta, hon går mä tofflor, det högfärdiga spöket. Det var lika godt, lika godt!» Kleran sjunger till den plöjande bonden: »Lille Jöns, lille Jöns, du, sälj oxarne och tämj stutame; du ä' dummer, du ä' dummer! Se han stretar, se han stretar! Tjo, hi, hi!» När tjärvedhuggaren kommer sent till sitt arbete på morgonen, sjunger kleran: »Trued, Treud, haur hast du uad? Pau hin van*) sjön — Ua feck du där?» — Om ungkarlarne sjunger hon: »Lille Jöns, lille Jöns, lille Jöns, gaur te grebbema om kvällarna, men om mårnana gaur han dän. Han sir, han har ente uatt der, så sir ja'. Ho, ha! ligger å lyss å tittar pau grebberna!»

Horsagöken har varit en gammal jungfru, som icke har kunnat bli gift, derför ropar hon: »He-he-he-herana! **) Haur ä käppen, käppen, käppen?» — En vadarefogel kalla de Myrapyttan; han ropar: »Kryp hit, kryp hit till Dufhult!»

Men se, räfven han är, skall jag tala om, slugare än alla andra djur; när han märker loppor i sin pels,

*) I Östra Göinge härad uttalas v närmast som u eller engelskt w.

**) Here = gosse.tager han en tapp mossa i munnen, och går så baklänges ut i vattnet. Alla de svarta få då brådt att rädda lifvet, och så hoppa och springa de ut på mossan, som räfven, det skarnet, håller Öfver vattnet. Men så snart han fått dem alla dit, låter han mossan segla sin egen sjö- och springer sjelf i land.

En gång hade räfven genom något missöde *) råkat mista sin svans; då ville han inbilla sina likar, att detta var ett nytt mod, som alla räfvar och »räf-vesor» borde följa. Men då svarade de: »Ja, behåll du ditt nya mod, vi behålla våra svansar!»

En gång fick räfven syn på en hane, som gol af alla krafter. »Nej, hvad du sjunger vackert!» sade då Mickel. »Men det är väl ändå ingen konst, ty du tittar alltid mot himmelen, när du stämmer i, så du får väl gåfvan ofvan ifrån, kan jag tro.» »Det går lika käckt, om jag också blundar», svarade tuppen och satte ut bringan, ty se, lite stolt var han. »Kan en tro det, och ändå bli salig? Jag ville helst ha tron i händerna», tyckte räfven. Då blundade hanen med begge ögonen och gaf sig till att gala, så en trodde han skulle spricka, och kanske han gjort ' det med, • om ej räfven i det samma nappat honom och ränt till skogs med gaphalsen. »Nu lurade jag dig; nu har du ätit din siste ost!» sade Mickel. »Ja», svarade hanen, »men låt mig bara först få bedja en bön, för jag vill ej dö som en hedning!» — »Det kan du väl få, ty så länge kan mor vänta på frukost.» Räfven släppte hanen, denne flög som en pil upp i ett träd och gol: »Tackad vare Gud!» Räfvens näsa blef dervid längre än den var förut.

En annan gång, då räfven gick fråh sin lya,

*) Se för öfrigt utgif. i Skåne samlade ttFolkdiktningtt, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 282.mötte han ugglan. »Hvar skall du gå?» sporde hon. »Att hemta mig dagvard», sade han. »Ta bara jate mina ungar!» bad hon. »Visste jag bara hur de se ut i synamentet, så skulle jag skona dem», lofvade räfven. — »De ä' grannare än alla de andra, som finnas på hela jorden», tyckte ugglan. ^»För säkerhetens skull skall jag ta de räliaste och ledaste jag ser», sade räfven. Och detta sade han ej af falskhet, ty en skall inte ens göra ett skam orätt, derför skall han inte ha skull för att med uppsåt ha tagit just uggleungame, utan gjorde han det derför, att de voro de räliaste och

styggaste han kunde hitta.

Att hanen är en kaxe, det vet alla och hönan med, ty om morgonen säger han till henne: »I da' ska' ja' fri dej för högen!» Men när så höken kommer, skriker tuppen: »Har (hvar) fri sej! har fri sej!» Om man lägger ett tuppägg under en höna, så ut-kläckes der en skorpion.

Somliga säga, att när tuppen är tolf år gammal, värper han ett ägg; kommer det i brunnen, blir der en basilisk, som skall vara mycket farlig. För en del år sedan hände det, att då en bonde i Hjersås socken om våren skulle taga sättpotatisen ur källaren, fann hans husfolk der ett hiskligt vidunder, svart, med långt grått hår och hiskliga ögon, så ingen kunde tänka annat, än att det var en basilisk. H^n låg helt nära intill källarens yttre mur och lurade, så den, som ville ge sig i kast med honom, hade hela den mörke källaren bakom sig; det var, kan tro, inte roligt. Bonden sammankallade byns öfrige män till öfverläggning hur man säkrast skulle kunna få död på basilisken, och då blef man ense om, att med jernstänger stöta ut muren der han låg och få honom ut ur huset. Sedan tyckte man som så, att då bonden var rusthållare och hade del i en dragon, vardet ej för mycket begärdt, att krigsmannen kallades, för att strida mot odjuret och rädda gården och hela byn med för öfrigt. Som beslutadt var, så skedde; muren nedstöttes, och då basilisken blef synlig, lade arbetsfolket benen på ryggen och rände derifrån; men bönderna drefvo dragonen fram mot stridsplatsen, och när nu krigaren såg att han måste kämpa för sitt lif, så lyfte han sabeln och klöf odjuret midt i tu, men sprang sedan efter de andra flyende och såg sig ej en enda gång till baka. Gårdens egare stod på förståndigt afstånd och åskådade striden; men fastän han såg stålet bita tvärs igenom basilisken, var han en allt för klok man att i otid titta på den slagne, ty denne kunde ju hitta på att ta lif igen af bara illmarighet. Der låg det oformliga odjuret med sabel-* hugget midt i kroppen, solen lyste på det halfva dagen, och det blef som det var; ja, nu måste mannen fram, för att titta på'et. — En kan tänka sig hans häpenhet, när han såg att det var en — blod-palt, som mor glömt i källaren efter höstslagtet. — Ja, der voro de lika så kloka som slättbon, då han frågade göin-gen: »Gögen, hva' ä' de' for en ful? Vi ha en, som vi kalla stensk-dan; den hon dårar, gror aldrig mer.»

Förr i verlden hade dufvan alltid sju ägg och skatan två; men en gång narrade denna dufvan att byta nästen likt om, och så blef dufvan narrad; derför säger hon ständigt: Du, du tju' (tjuf) du to' mina sju å la' dit tu!» Hönan äi* så slug, att hon säger till husmodem: »Jag har värpt en skäppa ägg, men du har ta, ta taed dem!»

Då vi just snacka om ägg, så vill jag säga att somliga mena, att om man tvättar sig i vatten, hvari ägg blifvit kokta, så får man hvit hy och mister fräknar; andra påstå, att man får bleksot derigenom.

Korpen och kråkan ska nock göra sej till atthålla vänskap med hvarandra; men det är som det kan. När kråkan sitter och glor sig omkring, frågar korpen: »Ua titta' du ette?» — »Fröer, fröer!» mäler hon. »Hitta' du nonna? Hitta' du nonna?» ropar hon. — »Nej, korpen to' dom! Korpen to' dom!» svarar hon. Men när hon någon gång finner grodor, då skriker hon: »Kalas! kalas!» — »Haur? haur?» frågar korpen. »Te uaurt (vårt) te uaurt!« När en kråka sätter sig på kyrktornet, i Glimåkra åtminstone, så blir der själringning dagen efter för en gift person, och i en annan församling i Östra Göinge kom der ett par främmande dufvor till prestens gård och satte sig på hans tak dagen innan prestens barn dog.

När en höna dör, bådar det lik i huset; kommer hon till skada, bådar det boskapen ofärd.

Vi hålla före här i våra bygder, att vipan hugger näbben under stjerten och ligger så i dvala i kärr under vintern; derför ha vi ett ordstäf: »Dum som vipan, som sticker näbbet i r—n och kan ej få dän'et igen.»

När hönan och hanen gå på fältet, säger hon nog så näbbigt: »Jag-ag-ag går öfver gärdesgården!» men tuppen varnar: »Gå inte dit, för höken tar dig 1»

— »Jag går lika väl!» svarar hon. Men så kommer höken och nappar fjädrar af henne, och då skriker hon: »Sicken jag ser ut!» och hanen svarar: »Sågs du på fan! sa' jag icke det!»

En gång skulle en tupp, en anka och en bagge resa till Köbenhavn; när de kommo ut på sjön började baggen ropa: »Bä hä, ja' tror dä blais!» — »Jag tror jag ser Helsingör!» ropade hanen, som också var sjösjuk. »A snack, a snack» svarade ankan. -

Men hör nu på värre! Det hände en gång, att en varg tog ett får från en käring, och hon lät gräfva en grop för att fånga honom. Vargen kom traskande *och stod på hufvudet ned i gropen. Se’n kom en hare sättande. — Huj! han efter ned i kapotten. Na kom käringen och skulle se, om hon fått hämnat sin harm på gråsock. — Ja ha, satt han inte der, den lede! Och Siaren! Rände inte han och dansade och svansade, för att ställa sig in hos styggen! — Nej, nu skulle vargen få för både nytt och nattgammalt, för se, käringen visste med sig, att hon var skuren för tungband och kunde peppra soppan för hvem det så skulle vara. Och så började hon titulera vargen, så han var inte värd en sur sill, och haren han fick sitt fett, för det han gjorde sig till för en sådan slaghök, flåbuse och nattman! Men vargen bara satt stilla, och käringen tyckte att han flinade. *Ja så, du låtsar som du inte hörde, du radd! Ja, då ska du få se på värre, din jäder — Tvi!» — Hon snurrade sig om, slog sina pjaltor öfver sin nacke och vände ryggen mot vargen, för nu var hon så arg, att hon ville visa honom det räliaste hon visste att tala om. Halihopp! Der tog hon höjden, liksom Per Anders gåse, när han damp i brunnen! Och så låg också käringen i varggropen, för se hon hade ju ej ögonen på ryggen, vet jag. Men nu, kan tro, hennes pipa fick ett annat ljud; nu visste hon ej all den höflighet, -hon skulle visa vargen. Han satt stilla och blundade, så hon hade icke en gång glädje af att han sett hennes — harm; men harastackaren sprang alltjemt och hoppade. Då gaf käringen haren en sittopp på örat och sade^ »Kan du inte sitta stilla, din f—s-vystare och låta nådig herren sofva, om han behagar!» –

Ack ja, en ska snacka nå’ed mens tiden går! Men nå’ed narri, nå’ed allvar, och vet ni hvad våra naboar i Virestads socken säga om spille- eller spele-kråkan! Jo, om man hänger en af hennes ungar in-vid boet i trädet, så flyger modern efter en sten, som hon släpper i ungens hals, och då blir ungen osynlig. Men har man då bredt ett lakan under trädet, så kan man derpå finna stenen, ty den faller tvärs igenom ungen ned på marken. Bär man denne sten på sig, så är man osynlig.

I samma socken förtäljes, att den brokige hackspetten har sitt bo i ihåliga ekar. Täpper man till boets öppning, så att modem ej kan komma in, flyger hon till Kristi graf och hemtar der ett rör, blåser derigenom på eken, så den ryker af jemt efter boet. Har man nu bredt ett kläde under trädet, så tappar fogeln röret derpå, och nu kan man med detta rör sjelf gå omkring, rakt osynlig och blåsa upp hvilka lås man vill.

Vi göingar säga för sanning, att om någon skjuter på en liggsjuk fogel, så förlorar bössan dervid sin förmåga att sedan döda något vildt. Och vi mena också, att om man låter en skata ligga ut hönsägg, så får man dervid de bästa hönsen. Men i alla fall böra alla kycklingar, hvem som än kläckt dem, först släppas in i bakugnen innan de komma under öppen himmel, ty då kan ej höken ta dem.

Nej, nu när vi tala om höns, ska ni också höra en historia, anbelangande ägg! Det var en prost, som fått i sin skalle att han bara ville äta ägg, och en kan tro der gick ej litet till, för han hade en stor »skrötta». Prostinnan var också eländigt bekymrad många gånger för det äggen gick åt som snö för sol. Hennes egna hönor kunde rakt inte försöija prosten, de måtte värpa bäst de värpa ville, och äggkäringen, som i nödfall kom till hjelp, blef också till sist rent »abedonk», så hon visste ej sitt lefvande råd hur hon skulle göra för att skaffa prosten ägg. Och så lade hon och prostinnan råd. En dag, när prosten komfrån en embetsresa, fick han se äggkäringen sitta på huk nere i gropen bredvid vägen. »God dag, mor!» helsade han. »Tack för det!» nickade hon, men blef sittande. »Hvarför stiger du ej upp, när jag helsar?» sporde prosten. »Nej, ta mej daleren, det går för sej!» svarade käringen, »jag får passa min tid, om jag ska’ kunna göra i hop alla de ägg, herr prosten äter.» Kan en tänka, att prosten aldrig ens ville titta till ägg sedan?

När vi talade om käringar ändå, så får jag inte glömma säga, att nattskärran kallas af oss »spåne-käringen», och när hon tystnar ett ögonblik, byter hon om rull på sin rock. Denne fogels läte bådar regn. — Så se vi också någon gång en skymt af ufredsfulen (härfogeln), han bådar alltid ofred.

Det är mintro inte många manfolk, som äro så uppoffrande mot en maka, som gåskarlen är mot hela sin flock, ty när räfven kommer, ropar han till honom: »Ta, ta, ta mej!» Men så ha gässen ej sämre hjerta, utan de skrika likadant, så räfven vet ej bättre råd än ta dem allihop.

Ja, se gässen och deras make ville hellre vara till hopa än visst folk, som jag hört talas om. Der bodde nemligen för flere år sedan i våra bygder en man, som miste sin kvinna, som mången gör väl det, och han stälde till en hederlig begrafning. Då för tiden buros alla lik på bår till kyrkan, och vid detta tillfälle var det vinter med glatt väglag, så när bä-rame skulle ned för en af våra backar, gledo de så, att kistan tog törn mot en grindstolpe, locket flög af och käringen satte sig upp och frågade hvad detta skulle tjena till. Se, hon hade bara varit skendöd, förstås. Efter den färden lefde hon i tre år, så lade hon sig igen till att dö och mannen stälde åter till »ufär» efter henne. Det var vinter nu med, och dåbärame kommo till backen, sade enklingen: »Akten eder här, g o vänner, ty här var det, som hon tog lif sist!»

Ja, det var nu detta! Men har ni hört att träden kunna tala?

Om vintern säger tallen föraktligt till björken: »Du skabbr—a!» Men björken svarar nog så fint: »Snart står jag likt en selader (silfverprydd) brud, men då står du i din gamla beckiga skrud.» »Snoi min stam å hogg mina topp, sau vöjser ja' opp», säger björken till sin egare.

Och när skogshuggaren kommer med sin yxa, säger alen: »Hogg inte mej, for ja' blöe; hogg inte mina söster, birken, for hon skräne (gråter).»

En gång slogo göingen och slättbon vad, för att utröna hvilken af dem som fortast kunde nämna tre träslag. Göingen skulle säga sina först, och ropade så: »Oina birk, oina fer, oina gran*,» det var nu de kortaste namnen; men slättbon vann ändå, för han sa' -bara: »Hylle, pile, vie.»

Ja se, skulle en tala om allt hvad det ena folka-slaget säger om det andra, så fick jag snacka tills månen blef trind. För att böija med något, så vet ju alla, att våra »ugedagar» gå in den sjette april och att vi räkna veckorna baklänges, så »sjunde uga börjas med Erik. Regnar det i denna vecka, blir gräsvexten god.» Ugetalet »går ut med» gamle midsommar (d. i Juli). Nu var här en gång en småländing, , som sa': »Ja' sådde mitt korn så länge der var en uga igen; det sista blef så godt som det första, men der blef inga knoppar på'et.»

»Ja ha», säger småländingen, när en talar om iul, >vi hade godt till vårt, vi hade kött och fläsk på flatan fat, ål och kål och hvitan gröt och hvarsin skifva rågbröd, och håfrebröd så mycke, vi kunna brocka i oss.»

I 4ivardagslag klagar den ene: »I Smålen, Gu' nå'e oss, ä lite sul, men inte brö', Gu' bau'es!» Men då säger den andre småländingen: »Vi ha bå' sul och brö', men inte på en gång.»

En gång slog en småländing vad med några studenter om ett silfverstop och ett lass plankor; de skulle framställa hvar sin fråga till besvarande; den, som blef svaret skyldig, vardt den tappande parten. »Hvad hette Moses' svärfar?» frågade nu de lärde herrame. — »Get-te-ro», svarade småländingen, »men hvad hette min?» Ja, se det visste de inte, och så vann han.

En annan småländing körde en gång genom Knisslinge by och såg en göing gå och slå gräs, och som han gema ville ha en viska till sitt hors, så började han så fint: »Bra gräs har du, far, bra lie, väl slår han och väl viter det te, ge mej en töss hö till min häst!» »Jag har inte hö att ge bort», mente göingen. »Ne-hej», sade då småländingen, »inte gräs har du,# skitter lie, illa viter det te, leder äst du> hufvudet sitter, som det satt på en sillatunna.» — Detta var nästan lika så hvasst, som när smålands-käringen på husförhöret sa' till presten, som bad henne läsa: »A, din slödebom», sa' hon, »du kan läs'at bättre än jag!»

Men se, vi hålla inte småländingen för att vara tappad bak från en vagn; men slättbon, se, han var just inte kvick förr i tiden; nu lär det vara bättre. Några slättboar, som körde hem från skogen, hade fått en humla på drickeslägeln, och som denne nu var tom, dansade humlan »mellevett» der inne. »A Gu' hjelp voss, de e vesst sjelfveste dävelen!» sa' den ene. »La voss läse vår Gu' e voss en väldi' bor'!» tyckte den andre; men den tredje slängde lägeln urvagnen och skrek: »Ja, län va så väldig han vell, men vi må köre som om hin va ette voss!» och så satte de öken i galopp. *

Eljes vill jag säga, att vi hålla slättbon för att vara fri från falskhet, och derför kan illmarigt folk lätt lura honom. Så gjorde bland andra också en göing, som hade fått låna hus hos en slättbo och tog vid afresan till marknaden ett

nytt vagnshjul i stället för sitt ena, som gått sönder. Slättbon saknade sitt hjul och trodde, som sant var, att göingen tagit det, och menade på att han kunde nappa honom, när han på återfärden skulle köra förbi. Också stälde han sig så lång han var utanför sin port. Göingen hade goda ögon, näsa till att osa brändt horn samt ett eländigt samvete; derför stämde han med hög röst upp en grann psalm, så det rungade efter det. När slättbon hörde detta, tog han lufvan af sig och sade: »Ack nej, den som e så gudfruktig har ente stoled mitt goa baghjul.»

Här förtäljes också om en slättbo, som då han första gången var i Göinge, för att hémta »gagnsvirke», och märkte att vagnen rullade så lätt nedåt backarne, att hästarne ej behöfde dra, spände han dem ifrån och red hem. »De ska spara horsen bra!» sade han, »for vöjnen kommer nock ette!» Så gick han helt stilla der hemma och väntade på. sitt lass; men då det ej syntes till, sporde han andra skogs-farare, om de ej kört förbi lasset, ty det kunde ju hända, att det gick något smått uppför göingebackarne.

Till sist vill jag sjunga den visa, der skåning, bleking och småländing titulera hvarandra.

Skåningen sjunger:

Småländing, småländing, hafregröd, hafregröd, bara gnäller, men aldrig gräder,stacked särk å noranväder.

— Speleman, lireman, spelad’ på sin lira. —

Småländingen:

Bleking, bleking, sillanacke, sillanacke, loen tom, men står i stacka’, hvass i r— som en hacka.

— Speleman, lireman, spelad’ på sin lira. —

Blekingsbon:

Skåning, skåning, grötabuk, grötabuk, alltid är du som en stut, pengapungar, leda ungar.

— Speleman, lireman, spelad’ på sin lira.

Visan är visst inte grann, synd att säga det, och inånga slagsmål har hon vållat; men när jag nu snackat om både nytt och nattagammalt, så kom den med, för »här är ingen mad att spiella, sa mannén slicka musen.»IV.

KOLARENS BERÄTTELSER.

När en menniska, liksom jag, bränt kol i många Herrans år, har en sjelf både sett och hört mycketrun-derligt nattetid i mörka skogen, och när man är gammal, har en också hört en del af andra trovärdiga personer, så folk kan tro hvad jag förtäljer.

Den första gången jag märkte något besynnerligt ute i skogen var, då jag, som pojke, låg om nättema hos en ung ogift kolare ute vid milan. Då såg jag: en afton en vacker flicka stå ett stycke ifrån oss och vinka på kolaren. Jag trodde, i mitt oförstånd, att det var hans fästmö och undrade ej på, att han gick efter henne in i skogen. Men efter någon tid spordes det nog, att han låtit locka sig af skogsnufvan, ty han fick sådan sorg och ånger, att han blef sinnesrubbad, och slutligen gick han bort och dränkte sig.

Det kan väl vara fyrtio år sedan, att jag i en skog i Riseberga socken såg skogsnufvan stå vid en bäck och tvätta sig; hon var grann nog att se på framtill, men hon hade bröst så stora och långa, att hon slängt det ena af dem öfver axeln till sitt barn, som stod bakom henne och diade.

Jag hade inte ondt af denna syn, tör jag sade ingenting, utan gick min väg rakt fram; men jag kände i min ungdom en kolare, som kom galet ut för skogsnufvan. Hon kom nemligen en natt ändafram till hans mila och låtsade som hon ville värma sig, och hon bar sig oblygt åt, för kolaren skulle, förstås, se hur grann hon var och förledas till stygghet. Men han blef arg och sade: »Jag skall gu’ ge dig!» och dermed slängde han glödröda kol på henne. Hon till att skrika: »Kylkopp, Kylkopp, han brände mig!» Då blef kolaren rädd, ty han visste ju inte hvad det var för en hon kallade på, utan han tog till benen allt hvad han kunde; men då han såg sig till baka, såg han kolmilan stå i ljus låga. Det var hon och den der Kylkopp, som tändt på för att hämnas.

Något lustigare hände med Per i Klemmedstorp. Han var en kväll ute i skogen och sökte efter sina hästar. Han

gick och visste ej annat, än att han var på väg hem. Rätt som det är, ser han ett ljus lysa: »Det är från mitt stugfönster», säger han till sig sjelf. Han går vidare, ser sitt hus, går in genorn dörren, kommer in i stugan, ser sin bäddade säng och börjar kläda af sig för att gå till ro. När han dragit af sig rock och byxor, sätter han sig på sängkanten, för att dra af sig strumporna, och sedan detta är gjordt, tager han alla kläderna och hänger dem på sin gamla kända sängkrok; derpå säger han: »Se så, i Jesu namn, godt att vara hemma!» — Pladask! der står han nu till knän midt i ett alekärr ute i skogeri. Han förstod nu, att skogsnufvan försökt sina konster på honom, och att endast det heliga namnet hade räddat honom från att falla i hennes våld. Nu hade han intet annat att göra, än traska hem i sin bara skjorta; andra dagen fann han sina kläder hängande på en alegren ute i kärret.

En man i Torups socken, Vestra Göinge härad, han lefver ännu vid god helsa, kom en natt körande med två sina ökar från en marknadsfärd. Som han nu körde igenom en tjock skog, fick han höra ettjemmer och ett skrik så hiskligt, att håren reste sig på hans hufvud. Han såg sig om efter sin dräng, han hade väl somnat in i sin vagn, ty den och öken syntes inte till, men skriket blef värre och värre i skogen. Då höll mannen vid ett hus, knackade på och bad om en dryck vatten. Då tystnade det der > arkeliet» och mannen vågade ingenting säga, utan fortsatte sin väg. Men han hade ej kört långt, förrän hästame började draga så tungt och pusta som om de hade det tyngsta lass. Mannen blef illa till mods, gick ur vagnen och sade vid sig sjelf: »Hvad, i Jesu namn, kan detta väl fara?» Då for något ur vagnen, det lyste starkt till i skogen, och så brakade det, som om träd och buskar nedbrötos; hästame skyggade och började springa, derpå blef allt tyst. Nästa gång mannen körde förbi det torp, der han fått vatten, omtalade han allt detta för torparefolket, och det menade, att det varit skogsnufvan han fått upp på vagnen; men det är ej säkert, ty det kunde lätt ha varit myringar, snapphanar jag vet, som blefvo nedstörtade i kärr och mossar under ofredstiden; det kunde också ha varit andra stackars menniskor, som ligga begrafna i oinvigd jord.

Bäckamannen är så allmän, så den kan hvem som helst komma till att se, än i en skepnad, än i en annan. På ett ställe i Torups socken hade han vana att hvar kväll och natt gå och traska hos korna i fähuset; det hördes alldeles, som om någon gick och släpade med gamla spruckna träskor på fotterna. En dag sade husbonden: »Nu är ja’ kje å att höra ditta skröfsandet; hae bäckamannen sau daulia träsko, sau ja men ska’ ja’ gi honom ait par nya!» Dermed går han till skogen, fäller en stor björk och hugger deraf två kubbar, så stora han orkade bära dem hem. Här urhålkade han dem något och satte dem så omkvällen på tilled (tiljan) i fähuset, och, ja men, voro de borta om morgonen. Bäckamannen hade tagit emot gåfvan, det är visst, ty sedan »skråssade» och »skröfsade» han aldrig så som förr i fähuset, men han gick der ändå både tidt och ofta.

I Attarps by, i samma socken, stod en natt en piga i ett kök och bykte kläder. Då kom bäckhästen dit, lade nosen på nedre delen af den öppna halfdorren, öppnade ett hiskligt gap och sade: »Har du sett ett så stort lybe?» (gap). Men pigan var inte värre vid det, än hon tog ett öskar med skållhet lut, slängde den i bäckhästens gap och svarade: »Har du smakt så het sybe?» (soppa eller supanmat). Då trafvade han bort och lemnade pigan i fred.

Sjelf hände det mig i min ungdom, att jag ridit i min husbondes ärende till Fagerhult och satt min sadlade häst in hos en bekant. När jag var färdig med hvad jag skulle uträtta och gick att hemta hästen, fann jag honom bunden vid ett träd nära vägen. Jag tyckte väl, att det var något konstigt, men tänkte mig ej vidare före, utan satte mig upp. Men knappt satt jag på hästens rygg, förrän han satte af med mig ned mot ån, och såg jag då att hästen, som nyss var brun som min, nu var hvit. Då förstod jag hur jag var faren och slog kors för mig; då slängde han mig i backen, och jag kom oskadad undan. Det hade förut händt min bror, som bodde i Fagerhult, alldeles det samma.

Somliga säga, att bäckahästen blott har tre ben; det är dock mer än jag vet, ty den jag red hade åt-minstone den gången fyra. Jag haller det långt troligare, att han är den samme som bäckamannen, ty, som jag sade nyss, han kan omskapa sig till hvad han vill. Vår naboson såg honom en kväll vid bäcken; först var han en lång piga, sedan blef han enhund, derpå ett litet barn, som twådde sig i vattnet. Drängen sprang hem och ville att hans far skulle komma ocb se denna syn, men han svarade, att han ej ville ha något att skafta med de nedstötte.

Hos min andre nabo hände det för några år sedan, att då hans hustru låg på barnsäng, hade de ej varit försigtigare med allt, än att den styggen fick magt att komma in i stugan. Det var så många dagar efter barnets födelse, att

hustrun just satt uppe en stund; då kom der om natten en man in, han var lik Nils i Lyckan, som då bodde nära vid gården, och helsade från hennes man, om hon ville stiga upp och komma ut en stund till mannen, som väntade henne i förstugan. »Det ärendet har min man icke skickat dig med!» svarade hon strängt. Då gick han, men efter en stund återkom han i hennes egen mans skepnad och sade: »Hvarför kom du inte när jag lät kalla dig?» Då blef hustrun rädd och väckte jordgumman, som fans i huset, och så for bäckamannen ut. Längre fram på natten kom mannen hem; då han inträdde i stugan frågade hustrun: »Är du den rätte Olan?» — »Ja, hvem skulle jag eljes vara!» svarade mannen. Hon förtäljde honom nu hvad som händt; då tog han psalmboken ned från hyllan och satte sig att läsa deri; sedan syntes ej bäckamannen inne i stugan mera. .

Somliga hustrur äro, när de ligga inom kyrke, så utsatta för bäckamannens närgångenhet, att de, till skydd mot honom, alltid, då de gå under bar himmel, bära något af mannens kläder på sig, ty om de ej ha mera deraf än hans mössa, så har träsken ej magt med dem. I Rebbelberga socken, Bjäre härad, i byn Skörpinge tjénte för flera år sedan en piga, jag kände henne mycket väl, som jemt var så utsatt för bäckamannens näsvishet, att hon alltid gick helt och hålletkarlklädd och icke ens tålde att någon kallade henne vid hennes rätta namn.

Men värre hände det en enka, som bodde på ystadsslätten; hon hade varit lättfärdig och derigenom råkat i träskens våld. Det gick så långt, att han, förskapad till en fin herre, midt på ljusa dagen inträdde i hennes stuga, satte sin hatt på bordet, och om der voro aldrig så många menniskor i stugan, lade han sig hos enkan i sängen. Hon var slutligen så sjuk och eländig, att hon ej kunde sitta uppe, men det var det samma, träsken lemnade henne ej i fred förrän han tagit lifvet af henne, fastän både j>resten och kloka personer gjorde allt för att mana bort styggen.

En annan af de nedstötte englame är elfven; han är ej så ondskefull och led som bäckamannen, fast det är bäst att ej bry sig om honom. Vi höra honom stundom här i våra bygder spela i strömmame, och det är spel som är vackert! Men då gäller det att hålla benen stilla eller också bara gå stilla sin väg, ty det allra minsta man börjar hoppa efter den musiken, kan man förlora hela sitt förstånd.

Här var för många år sedan en man från Vedby socken; han hade en gång sett elfven sitta och spela vid Baljandsbro, och sade då till honom: »Ja, du spelar nog grant, men aldrig får du derför nåd på domedag!» När elfven hörde detta, for han med stort buller och dån ned i den strida ån. Sjelf såg jag en gång elfven sitta vid Ranahallar i Hörja socken, och jag kan säga, att han spelade så att stenar och träd kunde röras dervid.

Men jag visste att hålla min mun, för jag hade hört hur det gått med mannen, som svor med elfven. Det var nemligen så, att en man en gång kom till en å och hörde elfven spela och sjunga psalmen:»Kommen till min Fader ater», och då han deri sjöng om nåd, ropade mannen: »Ja, fan får du nåd!» Elf-ven dök då ned i strömmen, men mannen miste hela sitt lilla förstånd och blef rent venstervriden i hufvudet. Hans kvinna var, kan en tro, fasligt olycklig öfver detta, och i sin vånda sökte hon en klok man, och han rådde henne att följa den svagsinte maken ned till stranden; der skulle de båda sjunga samme psalm som elfven sjungit, och när han då visade sig, skulle de säga: »Kunna vi få nåd, så kan du också få deriU Hon följde rådet, och mannen fick sitt förstånd igen.

Här i bygden var i äldre dagar en spelman, som af elfven lärt spela hela elfvaleken på sin fiol; han skulle en natt ha hängt fiolen under en bro och sjelf suttit och hört på spelet. Han spelade ibland den leken på bröllop, och höll han sig bara till de elfva repriserna, så var der ingen fara; men klämde han på med den tolfte, då — ja då! — Ni skall få höra hur det gick! Han spelade en gång på ett bröllop, der de också legt en annan spelman, som var vida berömd, och desse två kommo upp att täfla om hvilken af dem som kunde spela bäst. Den främmande spelmannen kunde en hop nymodiga stycken och dansar, och var nära att vinna seger. Men då griper vår spelman till elfvaleken! — Först stodo alla häpna och hörde på; sedan började de röra benen; han spelade en repris, han spelade två, tio, elfva och började på den tolfte. — Då, skall jag säga, blef en dans! Brud, brudgum, alla gästerna, spelman, prest och talesman, alla dansade de ut ur stugan, och efter dem dansade kock, tapparännare, pigor, bord, stolar, grytor, pannor, ja allt hvad löst som fans i huset. Och alla och allt dansade ned mot ån med spelmannen i spetsen, och hade der icke till all lycka kommit en man gående, som hade vett att afskära strängame påfiolen, så hade de alla dansat ned i ån och blifvit-till elfvar.

Elfven har den vana att vältra sig på gräset, liksom en häst, och den menniska, som först kommer öfver detta ställe, får elfvabröt; det är en faslig värk, som rent bryter i tu kroppen. Han vill också gerna vältra sig på den varma bykaska, vi utkasta efter våra tvättar; men han har blott magt att vältra sig på den aska, som utkastas om torsdagen, och äfven den magten mister han, om man bara vet att spotta på askan. Men gör man icke detta, utan elfven får vältra sig på askan, så får ,den, som först går der öfver, elfuaskåll, blir röd och skållad på kroppen; derför får man alltid ha elfvanäfver i huset och röka sig med, när man kommit ut för sådant ondt.

Ibland kan man få se hur det lyser till nere vid bäckame; det är bäckamannen, men många veta ej bättre, än de röra i hop honom med lyktemännen; desse äro något helt annat. Lyktemän ser jag ofta fara omkring vid gärdesgårdame, som skilja den ene egendomen från den andre; de äro alla orättfärdige landtmätare, som gå igen.

I Bjäre härad hände det för många år sedan, att en såcjan landtmätare nattetid for omkring på egoma i en by derstädes. Mycket tal gick härom och många undrade, om ingen kunde hjelpa den stackaren till ro i sin graf. Detta hörde sockenskräddaren och sade: »Mötte jag bara honom en natt, då jag går hem, så skulle jag följa med honom, om han ville bära mig, ty han ränner fortare än någon menniska kan springa».

Nå, som han önskade så skedde det! Han mötte lyktemannen, och denne tog skräddaren på ryggen och satte af öfver stock och sten, men på hvarje ställe der det rätta råmärket skulle ha stått, böjde siglyktemannen ned, liksom för att sätta dit detta. »Är det så!» tänkte skräddaren, så snart han såg detta, och så tog han en synål ur sin tröja och satte den ned i jorden. Så gick det tills skräddaren ropade: »Nu har jag inte flera nålar! Men en gång till följer jag med!» — »Ja, men gör dig då bättre i ordning!» svarade lyktemannen, och i det samma började byns hanar att gala, och då måste den döde till sitt rum. Skräddaren gick vid dagsljus ut, för att se om han kunde finna sina nålar, hvilka nu betecknade den rätte rågången mellan egorna, men det lyckades icke. Då tog han nästa natt, en stor, ny riskvast, och gick så att möta landtmätaren. Denne tog åter skräddaren på nacken och satte af, för att flytta rågången; men för hvarje gång han böjde sig ned, liksom för att sätta ett märke, nedstack skräddaren en pinne af kvasten. Så gick det hela natten; slutligen sade skräddaren: »Nu har jag blott en pinne kvar!» — »Nu är jag också färdig!» svarade lyktemannen, och i det samma gol hanen, och dermed försvann han och kom aldrig att synas mera, ty nu flyttades råmärkena dit, der skräddaren satt sina pinnar. Här kan en se, att en hvarken behöfver vara af de kloke eller lärde för att kunna få bort sådant trössale, fast det ej är sagdt, att man derför kan mana det bort; dertill vill konst.

Denna konst kunde en baron Lieven på Lärkes-holm, och det så att folk hade gagn deraf. Var något bortstulet, behöfde man blott gå till honom, så kom det af sig sjelf till baka till egaren, och var det fråga om spöken, så var han man för att drifva bort dem. En gång hade en bonde mistat en oxe, och han hade skäl att tro den vara bortstulen under natten. Om morgonen gick han till Lärkesholm och bad att få tala med baronen. Denne låg ännu i sinsäng, men mannen fick ändå komma in. >Jag vet hvad du vill», sade baronen, >men gå du bara hem. din oxe skall komma igen innan kvällen!» Mannen visste nog att baronen höll ord, och frågade derför hvad han var skyldig honom för besväret. »Äh, skall det vara något v, sade baronen, »så kan du ge mig tre daler b (50 öre). Detta gaf mannen med glädje, och han hade sin oxe igen innan sol gick ned.

Ett år blef trakten kring Färingtofta illa hemsökt af vargar. I denna nöd sammanträdde alla männen och rådslogo hur de skulle göra, för att bli af med rofdjuren. Det blef då beslutadt, att de skulle vända sig Lieven och be honom hjelpa sig. De lade då till hopa en liten summa penningar, och ett par af bönderna gingo till Lärkesholm och framförde ärendet. Lieven gick in på saken, och hur han än bar sig åt, så är det visst och säkert, att vargarne lydde honom. Invid Lärkesholm låg en mark, kallad Norre-åker; hit stämde han alla vargarne, och de kommo, den ene efter den andre; han räknade dem och ropade på eftersölame, och när så hela hopen var samlad, befalde han dem draga långt uppåt landet, men undej- vägen hvarken tillfoga djur eller menniskor någon skada. Vilddjuren lydde punktligt, och icke ett af dem blef kvar i orten.

Det är möjligt, att baronen lärt sig sina förträffliga konster i finska kriget, ty finnar, norrbaggar och lappar äro mycket kunniga i allt sådant. Det kan väl vara något öfver hundra år sedan det hände en vaktpojke i Allarps by, Riseberga socken, att alla hans får på en gång blefvo rädda och sprungo bort allt hvad de kunde. Pojken blef

också rädd och började gråta; men då kom der en norrbaggakäring förbi, hon bad honom ej vara ledsen, ty fåren skulle nog vänta. I det samma kom der en stor varg rännandened från åsen, det var honom fåren hade vädrat; käringen ropade honom till sig, smekte honom, som om han varit en hund, och befalde honom gå. Derpå rådde hon pojken att drifva fåren till en annan skog och vårda dem väl, så skulle ej vargen skada dem. Han lydde rådet och hade sedan alltid god lycka med sin hjord.-

Det är icke så länge sedan, att till en gård, nere vid Cimbrishamn, en dag kommo ett par vandrande norrbaggar och bådo om middag. Det var vid den tid på sommaren, då bina bruka svärma, och i tre af gårdens kupor ropade de gamle visame sitt välbekanta: »Ut, ut, ut!» till de unge svärmarne; derför voro både husmodem och hennes pigor upptagna med binas vård, så norrbaggame fingo vänta. Desse ropade dock på mat och menade, att bina nog skulle bli i kuporna så länge, men detta ville kvinnorna ej tro, utan blefvo vid sitt. Då blefvo norr-baggarne förargade och gingo bort, men efter dem i hack och häl följde alla tre bisvärmame och stannade först en kvarts mil från hemmet, der norrbaggame fingo herberge. Här satte de ut kupor, och genast kröpo bina dit in och blefvo der hemtade af egaren.

Också öfver väder och vind förmå sådant folk råda. Till ett ställe, som heter Röke, kommo en dag två främmande karlar och en kvinna, alla mera liknande troll än folk. De ville låna hus öfver natten, men husbonden nekade dem detta; då begåfvo de sig till Algustorp, men på vägen dit gingo de igenom den andre mannens furuskog och refvo då der upp en sådan storm, att många af de största furorna om natten rycktes upp med roten, och ännu flera brötos, som om de varit torr halm, medan ingen annan skog i trakten led den ringaste skada.

I de tider, då trolldom var allmännare än nu,måste alla, som studerade till prester, också gå i svartkonstskolan i Lund. Detta var rent nödvändigt, så prestema skulle kunna sätta både en gräns för hexor och trollkarlars stygga gemingar och hjelpa det onda de hade gjort. I mina föräldrars ungdom fans i Öderljunga en prest, som äfven kunde, liksom baron Lieven, skaffa igen tjufgods, oeh dertill kunde han, när något par kom, för att taga ut lysning, förutsäga, om äktenskapet blef lyckligt eller ej, så derefter rättade sig många af hans sockenboar, och många tillämnade giftermål blefvo på så sätt om intet.

I Röke, Vestra Göinge härad, fans en prest, som hade en sådan magt öfver vildtet, att han brukade afsluta köp derom innan han skjutit det, och aldrig kom han i förlägenhet då han skulle aflemna det sålda.

Kyrkoherden Jönsson, som på 17 oo-talet var prest i Riseberga, var så lärd i svartkonst, att domkapitlet i Lund tyckte det var för mycket och kallade honom in att svara för sina gemingar. Han redde sig nog, det hade ingen fara, ty han gjorde aldrig någon skada med sina konster; men biskopen hade dock ett hom i sidan till honom för denna svartkonsts skull. Detta visste biskopens dräng, och han frågade derför sin husbonde om han ej nu, då presten skulle köra hem, fick spela honom ett bra puts. Biskopen frågade, hvad drängen ämnade göra och fick veta, att denne tänkt lägga ett sjelfdödt svin i prestens vagn och låta honom ovetande köra hem dermed. Biskopen tillstadde detta hellre än gerna. Prestens dräng upptäckte dock genast svinet och anmälde saken för sin husbonde, men Jönsson svarade blott: »Låt du det ligga, mina hästar orka nog med att draga både oss och svinet». Derpå satte han sig upp i vagnen och befalde drängen köra. Men den, som mot sin vilja, måste lunkaefter prestens vagn, det var biskopens dräng! Der hjelpte ingen kära mor, som man säger, utan drängen måste springa i samma lunk som hästarne, gå när de gingo och stanna när de stannade. Presten höll på två ställen, för att beta sina hästar och sjelf taga sig en måltid; under tiden måste biskopens dräng stå vid vagnen, som om han varit tjudrad, men presten lät gifva honom både mat och dricka. Så måste drängen lunka med ända till Riseberga; här lät presten taga svinet ur vagnen och lägga det på drängens rygg; hvarpå denne måste bära det till Lund, utan att kunna bli det kvitt förr än han kom i biskopens gård.

I den tiden bodde presten på Risebergagården, och har såg Jönsson en skärtorsdagsafton, långt efter sedan solen gått ned, en torparkäring gå öfver gården bort mot kostallet. Men han förvillade hennes blick, så hon éj kunde finna dörren, utan gick der och tref-vade för sig på väggen. Han gick då ut och sade: »Den dörr du söker, är der borta»; dit gick hon nu. Men det var ej fähuset, utan ett annat hus, till hvilket presten visat hexan att göra sina konster, och den blindhet, hvarmed han slagit hexan, hindrade henne att se detta. Men hvad hon åsyftat, fick han

se andra morgonen, då han gick till hennes torp, ty då stod hon på ett liknande smutsigt ställe och betedde sig som om hon tjämade smör, och der måste hon stå tills presten löste förtrollningen.

Något längre till baka i tiden hände det, att en hexa lofvat gifva hin onde sin gosse, då denne läst sig fram för presten. Men då det led mot tiden, att modern skulle uppfylla sitt stygga löfte, började hon bitterligen ångra detta. En dag kom pojken sjelf till att höra, hur hon satt och gret och jemrade sig öfver hvad hon gjort mot sitt barn och att hon ej visstenågot råd att rädda pojken. Då gick han sjelf till presten i församlingen och omtalade hvad han hört och sett, och frågade så honom, hvad der var att göra. Presten lofvade rädda pojken, om han blott ville följa prestens råd och befallningar. Detta ville pojkstackaren gema, och så en natt tog presten honom med sig till kyrkogården, drog en cirkel omkring honom och ritade i den Jesu namn så tätt det kunde stå der. I denna cirkel skulle pojken sitta orörlig hela natten och blott ha prestens käpp, hvarmed han ritat cirkeln, till sällskap. Presten bad honom noga ge akt på, hvem som under natten kom till honom, så han ej lät narra sig utom cirkeln; först när presten sjelf kom och löste pojken, fick han gå eller tala, och till tecken på, att det var presten sjelf, skulle han bära messboken i högra handen.

Något före midnatt kom der en man, som helt och hållet liknade presten, och bad pojken följa sig; men denne såg nu, att den föregifne presten bar boken i venstra handen — till att bära den i den högra har ej den onde magt — och derför flyttade gossen sig ej ur stället. Efter en stund såg gossen honom öppna en graf helt nära cirkeln, upptaga liket och flå det samma. Men pojken lät ändå inte skrämma sig från sin säkre plats, utan var till och med så trygg, att han med prestens käpp drog den afflådda menniskohuden till sig inom cirkeln, och här hade ej den onde magt att taga den till baka, utan började i stället bjuda gossen stora penningesummor för den. Men pojken lät sig hvarken locka eller skrämma, ty af moderns ångest hade han lärt sig förstå, hvad det gälde, och så satt han på sin plats då presten kom med boken i högra handen och nämde Jesu namn. Nu var gossen befriad från den ondes våld, och till ett tecken på sanningen af denna händelse, blefmenniskohuden förd till Lund och upphängd i domkyrkan, der den hänger ännu; många hafva sett den der, och somliga säga, att naglar och hufvudhår vuxit på den under tiden.

Gick det rätt till, så borde och skulle presterna ännu lära sig någon svartkonst, ty - det är befaldt; men de skolka från det, så icke ens alla kunna mana bort ett spöke, fast detta få de, förstås, ej erkänna för någon.

I Riseberga fans för flera år sedan en vice pastor

— han lefver ännu som gammal kyrkoherde i ett pastorat långt härifrån — som kom att mana spöke på ett lustigt sätt. Det var nemligen så, att här uppe i ett torp spökades så illa, att der hvarken var ro natt eller dag. Der bullrades och väsnades, och allt hvad löst fans i huset slängdes hit och dit af osynliga händer, så folket ej visste hvad det skulle göra. Man kallade dit kloka, för ätt mana bort spöket eller trössalet, hvad det nu var; men då de ej fingo magt med det, måste presten anlitas. Han kunde, förstås, ej säga nej till hvad tjensten fordrade; men som han visste med sig, att med kunskapen var det som det kunde, liksom med modet, bad han några af byamännen följa med till denna förrättning. Nu var det så, att torparenkans ena tös tjente hos presten, och hon fick befallning att gå med och väcka modem, så denna ej skulle få en ny skräck till den hon hade. Natten var beckmörk, presten tände sin lykta, och hela flocken traskade af till spök-torpet. Tösen knackade på fönstret och bad modern öppna för henne; det rörde sig ej i stugan, männen trängdes vid dörren, denne öppnas, presten höjer sin lykta, skriker till, ryggar baklänges, och med honom byamännen; ty i dörren står — käringen, naken som den stund hon kom till denne verlden. Hur detsedan gick med spökeriet, vet jag ej, men säkert är, att ingen fick den presten sedan till att mana bort något.

En, som kunde mana bort spöken, så det var bevändt dermed, var den gamle Pugen*), som bodde i Finja socken, Vestra Göinge härad. På 1700-talet bodde der på Herrevadskloster en herre, som hette Hasenkam; hur han lefvat eller hvad han gjort, känner jag ej, men något godt hade han ej bedrifvit, ty han var ej menniska till att få ro i sin graf. Än var han här, än der i gården, och stundom om kvällame kom han till tröskemännen på logen, klädd i sin vanliga drägt; med långhandskar på händerna, stod han med korslagda armar och glodde på dem. Allt det här blef besvärligt i längden för de lefvande, och då ingen annan lyckades få magt med Hasenkam, som till sist var så

närgången, att han kom midt på ljusa dagen, skickade man efter gamle Pugen. Han tog med sig i vagnen tre män och stälde dem på post på tre olika ställen, der Hasenkam plägade ha sin gång, och han befalde dem att stå stilla, hvad de än månde komma att se och höra. Sjelf höll han stilla med vagnen på en annan plats, der spöket skulle förbi. Hasenkam for förbi den förste posten, och dervid tyckte denne, att eld bröt fram ur jorden, men stilla stod han söm en karl; spöket satte af förbi den andre, som dervid hörde ett brak, som om hela skogen bröts ner i ett tag, men fast stod han ändå; nu for det förbi den tredje, som segnade till, ty det var som om himlahvalfvet ramlat ned öfver honom, men på Pugens ord höll han ändå stånd på fläcken. Nu skulle Hasenkam förbi Pugen, men här blef

*) Se vidare utgifv. i Skåne samlade “Folkdiktning44, tryckt i Köbenliavn 1880, sid. 146.det jemt stopp, ty gubben grep honom öfver nacka-bastet, slängde honom upp i vagnen och körde honom ned till en bäck, kallad Särkabäck, belägen på Herre-vadsklosters egor; här manade han honom ned, och det så med besked, att han aldrig kom upp mera.

Denne Puge var också en rigtig huggare då det gälde att upptaga skatter eller jordagods. Som hvar man vet, finnes der på Skarhult en stor skatt i en af herrgårdens källare; den var dock så väl fäst, att ingen dristade sig att försöka taga den. Men i Pu-gens tid egdes gården af en man, som var förståndig nog att för detta ärendes skull låta hemta Pugen. Ja bevars, han kunde nog taga den, derom var ingen fråga, men blott på vilkor, att han fick halfva skatten. Herremannen gick in derpå, och så följdes de två åt ned i källaren, och Pugen gick helt frankt fram till stället, der skatten fans, bredde ut ett rent lakan och tog ett föl, som låg på skatten, och flyttade det bort på lakanet. När herremannen såg, att saken gick så glatt, ångrade han att han till Pugen afstått hälften af den store skatten och bjöd honom nu en viss summa för besväret. Nej, det ville Pugen ej gå in på; den andre var för girig till att vilja stå vid sitt ord. Då blef Pugen rasande, tog fölet och lade det till baka på skatten, med de ord, att skatten nu skulle bli der den var till evig tid; derför kan nu aldrig någon upptaga den.

En gång var Pugen ute på en mark i Oder-ljunga socken, Norra Åsbo härad, för att, med till-hjelp af socknens klockare och ett par andra karlar, uppgräfva en skatt. Gräfningen gick bra, ty Pugen var en man, som ej försummade något för att det skulle lyckas. För all säkerhets skull hade han stält mera folk ett stycke från platsen och tagit med sig en stång och en flagga, för att dermed ge nödteckeni fall det knep. Emellertid kommo de lyckligt ned till skatten, på hvilken en stor drake låg och rufvade. Pugen hade med sig en ren linneskjorta, och i den lade han draken, hvilken han skulle hålla medan de andre skulté lyfta upp penningekistan. De hade alla under hela tiden varit tysta som möss; men när nu klockaren såg den stora kistan, sade han: »Här få vi!» Då vaknade draken och började sprattla, skjortan sprack midt i tu, draken kom lös, och Pugen måste i en fart hissa nödflagg, då folket kom dem till hjelp och de kommo helskinnade bort, men skatten blef der han var.

Pugen hade en gång fått sådan magt med bäckahästen, att han lade grimma på honom och lät honom både gå för plog, harf och vagn, liksom ett annat ök; ja, han till och med skjutsade med honom; men det förstås, att ingen mer än Pugen sjelf visste hvad det var för en häst. Så gick det en lång tid; men så en dag kom klockaren och ville ändtligen låna hästen, ty han måste nödvändigt rida bort i ett angeläget ärende. Pugen gjorde det ogema; men då han ej kunde tillstå hur det hängde i hop med oket, så fick klockaren låna det, dock med sträng tillsägelse, att ej aftaga grimman. Ridten gick nog så bra både dit klockaren skulle och hem igen, men så ville han, innan han lemnade hästen till baka åt Pugen, vattna och fodra det snälla djuret; dervid glömmer han varningen, tar grimman af bäckhästen, och med ett högt skratt tar denne ett skutt så långt, att klockaren nätt och jemt såg svansen af honom innan han försvann.

I dessa bygder har också bott en annan klok, Nils i Lunden, kallad, som var nästan lika hvass i många ting som Pugen. Han hade, förstås, svartkonstboken, och kunde dermed skaffa sig så många små hjelpare han ville. En natt körde han och en afhans naboar från Vittsjö marknad; båda hade enspän-nare och vägame voro mycket eländiga, som öfver allt i den tiden. Då säger naboen på hån till Nils i Lunden: »Hör du, Nils; du, som kan skaffa fram fan, dvt kunde väl åtminstone nu skaffa ^lit några af hans följe till att laga vägen för oss!» »Som du vill!» svarar då Nils i Lunden, och ett, två, tre är vägen full af små pyslingar med eldröda lufvor. Mannens häst blef rädd, han

sjelf började be Nils skaffa bort följet, hvilket dennes häst ej det bittersta brydde sig om, utan gick nog så trygg, medan husbonden åter manade bort det otrefliga väglagningsmanskapet.

Denne Nils var en bra karl till att föra processer, ty han vann dem alla; sjelf visste han väl bäst hur det gick till, men man kan någorlunda förstå hvem som hjelpte honom, då man vet hurudan död han fick. Alla visste, att han ingått kontrakt med hin, och när detta en vacker dag var tilländalupet, försvann Nils i Lunden. Det skulle nu bevars heta, att han var död på vanligt sätt; slägtingame bestälde likkista, denna fyldes i tysthet med sten, bars till grafven, och ett ordentligt ärede gjordes efter mannen. Men hvad händer väl? Jo, bara det, att andra dagen fans Nils' kropp ute på hans gödselhög; der låg den sönderplockad i små bitar.

I Hörja, Vestra Göinge härad, bodde en bonde, som var vida bekant för sin konst att kunna skaffa sig allt slags-vildt när han ville. Han bevistade en gång ett bröllop, och när öl och bränvin drilvit ut förståndet på männen, så började de gyckla med honom om denna konst. Han vidkände sig denna förmåga, och. till sist slog han vad med dem om, att han på fläcken skulle kunna skaffa fram tre tjädrar, dock med det förbehåll, att ingen fick skjuta på dem. Vadet antogs, bonden gick ut i förstugdörren; hvadhan der fann på, såg ingen, men efter en liten stund kommo tre tjädrar flygande och satte sig på taket. Då fingo de "alla se, att han ej skröt af mera än han kunde göra.

Det är ej fritt för, att icke här i bygderna finnes

- mycket konstigt. Så hände det nyårsnatten 1818, då min äldre bror tjente hos presten i Oderljunga, att både han och de andre prestgårdsdrängame sågo att det lyste från fönsterna i kyrkan, som om der varit helt upplyst till ottesång der inne. Drängame gingo in till prosten och anmälde detta, och en af dem sade, att det ej var första gången han sett denna syn; men prosten sade, att de ej skulle bry sig derom, ty det var bara jordfolket, som firade gudstjenst.

Vid Djupadals mölla, Riseberga socken, i Norra Åsbo härad finnes en klipphäll, som kallas Notthall; i den ha sedan urminnes tider bott små troll, och det är icke fritt, att de icke bo der ännu. De äro små varelser, som just inte göra någon vidare förtret, fast det förstås, att också de höra till den flock nedstötte englar, hvilka antingen blefvo till skogsrå, bäckhäst och allt hvad det trössale heter, som får gå här nere på nåd till domedag.

De små underjordiske kommo både tidt och ofta, för så der en trettio, fyrtio år sedan, fram till Djupadals mölla, än i ett ärende, än i ett annat, och de till och med umgingos med barnen der. En gång fingo dessa fint bröd af trollen, bröd som var grant ändå. »Ha ni så hvitt bröd hemma hos er?» sporde de barnen, och dessa måste tillstå, att trollens bröd var långt vackrare än det deras mor bakade. Då smilade trollen och sade: »Ja, ni ska veta, att när er far maler, så äro vi framme och ta toppen af mjölet, och derför kunna vi alltid få bättre bröd än ni».En gång kom en liten, liten trolltös in i fähuset, der djupadalsmoran sjelf satt och mjölkade; trollet hade en liten kruka i handen och bad" moran att få den fyld med mjölk. »Det skall du hellre än gerna fä, men ditt krus är ju så välsignadt litet, så der går ej mera 1 det än en katt kan lapa!» sade moran. Trollet svarade ej stort härtill, men då moran skulle slå i kruset, visade det sig, att det ej blef mer än halff^ldt af den mjölk hon fått af sin nykalfvade ko,-utan hon måste mjölka en till, för att fä den lilla krukan fyld.

När så någon tid gått, kom den lilla med sitt krus åter till moran, då denna satt och mjölkade, och bad henne om mjölk. »Ja, min lilla tös», sade nu moran, »det skulle du gerna få, men ditt krus tyckes mig vara väl drygt att fylla». — »Kan väl vara», svarade trollet, »men mor min sa', att hon gerna ville betala mjölken antingen på en gång eller i tidens längd, hur ni sjelf vill». — »Åh», säger då moran, »om betalning kan ej bli fråga, ty det jag ger bort, det ger jag bort!» Och så fylde hon åter den dryga krukan med skön nymjölkad mjölk.

Så gick der åter någon tid, och så kom trolltösen för tredje' gången till moran i fähuset och fick sin kruka fyld, utan att djupadalsmoran sade något om krukan, hvarken att hon fann den för stor eller för liten. Men då dröjde det ej länge innan samma lilla troll kom till baka och helsade från mor sin och frågade, om djupadalsmoran behöfde hjelp vid sin spånad, så ville de underjordiske i Notthall taga emot något af det långa, som gror på marken.

— En skall nemligen veta, att trollen ej känna namn på allt som finnes på jorden, utan säga så godt de förstå. — Nå, moran förstod godt, att de små ville hjelpa henne med linspånaden, och lemnade derförbudet ett lispund tågor, utan att säga vidare besked. En' stund efter kom den lilla igen och sade: »Jag ska' helsa från mor och fråga, om garnet skall vara en-tent eller tnå-tent?» Moran trodde sig förstå trollspråket och svarade derför hastigt: »En-tent, för all del en-tent, för jag skall ha det till lärft och icke till sytråd!»

Med detta besked gick då trollet hem till sitt, men det dröjde ej så fasligt länge förrän samma lilla tös kom >med en bundt lingarn till djupadalsmorari. Nå, hade hon begärt det en-tent, så minsann hade hon också fått det! Ten var på trollspråk tåga, icke enkelt garn, som hos kristna menniskor, och nu bestod garnet blott af en tåga och var hårfint. »Hnu, hnu!» murrade moran skakande på hufvudet. »Det garnet kunna vi ej väfva!»

»Mor tänkte det nog», svarade trolltösen, »och bad helsa, att vi också skulle väfva lärftet, om mor ville, för vi böra göra något för den goda mjölk vi fått.»

Ja, moran måste säga tack till anbudet, ty annat råd fans ej, och så tog den lilla åter garnet med sig hem. Åter gick någon tid, och så kom trolltösen med lärftet, men det, må ni tro, var som det finaste silketyg; ingen menniska der i orten hade sett make till lärft, derför blef det också skickadt till de lärde i Lund. Detta är nu inte något käringsnack, utan dagsens rena sanning, ty lärftet vises ännu på något slags märkvärdigt rum i Lund, och der ha många sett det.

I Torups socken, Vestra Göinge härad, finnes en klipphäll, som efter byn kallas Håkantorpshall, och i den bor ännu den dag i däg jettar, ej af samma familj som den urgamle, om man annars får tro hvad de sjelfve säga. Det hände sig nemligen en gång,att en fattig bonde gick och plöjde sin åker, men kom dervid att tänka på, han var så skuldsatt att han ej förmådde skaffa sig utsädeskom till sin'jord, och detta grämde honom så, att han kastade sig ned vid dikesrenen och började gråta.

Som han då ligger der i sin vånda, kommer der en jette till honom och spörjer efter orsaken till hans sorg. »Jo», svarar då bonden,. »jag är så. fattig och skuldsatt, att jag ej ens ser mig råd att få utsäde till min åker, än mindre att på annat sätt reda mig med gården I»

»Ingenting annat», säger då jetten, »kom till mig i Håkanstorpshall, så skall du få låna pengar af mig!»

Bonden, kan en tro, blef inte litqt glad öfver det anbudet, och var icke sen att knalla sig i väg till hallen, Här öppnades en dörr, och bonden kom in i jettens stuga, der jetten mätte upp en hel skäppa pengar åt bonden. Vid denna syn blef mannen ängslig och sade: »Ack nej, inte så många pengar, för de kan jag aldrig i tiden återbetala!» Då log jetten och lade ännu några näfvar pengar på skäppan, så den blef bra toppmålt. »Se här», sade han, »har du toppmål, men du behöfver ej återbära mer än en struken skäppa, och det först om tio år!»

Detta var då goda vilkor, tyckte med rätt och skäl bonden, och tog nu med tack emot lånet. Men hari var en försigtig man och brukade ej flera penningar än de som utgjorde skäppans toppmål, och med dessa redde ha sig ur sin gamla skuld och mer till; då lånetiden var ute, satt han som rik karl i sin gård, utan att han rört det egentliga lånet.

På sagd dag tog han så skäppmåttet med pen-garne och gick till hallen och knackade på. »Hvem är du?» sporde en röst innanför. »Jo, jag är denmannen, som för tio år sedan fick låna en skäppa pengar af jetten här, och nu är jag här för att återbetala lånet», svarade bonden.

»Den jetten och hela hans slägt äro utdöda, så du får behålla allt hvad du fick af honom», svarade åter rösten. Och med detta besked gick mannen åter hem med sin skäppa pengar, hvilka han sedan på bästa sätt använde; och man har aldrig hört annat, än att den rikedomen bekommit både honom och hans efterkommande väl, men så har det också alltid varit en lika redlig familj som stamfadern sjelf var.

I Ranehallar vid Hörja finnes ännu troll, och det är ej många år sedan de både spunno garn och mejade säd för folket der omkring. Man behöfde blott säga till vid hallen eller lägga linet på en flat sten der invid, så blef arbetet ordentligt gjordt. På samme sten lades också betalningen derför.

En liten flicka, som lekte vid dessa hallar, såg en dag ett litet barn ligga der sofvande på granna röda kuddar. Fllickari sprang till sin mor och bad att få ta hem det vackra barnet; men modern begrep genast att det var en trollunge och förbjöd sitt eget barn att röra det.

För ett par år sedan sågo några personer två grant klädda kvinnor spatsera uppe på hallame. Vid den synen ropade den ene: »Hvad, i Jesu namn, kan det vara för några?» och dervid försvunno de genast.

Der finnes en gång in i Ranehallar och i gången en jernport, som för in till trollens bostad; flere men-niskor ha ' varit vid den porten, men ej vågat Öppna den samme. Ja, dét är ingen lögn, om ni vill tro det eller ej, för hvar enda menniska der i orten vet detta, och att den porten en gång öppnats för en hel brudstass, soni blef lockad in i hallen och aldrig merkom till baka. Detta är ej så fasligt lång tid sedan; min gamla mor talte ofta derom.

Annars ha jettar, troll, skogsnufvan, elfven och sådant der ej så stor magt som fordom; för se, kristna läran och ordet äro numera utbredda bland folk, och så är här i landet för många kyrkor till, att sådana varelser skulle kunna trifvas här så bra som förr, ty en vet ju, att ljudet af kyrkklockor kunna de rent inte tåla. Men, som sagdt, fritt är här ännu ej för troll i Ranehallar, ty det skall ej heller vara så fasligt länge sedan, att en ung flicka blef bergtagen dit in. Ingen menniska visste med säkerhet hvar hon tagit vägen förr än en person, som gick förbi hallen, såg henne sitta utanför den och kamma sitt hår, men han hade ej magt eller mod att rädda henne från trollen.

I Hallaryds socken, Kronobergs län, bodde också en jette, som på mycket goda vilkor brukade låna fattigt folk penningar. Sedermera har der bott troll, och för flere år sedan kom en husar der förbi, och som han hört folk tala om trollen och sett många menniskor vara rädda för hallen, så ville han, bevars, vara modigare. När han nu stod här, såg han en liten pojke stå utanför Käringhallen; till honom skrek han: »Är djefvulskapet hemma, så säg det, att här ute står en, som har lust att slås med sjelfva fan!» — »Du kan ju först ta ett tag med mig!» svarar då den lille. Sagdt och gjordt: de till att slåss, men pojken växte och växte, så han snart var en gång till så lång som husaren, och slagsmålet slutade så, att denne förlorade sitt förstånd och förblef svagsint i alla sina lifsdagar.

Många troll äro fasligt långa, äfven då de äro barn; en bekant till mig omtalade, att han en gång vid Rönneå sett en lång, lång trolltös komma ned till ån och hemta vatten. Hon var. arg, slängde äm-baret ut i vattnet och sade: »Alltid skall jag, som är liten, hemta vatten!»

I hallarne vid Skärali, Riseberga socken, Norra Åsbo härad, har förr bott flere jetter, och åtminstone bor der e?i ännu, ty för några år sedan gick en man in i en af jettestugorna en dag under dymmelveckan, ty under hela denna vecka ligga jettar, troll och allt sådant i sömn och är liksom dödt. Som sagdt, mannen kom in i jettestugan och såg en jette sitta der, med hufvudet stödt i händerna, djupt insomnad. Mannen blef dock så haj vid den synen, att han ej vågade gä förbi jetten in i det inre rummet, och detta var dumt, ty der, skall en veta, var guld och silfver i skäppvis. Men för ro skull tog mannen med sig jettens stöllar, och dessa lära ännu finnas i byn Klof-veröd, en mils väg från Skärali.

Jetten Rise, han som Riseberga fått namn efter och som var gift med Vana*), ligger begrafven i • klosterhagen vid Herrevadskloster; ännu för 20 år sedan utipärktes platsen af två stora stenar; om de finnas der ännu, vet jag ej.

I Piparemöllan, Höörs socken, nära herrgården Åkersberg hade trollen för sed, att hvarje julafton, då det ringt marieklocka i kyrkan, ställa till ett oväsen, så ingen menniska vågade vara i huset den natten. Då kom der en julafton till kvarnen en man, som hade en björn att förevisa, han ville ha nattherberge; och när han hörde, att trollen brukade komma dit, erbjöd han sig att ensam ligga i huset. Bakugnen var nätt och jemt ljum, här redde han en bädd åt sin björn och lade sig sjelf i en säng der bredvid. Snart kommo trollen instörtande och började väsnas

*) Se vidare utgifv. i Skåne samlade “Folkdiktning14, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 156.med honom, men han ropade: »Kisse, kisse, kom ut!» Och björnen ut! Der blef en strid mellan honom och trollen, men björnen segrade och jagade dem alla på dörren. Följande julafton kommo de dock igen, men då stack ett af dem först hufvudet

inom dörren och sporde: »Är Kisse hemma?» — »Ja», svarade folket. »Då vilja vi ej vara här!» skreko trollen och satte af allt hvad de kunde springa, och från den stunden har der aldrig synts ett troll i PiparemÖllan.

Vid en hall här uppe — jag skall ej säga hvilken, ty jag vet det icke — hade en man lagt sig att hvila. Då hörde han hur trollungarne der inne skreko:^ »Få vi lilla mors hätta! Ge oss lilla mors hätta, så gå vi till bröllopet!» — Nu visäte mannen, att der var bröllop i byn och förstod att det var dit trollen ämnade sig; han började derför äfven be om lilla mors hätta, och han fick en sådan. Det var, förstås, osynlighetshättor, och nu gick äfven han, osynlig, på bröllopet, der han då fick se hur trollen rensade faten på bordet, så gästerna knappt fingo äta sig mätta.

Det har äfven händt här uppe, att en hustru, under det hon låg inom kyrke, hade gått öfver allmän väg och blef tagen in i ett berg eller hall. Stundom sågs hon sitta utanför och kamma sitt hår. Det lyckades mannen, att för en kort tid återfå henne; men hur det nu var, om hon på nytt varit oförsigtig eller hur det kunde vålla, säkert är att hon blef bergtagen på nytt. Efter någon tid tog mannen sig en annan hustru; då kom den förra hem en natt ofch slog på dörren samt bad att få komma in, men den andra kvinnan förbjöd mannen att öppna dörren. Sedan hvarken hördes eller syntes den bergtagna mera.

Trollen äro små och grå, men jettame deremot fasligt långa. Deras längd kan man se af jette-stenarne vid Röinge, ty här ligga jettar begrafna, ochen sten är stäld vid fotterna, en vid hufvudet på hvar jettes graf.

Jag har också hört, att der i Halland ej skall vara fritt från troll. I Ysby socken frnnes ett stort berg, som heter Lunnaberget; derunder bodde troll, som hvarje julafton satte det på guldstöttor. Nära berget- ligger Lunnagården, och här bodde för långa tider sedan en mycket rik man; men ett stycke der-ifrån bodde hans bror, som var lika fattig som brodern var rik. Nu hände det sig så, att den rike skulle göra bröllop åt sin dotter, men tyckte då, att den fattige brodern var allt för simpel att komma med; derför sände han honom ingen gillesbjudning. »När jag ej får komma med, vill jag åtminstone se brudstassen», sade den fattige till sig sjelf och gick så upp på Lunnaberget för att åskåda bröllopståget. Men som han nu står här, får han höra hur trollen inne i berget ropa om hvarandra: »Gif mig mina byxor, min rock, min väst, min hatt». — »Hatt», skriker så trollmodern, »till dej har jag ingen annan än fars gamle fallhatt!» »Den vill jag inte ha!» svarade trollungen. »Låt mig då fa den!» ropade mannen, som stod och väntade på brudföljet. Ja bevars, hatten kom upp, och han tog den på sig och gick till bröllopsgården, stälde sig bakom förstugdörren och såg gästerna bänkas kring gillesbordet. Men han såg mer än detta, ty han kunde nu se, att emellan hvarje gäst satt ett par troll, och i högsätet mellan brudparet sutto trollgubben och hans kvinna. Värdfolket häpnade öfver all den mat och allt det öl, som gick åt till denna första måltid; de fylde i fat och kannor gång på gång, men lika fort blefvo de tömda. Den rike mannen blef helt förfärad, ty på detta sätt måste gillet snart höra upp af brist på välfagnad åt gästerna; han lemnade stugan, för att bättre kunna reda sinatankar; då fick han i förstugan se sin fattige bror. »Har jag också fått hit objudna gäster?» sade han förargad. — »Fler än du tror, min bror», svarade han. »Se sjelf!» tillade han och lemnade honom trollets fallhatt. Nu kunde också han se trollen; sjelfva trollfar var nu så mätt och drucken, att han satt med hufvudet mot väggen och benen långt framsträckta under bordet. Då gick husbonden ut till sin dräng, som var den starkaste karl i sju kyrksocknar, och bad honom taga den stora vednödjan (en träklubba) och följa honom in i stugan. Derpå drog den fattige brodern ett atreck med krita rundt kring trollets hufvud, så drängen, som ej kunde se de objudna gästerna, skulle veta hvar han borde slå. Och så gaf drängen det gamla trollet tre slag midt i skallen, så det dånade dervid, och sade: »Så dricka vi jomsinga-minne i Lunnagård!» Då blefvo alla trollen förfärade och flydde hem till sitt berg.

Men snart trifdes de ej längre der, ty klangen från den nybygda kyrkan skrämde dem, och de drogo^ derifrån i sådan hast, att alla deras dyrbarheter blefvo lemnade kvar i berget. Någon tid derefter hände det sig, att folk från Lunnagården skulle ut och segla på någon sjö — min sagesman visste ej hvilken — men hur de seglade och hur de rodde, så visste de slutligen ej hvar de befunno sig. Slutligen sågo de ett ljus-lysa genom nattens mörker, och de styrde dit för att fa. veta hvart de skulle rigta kosan för att komma hem. De lade nu till vid ett berg och sporde, hvilka som bodde der. »Det äro vi, som bodde i Lunnaberget!» svarades der; »men hvarifrån ären I, som

spörjen?»

»Från Lunnagården», svarade folket.

»Dricka de ännu lika starkt jomsingaminne i Lunnagård, som fordomdags», frågade trollen.

»Mycket starkare», svarade folket.»Rister bjellerkon (kyrkan) sina bjellror lika högt som förr?» sporde åter trollen.

»Mycket högre», svarade folket.

»Ja, då vilja vi aldrig mera komma dit. Men I skolenN få nycklarne till alla våra skatter, och vägen dit skolen I finna om I bara viljen göra oss den lilla tjensten att knäppa detta bälte kring medjan på' den flickan, som bor i huset vid Lunnaberg».

»Jo, det vilja vi gema göra», svarade folket och mottogo nycklar och bälte, fingo veta kosan hem och skildes helt förnöjda från trollen.

Hemkomna, gingo de till flickan med bältet och ville lägga det kring hennes medja; men hon blef rädd för gåfvan, gret och bad dem spänna bältet kring den stora linden, som stod på gården. De gjorde så, men hvad hände! Knappt låg trollens bälte kring lindens stam, förrän den rycktes upp med rötterna och for upp i luften åstad till trollen. Så blef flickan räddad, men vägen till trollens skatter i Lunnaberget, den fans aldrig.*)

I Hjemarps socken, Bjäre härad, finnes en klippa, som kallas Kittehall, kanske derför att den ligger nära en plats, som heter Käringhult. Men namnet må nu härstamma från hvad som helst; det säkra är dock, att i Kittehall**) både har bott troll och de bo der ännu. Det är nu vid pass fyrtio år sedan, att min kusin tjente som piga på en bondgård, hvilken ligger temligen nära Kittehall, och som det der i orten var brukligt, att vid midnattstid julnatten vattna boskapen, var hon nämde stund ute på gården. Vid samma tid

*) Enligt en annan sägen, skulle det varit sjön Immelen; trollen ville hämnas på flickan för det hon, när hon vallade faren vid berget, sjungit en visa om Jesus Kristus. Presten, som skulle viga brudparet, lade bältet kring trädstammen.

**) Kitta = Kerstina, Kerstin.var der också folk ute i nabolaget. Då hörde granngårdens husbonde en så vacker musik från Kittehall, att han greps af den största lust att gå dit, ty det är en allmän sägen, att under julnatten står Kittehall på guldstöttor; men till all lycka besinnade mannen faran af att göra ett sådant besök och sprang i stället in i sin stuga. Men vid samma tid — berättade min kusin — sprang hunden skällande från den gård der hon tjenade ned mot Kittehall, men kom genast åter tjutande, bjebbande och uppretad, så som hundar bli, när någon ränner efter odh jagar dem dit de icke vilja gå. Min kusin hörde dock ej ett enda ljud af trollens musik under hallen.

Flere år derefter, det var en eftermiddag under senhösten, kom en torparehustru förbi Kittehall; hon sköt framför sig en rullbör (skottkärra) lastad med hör (lin). Hon hvilade ett ögonblick utanför hallen, utan att frukta något ondt, ty det var ju om dagen; men när hon skulle gå vidare, visade det sig, att trollen varit framme och förvillat henne. Ty kan man bara tänka! den stackars kvinnan, som bara hade en liten bit väg hem, gick en half mil, skjutande den tunga rullbören framför sig, och icke nog dermed, hon var så förvillad, att hon drog af öfver stock och sten, lyfte rullbören öfver stättor och gärdesgårdar och kom ej hem förrän ut på kvällen. Hon var då ännu underlig till förståndet, men då hon blifvit rökad med trollrökelse, blef hon klok igen.

I samma socken, på en mark som kallas Ale-vången, såg min kusin en afton ett par af jordfolket; det är sådant folk, som bodde här i landet innan kristna läran kom hit och då måste fly under jorden. De äro små varelser, gå mycket krokiga och göra ingen skada. Min kusin såg blott två af dem.

En annan kväll såg hon en liten pys, iklädd rödtopplufva, vid Hjernarps klockaregård, han gick mot kvarnen, och hon tyckte att han gick der in; säkert är åtminstone, att det gaf sig till att lysa der inne, så gnistorna flpgo kring taket. Men detta var säkert goanissen.

I samma socken finnes en hög, som kallas Gri-skers hög*); här bo också troll, och de brukade göra sig osynliga samt gå i granngårdarne för att taga bästa kraften både af ölet och brödet. En gång hade en trollmor, från högen, osynlig gått in i en bondgård, för att råna till sig första vörten ur Ölbrygden. Ingen anade hennes närvaro, förrän köksdörren rycktes upp och en röst skrek: »Barnet föll i elden!» Då for den osynliga ut, så det hven efter henne i luften, men vid bryggkaret stod hennes §tore messingskittel kvarglömd.

I en annan gård lånte de en gång öl och hembar i stället en tunna, hvilken ej skulle tryta öl, så länge bara ingen kikade i dess sprund, hade trollen sagt. Bonden gjorde ett stort gille och tunnan upphörde ej att rinna; då kunde han slutligen ej låta bli att titta éfter, om den var lika full, och då såg han med häpnad öltunnan förvandlad till ett benrangeL

I Vestra Karups socken finnes tre jettekistor**), som kallas koen, kvigan och kalfven. Vid dessa kistor har man fordomdags brukat offra, på det man ej vid skogsarbete i dess närhet måtte komma till skada. Jag känner en medelålders kvinna från dessa trakter, och hon har omtalat, att hon och hennes jemnåriga, då de som barn plockade blåbär i denna skog eller mark, brukade offra de först plockade bären vid jettekistorna,

*) Se förr nämde samling, sid. 225.

**) Flata stenhällar.

U/

på det bärskörden för dem skulle bli rik och de måtte komma lyckligt hem med den samma.

I Östra Karup i Halland finnes en klippa eller hall, som heter Klacken; här bodde förr i verlden en väldig jette. Han var välvillig mot folket der omkring och lånte ofta bort sina tillhörigheter, men kräfde sträng efterlefnad af de vilkor, han uppstälde för lånen. En gång hade en bonde lånt jettens stora pölsekittel, för att deri koka pölsa, och när då kitteln skulle bäras till baka‘, lade bondhustrun deri ett bra stycke af blodkorfven, som smakbit åt jetten. Men drängen, som skulle bära hem kitteln/ åt korfven och lade oren-lighet i pölsekitteln, tyckande sig dermed ha spelat jetten ett lustigt spratt. Men herren i Klacken lät ej drifv^ med sig; han tog drängen i vingbenet och slängde honom ur sin hall, så refbenen knakade i det usla skrofvet.

En annan gång skulle en dräng köra förbi Klacken med ett lass hafre, som var till salu. Då kom jettens dräng ut och bad honom köra med lasset in på deras gård, så skulle han få bra betaldt för hafren, ty hans husbonde ville köpa den. Drängen tyckte det var bäst att emottaga anbudet, och när jettens tjenare öppnat hallen, körde den förre in i Klacken med lasset. Här inne var en stor gård med ett vackert stall, och i detta senare stod jettens häst bunden. »Stanna nu här, se dig omkring så mycket du vill, men rör ingenting medan jag går in efter pen-ningame!» sade jettens tjenare. Drängen tyckte mycket om hästar, derför gick han ner till jettens stall, för att titta på hans springare. Det var ett skönt djur, drängen hade aldrig sett något så präktigt; men se, hur galet det stod bundet! Hafrekrubban vid svansen och „en låda med askä och eldglöder framför hufvudet. Stackars häst, som sköttes så illa! Drän-gen löste hästen och vände håns hufvud mot hafre-krubban. I det samma kom jettens tjenare rännande in i stallet. »Hväd har du gjort, menniska! — Nu får du sjelf gå in till min husbonde ofch hemta din betalning; ty han märkte, att du rörde vid hans häst. Men också jag är en kristen, fast jag blifvit bergtagen här, derför vill jag hjelpa dig. Se här, tag denne jerngrep, räck den åt jetten när han vill ta dig i hand». Drängen gick och kom in i en stor stensal, vid hvilken jetten satt under en stor guldkrona, som nedhängde från taket. Jetten var vänlig nog, sporde- hur det stod till i trakten nu för tiden, om der var lika mycken »klockeklang och hundebång», nu som förr, och här han så fått besked om allt, gaf han drängen minst en skäppa silfverpengar i betalning för hafren. »Tag mig nu i hand!» sade han då. Drängen skyndade sig att räcka fram jerngrepen, och jetten klämde till, så grepens horn sammanböjdes. »Ännu är der någon(magt i kristenheten!» sade jetten och. lät drängen gå, så han kom lyckligt ur Klacken med både hästar och vagn.

Från Klacken gick en löngång tvärs igenom bergsåsen, men ingen kände till denne gång utan frun på herrgården Dömmestorp, som var god vän med jettefolket i Klacken. Stundom, när hon var ute och åkte, tillsade hon kusken att hålla vid Klacken, medan hon steg ur vagnen, samt sedan köra vägen omkring till åsens andra sida. Och alltid,

när han kom fram, stod hon före hästar och vaga på mötesplatsen.

Somliga säga, att jetten, som köpte drängens hafre, skulle ha varit sjelfva Holger Danske och att händelsen skall ha tilldragit sig i en af Rönneberga högar, en half mil från Landskrona; men der på orten vet man ej något härom.

,

En mil från Halmstad, åt Vexiö till, ligger ettberg, som heter Ungberget, och här bo ännu troll; ty det har händt i min tid, att en torpare, som jul- -dagsmorgon ämnade sig till julottan, händelsevis kom att se dem. Han hade nemligen ingen klocka och råkade derför att gå ut långt före hanegället. När han kom till Ungberget, var detta förvandladt till ett öppet hvalf eller sal, och en oräknelig hop kattor dansade der inne. Torparen stannade i ett höm af salen, för att närmare betrakta denna dans, och då såg han, att alla kattorna dansade rundt omkring ett litet troll, som med en piska i handen stod midt på golfvet och ledde dansen. Torparen kunde knappt hålla sig från skratt; rädd var han ej, ty han bar alltid stål på sig, och när han sett sig mätt på dansen, gick han derifrån lika tyst, som han kommit dit.

Äfven dessa troll plägade att osynliga gå in i bondgårdarne och taga bästa kraften af ölet och brödet. En gång var en osynlig trollmor inne i en gård, hvarest husmodern höll på att tyygga. Men rätt som dtnna står vid bryggkaret, hör hon någon ropa in genom dörren: »Helsa Vorta Snika, att hon skall hem sig fika, hennes barn är dödtW — Då hördes invid -karet ett starkt skramlande ljud, på samma gång något susade ut ur köket. Kvinnan såg då en messingsspann, half med vört, stå vid karet, och då förstod hon, att hon haft besök af trollen. Spannen förvarades först i Snöstorps prestgård, men skickades sedan till Lund, der den ännu finnes bland andra märkliga ting.

För många år sedans fans i Bjäre härad en prest, som på en af sina vandringar mötte en trollmor, som förlorat sitt späda barn. Hon bad då presten göra henne tjensten att dia henne; kunde han blott tömma det ena bröstet, skulle han sjelf och hans efterkommande i fyra led» fa sex mäns styrka, men kunde han tömma båda, skulle de alla få tolf mäns styrka.Presten lyckades vinna den högsta belöningen, och jag vet de, som känna en af prestens ättlingar ur tredje slägtledet; han arbetade för några år sedan på Höganäs och hade en styrka, så att han med lätthet bar sina sextio lispund på en gång.V.

FISEABENS BERÄTTELSER.

Jag ville långt hellre tala om sådant, som jag hört af trovärdiga vänner och bekanta, än berätta hvad underligt jag sjelf upplefvat, ty det går mig säkert nu/ som alltid, då jag talat om hafsfrun, att ingen vill tro att jag både> sett henne och mera till af hennes slägt eller följe. Men det må gå hur det vill, ty nu förlorar jag ingenting mer på, att ej bli trodd i denna sak; hafvet har, som hafsfrun spådde, tagit min mesta “ egendom, ty hvem ville väl tro att hon varnat mig.

Redan då jag som skeppsgosse tjente om bord på en skuta, fick jag lära mig förstå, att der på fartyg kan finnas andra varelser, än menniskor och skeppsråttor. Det var en morgon vid tretiden, jag iåg och sof i min koj, då jag kände att någon grep mig i skuldran, och en röst ropade: »Upp och skaffa!» Jag satte mig upp, der fans ingen menniska, det var rent för tidigt att göra upp eld, jag lade mig åter igen på mitt öra och somnade. Då sker mig ännu en gång det samma, men nu blef jag arg och mumlade något, som det var min lycka att kaptenen ej hörde, ty fastän han sjelf nog i en snäf vändning kunde lägga till knaggarne och låta några svordomar gå ur stapeln, så tålte han ej att hans folk svor. Han var bördig från en känd skepparefamilj i trakten af Kullaberg,så vi voro sockenbarn. Men, som sagdt, jag blef väckt andra gången, och äfven nu lade jag mig igen; då tog rået mig — ty ett sådant var det — och slängde mig ur kojen ned i backen, så jag såg sju solar för ögonen. Nu föll det mig ej in att vara ohörsam, utan jag gick genast in i ruffen, för att göra upp eld och värma upp ärterna, fast klockan ej var mer än fem. Styrmannen kom upp, men sade ingenting, så jag kunde förstå, att äfven han hade blifvit väckt och varnad. Men om en stund kom kaptenen, och då han såg eld i ruffen, började han läsa sina norrbaggaböner, men svordomarae hörde upp, då jag sade honom kvern som befalt mig att skaffa. Styrmannen sade honom äfven, att det visst var bäst att ge folket mat, medan vi ännu hade tid, ty det torde nog hända, att vi snart finge annat att .tänka på. Kort sagdt: Vi hade ej väl fått ärterna i oss, förrän en rasande storm utbröt, och den varade i tre hela dar, under hvilken tid vi ej hade eller kunde ha eld uppgjord.

För tjugotvå år sedan, alltså 1858, förde jag min egen skuta. Jag kom från Bremen med tobakslast; jag hade -godt väder och höll kurs på Öland, ej anande någon olycka, då jag just, som jag sitter vid rodret, far se något, som jagade mig en kall kåre nedåt ryggen: Ett par steg ifrån mig, stödd mot relingen, stod, en liten pojke. Hufvudet, på hvilket han hade en röd mössa, lutade han mot ena handen, och med den andra torkade han sig ideligen i ögonen; det syntes tydligt att han rigtigt gret. Drucken visste jag att jag ej var, ty genom en förseelse hade sprundet blifvit slaget ur vårt sista romankare, och all rommen hade runnit ut. Jag visste ej, om jag skulle tro mina ögon och ville se, om flere än jag kunde varsna rået eller tomten. Jag lemnade rodret åt styrmannen ochgick ned i kajutan, tog bibeln och började läsa; men stod han icke nu åter hos mig, helt röd i ögonen af gråt! Då blef jag illa till mods och gick åter upp på däck; ingenting märktes ännu, som kunde tyda på storm. Det var nu kväll, och jag gaf de af manskapet, som skulle gå till kojs, befallning att lägga sig med kläderna; sjelf tog jag, tillika med styrmannen vakten, och alltjemt stod tomten hos mig. Då det led ut åt natten, ropade han hastigt: »Berga segel!» Jag fick purrat upp folket i hast, och knappt hade vi fått in segeln, förrän en väldig orkan bröt lös, och jag trodde att vi skulle fått vår graf i vågorna den gången. Tobaksfaten kommo lösa och började rulla nere i lastrummet; jag försökte först en gång att stufva om lasten, men kunde ej. Tomten hade följt med mig dit ned och såg ännu mycket bedröfvad ut. Då hörde jag en röst säga: »Stufva lasten först innan annat göres!» Jag vände mig om, och då stod der bredvid tomten en ung vacker kvinna, klädd som våra flickor här på fiskeläget då brukade vara om sommartiden: mörk kjol, hvita fina lintygsärmar och svart lifstycke. Faran var stor, och jag förstod nog att hennes råd var godt, hvarför jag tog manskapet till hjelp och började langa ved från förn ned i lastrummet, för att med tillhjelp deraf fästa tobaksfaten; härvid stod tomten mellan mig och kocken, tog hvarje vedträ från denne och lemnade mig, men det såg ingen utom jag sjelf. När så detta arbete var väl un-danstökadt och jag kom ned i min kajuta, sutto både hafsfrun och tomten der nere. Då blef jag så underlig till mods, att jag högt sporde henne, om hon var af Gud eller den onde och bad henne i Herrans namn gå dithän hon hörde. Men hon bara småskrattade och sade, att hon och hennes följeslagare kommo och gingo när de sjelfve ville. Derpå helsade hon migfrån min hustru och mina barn; hon kände dem alla till namn. Derefter förutsade hon mig hela min lef-nad i hvad som rörde mitt yrke som skeppare; det var ej roligt att höra. Min rädsla för henne och tomten försvann, ty de voro hos mig hela den natten och halfva påföljande dagen; derefter försvunno de båda och läto aldrig mera se sig. Två år derefter sjönk mitt fartyg; då fick jag hennes första spådom besannad; jag ville då dragit mig från mitt yrke och satt mina penningar i säkerhet, men, som, sagdt, ingen trodde på min syn, icke ens min egen hustru, derför ha vi det nu som vi ha det.*)

Annars är der många flera skeppare än jag, som sett och hört hafsfrun. Min far hade en god vän, som en dag, då han seglade ut från Arilds läge här vid Kullaberg och kommit ut i öppna hafvet, såg hafsfrun sitta på vattnet. Hon ropade till honom: »Vänd, vänd mot Hallands väderö, eljes få ni vann och inte lann!» Skepparen lydde samt offrade åt henne, till tack för rådet, sin ene vante; något annat hade han ej till hands i rappet. Då han väl lagt till vid ön, brast en hisklig storm lös.

Några fiskare, som rodde ut ur Skelderviken, fingo en gång hafsfrun i båten, och då gjorde hon sig så tung att den höll på att sjunka. Till all lycka hade en af dem en bössa, och när han då sköt öfver båten, måste hon ur den. Derpå afsköt han nu och då ett skott från båten, för att hålla henne från lifvet, ty närmare än på ett bösskotts afstånd hade hon dl ej magt att komma.

Om Hallands väderö går sägnen, att der stått ett

*) Den gamle, som berättade detta för utg., var så öfver-tygad om sanningen af sin syn, att tårarne trädde honom i ögonen , då han talade derom. Han var en allvarsam, nykter man på ungefar 60 år.slott, som en gång sjunkit rakt ned i jorden; man kan se stället, som nu är en torr sandfläck. Sedan kunde denna ö på långa tider ej bebyggas, ty allt hvad menniskor byggde under daggn, refvo andra väsenden ned om natten. Men så hände sig, att några strandvaskare (drunknade män) flöto i land vid ön och blefvo begrafna der, och sedermera, just öfver deras graf, byggdes det första huset och fick stå i fred, liksom sedan alla hus som byggdes der.

Men för att återkomma till hafsfrun, så har det händt en vinter för femtio eller sextio år sedan här vid Arilds läge,

att viken frös till under en enda natt, så att hafsfrun, som gått i land, ej kunde dyka ner igen. Under ett par dagars tid såg folket henne sitta och spinna vid stranden. Det var en Ömklig syn, ty hon var så, naken, att man kunde se brödet i henne, och flera kvinnor förbarmade sig öfver henne och ville ge henne kläder; men hon hvarken bjebbade eller talade, utan bara spann och spann; dock lade man märke till, att hennes rull ej blef fullare än den var. Skelderviken bröt dock lika hastigt upp, som den lagt sig, och då blef hafsfrun ej sen att ta sin rock och dyka ned till sitt hem. Hon har nog sitt att bestyra, ty man vet ju, att i hafvet finnes många varelser som lyda henne; dessutom har hon äfven mycken boskap. Det kan väl nu vara vid pass ett hundra år sedan man såg henne vid Ransvik vid Mölle fiskeläge här vid Kullaberg; hon gick der och bredde ut sin tvätt, men sjelf hade hon ej en tråd på kroppen, utan såg ut på ryggen och hela baksidan, som om hon hade varit Öfverdragen med klart, skinande guld.

Ordentligt folk brukar ännu, när man går i sjön för att bada, att offra åt hafsfrun eller sjövättame, så de ej måtte göra en någon skada, och många af ossäldre sjömän hålla oss ej för sjelfkloka till att kasta * ett mynt i hafvet, för att köpa oss god vind af hafsfrun, när vi skola segla ut. Har barn skäfver, så bruka ofta våra kvinnor att gå till stranden tre gånger och bedja hafsfrun om vatten till botemedel med dessa ord: »Jag skulle be om litet vatten för mitt sjuka barn för (till bot för) magaskäfver, ledaskäfver och all slags skäfver». När så kvinnan fylt sitt krus, glömmer hon aldrig att säga tack till hafsfrun. I detta vatten skall barnet bada; dessutom gifves det deraf tre gånger, nio droppar hvarje gång, ty man kan ej vara säker på hvilket slags skäfver barnet har.

Här finnes nemligen nio olika slag af denna sjukdom, så till exempel får barnet grytskäfver, om modern under sina väntans dagar skrapat en gryta och ätit af skorpan. Barnet far kakskäfver, om modern ätit skrapkaka — af deg, skrapad från baktråget — och det får hor skäfver, om någon kvinna, som i löndom för ett lösaktigt lefverne, kommer öfver tröskeln under den tid barnet ligger odöpt éller modern under sin väntans tid får besök af en sådan kvinna. För att skydda bamet mot skadan af sådana besök, bruka Vi, för hvarje gång vi vänta oss en arfvinge, borra ett hål i en golfplanka nära vid tröskeln och i detta hål slå något af cfiet vatten vi tiggt af hafsfrun. Men har barnet af oaktsamhet redan fått detta slags skäfver, så får man — i fall man ej gjort det förut — borra hål på samma sätt, slå vattnet deri och sedan gifva barnet deraf nio droppar tre gånger; och det vatten, som ännu är kvar i golftiljans hål, hälles öfver barnets hufvud. För Öfrigt bruka våra kvinnor här på fiskelägena att göra allt hvad de kunna, för att skydda det späda barnet mot trolltyg och för att skaffa det god sömn och ro. De bruka aldrig taga ned vaggan från vinden förrän hönsen flugit upp påsin pinne om kvällen; derpå lägges först några glöde® i den tomma vaggan, för att rena den från troll ocfe| annat sådant trössale, som kan ha gömt sig der. Se--dan lägges några strån af svinens halm nederst i vaggan? jem te sax och psalmbok, och när så barnet första., gången lägges deri, säger modern till det osynliga^ trössale, som kan ha lust att ställa till oväsen: »Ni v kunna väcka hundar och svin, men ni fä inte väcka * litet barn b

Man håller också före, att om en fruktsam kvinna klifver öfver - ett stengärde och råkar dervid nedrifva en sten från gärdet, så skall hon noggrant lägga ste-nen till baka på sin plats, ty annars kommer barnet, som vuxen menniska, att plågas af den sjukdom, som kallas sten.

Lika aktsamma som våra äldre kvinnor äro om vaggor och små barn, äro vi sjömän öch fiskare om våra båtar, garn och närdingar (sillnät). Vi äldre lägga ej gerna ett nytt fisk- eller sillnät i hafvet, förrän vi först huggit eld med flinta och stål deröfver. Eld fördrifver både spöken och trössale. Vid fiske vållar det otur, om någon går öfver näten medan man sysslar med dem på land; vid en sådan oaktsamhet skall den, som begick den samma, genast gå till baka öfver näten. Har man på ett eller annat sätt fått otur i båt eller med nät, så kan den afhjelpas, om man laddar en bössa med en bit silfver och skjuter i båten öfver fiskegarn en. För att få tur i båten, är det brukligt att lägga ett silfvermynt i mastspåret då båten drages i land; och vill man ha god penningtillgång i ett hus, bör man, då det bygges, lägga ett mynt under fönsterkarmen.

Stundom äro dock både fiskegarn och båt förgjorda af stygga menniskor; då finnes ingen annan hjelp att fä än hos någon klok, som kan upphäfvatrolleriet. På Arilds och Mölle fiskelägen äro många, som söka en klok kvinna i Brunnby socken.*) Hon är mycket skicklig, både till att bota alla slags' sjukdomar, som ock till att upphäfva

förhexning, skaffa smör, när grädden är förgjord, och mycket sådant. Hon har lärt konsten af sin förste man, som hade »*Svartkonst-bokens, »Den afslöjade naturen », »Hemligheternas bok », med flera andra sådana skrifter till att frammana andar med samt att skaffa sig många ting, som äro goda mot sjukdomar och förhexning. Jag kände mycket väl denne kloke gubbe; han omtalade bland annat, att om man tog en groda och satte henne i en bur, behängd med - högrödt kläde, så gaf grodan slutligen från sig en sten, som är särdeles dyrbar, ty den blir alltid våt, då den kommer i närheten af gift; derför bruka förnäme herrar bära »grodstenar», infattade i fingerringar. Äfven vattenormen gifver från sig en sten, om man hänger djuret upp och ned vän dt <5fver en skål vatten. Denne sten är ett säkert medel mot vattensot, ty den drar vattnet ur kroppen på den sjuke.

Denne kloke gubbe kunde många märkliga konster. Der var en hemmansmora i Väsby, som saknade sin silfversvampdosa och trodde den vara stulen. Hon sporde gubben, och han gaf henne en lapp, på hvilken han skrifvit tre grekiska ord, och bad henne lägga den bakom örat, när hon gick till-sängs, så skulle hon drömma om tjufven. Men kvinnan drömde ej om någon menniska, och när hon sade gubben detta, svarade han: »Ja, då är ej heller svampdosan

#) Utg. besökte sommaren 1879 denna kvinna, som då icke blott sjelf bekräftade alla de underkurer folket berättade om henne, utan äfven skröt- af flera, som hon gjort, och i det hela ådagalade en dumdristighet utan like.stulen, utan förlagd». Det var hon också; den låg: på hyllan öfver morans säng.

Annars hade gubben också rykte om sig att ha en mejsel, hvilken han under tre torsdagsmorgnar smidt sig af ångerstål i hins namn. När han så blef anlitad att upptäcka någon tjuf, tog han denne mejsel och satte den på ögat af en menniskobild, föreställande den misstänkte; gubben slog så tre slag på mejseln med en hammare, och smidde dermed ögat ut på tjufven.

Man misstänkte honom eller hans kvinna för att ha mjölkharar, ty en man 1 Ornakärr, Väsby socken, kom en gång att skjuta en sådan, i den tro att det var en verklig hare. Men då mannen skulle taga upp sitt byte, såg han att det var en silfversked och ett par strumpstickor samt ett strumpskaft. Då förstod . han, att han råkat illa ut; han hade ej heller någon helsa sedan den stunden. För min del tror jag ej, att gubben rådde om mjölkharen, ty han sade alltid, att de kloke, som lärt att göra godt, kunna ej göra ondt; men det är ju dock så, att den, som har svartkonstboken och förstår läsa deri, kan göra hvad han vill. Men jag hörde dock ej, att han annars brukade sin kunskap till annat än det godt var. Bland andra han hjelpte var der en stackars flicka i Svedberg, som aldrig kunde bli gift, ty en friare, som hon hade gifvit afslag, hade vigt henne vid en al, som stod i vatten. Gubben vigde henne dock från trädet,, och sedan blef hon rigtigt gift med en karl. Det säges, att den, som viger en person vid ett träd, der-vid begagnar den vanliga brudvigseln, och att denna måste läsas baklänges, när menniskan skall skiljas vid trädet.

1 Bjäre härad säges, att man kan få kloka till att »sätta ner» ungkarlar och flickor, så de aldrigbli gifta. Personens namn skrifves på en papperslapp och sättes ned, antingen under rötterna på en al eller på bottnen i en källa. Något föremål, som tillhör personen, jemte ett par strå af hans hår lindas inne i papperslappen. Icke förrän dessa föremål upptages af samme kloke, eller någon annan lika kunnig, blir en nersatt menniska i stånd att vinna en mans eller en kvinnas tycke.

Emellertid har jag aldrig haft vidare förtroende till ofvannämde gubbes enka, fast hon rökade bort oturen från flere af de andre fiskarenas båtar och fiskeredskap. Jag lydde i stället min hustru och sände bud till kloka Anna i Småland och fick för femtio öre rökelse, och dermed rökade jag min båt och mina närdingar, och säkert är att, i stället för den envisa otur jag haft länge, fick jag från den dagen bättre lycka med mitt fiske, och lyckan står mig ännu tem-ligen bi, fast det är sexton år sedan jag sökte Anna.

Jag vill dock göra den kloka i Väsby socken all den rättvisa jag kan, ty jag vet, att hon kan mer än trolla smör från bröd; som man brukar säga. Det är ej så många år sedan, att ett nygift par i samma socken genast efter vigseln blef oense, så till vida nemligen, att bruden några dagar efter bröllopet hvar« ken ville höra eller se brudgummen. Han skickade då bud efter denna kloka, och hon upptäckte genast, att bruden, eller den unga hustrun, blifvit förhexad, och det genom eget förvållande, i det hon lånat ut sin brudkrona. Gumman upphäfde

förhexningen, men då hon om kvällen skulle gå hem, fick hon sällskap; "flere hundra svin och grisar kommo efter henne och naggade henne i kjortlarne. Hon gick nu tvärs öfver den plöjde åkern, ty i vanligt fall kan sådant trössale ej gå öfver en plöjd fara; men dessa grisar och svin aktade ej derom, de följde henne i hack och häL»Nå, nå!» sade hon då, »vänten I bara tills jag kommer till Väsby korsväg, så skolen I nog få respass, om mina gamla böcker duga!» Det visade sig nog att böckerna dugde, ty vid korsvägen läste hon snart fcvinen från sig och sände dem till anstiftaren af hela saken. Dagen derpå möttes de — den kloka och hexmästaren. — »Nå», sade han, »hvad tyckte-mor om sällskapet i går afton?» »Ja, hvad tyckte han sjelf om sängkamraterna?» svarade hon.

En annan gång hade denne trollkarl gjort ett nytt spratt vid samma äkta par, hvilket, i förbigående sagdt, allt sedan den kloka upphäfde förhexningen, lefver lyckligt med hvarandra. Det var en höst, vid sillfångstens tid, den unge mannen håde inköpt sill till nedsaltning, men då hustrun skulle ta hand om detta arbete, syntes det henne och dem alla, som om sillen var full af maskar, fastän den nyss var kommen ur sjön. Då detta ej kunde hänga rätt i hop, sändes bud till den kloka, och hon gaf budet en pinne, som de skulle lägga på sillen, så vek ögonförblindelsen bort, ty något annat var det ej. De följde rådet, och af maskarne syntes ej ett spår, sillen var frisk.*)

Att upphäfva sådan ögonförblindelse är ingen leonst, bara man vet hvad det är för trä eller örter som hjelpa mot den. Somliga säga, att det är flygrönn, andra säga att fyrväpling är verksam mot dylikt, och dessutom finnes här i verlden till och med ting, som förmå göra en menniska rent osynlig. Man vet ju, att korpen bygger i höga träd, på det ingen menniska skall få se ungarne medan de äro små, ty de födas hvita, och derför blyges de gamla

*) Dessa två historier har utgifv. först hört berättas i bygderna; sedan har den kloka sjelf i flere personers närvaro bekräftat sanningen af dem, och har utg. här begagnat sig mest af hennes egna ord.för dem. Det har dock händt en gång, att en dräng, som kände en konst att göra sig osynlig, hade beslutat att få mfcdlet dertill; derför klättrade han upp till ett korpbo, tog den ene ungen och hängde den upp .på en gren, vid hvilken han noggrant satte märke. När nu modern kom och såg hur ungen hängde, så allt folk kunde se honom, flög hon bort — somliga säga till Kristi graf — hemtade en sten och lade den i ungens näbb, då han blef osynlig. Men drängen hade satt så godt märke på grenen, att han ändå fick fatt i både korpungen och stenen, så han sedan blott behöfde taga denne senare i munnen, för att i osynlig måtto vara midt ibland menniskor. Här skall i vårt eget land finnas en buske, hvars frön ega förmåga att göra menniskor osynliga, antingen de sjelfva vilja eller ej. Det skall ha händt, att en man kommit att lägga sig att sofva under en sådan buske och fatt af dess frö i sitt stöfvelskaft. När han vaknade och gick till folk, kunde han ej begripa hvarför alla blefvo rädda och satte i väg då han talade; han visste ej sjelf, att han var osynlig och att menniskor nödvändigt måste tro, att det var en anderöst de hörde. Likaledes säges det, att här finnes ett medel, att utan svartkonst alltid ha penningar i sin plånbok. För detta ändamål skall man taga det första ägg, en svala värper, hårdkoka det och lägga det till baka i nästet. När svalan märker, att ägget är kokt, flyger hon långt bort, för att hemta en ört eller rot, som har förmåga att göra ägget lefvande. Den tredje dagen efter sin bortfärd, återkommer hon med denna ört, som man bör passa på och taga, ty har man den i sin plånbok, tryter den aldrig mynt.

Af detta och dylikt mer vet man, att vissa menniskor äro i stånd till att göra ting, som se ut som svartkonst, fast de ej ha det ringaste med hin attgöra; men det är dock derjemte vanligt, att de tillika ha svartkonstböcker, så de kunna mana fram honom och befalla honom att tjena sig.*) Om den vidt beryktade smeden i Broby berättas, att han en gång på Ekeby krog råkat i gräl med några bekanta- från samma trakt som han sjelf. Grälet slutades dermed, att »Broby smed» satte sig i sin vagn och körde från krogen, de andra efter, för gitt smörja upp honom; men då de kommo till Ekebro, der gjorde smeden så mycket, att bron försvann, så förföljarne körde ut i ån. Häröfver blef smedens egen son så illa till mods, att han aldrig ville lära någon af faderns konster.

Om finnar och lappar vet man, att de äro så hemma i alla slags trollkonster, att vi svenskar förr i verlden betalt skatt öfver hela riket till Lappland, för att ej lappame skulle förderfva oss.**) Och hvad finnarne angår, så äro en del af dem så skickliga, att de aldrig hvarken bedja Gud om vind eller köpa den af hafsfrun, ty de kunna sjelfve skaffa sig den.

En och annan af våra yngre sjömän låtsa väl, som om de hvarken trodde på hafsfru eller skeppsrå, men de få dock någon gång sanna sagan. Så t. ex. är det ej länge sedan, att flere af våra fiskare hörde hafsfrun ropa ute på viken här, och på Mölle fiskeläge blef, under det att ett fartyg der låg för ankar, en knut slagen på dess ankartåg, och det kunde dock ingen annan, än antingen hon eller någon af hennes

O

*) I Norra Asbo härad träffade utg, 1879 utför en medelålders kvinna, som hyste stor fruktan för utg., förmenande att ingen menniska kunde 44 veta besked om sådana svartkonster44 utan att tillika stå i förbund med vissa magter, ttsom kunna göra både ondt och godt44.

**) Utgifv. hade stor möda att öfvertyga den gamle, hederlige fiskaren, att vi icke ännu betalte skatt till lappame, för att ej mangrant bli ihjelskjutne af “lappskott44.följe ha gjort. På ett af våra nybyggda fartyg; fortforo rå£n, äfven sedan det var under lastning, att arbeta af alla krafter; då tog sig styrmannen för att noga undersöka, om det ej hade något fel, och se! då fann han ett litet hål efter en kvist i en planka; det var derför råen arbetade, de ville varna.

En skeppare från Torekov förtäljde, att det från ett af våra skeppsvarf en gång skulle utlöpa ett nytt fartyg; men det var ej möjligt att på något sätt fa det ur stapeln. Då gick kaptenen, som skulle föra skutan, om bord, och fick han då se två sképpsrå, hvaraf det ena stod i fören och sköt på fartyget, det andra stod i aktern och höll igen; derför kom det ej ur fläcken. Kaptenen sporde råen, hvad denna strid skulle betyda, och de svarade, att de båda ville ha fartyget, och den ene ville ej vika för den andre. »När kom du hit?» frågade kaptenen det rå, som stod i skeppets akter. »Jag kom hit med masten», lydde svaret. »Och du då?» sporde han det, som stod i fören. »Jag kom hit med kölen», svarade det. »Den som kom först, d. v. s. med kölen, har största rättigheten^ att stanna här», afgjorde kaptenen. »Men», tillade han, »der ligger timmer till ett nytt fartyg, skynda dig dit, så kan du bli rå der!» Rådet följdes på stund, och nu gled fartyget obehindradt ut i hafvet.

Förutom sådant, som står i sammanhang med hafsfrun och skeppsrå, kunna vi, som bo vid stränderna af hafvet, ofta få höra strandvaskare, eller drunknade, obegrafda personer. Vid Nyhamns fiskeläge, här i Kullen, hörde en gång en vandrare ropet af en sådan drunknad ute vid stranden, och kort derpå kom. gasten och hängde sig på honom och bad om kristlig begrafning. Då lemnade vandraren honom sin käpp, med tillsägelse att sätta den som märke derhans kropp låg, så skulle mannen styra om hans be-grafning. Följande dag stod käppen ute i den uppflutna tången, och i denna låg äfven ett lik. Sådana olyckliga längta så efter en graf i vigd jord, att om man kör med deras lik förbi en kyrkogård, så resa de sig då på knä i vagnen.

Vi ha här på Arilds läge haft äfven andra gastar än strandvaskare, ty här dog en gubbe, som gick igen, fastän hans svägerska, då hans lik var klädt, öfverströdde det med linfrö och sade då till honom, att om han ändå kom igen, skulle hon slå ett helt ämbar vatten på hans bak. Min hund mötte honom sedan en natt och skällde på gasten; då vred han nacken om på hunden, så nosen satt bakvänd om morgonen. Vi hade också en kvinna, som gick igen både nätter och dar och var så verldslig, att hon både väfde och spolade. Detta hade väl gått an, men hon var dertill så elak, att hon kramade i hjel sitt eget barn samt vred nackarne af allt fjäderfä i huset. Då prejade presten henne an, och derefter blef hon borta.

Den ryktbaraste af alla stygga käringar i hela Skåne, tror jag dock är »Putta-långhaka». Hennes namn var rätteligen Anna-Lavesa-mora (Anna, Laves hustru) och hon skall ha bott här i Luggude härad, Farhults socken, i en gård, som efter henne fått namnet Pottmjöhult. Hon var i förbund med Skam*), reste till Blåkulla, sedan hon först hvarje skärtorsdags-natt sprungit tre gånger kring Farhults kyrka med en stålgryta på hufvudet, och utom allt annat, som Skam skaffat henne, hade hon också goanisse.

När nu omsider hennes kontrakt med Skam var ute och han kom för att hemta henne, talade hon för honom, att han skulle blunda, medan hon klädde sig

*) Djefvulen.om till färden, och när han häri gjorde henne till viljes, sydde hon i hop hans ögon med pilvidjor. Derefter fick Skam sådan skräck för Putta-långhaka, att han helst ville vara henne kvitt så länge som möjligt.

Emellertid var här någonstädes en köpman, som gått i förbund med Skam, med vilkor att denne ej skulle ta honom så länge han hade en enda sak att sälja. Köpmannen fick naturligtvis god framgång med sin handel, men snart var det ena lagret efter det andra utsåldt; köpmannen blef trött af att jemt göra inköp, hvadan han beslöt att skaffa sig varor, som ingen menniska ville köpa. Försf skaffade han sig en massa kattor, som han släppte om bord på ett skepp, och inbillade Skam, att han ville drifva handel med dem. Men då lagade denne så, att skeppet kom till ett land, hvarest der var så fullt af råttor och möss, att alla kattorna såldes till folket derstädes. Köpmannen blef ängslig, men föll dock snart på det infallet att lasta ett fartyg med gamla käringar, ty, tänkte han, det är en vara, som ingen vill köpa. Men Skam lagade så, att fartyget kom till ett land, hvarest der var rent brist på kvinnor, och här såldes käringarna till mycket höga pris.

Nu blef köpmannen # så rädd, att han ej visste annat råd, än att tala med Putta-långhaka om saken , och bedja henne om ett godt råd, hur han skulle kunna lura Skam.

»Gör du som jag säger, skall du bli fri», lofvade hon, och tingade sig med det samma en bra slump pengar för sitt goda råd, hvilket köpmannen troget följde.

Snart hade sista resten af alla köpmannens varor blifvit sålda, och nu kom Skam för att ta honom. »Jag har dock en sak, som jag ej kan få såld», sade köpmannen. — »Hvad kan det vara?» sporde den ledeförundrad. »Kom sjelf och se!» uppmanade köpmannen och förde den ovälkomne gästen fram till ett stort glasskåp. Skam tittade nog så nyfiket in i skåpet, men skrek derpå häpen: »Det är ju Putta-lång-haka du har i skåpet, och den, som känner henne, han köper henne ej!» Och så for den lede bort och vågade aldrig mera besöka köpmannen.

Ändtligen dog Putta-långhaka; dock, det kunde då hvar menniska begripa att hon skulle gå igen. Men hon gick ej igen som annat folk, utan var hon så ondskefull, att när hennes likfölje på hennes be-grafningsdag återvände från kyrkogården, stod hon skenbart lifs lefvande i sin stalldörr och skrattade åt begrafningsgästerna. Sedermera kom hon hem både dagar och nätter och blandade sig i allt hvad som gjordes. Icke ens goanissen kunde hon lemna i fred, och han var nu så förskräckt för sin gamla matmor, att han tänkte på att flytta från gården.

En natt hade en af drängarne lagt sig i en hög halmstack, der han hoppades få vara i fred för käringen, och knappt märkte nissen detta, förrän också han kröp upp i stacken. Snart kom Putta-långhaka hem och började stöka omkring som vanligt. När hon nu märkte, att drängen och nissen lågo i halmen, började hon regera öfver nissens lättja, och ville upp i stacken för att jaga honom derifrån. Men stacken var både hög och fast och halmen hal, så hon ej kunde få fotfäste, utan jemt gled ned. Då började nissen och drängen att skratta, och den förre skrek, hvarje gång käringen gled ned ett steg: »Tasse ta fot! tasse ta fot!» så Putta-långhaka blef så ilsken, att hon spände fingrar och tår i halmen, att den rök omkring henne, och om hon nu än halkade ett steg nedåt, kom hon dock två uppåt. Allt jemt låg dock nissen och ropade sitt gäckande: »Tasse ta fot!» Mendå drängen såg, att hon lyckades komma upp mot % stackens topp, tog han goanissen, slängde honom rakt på Putta-långhaka och skrek: »Tasse ta allt i hop!»

— DervicLrullade käringen och nissen ned på gården, der de slogos och refvos tills dagen blef ljus.

Slutligen blef man så led af hennes spökande, att man gräfde upp hennes lik, sänkte det ned i ett kärr och slog en påle genom kroppen, och så fick hon stanna der hon var. Men att hon ej begärde bättre än att få komma upp igen, det fick man erfara flera år efter. Det var en vinter, kärret låg tillfruset, och pålen, som var slagen genom Putta-lång-hakas kropp, höjde sig ett godt stycke öfver isens yta. Barnen från grannskapet ville åka kälke på kärret, och bundo nu en sådan vid pålen, så de skulle kunna åka i ring. Det gick bra en stund, men nu och då vacklade pålen genom slädens fart; då hörde barnen nere från djupet en stämma, som skrek: »Ricka, ricka bättre på, så kommer Putta-långhaka upp!» Förfärade sprungo barnen från isen, men Putta-lång-hakas ord hafva blifvit till ett ordstäf i Skåne.

Här.går också en allmän sägen om en man, som gett sig Skam i våld, för att under vissa år få fullt upp med penningar. Den afton kontraktet var till ända och mannen kunde vänta, att den lede skulle komma och taga honom, anlände just en vandrande knalle till gården och begärde nattherberge. Mannen svarade, att här hvarken

var platsen för att packa upp krampåsen eller för herberge, ty sjelf väntade han en gäst, som det var bäst att hvarken se eller handla med. Då sporde knallen efter, hvem det kunde vara och hvarför mannen var så bedröfvad.

»Jag månde väl vara bedröfvad», svarade mannen, »i natt kommer sjelfva Röde-Petter och tarmig, om jag ej kan besvara de sju frågor han ställer till mig?»

»Åh, då är här ännu hopp!» utropade knallen. »Får jag bara en bra andel af de penningar, som Skam har gifvit eder, så skall jag försöka om jag ej skall gå igenom denna examen i edert ställe, ty den skall väl ske i mörkret?»

Mannen svarade, att Röde-Petter skulle stå ute på gården och fråga, medan den svarande skulle stå i förstugan med öfre halfdörren öppen. — »Det är bra», genmälde knallen, »ty då tror jag ej han känner igen mig».

Vid midnattstid kom Skam susande in på gården och stälde sig vid förstugans trappa; innanför stod knallen. »Hvad är ett?» frågade Skam. — »Ett hjul på en bör (skottkärra)», svarade knallen. — »Hvad är två?» — »Två ögon i en skalle». — »Hvad är tre?»

— »Tre ben på en gryta». — »Hvad är fyra?» — »Fyra hjul på en vagn». — »Hvad är fem?» — »Fem fingrar på en hand». — »Hvad är sex?» —- »Sex" arbetsdagar i veckan». — »Hvad är sju?» — »"Sju-stjernan på hfmlen, och den kan hvarken du eller jag taga ned», svarade knallen, och så for Skam sin väg och tog haltva taket med sig.

Fastän det ej hålles för fullt så illa att ha goa-nisse, som att ha ingått förbund med sjelfva hin, så lär dock skilnaden ej vara stor, ty nissen är ingen god varelse, fast han kallas goanisse; men detta namn betyder blott, att han drar verldsligt godt, det är rikedom, till huset. En gång hände det, att en småländing såg nissen komma förbi sig ute på en väg, bärande minst ett par lass otröskad säd i famnen. Små-ländingen satt på sitt timmerlass och rökte sin pipa, och då nissens börda snuddade vid denna, passade han på och tände eld i hela sädbundten, så den brannupp. Småländingen körde fram till nästa bondgård,, der han fick nattkvarter. När han nu sitter här vid sin aftonmåltid, förtäljer han bonden det spratt han nyss spelat nissen. Men denne senare, som just hade hemma der i gården, låg på ugnsmuren och hörde detta tal, och då småländingen nästa morgon ville fortsätta sin färd, fann han sina båda häftar ligga kväfda i bondens stall.

En af mina bekanta, en trovärdig gift man, som nu bor i Ströfvelstorp, berättade en gång följande, som skall vara rigtig lefvande sanning, fast det händt för många, många år sedan. På herrgården Vallen i Halland fans der en inspektor, som hette Rasmus; han var en hård och grym man, och då han en gång ej fick sin onda vilja med en torpares hustru, lät han bygga ett stort bål och sätta henne derpå, för att brännas lefvande. »Du skall en gång svara mig inför Guds domstol!» sade kvinnan, när de satte henne på bålet. — »Nej, det skall min hund få göra!» ropade Rasmus. Hunden stod bredvid och började ömkligen tjuta; men som han satt der, blef han hastigt förd upp i luften och försvann.

Rasmus dog en naturlig död, men fick ingen ro. Kanske han icke blef kristligt begrafven i vigd jord, det vet jag nu icke, men säkert är, att han hade sin boning i en stor, gammal ihålig pil, som många Herrans år derefter stod vid Menlösa by, och många voro de som sågo hans fotter sticka ut ur trädet. En kväll kom der en husar ridande förbi trädet. Af öf-verdåd rasslade han med sin hästs betsel och ropade: »Rasmus, vill du följa med till Voxtorps krog, så kom!» Till svar rasslade det starkt inne i pilen, och ut for Rasmus och satte af efter husaren. Denne hade lyckligtvis en pistol hos sig och sköt nu skott på skott, för att hålla spöket från sig, ty närmare än påett bosshåll kunde det då ej komma honom. Till slut tröt krutet, men då, till all lycka, var husaren så nära krogens dörr, att han ryggade baklänges med hästen in i stugan och skrek till folket derinne, att stänga kakelugnsspjellet. Detta skedde, men hög tid var det också, ty ögonblicket derefter var Rasmus i skorstenen och slamrade på spjellet; men så kunde han ej komma längre, utan måtte återvända till sin pil. Husaren var dock ej ängsligare, än att han samma natt fortsatte sin färd dit han ämnat sig. Sedan hände det en natt, att kyrkoherden Osbeck, som var en rigtig Guds man, kom med sin dräng åkande förbi pilen. Då kom Rasmus ut och hängde sig osynlig på vagnen samt gjorde sig, eller var så tung, att hästarne knappast förmådde draga lasset. Då tillsade presten sin dräng, att stiga ur och taga af det högra bakhjulet samt kasta det upp i vagnen. Nu var det Rasmus som måste ur och ned,

för att bära upp kärran, och så togo hästarne till att trafva, så nog fick inspektor Rasmus lunka, så död han var. När presten kom hem, satte han sig upp på en ridhäst, befalde Rasmus springa efter, öch red så till Voxtorps kyrka. Här ett litet stycke utanför kyrkogården nedmanade han Rasmus, men gaf honom lof att hvarje år flytta sig ett tuppfjät fram mot en närbelägen källa. Här vid kyrkogårdsmuren finnes ännu liksom €n smal gångstig, på hvilken hvarken gräs eller ört gro, så man kan veta hvem som trampat den. — För några år sedan hette det, att Rasmus åter kommit lös och förde oväsen i prestgården, men att presten åter nedmanade honom.

Mannen från Ströfvelstorp förtäljde också, att i sist nämde by skall der, den tid bygden derstädes ännu var bevuxen med skog, ha bott en man, som var gift med sjelfva skogsnufvan. Hon hade fleregånger nattetid kommit ned till honom genom ett litet hål i taket. En natt passade han på och täppte igen hålet då hon kommit ner, och så blef hon hos honom; de gifte sig, hade två barn och lefde väl i hop i sju år. Men så en natt kunde mannen ej styra sin lust att spörja henne, om hon visste hvarifrån hon var kommen. Hon svarade då, att hon ej visste det; då tog han pinnen ur det lilla hålet i taket och sade: »Derifrån kom du!» Men knappt var det sagdt, förrän hon for upp derigenom, och aldrig kom hon igen till honom och barnen.

Samme man hade sett bäckamannen i Helgeå, och han hade också i sin ungdom känt en kvinna, som varit illa ute för honom. Kvinnan kallades Grå-hussa, var mycket rik, men snål som ett troll. En kväll skulle hon gå hem från någon af grannarne; hon fick då se bäckamannen lysa uppe i backame: »Hade jag ett sådant ljus hem, skulle jag ge sex styfver!» sa’ hon. Ljus fick hon, och det ända hem på gården, men Gråhussa var för snål att betala bäckamannen, fast än han sprang fram och åter förbi hennes fönster. Hon lade sig, sof en stund, men vaknade så och steg ur sängen. Ut på gården ville hon nu ej gå, utan tyckte det var försigtigast att stanna i köket. »Och så skall jag öppna dörren och låta den stå mellan stugan och köket, så jag lätt kan hitta till baka in», tänkte hon nog så försigtigt. Men i stället öppnade hon dörren till gården, klef ut i sitt bara linne, ej vetande annat, än att hon var i köket; hon gick ur gården ut på marken hela tre fjerdingsväg från sitt hem; här damp hon ned i en torfgraf, der hon hittades rakt mållös följande morgon. Hon drogs upp, kom till helsa igen och lefde flera år efter den vandringen.

Men då vi nyss talade om sjelfva Skam, så villjag omtala något, som jag vet är rigtigt sant. I ett härad — bäst att ej säga hvarken det eller socknens namn — bodde en tjensteman, som förskrifvit sig till Skam, på det han skulle få rikedom. Det fick han också, men det mesta vann han på spel, och för att locka spelkamrater, lät han dem först vinna flere hundra riksdaler, men så vann han dubbelt så många igen af dem. Detta skedde i synnerhet, då han hade på sig sina stora kragstöflar, ty deri satt spellyckan, som han köpt sig af Skam. *

Emellertid var tiden förlupen, och då kom der en främmande herre till honom; han satt der i fyra nätter och fyra dagar och spelade kort med mannen; men nu var det den främmande som vann, och allt var det något dyrbarare än silfver och guld, hvarom de två nu spelade.

»Ett spel till, sedan följer du mig till blå hafveth sade gästen hvarje gång han vann och mannen bönföll, att åter en gång få pröfva spel-lyckan. Nu började hans fru förstå, hvad det spelet gälde och hvad som menades med blå hafvet. I sin ångest sände hon hästar och vagn efter kyrkoherden i —; dock det är det samma hvar, men presten lefver ännu och kallas än hit, än dit för att mana bort både spöken och Skam, ty det är en rigtig prest, skall jag säga. — Nå, han kom så fort hästarne hade kunnat springa, och utverkade fem år till åt den syndige uslingen, i hopp att derunder kunna lösa honom från kontraktet. Detta senare lyckades ej, utan när de fem åren voro förbi, tog Skam sitt, fast han ej hade magt att fara af med mannen medan denne var lefvande Men, du tid, sådant väder det var be-grafningsdagen Det glömmer ingen, som såg det. Det var en stom så likvagnen höll på att vräkas omkull, och dertill kon, at* hästarne, som skulle draden döde till kyrkogården, länge ej kunde förmås att gå ur gården. Sedan gick han igen, och går ännu, så familjen flyttat från gården och bosatt sig annorstädes.

På Vikens fiskeläge hände det för några år sedan, att en sjömanshustru, hon lefver ännu (1880), hvars man var ute på en resa, en natt såg honom drypande våt inträda i stugan. Hon förstod genast, att han var omkommen i hafvet, och sporde honom derför efter deras gemensamma affarer, samt fick af honom . * upplysningar om hvar hai* förvarade sina värdepapper och allt. Men så ville hon fråga honom, om han var lycklig efter dödea, och då

lade han sin iskalla hand öfver hennes mun, då hon greps af en sådan förfäran, att hon gaf till ett hvinande skrik, hvarvid den döde försvann.

Vår märkligaste strandvaskare — om det ej är synd att kalla honom så — är ändå Arild. Han, jemte sina två systrar, Thora och Helena, hade hemma i Stubbarp, hvarest deras mor, som var en from och rik enka, bodde. Sedermera ingick hon ett nytt äktenskap och fick då en man, som af girighet ville göra sig af med styfbarnen. Han öfverenskom derför med en ogudaktig skeppare, att han skulle taga barnen om bord, och så borra skutan. Detta skedde, de tre syskonen drunknade; Thora flöt upp vid Tore-kov, som fick namn efter henne och hvarest der finnes hennes källa, hvars vatten är ett godt medel mot ögonsjukdomar. Helena flöt upp vid danska kusten, der man ännu har hennes källor samt hennes graf, vid hvilka ställen många sjuka ännu hvila midsommarsnatten och finna bot för sina lidanden. Arild flöt upp här; man visar två klippref, som bära märken efter hans kropp; det ena ligger nedanför hans kapell, det andra vid fiskelägets andra ända. I detta senareref är en urholkning, hvari hafsvattnet stannar, och kallas den Arilds källa; här hemtar mången vatten till bot for flera sjukdomar*).

Vi sjöfolk få ju i allmänhet skull för att spinna skepparhistorier antingen vi tala sanning eller ej, derför vill ingen tro på, att den store sjöormen finnes till. Men så sant jag sitter här och stenar mitt nät, har jag här vid Arilds strand sjelf sett hafsormen en dag i lugnt väder, då jag var ute på fiske. Han var sina sjuttio å åttio alnar lång, med ett hufvud af ett par alnars omfång. Den gick här genom viken ut i Kattegat.

Ett par verliga skepparhistorier skall jag dock berätta:

Der var en gång i Laholm en apotekare, som tyckte att yrket var ledsamt, ty folk hade i allmänhet så godt om helsa, att få brydde sig om hans varor. Derför begaf han sig ut på resor, och efter skeppsbrott och många äfventyr kom han till lillepyttames land, hvarest han tog tjenst, som soldat, ty småfolket hade just krig med sin ene grannstat. Men då apotekaren ensam slagit hela den fiendtliga hären och skaffat lillepyttame fred, tyckte de att det var för dyrt att hålla sig en sådan man, som, likt de stående krigshärarne, åt upp allt hvad småfolket kunde skrapa i hop; derför fick han sitt afsked och ålades att lemna landet. Detta måste han göra, ty de små gaddade sig samman mot honom, och så vandrade han vidare och kom in i ett land, hvars invånare voro stora som vanliga hus**). När apotekaren såg desse resar, blef han rädd, synnerligast som en hel flock af dem gick

*) Utg. berättar Arilds-sägnen så som de gamle på fiskeläget nu förtälja den.

**) Denna uskepparhistoriaa har ett starkt slägttycke med Gullivers resor. Utg:s anm.och mejade säd med hiskligt långa liar. Han kröp in i ett sädesfält och gömde sig, men der hittades han af en af jettame, som tog och stoppade honom i sin ficka. Denne rese hade i hemmet både hustru och barn, och när han kom hem om middagen, gaf han apotekaren bort till sitt minsta barn, som skulle ha honom till docka. Men ungen, var något för späd till att förstå sig på en sådan leksak, utan stoppade, på dibarns vanliga sätt, dockan i munnen. Och hvad värre var, barnet fick hela apotekaren i halsen, men kom dervid till att klögas (vilja kräkas) så att barnpigan dunkade det i ryggen; dervid flög han ur barnets mun och ned i vällingfatet. Då tog barnpigan och skummade upp honom med sin matsked och kastade honom ut genom fönstret. Efter den betan, pallrade apotekaren sig åter hem till Laholm, slog sig i ro der och lefde tills han dog.

En liknande historia är den om skeppet Refanu. Detta skepp är så stort, att för att gå till fots ifrån ~ föm till aktern, behöfver man tre veckor, hvadan der är en ryttare som rider, för att bringa kaptenens kommandoord till besättningen. Hvarje märs är så stor, som ett vanligt kungarike, och i hvarje block finnes en gästgifvaregård, och masterna äro så höga, att när en skeppspojke äntrar upp i mastkorgen, blir han gammal och grå innan han hinner äntra ned igen. Det hade en gång kommit in i Kattegat, men der hade det ej plats att vända, utan måste ut i Östersjön. Det lyckades dock ej här att vända, utan sattes ny kurs på Färöarne; här strök dock vid vändningen skeppets klyfvarbom in öfver en af öarne och sopade med sig tre tusen får in på däcket. Detta blef en liten tillökning i provianten. I^Nordsjön hände det en gång, att en holländsk koff kom seglande in genom klyset på Refanu och höll kurs rakt på kockens,•soppkittel. Der dref den vind för våg i tre veckors tid, då den ändtligen en dag törnade mot kockens cskumslef, då kocken skummade koffen af och kastade honom öfver bord. Ärtholmarne äro uppkomna deraf, att kocken der en gång skummade skalen af ärtsoppan. Och då Refanu ett par gånger måste

kasta en del af sin barlast öfver bord, blef deraf Öland och Gotland.

Se, detta äro äkta skepparhistorier, men till dem vill jag ej ha räknat den jag nu vill förtälja, ty den ^kall verkligen vara sann. Det skall nemligen en gång ha hän dt, att en sjökapten, som hade sin hustru om bord, råkade ut för hafsfrun, som ref upp en sådan storm, att han trodde det alla, tillika med skutan, skulle förgås med man och mus. Han offrade guld åt hafsfrun, som visade sig; men hon ville ej mottaga det, utan kräfde som lösepenning för alla deras lif det som hans unga fru bar under sitt bälte. I sin nöd lofvade mannen gifva henne detta, fast han visste, att det var hans ofödda barn hon ville ha sedan det kommit till verlden. Föräldrarne lyckades dock att skydda det ända tills det var nära tolf år; men då kom bamet, som var en flicka, ut under bar himmel, då en sky kom och tog henne med sig. Flera år förgingo och föräldrarne hoppades aldrig att återfå sin dotter; men då hände sig, att en liten varelse en dag kom simmande fram till ett annat svenskt skepp och klättrade upp på dess däck. Hon sade då kaptenen, att hon varit i hafsfruns våld, men lyckats att fly, och bad honom återföra sig till sina föräldrar. Kaptenen gjorde detta, och så kom den försvunna flickan åter hem till de sina.

I gamla historier heter det, att hafsfrun och skogsfrun äro systrar; den senare är dock mera be-gifven på att locka manfolk, än på annat. En gånghade en riddare råkat ut för skogsfrun, och då hon fatt honom i sitt våld, ropade hon skrattande: »Såg du, - att jag förförde en kristen!» Men han fann sig och svarade: »Såg du ej, att jag hade hin i mitt våld!»

Den som annars är mest stygg att drifva med folk, är bäckahästen-, han lyste en gång min mor, som i sällskap med en dräng en kväll gick öfver Hjortshögs fälad. Min mor var helt ung och tjente som barnflicka på en gård i Bårslöf, både hon och drängen sågo ljuset i bäcken; han ropade dår »Kom och lys oss hem, så skall du få pengar!» Genast kom ljuset och lyste dem ända hem på. gården, och då de voro lyckligt hamnade i förstugan, kastade drängen några kopparslantar ut på gården. Min mor sökte efter mynten så fort det blef dager, men bäckahästen hade tagit dem. Det skall ha händt på samma ort, att en annan dräng, som prejat an bäckahästen eller bäckamannen — de två äro väl ett och samma

— och fått honom att lysa sig hem, ville, då han trodde sig vara godt förtöjd i förstugan, narra hpnom på de utlofvade slantarne. Men förstugan gick tvärs igenom huset, och drängen, i stället för att gå in i sin kammare, begaf sig ut om andra förstugudörren och blef så vilse, att han ej var karl att hitta in förrän dager. En gång hade bäckahästen förvandlat sig till en hop vedpinnar — detta har skett i närheten af Höganäs —; en fattig kvinna plockade veden i sitt förkläde, men lyckligtvis mötte hon en bekant, soin varnade henne för de pinnarne; då kastade hon dem på vägen, hvarest de genast blefvo till en häst, som med ett högt skratt sprang sin väg.

Stundom möter man honom förskapad till någon karl, som man känner, men då skall man taga sig till vara att man ej helsar på honom, ty gör mandet, får han magt öfver en. Jag känner en kvinna i Engelholm — hon är nu (1880) 77 år gammal —; hon mötte honom härom året på Engelhölms gata, i skepnad af en bokhållare, som hon mycket väl kände. Men till all lycka visste hon, att han var bortrest, och derför sade hon hvarken god kväll eller något annat; hon var dock nyfiken nog att vända sig om och se efter karlen, och såg då att äfven han vändt.sig om och stod och stirrade efter henne. Dertill var hon slamsig nog, att samma kväll tala om detta möte, så ingen kan undra på att hon om natten blef sjuk, så hon trodde sig skola dö. Vid samma tid bodde hos henne en ogift kvinna, som hade ett spädt odöpt bam. Hon gick en kväll, till trots för den gamlas varning, ut på gatan, och mötte så der en karl, som hon tyckte vara husvärden, och derför helsade hon på honom. Men det gick ej bättre, än då hon kom in igen, var hon rent galen i hufvudet x>ch pratade öfver sig, så det var hiskligt att höra. Den gamla tog då en sax, som flera gånger legat på lik —^ andra saxar duga. ej till detta bruk —, vecklade den i en handduk och förde den tre gånger omkring den sjuka. Det bar då syn för sägen, att stackaren varit ute för °tyg> ty saxen kom, som den då alltid gör, af sig sjelf utanpå handduken, fast den blifvit lagd in uti den. Sedan stöpte den gamla bly öfver den sjuka, och blyet blef till både djur, pilar och annat konstigt; till sist rökade hon henne med trollrökelse, och så blef hon klok igen. Det dröjde dock ej många kvällar förrän bäckamannen kom in på gården, knackade på rutan till deras stuga och ropade: »Ingri, IngriU Men den gamla förbjöd Ingrid att svara, och så teg hon, fast han kom tre gånger samma kväll och ropade på henne. Hade hon då gått ut, skulle han snart ha dragit af med

henne.Det är för resten ett stort slarf att ej sätta stål i den säng, hvari en ännu icke kyrktagen kvinna ligger. Ett sådant slarf hade för några år sedan begåtts hos min hustrus syster, och rätt som hon ligger en natt, kommer der en iskall hand och drager henne i foten. Hon skrek på hjelp, man förstod att det varit bäckamannen, .och nu kom der -snart stål i sängen.

Den ‘gamla kvinnans man är natt väktare och har många gånger sett en stor, svart hund sitta vid trappan der en fru bor, hvars man i lifstiden haft köntrakt med hin, men som blef räddad af ett par eller tre prester, hvilka skyndade dit då han skulle hemta honom. Väktaren blef rakt af yr i hufvudet sedan han sett denne hund, men hustrun gjorde det samma vid honom, som vid Ingrid, och så blef han frisk igen. En af de andre väktame slog en gång efter samme hund och blef derefter rakt förderfvad af sjukdom.

Denna gamla kvinna^ och flere med henne talade om, att i en skola nära Engelholm har det under ett af de sista åren spökat fasligt. Man menade, att det var en gift hustru, som i oförstånd der nedgräft sitt ofullgångna foster och så nu efter sin egen död gick der för att få fostret lagdt i vigd jord.

I skogstrakterna tala de om en skogsman, som är längre än de högsta träd i skogen, men han gör ej någon förtret. På ett ställe hade de genom något medel fått honom i sin tjenst och höll honom till att bära vatten till hushållet. Då mötte han en dag på denna sin vandring från källan en dräng; skogsmannen beklagade sig och sade: »Alltid skall den bära vatten, som liten är!» »Ja, är du liten, så vete f-n hvem som är stor!» svarade drängen. Genom denna svordom förlorades väldet öfver skogsmannen, som nuslängde sina ämbar från sig med en fart, så det knakade i skogen.

Som man vet, finnes i de skogar, der gamla lindar växa, stundom den lede lindormen i den ihålige stammen. Men värre var, att på en egendom, som heter Gustafslund, nära Helsingborg, fans i förre ega-rens tid i trädgården en gammal lind, i hvilken en lindorm bodde. Den var så grym, att nrannen, för att kunna bo der i fred, gaf lindotmen två skinkor om dagen. Han höll dock ej länge ut med detta, fast han var rik nog, utan sålde egendomen. Nu vet jag ej hur den nye egaren reder sig med lindormen; visste han bara att lägga ett silfverband, eller åtminstone tre jernband, kring linden, så fick ormen ingen magt.

Vid Össjö, Norra Åsbo härad, skall finnas ett märkligt minne efter en kvinnas räddning från en varg, ett vanligt djur och icke af samma slag som lindormen. Kvinnan hette Tyre;. hon råkade ut för en varg, som ville rifva i hjel henne, ty hon var fruktsam, och vargar ha stort begär efter att rifva i hjel sådana kvinnor. Tyre hade varit ute, för att mjölka, hon flydde nu upp på en stor sten och bad Gud om hjelp. Vargen kom efter henne upp på stenen, men då blef denne så mjuk, att hans tassar sutto fast deri. Tyre kom lyckligt undan, men märken synes ännu på stenen efter vargens tassar och Ty res mjölkby tta, som hon lät stå der; stenen kallas derför Tyres-byttesten.

I Dalby, nere vid Lund, hände det, att ett äkta par fick sitt odöpta barn bortbytt af trollen. De anade ingenting förrän de voro på väg till kyrkan, för att få barnet döpt; då skulle de öfver ett rinnande vatten, och der var en röst, som skrattande sade: »Här har jag bott så länge att jag sett Dalby ora nedbränd och uppväxt sju gånger, men aldrig såg jag^sådant barn döpas!» Då anade-folket hur det var fatt och vände om. Bytingen talte aldrig, så foster-föräldrarne rätt kunde förstå hvad der bodde i honom; de försökte dock narra honom härtill på flere sätt. En gång bryggde kvinnan i ett halft äggskal, bytingen teg och såg på; men då hon tog hela svinet oskålladt och lade i grytan, sade han: »Nå, nu är jag så gammal att jag sett skogen huggas ned och växa upp igen sju gånger, men aldrig såg jag sådarr plura!» Nu hade de fått besked och visste äfven hvad de skulle göra för att få sitt eget barn igen. Mannen eldade bakugnen, och kvinnan gjorde sig sedan redo att sätta bytingen dit in, då trollkvinnan kom sättande med det rätta barnet och sade: »Här har du ditt barn, men så hård skulle jag ej kunnat vara vid ditt, som du vid mitt!» Derpå tog hon sin unge och for sin väg.

I samma socken har det händt, att en hustru vaknade just som trollen ville byta bam med henne; men nu flydde de och lemnade sitt barn i sängen hos det andra. Kvinnan fann de båda barnen, som voro flickor, så lika, att hon ej kände dem från hvarandra; hon uppfostrade dem derför båda; men då de tillväxte, gaf hon noga akt på deras vanor och såg, att den ena flickan gema umgicks med ormar, snokar och paddor, medan den andra aldrig vågade röra dem. Hon tog derför och knöt ett band kring medjan på den hon trodde vara trollungen. När nu flickorna

blefvo vuxna och der kommo friare till gården,. och den rätta dottem blef trolofvad, var modern rädd att fästmannen skulle förvexla de två flickorna med hvarandra; derför klippte hon håret af trollflickan. Men då kom dennas mor och hemtade henne och sade till bondhustrun: »Tack skall du ha för det du upp-

tfödt min dotter, men skam för det du klippte hennes brudelock!» ^

Jag har förut berättat hvad jag sjelf erfarit om hafsfrun och hvad folket här vid fiskelägena förtälja som sanning om henne, och kan_jag tillägga, att sjöfolk sett henne äfven vid andra af våra stränder. Så till exempel känner jag en fiskare på Grafvames fiskeläge, nära Helsingborg, som för några år sedan sjelf såg hafsfrun lifs lefvande höja sig ur böljorna. Och vid Luntertun, nära Engelholm, , hände det sig en stormfull natt, att en skuta var nära att förgås. Men då faran var som störst, sågo sjömännen öfre delen af den skönaste kvinnokropp, skinande hvit och klar, på skutans framstäf. Detta skrämde dem i böijan, ty. de trodde att synen bebådade dem undergång, men snart förstodo de, att hon ville föra dem i land, som hon också gjorde. De blefvo om natten herbergerade hos en trovärdig man, som sjelf för mig omtalat händelsen, hvilken sjömännen noggrant för honom berättat samma natt.

Samme man, som mycket umgås med sjömän, sade, att desse der vid stranden kallade skeppsrå för thør gubben och att de ibland fingo honom om bord då de lågo med fartygen i någon hamn. De försäkrade också, att i sådana skutor der han tagit bostad, hördes alltid buller och dån dagen innan fartyget skulle göras redo att utgå ur sin vinterhamn. Detta är så säkert, att folk, som hör detta buller, braka säga: »Se så, nu ha vi snart kaptenen på skutan, ty nu arbetar thorgubben i den».

Något mera ovanligt har händt en fiskare nere på Abbekås vid Ystad. Han satt en natt i ålboden nere vid sjön, för att passa sin gerning; under tiden kokade han sig en gryta ålsoppa. Rätt som han då sitter och tänker på ingenting, får han se ett hafstroll

*i ålbodens dörr; han kunde ej se mer än trollets hufvud, och detta hade ett gap, som räckte från marken upp till Öfversta dörrträet. »Har du sett ett så stort gap förr?» sporde trollet. Men fiskaren var ej värre vid det, än han tog sin kokande soppgryta och slog den i trollets gap, i det han svarade: »Har du smakat en så het' soppa?» Efter den välfägnaden for trollet med stort buller och dån ut i hafvet, och skall aldrig mera ha vi§at sig vid den stranden.

Jag erinrar mig ännu en berättelse, som jag hört af en sjöman från Kullen. Händelsen hade inträffat i gamla dagar, innan man här kände till bankinrättningar, och derför hade en kapten, som förde egen skuta, förvarat alla sina besparingar i ett hål på masten, blott kändt af honom sjelf. En dag då han seglade genom Kattegat och just kommit ut i Nordsjön, såg han en kvinna 'sitta på däcket. Han blef helt förundrad, ty han hade ej tagit något kvinfolk om bord, det visste han; derför tillsporde han henne rörande hennes närvaro på fartyget. »Jag kom om bord nyss», svarade hon. »Hvar skall du hän?» frågade kaptenen. Men då hon nu sade, att hon skulle i land någonstädes vid stranden, för att bringa lycka åt en der boende fattig smed, blef kaptenen ängslig, ty nu förstod han tydligt hvem gästen var. »Vill du hjelpa mig i land!» bad han. »Ja, dig vill jag hjelpa i land, men ej mer», svarade hafsfrun och försvann. Kort efter hörde kaptenen skeppsrået säga: »Nu går jag!» och så utbröt en hisklig storm, fartyget förliste, men kaptenen blef af vågorna kastad lefvande upp på stranden, dit äfven masten med den gömde pen-ningeskatten flöt upp. Både kapten och mast berga-des af en vid stranden boende fattig smed, och då kaptenen kommit till sans och krafter, fick han syn på sin mast, hvilken smeden höll på att hugga söndertill bränsle och just upptäckt skatten. Kaptenen upp-gaf sig som eg are till den samme, och smeden hade väl fått åter lem na allt i hop, men då kom åter hafsfrun och befalde, att skatten skulle delas lika mellan de båda männen, ty kaptenen finge ändå hvad han behöfde för sin lifstid, som icke ens skulle blifva så lång att han fick återse hembygden. Det blef söm hon ville, de två männen delade lika, men äfven spådomen uppfyldes; kaptenen sjuknade och dog i smedens hus.

En sjökapten, längre upp från landet, hade ständigt besök af hafsfrun då han for i Nordsjön. Hon var fager, som den vänaste jungfru; men då hon vände honom ryggen, för att genom kajutfönstret speja ut åt sjön, såg han att hon hade en lång stjert, som låg utåt golfvet Hon varnade honom för storm och andra faror, sade honom när han borde ta in segel o. s. v., och han var väl förnöjd med hennes vistelse om bord. Sålunda gick det en lång tid, och kaptenen hade ständig lycka på sjön; men så hände det sig en natt, då han låg ute på en redd vid någon svensk

plats, att kaptenen hade varit i land och kom något drucken och i upphetsadt tillstånd till baka till skutan och fann hafsfrun liggande i sin koj. Då bad han henne dra för hin i våld och lemna honom i fred. Ja, nog försvann hon och kom aldrig åter, men från den stunden var det också förbi med kaptenens goda tur. Han led hafveri och skeppsbrott flere gånger och måste slutligen öfvergifva sjön, blef landkrabba och lefver ännu (1880).

Liksom folk på landbacken, så hålla äfven vi sjömän en hittad hästsko för ett lyckobringande föremål. Bonden spikar den på sin port eller lägger den fast vid sin stugdörr, köpmannen vid sin disk; men vi sjömän spikar den på skutans stormast, då denhåller olycka och motgång borta från fartyget. I brist på en hittad hästsko, spika vi stjerten af en fångad tumlare (en art delfin) på bogsprötet. Kunna vi undvika det, gå vi ej ur hamn ut till sjös en fredag.

Jag känner en karl, som från Landskronaslätten flyttat hit till Kullen; han omtalar, att i Borlunda socken, Frosta härad, skall finnas en ättehög, kallad Hanehög. I den bodde ett troll, som hette Hvissle-pinn och var förfärligt stort och starkt. Hvisslepinn hade fått lust till öltunnan i den gård som låg närmast högen, och gick dit en natt med en stor koppar-kittel, för att hemta sig en styrkdryck. Bonden låg vaken och hörde hur det forsade ur tunnan i kammerset, och anande att det var trollet, sporde han: »Hvad gör du der?» — »Jag ville bara smaka litet ur er långtryna», svarade Hvisslepinn. — >'Tag du och smaka, i Jesu namn!» svarade då bonden. Men då for trollet ut och lemnade i förskräckelsen sin store kopparkittel kvar under tunntappen.

Samme min sagesman förtäljde äfven, att vid Tjutegården i Luggude härad finnes en uppodlad mark, som kallas Fans fälad. Här växte förr korn, och en dräng, som skulle afmeja fältet, talade vid goanissen om de ej skulle meja korn i kapp; den som vann skulle ha hela matsäcken, som bestod af äggkaka och fläsk. Nissen gick in på vilkoren, hvilka bestodo deri, att ingen af dem fick pusta förrän fältet var mejadt, och den, som högg de flesta skårorna, var den vinnande. Men drängen började meja midt inne i fältet, der skårorna blefvo korta. Nisse förstod ej bättre än taga fältet i hela sin längd. Han såg dock under tiden, att drängen fick flere skåror än han, och fördubblade derför sin flit, medan drängen helt makligt skötte sin lie. Nisse kom slutligen i verklig nod, fast inte var det äggkakans skull, ty af den hade han ejfått en bit, men några mena, att drängen, lagt något i hans frukost. Gå bort en liten stund vågade han ej, af fruktan att drängen skulle vinna ajlt för mycket på honom; derför visste han ej bättre råd, än att nere vid benen binda sina små byxor, så fick der stanna i dem, hvad som kom der. Detta skedde i en handvändning, men ändå hade drängen vunnit, då fältet var afmejadt. Nu blef Nisse arg, för det han gick miste om den gode maten, oph så ville han ätt de skulle se hvem som hade den bäste lien. Nisse högg djupa skåror med sin lie i en stor sten, men drängen högg ännu djupare med sin lie. Detta kunde drängen nog göra, ty han hade fått lien af en hexa, som förmodligen var ingen ringare person, än sjelfva Putta-långhaka, men hon hade sagt honom, att om han skulle vinna på nissen, så skulle han akta sig för att hvässa lien eller titta på dess egg. När han nu hade huggit skåror i stenen, kunde han ej låta bli att se hur det gått med liens egg, och då såg han att han blott hade refbenet af en menniska i handen.

Sådana hemlighetsfulla gåfvor kunna vara goda till en tid, men bli det sällan länge, ty på ett eller annat sätt förstör menniskan dem sjelf. Det berättas, att hafsfrun en gång gaf en fattig man en ko, men med förbehåll, att han för afvels skull ej skulle föra henne till någon annan tjur än hafstjur en och att hennes afföda aldrig finge slagtas. Mannen blef glad, tackade för gåfvan och lofvade att noga uppfylla vil-koren. Han förde kon i rätt tid ned till stranden, och då hon erhöll kalfvar, fingo de alla lefva. Så gick det en lång tid; men när nu hennes kvigkalfvar blefvo utvuxna, så der blefvo ännu flere kalfvar i fähuset, beslöt mannen slagta den gamtø kon. Han steg tidigt upp en morgon, för att utföra detta sittbeslut; men när han kom ned i fähuset, var både kon och hela hennes afföda försvunnen, och mannen hade icke så mycket som en svans kvar af hela sin rika hjord.

I våra dagar är här folk, som både tvifla på att hafsfru och hin finnes till, fast de sjömän, som gjort längre resor, sett afgrundens eld bryta ut från bergen, och man skulle väl tycka, att hvar och en kan förstå hvarifrån sådan eld kommer. Jag har sjelf känt en sjöman, som sett sådan afgrundseld och mera dertill. Det hände sig en gång ute på villande hafvet, att alla, som voro på samma skepp som han, sågo en stor eldsprutande drake komma flygande; och vid draken, med händerna knäppta kring hans hals, hängde en menniska. Der flög så mycken eld från draken,

att de tydligt dervid kunde skönja, att*menniskan helt och hållet liknade fartygets redare. När draken farit förbi, ble£ der rundt omkring ett så djupt mörker, att de ej visste hvar de voro eller hvart de styrde hän. Slutligen lättade mörkret, så de kunde skönja en skogbevuxen kust; derefter styrde de. Men nu kom der från land, gående på hafvet, en ljus gestalt, som visade dem en stjerna, efter hvilken de skulle styra, för att finna rätta kursen hemåt. De följde vinken och kommo lyckligt hem; men då fingo de hora, att skeppets redare dött samma dag och stund, som de sett den eldsprutande draken flyga af med honom.

På Frillesås, öster om Varberg, skall i hårda klippan synas märken efter tre drakar. För många år sedan hade der i detta berg varit gömd en stor skatt, som bevakades af tre drakar. Då hände det en gång, att en man, som händelsevis gick öfver berget, fick se skatten ligga rent obevakad, emedan alla tre drakarne voro gångna ut för att dricka. Man-nen tog skatten och ämnade begifva sig från berget, men nu kommo alla tre drakarne flygande och ville förderfva honom. Mannen, som var mycket gudfruktig, föll då på knä och bad Gud om hjelp, samt lofvade att skänka skatten åt kyrkor, och nu störtades drakarne djupt ned i berget; der de föllo ned synes, som sagdt, ännu märken efter dem.

Nu minnes jag blott en historia till, och äfven den vill jag förtälja. I Halmstad bodde för många år sedan en köpman, som hette Hammar. Han hade del i flera fartyg, och då en gång ett af dessa hade strandat vid norska kusten, reste Hammar, åtföljd af sin dräng, till Norge för att öfvervaka affären rörande denna sak.

På hemresan färdades drängen och han en kväll genom en af Norges tjocka skogar och fingo på af-stånd höra ömkliga rop om hjelp. De påskyndade farten, och snart stodo hästarne utanför en koja, från hvilken ropen hördes. Hammar slog på dörren, men ingen öppnade; då satte han och drängen skuldrorna till, ämnande bryta upp dörren, men då rycktes den upp inifrån, och en menniska störtade ut och flydde; det var den, hvars lif var hotadt, men röfvarena

— ty detta var en röfvarekula — rusade nu på Hammar och drängen. Men dessa två voro styfva karlar, och efter något brottande, vred Hammar en stor knif ur den ene röfvarens hand. Att fortsätta striden skulle blott ha ledt till nederlag, ty röfvarena hade flere vapen; derför kastade sig nu de båda resande i vagnen och körde allt hvad hästarne förmådde springa; de undkommo lyckligt, och knifven behölL Hammar till minne af detta äfventyr.

Följande sommar kom der till Halmstad en norsk käring, som, utan att fråga någon menniska, gick rakt fram till Hammars hus, trädde in och bad attåterfå den norske knif, som var i Hammars våld. Denne vägrade att lemna knifven, fast än hon nu bjöd både silfver och guld för den. Hon lofvade då, att om hon fick knifven, så skulle lycka och framgång följa hans hus och hans slägt; men icke ens detta förmådde honom att bifalla hennes bön. Då lofvade

- hon i vredesmod, att så länge denne knif fans till, skulle der i Hammars familj alltid vara någon krympling, och detta löfte har gått i fullbordan. Ännu hvilar denna förbannelse öfver nämde slägt — hvar den nu bor, vet jag ej, ty namnet är så allmänt — och knifven finnes i den rätt nedstigande slägtliniens ego. Många försök ha blifvit gjorda, för att förstöra detta vapen, men förgäfves. Rost biter ej på denne knif, eld icke heller, ty man har under åratal eldat på den i köksspisen, men den är och förblir sig lik. För närvarande skall den ligga bland en hop skräp på egarens vind, men derför behöfver man ej tro, att den skall komma bort; „den, som något känner till norrbaggakäringar, den vet hvad de och deras konster gå för. — Eller har ni hört talas om en sådan käring och den svenske soldaten? .— Inte det! Nå, så hör då den med.

Det var under kriget med Norge, att en af våra soldater trolofvade sig med en norsk tös, och detta fastän det var en känd sak, allt ifrån den stund sven-skarne ryckte in i landet, att käringarna ej gjorde annat än klippte halm, för att deraf framtrolla löss, större än någon menniska sett förut, för att med denna ohyra plåga soldaterne, i synnerhet landtvärnet, ty det var just under den tiden. Emellertid var soldaten trolofvad med sin norska, men då fred slöts och hans kamrater dragit mot hemmet, öfverfölls han af ånger och hemlängtan. Hans blifvande svärmor märkte detta och sade, att ännu kunde han upphinna sina kamrateroch i deras sällskap återvända hem, om han ville lofva att följande vår återkomma till sin fästmö. Han löfvade detta; käringen bredde sin kappa på marken, satte sig derpå bredvid soldaten, och nu flögo de båda genom luften tills de upphunno hären i en stad, der den

höll mönstring, då den bortvikne soldaten kom just lagom, för att ställa sig i ledet, så befälet -anade ej att han stannat efter i Norge. Käringen for hem igen på sin kappa. Men när våren kom, hade soldaten ej lust att resa till Norge, utan stannade han i sin hembygd. Då hände det en dag vid midsommarstid, när han gick på ängen och slog hö, att käringen åter kom farande genom luften på sin kappa. Hon ville nu sjelf hemta sin tilltänkte svärson ; men han trakterade heqne med mat och bränvin, så hon somnade på ängen. Då tog han kappan och gömde den. Käringen vaknade omsider och saknade kappan och förstod, att hon dermed fick uppgifva tanken på svärsonen; derför bad hon honom blott lägga en höviska under henne på marken, ty hon satt så illa. Han gjorde så, och på denne hötapp for hon nu genom luften till Norge. Men soldaten hade aldrig en helsodag sedan.VI.

FISKARHUSTRUNS BERÄTTELSER.

Allt ifrån min tidigare ungdom har jag bott här på Mölle fiskeläge och således haft ett stort stycke af Kullaberg ständigt för ögonen, så nog känner jag det, vet jag. Det är utom all fråga, att der ännu bo både troll och jordfolk. Det är ju kändt, att en kvinna i sin barndom blef bergtagen nere vid Arilds läge; hon lefver ännu*), och det är ej många år sedan att våra fiskare 'från sjön varsnade bergafrun eller drottningen. Hon gick uppe på bergsluttningen, de sågo henne blott på ryggen, hon var klädd i en silkeskrud, som strålade af guld. För ett par år sedan syntes midt på ljusa dagen bilden af ett vackert slott uppe på berget; många menniskor sågo den synen, somliga menade att det var ett varsel för krig, ty der syntes äfven soldater**).

Innan Kullens fyr blef så nymodigt inrättad, som den nu är, bestod den af ett öppet brinnande sten-kolsbål. Då tjente der under många år på gården Kulla en dräng vid namn Pil, som skötte fyren; han såg ofta jordfolk, små mörkklädda pyslingar, krypa upp under trappan, som ledde upp till fyren, och han

*) Se för öfrigt utgifv., i Skåne samlade “Folkdiktning41, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 135.

**) Om denna hägring berättade tidningarna utförligt, men folket behåller dock sin tro om slikt.hörde dem kalla hvarandra vid sådana korta namn, som Toss, Poss och Knoss. De voro vänliga varelser och hjelpte ofta Pil upp med kolkorgen till fyren; han kunde märka det derpå, att korgen då alltid kändes så lätt. Stundom dansade desse pyslingar på berget, då visste Pil att det var ett .säkert tecken på, att der kom främmande till Kulla (den gård, som ligger närmast fyren). Under den tid Pil skötte fyren, pratade han aldrig om hvad han visste om jordfolket; men då han kände sig trött vid tjensten, flyttade han från Kulla och talade sedan om pyslingame. Sedermera flyttade han dit igen, för att sköta fyren, men då visade jordfolket sin harm öfver hans pratsjuka genom att spela honom hvaijehanda puts; vanligast var dock, att de hängde sig på kolkorgen, så den blef så tung, att hans rygg knakade under bördan.

Kulla är en gammal gård, och mer än ett konstigt ting har tilldragit sig der. Det var 1808, det året då så många krigsskepp lågo i Kattegat. Min man var då en liten gosse och tjenade som vaktpojke på Kulla den hösten. Det var en af de första fröst-dagarne, der låg tunn is öfver alla vattenpussar — min man mindes det, som det varit i går —; då kom der klättrande uppför berget en liten svart kvinna, underligt klädd och med bara fötter samt en påse på ryggen och knyte i handen. Hon kom fram mot gossen; munnen gick på henne, som käpp i hjul, men tala kunde hon ej, som en rigtig menniska, utan bara bjebbade. I sin förskräckelse ville gossen räcka henne det brödstycke, han hade i handen, men hon slog från sig med händerna. Då rände pojken baklänges till porten och for så in i gården och sade den gamle husbonden hvad han sett och hört. Kullagubben gick då ut med psalmboken i handen, för att mana bort trollet. H011 sprang då så, att isen krasade kringhennes nakna fotter; men hon försvann derför ej, ty kort derefter hade hon smugit sig i Kullagårdén, hvarest. der då bodde två hushåll. I den ena familjen (fans ett spädt barn; det var detta hon ville förbyta, men hon blef jagad ur stugan, och man rådde hustrun till att lägga psalmboken i barnets vagga och sätta stål i stugdörren. Detta skedde, och sedan kunde trollet ej komma in, men det sprang omkring gården, tittade in genom stugfönstern och hotade folket med knutna händer. Då tog husbonden en piska med nubb i refvan (snärten) och slog trollet kring benen så de blödde; hon sprang då allt hvad hon kunde, och förmådde ej skada honom, men en hund, som förföljde henne, nedföll död. Sedan syntes hon aldrig mera på Kullaberg, men många hålla före, att så väl förföljelsen mot detta troll*), som mot hexan i Bräcke, vålla, att många sorger och motgångar förföljde ätt-lingame af den familj, som då bodde på gården. Det

är ännu mycket längre i tiden, som händelsen med hexan i Bräcke tilldrog sig. Hon hade skärtorsdagsnatt dröjt för länge i Blåkulla, så hon ej kom längre än till Kulla då solen stod upp, och så damp hon ner i den kringbyggde gården; härifrån kunde hon nu, då porten var låst, ej slippa ut, hvadan man fann henne gående der då folket steg upp. Det var på den tiden då de brukade bränna hexor på bål, derför fasttogo de henne, och husbonden lät en af sina drängar rida efter fjerdingsmannen. Hexan bad mannen på Kulla om sin frihet, så skulle han ej ångra sin godhet, men han sade nej både då och när drängen återkom

) Denna sägen, som allmänt berättades som sanning, hörde utg:n på ett ställe förklaras så, att der verkligen till Kulla skall ha kommit en liten mörklagd kvinna sedan ör-logsflottan var afseglad; hvar främlingen sedan tog vägen, vet man ej.och berättade, att hästen under vägen brutit benets Då tog mannen till och med sjelf en annan häst och red till fjerdingsmannen, fast hexan nu hotade honom och alla hans efterkommande med olycka. Hon blef derefter förhörd både på kyrkostämma och vid häradstinget, men fällas kunde hon ej, ty hon visste att sno sig vid alla frågor och förklara allting, så det såg ut, som om hon varit oskyldig som det barn, som är födt i natt. Och vid hvarje fråga flyttade hon sitt handkläde från den ena handen i den andra och tryckte det derpå mot sin mun. Sedermera, då hexan var frigifven, sporde sockenfolket en klok gumma hur det egentligen hängde i hop med denna sak. Hon svarade, att man vid förhören borde ha tagit från hexan hennes handkläde, ty genom det fick hon veta hvad hon borde svara och tala, så hon kom att gå fri. Detta var i min fars farfars tid; han mötte henne om morgonen, då hon fördes från Kulla. Om denna hexa berättas äfven, att hon en gång skapat om sig till ett grått far och gått in i sin grannes kök. Husmodern kom dit och jagade ut fåret, men hexan hade redan gjort sina stygga konster, så der i huset sedan blef otur med allting. Att här har varit hexo senare i tiden, kanske äro de ej försvunna ännu, kan man nog få veta. Det är omkring 60 år sedan, att min yngste bror, som då var en liten pojke, i vår trädgård här på Mölle fiskeläge fann ett näste med ett halft tjog hönsägg. Han blef glad, kan tänka, men stackaren fick annat veta snart nog; ty alla äggen voro fylda med jord, och pojken erhöll efter den dagen en sådan värk i kroppen, att ryggen bröts på honom och han blef puckelryggig.

Det berättas här i orten om en hexa, som lefvat för längre tid till baka, att hon lärt sin lilla dotter en hel del trollkonster. Emellertid dog hexan medantösen ännu var barn, och denna kom i huset hos församlingens prest, som ej anade att barnet kunde trolla. Men en sommardag lekte tösen med prestens barn ute i trädgården och föreslog då, att de alla skulle »slå kana», och så hexade hon fram en präktig, blank, glatt is på trädgårdsgången. Då prestens barn efter slutad lek omtalade för honom hur roligt de haft på ‘ isen under den varma sommardagen, kallade han till sig hexans tös och sporde om hon kunde flera trollkonster. Ja, hon kunde på huru långt afstånd som helst mjölka hvilken ko man ville nämna. Presten bad henne då mjölka klockarens ko. Hon tog då en knif, satte den under takbjelken i prestens rum och böljade så att mjölka på skaftet. Då byttan var full, höll tösen upp att mjölka. »Nu är det nog, mjölkar jag längre kommer der blod och kon dör»,' sade hon. Men presten svarade: »Mjölka du, dör kon betalar jag henne, men jag vill se hvad du kan». Tösen lydde och kon dog. Presten löste sedan barnet från gemenskapen med den onde.

, Men utan att vara hexa eller trollkarl kan en menniska komma i den ondes våld; detta sker om hon ger syndiga tankar rum hos sig. Unga kvinnor, som syndat mot sjette budet, frestar han till barnamord och lofvar biträda dem vid födseln, så de hvarken blifva sjuka eller sedan behöfva ligga till sängs. Så hade han en gång fått en flicka och hennes fästman till att lofva sig att döda deras barn, då det kom t till verlden, så skulle han hjelpa dem. Den onde infann sig i rätt tid och biträdde modem; men då barnet var födt, bad hon hin om lof att kyssa detta innan det dräptes. Hon fick lof dertill, och då hon kysst den lille, sade hon till sin trolofvade: »Nej, hvad det kändes underligt I Du skall också kyssa ditt barn!» Fadern gjorde så, men nu kunde ingen afdem döda den späde, och hin hade ej magt dertill. Då ropade hin med förargad ton till modem: »Ja, hade jag trott dig derom, så skulle du ej fått kyssa barnet I» Nu fick det lefva och hin måste vika från dem.

Men för att nu återkomma till Kullaberg, så har man förr i verlden sett Barakullen — den samme bergsknallen, som vår raske kung Karl XII red nedför — stå på guldpelare julafton, då man äfven kunde se trollen dansa under den. Både på Barakullen, Storehög, vid Kulla och på flera af de andra bergs-hällarne har ‘man i senare tider sett jordfolk dansa par om par till och med i klara solskenet, men troligen har det dock varit ett annat slags jordfolk

än det vanliga, som kunnat tåla dagsljus. Vid Kulla-Lingås har fordom stått ett gammalt trollslott, och äfven sedan det blef förstördt, ha troll bott derinunder. De lånte en gång öl af husmodern på Kulla, och på den öltunna, de sedan återburo, tröt aldrig öl förrän någon af nyfikenhet tittade i sprundet och såg der idel spindelväf.

Då kyrkor började byggas här i nejden, blefvo troll och jettar illa till mods. I Grefvie socken, Bjäre härad, bodde en jette, som hade så ondt öga till Väsby kyrka, att han försökte kasta en sten tvärs öfver Skelderviken för att slå ner henne. Stenen föll dock i stället ned vid Arilds läge, der den ligger ännu och kallas Stålbjergssten.

I Hemmelstorp, Brunnby socken, skall änpu på ett ställe ligga elfva stora stenblock, som tyckes vara lagda der af jettar. I Brenneslycke, i samma socken, finnes två ättehögar*), i hvilka två prester säges Vara

*) Utg:n har ej sjelf sett hvarken de här nämde stenar eller ättehögar, utan blott kunnat anteckna sägnerna derom.begrafna, och det har händt flere gånger, att då sådana personer, som ha för sed att drifva gyckel med alla gamla sägner, farit förbi dessa högar, fått sig så försvarliga örfilar af dessa döda prester, så smädarrye vändt benen i vädret.

Både här och i Bjäre härad berättas om en ond, stygg käring, som på sitt yttersta föll på den tanken/ att hon skulle bli salig bara hon fick nattvarden. Detta tyckte ett par skomakare, som arbetade i stugan, vara för myckét; derför togo de, när presten kom om natten, och bytte ut vinet mot krut och oblaten mot skinnlappar. Presten anade ej utbytet, men käringen, trogen sin gamla vana, svor hiskligt öfver skinnlappen! Då förde presten ljuset närmare, krutet tog eld, käringen for upp ur sängen och ut i kostallet, der hon gömde sig under kon, skrikande: »Hin och presten slåss om min själ; vinner hin, så säg honom ej hvar jag är, jnen vinner presten, så säg Honom att jag sitter i Svarthjelmas bås!»

I Höganäs stenkolsgrufvor visa sig ibland små tomtar. En sådan liten man brukar ofta hjelpa de ' snällaste af grufpojkarne med deras kolkärror, och-i denne sommar (1879) hände det, att en af kolbry-tarne, som om kvällen glömt någon sak, gick till baka till ortet för att hemta det glömda; då fann han der en tomte, som lyste honom ända till schaktets öppning, så man kan sluta till, att de underjordiske ännu finnes till. På många ställen af Kullaberg kan man, då man går deröfver, höra på ljudet af sina steg, att man går som på ett hvalf; då är man just öfver de underjordiskes boningar.

Som en vet, sker stundom olyckor vid Torsebro krutbruk, men det sker aldrig, utan att någon arbetare der först blifvit varnad. En gammal arbetare derstä-des ser alltid röda råttor springa på taket dagen innannågot springer i luften, och då kan icke all verldens guld förmå honom att gå dit. Och härom året, då den sista olyckan skedde der, hade en annan arbetare sett en rödlufvad gubbe sitta på ett af taken.

Dessa varelser äro dock ej i slägt med vättarne, som alltid blott ha sina bostäder under goda menniskors hus och gårdar och ofta visa sig för snälla husbönder och husmödrar samt deras husfolk. En gång blef en vänlig hushållerska af en liten vätteman bjuden att hålla hans lilla barn till dopet. Hon efterkom bjudningen och fick till tack sitt förkläde fullt med hyfvel-spånor, hvilka, då hpn kom hem, blefvo till blanka specier.

I en nybyggd gård kom en liten vättekvinna upp i kobåset, när pigan satt och mjölkade, och bad om en bytta mjölk, ty kobåset stod just öfver vättens säng, så kon vållade att der blef vått, och det var så svårt. Pigan tyckte det samma och gaf vätten mjölken, och kon flyttades från det båset till ett annat. Men en tid derefter kom samma vätte igen till pigan och ville ha en bytta mjölk, ty nu stod kon så, att hon gjorde illa på vättames bordsände. Också nu fick hon hvad hon bad om, och till tack satte hon ett brinnande vätteljus i kobåset och bad pigan taga det, ty det var ett godt medel att läka friska sår med.

I en gård skulle dottern ha bröllop, och bruden satt just och sydde på sin brudgums högtidsskjorta, då hon fick besök af en vättefästmö. Denna bad flickan om hon äfven ville sy en brudgumsskjorta till hennes fästman, så skulle hon till tack derför få se vättebröllopet. Flickan både lofvade och höll sitt löfte; den lilla skjortan syddes och lemnades till vätte-bruden, och så en natt fick flickan se vättarne fira bröllopet i stugan under kakelugnen. Allt gick braända tills en af de små brudpigorna råkade att komma på hufvudet i ett soppfat; då skrattade flickan, och så försvunno vättarne.

Långt uppe i vårt land ha de andra begrepp, än vi skåningar, om vättar, ty vi hålla dem för att vara goda väsenden, men uppe i Norrland tro de •dem om ondt. Jag känner en bildad dam från Hemö-sand, och hon försäkrar att hennes mor blifvit »vitterbiten» (hon säger att vitter är det samma som våra Tättar). Frun stod på en stol, för att hänga upp gardiner, då hon kände att någon bet henne i foten, tvärs igenom både känga och strumpa, och då hon såg efter, var der på foten märken efter tre små tänder; men fotbeklädnaden var oskadad. Då plågorna voro stora, tillkallades läkare; han gaf det onda ett lärdt namn, föreskref ett slags salfva, men den blott ökade smärtorna. - Han rådde henne då att söka en berömd klok gubbe. Denne kom, bad den sjuka ha tålamod till midnatt, ty förr kunde han ingenting uträtta i denna sak. Klockfcn tolf tog han nio kom salt, gick ut på gården och kastade saltet öfver sin venstra axel, sägande: »Tag du dessa saltkorn och gif N. N. sin helsa igen!» Härvid stillades ögonblickligen plågan och återkom aldrig. Jag har dock äfven hört, att folket i våra egna skogstrakter, t. ex. i Norra Åsbo härad, tro, att om man slår ut kokhett vatten i rännstenen, så vättarne skållas, komma de om natten och nypa den skyldige både gul och blå.

Jag har en slägting i Krogstorp, Väsby socken; hon omtalade, att i en gård der i byn hade för 20 å 30 år sedan af någon osynlig varelse tillstälts ett oväsen utan all like. Husgerådet slogs sönder, knif-varne flögo omkring i stugan, spinnrockame stjelptes ölver ända, och der var ett buller, så man kunde förlora förståndet dervid. Dit kallades både presteroch kloka, för att mana bort spöket, men intet hjelpte. Då trodde husfadern, att det kanske var goanissen, som så dref sitt spel, och en gång då larmet var som värst, ropade mannen: »Nå, nå, Nisse! Vill du vara beskedlig skall du få lof att vara här». Sedan gick mannen och slog bränvin i alla stugans höm* för att dermed ställa den larmande till freds, men då blef oväsendet etter värre och hörde ej upp förr än det sjelf ville.

I en gård här i Kullatrakten dog en kvinna innan hon hade blifvit kyrktagen efter sitt sista barn. Hon kom hem och förde oväsen för det man glömt att lägga kyrkogångs-offerpenningar i hennes likkista. Då lade mannen ut penningar på stuglängans fot; der tog hon dem och blef sedan borta.

Jag har en bekant kvinna i Oderljunga, som vet mycket att förtälja om ett buller, i luften, som förorsakas af Odens jagt. Hön har ofta sjelf hört den, och en gång i hennes yngre dagar hände det, att Odens hundar slogos i luften, så en af dem föll ned vid ett ställe som hetex Hjulhult i Oderljunga socken. Hundens ene vinge — ty han hade vingar — var bruten; för öfrigt var djuret till skapnad som en vanlig hund och rödfläckig till färgen. Hunden gick en längre tid i samme hage som den nedfallit uti, sedan försvann den, troligen blef vingen åter läkt.

I denna socken har der dessutom händt många underliga ting, som samma kvinna omtalade. Hennes man hade en gång lagt sig till hvila vid en hög der-städes, i hvilken der bodde troll. Som han då ligger ljus vaken, får han höra trollen tala nere i högen, och han förstod att de klädde sig, för att bevista ett bröllop, som just skulle firas i en gård i närheten. Nå, tänkte han, de gästerna har jag lust att se. Det fick han också och räknade icke mindre än trettontroll i brudstassen; de voro osynliga för alla utom* för honom, som visste att de ämnade sig till bröllopet.. Sedan hade de alla tretton suttit med till bords; mannen hade ej sjelf varit med på bröllopet, men han kunde förstå, att der varit objudna gäster, ty maten, sades det, hade varit så odryg, att ingenting ville förslå.

I samma socken fans der enf gammal ihålig ek, i hvilken der stod en kruka full med penningar, som ingen vågade taga, ty vilkoret, hvarunder det kunde ske, var okändt. Slutligen tog dock en jägare utan vidare krukan, men i samma ögonblick kom der en stor hjort sättande i fyrsprång efter honom. Jägaren sköt skott på skott, utan att träffa djuret, men han lyckades dock, tack vare elden ur bössan, komma oskadad in i sitt hus. Dermed var dock icke saken slut, . ty hjorten hade stält sig i förstugan, och stod der om morgonen; då en dräng kom ur sin kammare, blef han ihjelstångad i stället för jägaren.

I Oderljunga socken har också för längre tid till baka bott en girig gubbe, som ej unnade sina barn de skatter han sammanskrapat, utan gräfde han ner sina penningar i jorden och lade en lefvande tupp på skrinet, med de ord till insegel, att skatten ej skulle kunna tagas af någon, som ej der offrade tre bröder. Nu hände det dock så, att samma kväll, som gubben i sin lada nedgräfde skatten, hade han nekat en tiggare nattherberge i sin stuga, och tiggaren hade då sjelf sökt sig ett nattläger på höskullen, der han nu låg och hörde gubbens ord. Han teg dock en tid med hemligheten; ty han var rädd för vilkoret; men då gubben var död, upptäckte han allt för dennes son, mot löfte att

få hälften af skatten. Sonen fann snart på råd, att utan brott och synd lyfta skatten och ändå uppfylla vilkoret. Han tog tre.galtgrisar af samme kull — tre bröder — och offrade dem öfver skatten; då flög tuppen bort och penningame upptogos.

Jag var helt nyligen och helsade på goda vänner på Hven; der omtalade en sextioårs kvinna, att hennes far, vid en plöjning af ett stycke jord der på ön, fick grepen af en malmgryta på plogbillen, och då han såg närmare efter, kunde han se sjelfva grytan. Men han var dum och okunnig och visste ej att kasta stål öfver skatten, utan satte af, för att hemta hjelp till att gräfva den upp. Jo, nog fick han folk till hjelp, men ju mera de gräfde, ju djupare sjönk grytan ned i jorden. En man, som lefver ännu och bor på ön, såg sjelf en gång vid högljus dag något, som han trodde vara fiskfjäll, glänsa i solen. Han gick det tanklöst förbi, men efter en stund besinnade han sig och gick till baka, men då var naturligtvis skatten, som en kan tro var uppe för att solas, försvunnen.

I Ströfvelstorp var en skatt nedgräfd af en gubbe och fäst med de orden: »Här sätter jag dig och här skall du stå tills samma hand tager dig upp!» Gub-hens> sonson hade vaktat på honom och hört orden, och då den gamle var död, skar han handen af liket och tog, med tillhjelp af den, upp skatten.

I Svedberg, Kattarps socken, ligger en skatt, som någon en gång försökte bortföra med tillhjelp af två tvillingoxar, men det misslyckades, ty männen blefvo på ett eller annat sätt narrade att tala.

Deremot lyckades det på sätt och vis bättre med en sådan skatt på Råå fiskeläge. Der hade en dag en fattig kvinna hemtåt golfsand i en backe, och då hon fick sanden i sitt förkläde, kändes den så orimligt tung, fast den var torr som snus. Hon förstod då, att det ej kunde hänga rätt i hop med saken. Gumman sände derför prof på sanden till kloka Annai Småland, som då sade, att der i samme backe låg en skatt, som blott kunde tagas af två tvillingbröder. Gumman, som hemtat sanden, kände ett par tvillingbröder, gamla karlar, och de lofvade hjelpa henne, men ej förrän en natt, som de sjelfve bestämde. ' Hon, som ej anade svek, slog sig till ro med det löftet, men redan följande natt gräfde tvillingarne ensamme upp skatten och bortförde den. När de sedan låtsade sig vilja hjelpa gumman med detta arbete, men ingenting funno, förklarade de hela saken för en blott och bart vidskeplig saga. Men olycka och otur följde den stulna skatten, så de ej hade den ringaste glädje af den*).

På Pershög vid Båstad finnes, eller fans, när kvinnan från Oderljunga sist besökte stället, ett gammalt bokträd, som jemt knarrade, 0111 vädret än var aldrig så lugnt. Under detta träd ligger en skatt, som bevakas af en drake, hvilken äfven har vakt öfver skatten, som är begrafven med jetten Rises hustru Väna i Riseberga mosse, samt öfver den skatt, som finnes i backen ofvanför Helsingborgs kyrkogård. Att dessa tre skatter sålunda stå i förbindelse med hvarandra, fick man veta af en klok gubbe, som rådfrågades 0111 sättet att taga skatten i Pershög. Han kunde ej ta någon af dessa skatter, ty sättet hvarpå de voro fästa var så inveckladt och vilkoren stodo ej till att uppfylla. Det har dock händt en gång, att en piga, som skulle hemta vatten från källan vid Pershög, fann en mängd träkol flyta på vattnet. Hon förde dem visserligen undan, men fick dock några af dem hem med sig i ämbaret, och väl komna under

*) Denna sägen, som knappt är 20 år gammal, tros allmänt i alla de bygder, hvarest i fråga varande bröder voro kända antingen blott till namn eller personligen.tak, blefvo kolen till silfvermynt. Pigan sprang dä. till källan, för att hemta de öfriga kolen; då hon kom dit, voro de alla försvunna.

Äfven nedåt slättbygderna finnes nedgräfda skatter. Så har jag nyligen hört af en man från Lackalänga^ nu bosatt i Helsingborg, att i hans ungdom stod i ett råmärke mellan byarne Hufvudtorp och Dagstorp hvarje natt en tupp och gol. Man visste, att der låg en skatt, och folk försökte också att taga den, men då syntes den ene byn stå i ljus låga; folket skrek, och så försvann skatten. I Höj fans för 8 å io år sedan en hög, i hvilken var en stenmur. En närboende bonde tog af denna sten fot till sin nya stug-länga, men han blef lam för tilltaget. Han sökte kloka och fick rådet att lägga stenen till baka, der han tagit den, men det var lättare sagdt än gjordt, ty han kunde ej gerna rifva ner det nybyggda huset. Sedermera narrade folk en pojke att krypa in i högen och se hvad der vidare kunde vara. Pojken såg der en höna med kycklingar, men också han blef sjuk till straff för sin förmätna nyfikenhet.

Denne min sagesman omtalade äfven, att för omkring 50 år sedan bodde der i Lackalänga en bonde, som han

mycket väl kände, så han kunde intyga sanningen af den händelse han berättade. Bonden hade en häst, som fick kollern; någon annan sjukdom drabbade hans kor, och så sändes bud efter en klok man, som först läste öfver kreaturen och sedan tog bandhunden och begrof den lefvande under tilled (plankan nedanför kobåset eller hästspiltan). Hunden skulle på detta sätt skydda för otyg, liksom annars de döda skator, som hängas öfver hästarne i stallet.

Der nere på slätten, sade mannen, hålla de före, att der skatan får bo i fred, skadar hon ej något som'hör huset till; somliga brukade äfven att sätta mat till - skatorna de tre högtidskvällarne, jul-, nyårs- och trettonafton. Det tros äfven der, att om skatan skrattar på taket och så flyger mot kyrkogården, spår ho$ lik i huset, och när skator slåss, betydet det kif.

När skatan bygger sitt bo högt i trädens topp, väntar hon våt sommar; bygger hon det på de lägre grenarne, blir sommaren torr. J det hela hålles hon för att vara en ond fogel.

Det hände för några år sedan, att der inne i Bjäre härad firade^ bröllop i en gård, och då hade någon ovän lagt en död skata emellan brud och brudgum, då de första gången efter vigseln sutto till bords bredvid hvarandra. Äktenskapet blef olyckligt; kif och trätor förekom ständigt mellan makame.

I Bjäre härad bruka de att freda höns och kycklingar mot höken genom att antingen sätta en björkriskvast i en linbråka uppe på vinden, eller ock att sticka en sådan kvast på en stång och sätta denne på gården eller på gödselhögen. Lägre ned på gården, än i jemnhöjd med denne kvast, förmår ej höken sänka sig; men skall medlet vara rigtigt pålitligt, så bör det vara en kvast hvarmed man en juldag, en påsk- och en pingstdag sopat stugan.

Andra personer i samma härad bruka blott, att hvarje gång de lägga ny surdeg, sätta märken efter högra handens fem fingrar i degens botten, så blir höken från hus och gård.

I samma härad säger folket, att storken kommer till Skåne den 9 och 1 o April, hanen den förstnämde dagen, honan den senare. Bland allt annat, som sä-ges om denne fogel, är äfven det, att han varit prest, och då han nu klapprar*) med näbbet, ber han. På

) Se vidare utgifv. i Skåne samlade “Folkdiktning1, tryckt i .Köbenhavn 1880, sid. 205.Höganäs har jag hört sägas, att om man tager en klädespersedel, tillhörande en sjuk menniska, och lägger den i storkens bo kort före hans afresa om hösten r och låter den vara der, så att storken far ligga derpå, och så ber honom taga sjukdomen med sig, så gör han det. Får man se storken när han afreser, kan man bedja honom uppfylla någon önskan, som ligger en om hjertat. I Bårslöf ha de ett gammalt ord: »Ser en den förste storken flyande, ploen (plogen) dryande (drifvande) och föled på sian, de bler en go* tya (betyder godt)». Och ser e^i det första lammet med hufvudet vändt åt sig, betyder det lycka under året; men vänder det bakdelen till, blir allt bakvändt. Står man under det träd, hvari göken sitter och gal, kan man önska sig något, ty det uppfylles. Det säges också här i Kullen, att famnar man det träd, hvari göken gal, och hinner att tre gånger läsa Fader vår innan han tystnar, så får man i sina händer kraft att lätta barnsängskvinnors födsloarbete, äfvensom att lijelpa annan värk. När göken gal på bar kvist, betyder det dåligt år, men äro kvistarne tät löfvade, blir grödan god. Efter midsommar blir göken hök, och den lille fogeln, som alltid följer honom, blir gök nästa år.

Då man stiger upp 0111 morgonen, bör man alltid lägga dynan rätt igen, ty annars kan det hända, att gulsparfven kommer att flyga öfver huset och sängen, och då får man gulsot, hvilken då blott botas genom att äta tre gulsparfvar med fjädrar och allt.

Vi hålla äfven före, att man aldrig skall tvätta sig i vatten, hvari ägg blifvit kokade, ty då far man vårtor; aldrig bränna äggskal, ty då får hönan sår; aldrig räkna äggen under ligghönan, ty kommer hon sedan till att trampa i hjel kycklingarne. Somliga säga, att de små, små äggen äro värpta af tuppen;andra mena, att det är det sista ägget hönan lägger,, 'då hon är utvärpt; hvilketdera det än må vara, så är det illa om ett sådant ägg kastas i brunnen, ty deraf blir då en skorpion. En höna kan blott räkna till tre, derför skall man alltid lemna tre ägg kvar i hennes näste, så märker hon ej att man tar några från henne. Men skall hon ligga, bör hon läggas på tretton ägg, och för att få många hönor, bör man pröfva äggen genom att se dem mot dagen, »klara dem»; sitter den lilla blåsan i

ändan, blir der en tupp, sitter den något åt sidan, en höna. Man kan äfven lägga äggen i kallt vatten; de som då vända ändan uppåt, bli tuppar, de som vända upp sidan, hönor; för öfrigt hålles de spetsiga äggen i allmänhet för dem af hvilka tuppar utkläckes, af de mera runda komma hönor. När så äggen äro klarade eller profvade, lägger man de tolf i två kretsar och det trettonde i midten, och säger: »Jag lägger min hona på tolf höneägg och en tupp i midten». Detta bör hélst ske i nedan. Man bör noga se till, att ej någon drager strå från gåsens eller hönans näste, ty då kunna onda menniskor förgöra det. Har nu denna förtret skett, så skall man taga tre halmstrå af tak-~skägget på husets norra sida och lägga dem jemte litet svafvel i nästet, så häfves förtrollningen. Det är illa att stjäla något-, hvad det vara månde, men ägg är värst, ty det straffar sig sjelf svårast; somliga säga, att den, som stjäl ägg, kan sedan aldrig låta bli att begå stöld, och mena, att för hvarje ägg en person stjäl, far han nio olyckor. Men man skall noga akta sig för att äta något som höns eller andra foglar ha hackat, ty deraf får man sår eller hvad man kallar höns- eller fogelhack i halsen. Man skall först hacka sådan frukt eller mat med en knif. När man kastar ut äggskal, . skall man först krossa dem, på det ejtrollkäringar må kunna trolla med dem. Det säges också, att om en fruktsam kvinna tvättar sig i ägg-» vatten, får barnet men eller lyte. När en ko första gången har kalfvat, bör man mjölka hennes första mjölk i ett äggskal och ge henne både mjölk och skal, eller som man då säger: »Ge in henne hela byttan»; deraf får hon ett lyckosamt lif.

Hönans kacklande, när hon har lagt ägg, ljuder så: »Ta taket å, ta taket å!» hon tycker, förstås, att hon gjort ett rigtigt storverk. Ibland vill hon följa sin egen vilja, och säger då till tuppen: »Jag går på taket!» — »Gack inte dit, då kommer höken!» varnar tuppen; men hönan säger ändå: »Jag går på taket!» Hon går, men höken T^ommer och plockar fjädrar af henne; då kommer hon ner och säger: »Sicken jag ser ut! sicken jag ser uti» — »Sa’ jag’et inte, hvad hade du på taket att göra!» svarar då tuppen.

Man håller före, att om tuppen gal i förstugans dörr, bådar han gäster, Men om galande hönor ha vi ordspråket: »Hvar gång en höna galer, förlorar huset nio dalers. Slättbon säger, att man aldrig skall sälja sina höns på samma gång man säljer sitt hus eller sin gård; ej heller skall man flytta höns med sig till sitt nya hem, ty då får man ingen tur hvar-ken med dem eller annat derstädes.

I Bjäre härad bruka somliga att alltid med ven-stra handen handtera de hönsägg, som skola utkläckas, och i reden lägges de alltid med denna hand, och dervid säger man: »Gif mig kycklingar hvita, gula, röda» — eller hvilka färger man önskar, blott icke svarta, ty svarta höns äro trollhöns, liksom svarta kattor också äro af trollens slägt.

Andra lägga äggen med venstra handen i ett odöpt barns mössa, och bäras de så i denna till reden,i hvilken de också läggas med venstra handen, under det man säger: Här lägger jag min höna på tolf hönor och en hane! — eller med andra ord säger, hur många hönor och hanar man önskar. Under hela liggtiden gifves hönan mat med venstra handen, och aldj*ig bör man räkna sina kycklingar, gås- eller ankungar, ty då tar hök eller glada några af dem. ' För öfrigt bör man ej heller räkna blomsterknoppar eller tillväxande frukt, ty då faller många knoppar och mycken fruktkart bort.

Jiggskal, ur hvilka kycklingar blifvit kläckta, gifves åt de kor, man önskar skol^bli i kalf. Sådana äggskal äro äfven goda att ladda med, när bössan blifvit så förgjord, att skytten ej kan träffa vildtet. När höns värpa vindägg, skall man låta dem äta korn från brödgrisslan; först från grisslans ena sida, så från den andra.

Äter man påskägg före annandag påsk, hittas aldrig boskapen, när man skall söka den i skog och mark. Har man hudutslag, skall man pricka ett rått hönsägg med en synål och så bära det tigande bort och nedgräfva det i en myrstack på annan mans egor. Envisa barnsjukdomar kunna botas dermed, att man af klipper barnets naglar på händer och fotter; lägger naglarne i ett hönsägg, som sedan kokas i barnets urin, bäres bort och nedgräfves på annor mans mark.

När gässen komma på ängen, säga de: »Plocka gräs, plocka gräs!» och när de äro i vattnet: »Slabbet är godt, slabbet (slasket) är godt!» Om storken berättas, att då han såg vår Frälsare på korset, ropade, han: »Styrk honom, styrk honom!» deraf skall fogeln fått namnet stork. Den, som skjuter en stork, får blott dödfödda barn.

Det berättas, att för några år sedan tog en känd ståndspersons gosse ett storkägg ur gårdens storkrede,för att lägga

detta ägg till sin samling. Men dermed var det, som om döden inkommit i familjen, den ene medlemmen dog efter den andre under kort tid, och vi, som hört talas om äggrofvet, tänkte vår del, fast familjen sjelf var för lärd att förstå orsaken till de många och täta dödsfallen. \

I Bjäre härad bruka somliga gamla personer att indela året i fyra delar, så der bli fyra veckoflockar i hvarje del, och hvarje flock börjas med en temper-dag. Den förste temperdagen infaller 4 Mars, den andre 2 Juni, den tredje 16 September, den fjerde 16 November. Dö6sa dagars väderlek bestämmer vädret för hela den följande veckoflocken; är temperdagen torr, bli alla de tolf eller tretton veckorna torra o. s. v. Veckorna i hvarje flock räknas baklänges, så att den första kallas den tolfte eller trettonde. Derför heter det också, att göken kommer den tionde veckan och gal i den nionde.

Der heter det också, att om göken gal på bar kvist, så faller mången jungfru det året.

Man säger också der, att ugglan skriker: »To hvitt», (tvätta hvitt) när hon väntar lik i det hus invid hvilket hön sitter. Homufvens skrik bådar kall väderlek.

Svalans näste skall man aldrig nedrifva, ty1 då får man döfstumma bam. Det är orätt att andas på fogelägg och ungar, ty som menniskan är så syndfull, kunna foglame ej trifvas, om hon andas på dem. Om katten tar svalor, vantrifves både han och gårdens öfrige kreatur. Det är ej bra för en fruktsam kvinna att se när svalorna mata sina ungar, ty deraf får hennes bam sår i mungiporna.

En sådan kvinna bör äfven taga sig till vara för att äta något som möss gnagat på, ty annars far barnet sår bak öronen. Dylika sår kalla vi »musgnaf»,och de kunna blott botas dermed, att en lefvande mus klyfves och blodet droppas på såren. Hon bör också akta sig för att under sin väntans tid stoppa något, hvad det vara månde, i barmen för att gömma, ty döljer hon något der, blir barnet tjufaktigt. Det är äfven illa gjordt af en fruktsam kvinna att äta blodkorf eller annan korf, stoppad i ett fårs ändtarm, ty då kommer barnet att lida af förstoppning. Värst är det dock att freda det ofödda bamet för att bli behäftadt med skäfver, ty der finnes många ting, som kunna vålla detta ondä, som är af nio olika slag. Möter den blifvande modem en sköka, som har två förkläden för sig, får barnet hor skäfver, om ej modem rycker det ena förklädet bort. Grytskäfver uppkommer, om hon ser en upp- och nedvänd gryta; himmel-skäfver är en följd af, att hon kommit att se en likkista bäras så, att himlen synts då hon tittat under dess botten, något som ju kan hända, då liket bäres till grafven. För all säkerhets skull är bäst att lägga det nydöpta bamet på en sopkvast i stugdörren och låta modem sätta foten på dess bröst och säga: »Jag trampar dig för mor skäfver, hor skäfver, stegeskäfver, grytskäfver, himmelskäfver och alla de andra slags skäfver», i fall hon ej känner namnet på alla nio. Det brukas också, att gudmodern vid hemkomsten från kyrkan lägger det nydöpta bamet på dörrtröskeln, sätter foten på dess hals och säger: »Nu botar jag dig for kållan (frossan) och bållan(?) och fallandesjukan».

Det är också ett både säkert och bepröfvadt medel, att" antingen en söndagsmorgon och två tors-dagsmorgnar, eller ock en torsdags- och två söndagsmorgnar å rad lägga det sjuka barnet helt naket på stugans tröskel med ansigtet nedåt mot denne och hufvudet stödt mot modems venstra hand. Dörrenlemnas öppen, modern står med ansigtet vändt mot förstugan och sätter fot^n på bamets rygg och säger: »Jag botar mitt barn för alla slags skäfver!» Derpå ger hon det mat eller di, innan det påklädes och nedbäddas. När detta blifvit gjordt nämde tre morgnar, häller modern nio droppar af barnets urin på en flaska, hvilken okorkad hänges öfver dörren; när urinen bortdunstat blir bamet friskt.

Har modem under sina väntans dagar ätit skrap-kaka, af deg skrapad från baktråget, så får bamet kakskäfver, och när män vet detta, så skall man tigga mjöl på nio ställen, göra en deg och lägga den kring ett träband, som suttit kring en fjerding, och när denna kranskaka är bakad, drages bamet tre gånger derigenom.

När ett litet barn under nättema är kinkigt och

/ °

oroligt, är det mycket bra att sätta en bammössa eller tröja på en käpp, ställa den utanför dörren och säga: »Roa dig nu med detta pöcke (leksak) och låt mitt barn vara i fred!»

I närheten af Helsingborg bor en kvinna, som är vida berömd för att kunna bota skäfver, och jag har hört af folk, som sökt henne, hur hon går till väga dermed. Med en ullgarnstråd mäter hon barnet tre gånger från hufvud till fötter, slår knutar på tråden vid lemmarnes leder; på samma sätt mäter hon bamet tvärs öfver från den ena handen till den andra, läser något tyst och binder tråden kring barnets knä. Denna mätning företages tre gånger, med ett uppskof af tre dagar mellan hvarje: efter den sista mätningen kastas tråden på elden, sedan barnet spottat i en derpå slagen ögla. Till slut klipper hon bamets naglar på händer och fötter, strör de afklippta nagel-skärfvoma på en smörgås, som utsättes till foglarne.

En kvinna, som bor på ön Hven, hade söktbot mot denna sjukdom genom att en morgon i soluppgången knäfalla för kyrkan och med uppräckta händer bedja: »Du heliga Guds tempel, hjelp mitt barn!» På somliga orter brukar man som medel mot skäfver att fånga en huggorm och piska den till att tre gånger krypa öfver barnet, som blott höljes i ett lakan. Det är för öfrigt svårt att bota denna sjukdom, hvaribland äfven finnes den som kallas hasp-skäfver, hvilken uppkommer, då modern under hafvande-skapet sätter sig på en stol, på hvilken der fallit lin-skäfvor från garnhasplan.

Om en sådan kvinna är tanklös nog att sätta sig ned i råg- eller sädesstubb eller nässlor, eller hon trampar på rå hudar, eller kommer att se en eldsvåda, får bamet sår eller blir liksom skålladt på kroppen. Då hjelper ej annat medel, än att tvätta det i ett af-kok, antingen på sädesstubb, nässlor, bränder från någon eldsvåda eller på bitar af nio slags hudar, ty der en tagit sot, får en taga bot.

Födselmärken försvinna, om modern under fyrtio morgnar, det första hon vaknar, tigande gapar och andas öfver dem tre gånger.

Stundom kan man få se flundror, som antingen äro helt eller till någon del svarta på ena sidan; sådana fiskar bör ingen fruktsam kvinna äta, ty det är lytesflundror. Men om ett barn har fått till lyte att sagla mycket, så skall man slå det på munnen med en sådan flundra. Vill ej detta hjelpa, skall man föra barnet till en ung hustru, som väntar sitt första barn, och låta henne tigande klippa med en sax tre gånger i det från bamets mun rinnande dräglet. I alla sådana ting får man försöka det ena medlet efter det andra, ty allt beror på orsaken till lytet eller sjukdomen.

När ett barn eller vuxen menniska har stött sigi hufvudet, skall man genast taga en knif eller något annat stål och trycka det hårdt och korvis mot det skadade stället, så blir der ingen blånad.

För hyUebläst, på somliga orter kallad hylleskåll, som uppkommer om man med sin orenlighet förnärmar en hyllebuske (fläder) blef en af mina bekanta i Ystad af en klok gubbe botad dermed, att han tog tre torra stjelkar — det var om vintem — af brännnässlor, blåste genom dem på den sjuke och kastade derpå stjelkarne öfver sin axel.

När en mor en gång satt sig före att afvänja sitt dibarn, bör hon sedan ej lägga det till bröstet att dia på nytt, ty gör hon detta, får bamet i all sin tid den olyckan med sig, att alla de kreatur, det med sin hand vidrör, tvina bort.

Vill man ha sitt barn till en tystlåten menniska, skall man vid tandsprickningen säga till bamet: »Kan du säga: lefver och lunga, tand för tunga?» Vid hvarje tand, som barnet fäller, skall det, då den kastas i elden, säga tre gånger: »Mus, mus, ge mig en bentand i stället för en gul tand». Somliga låta barnen säga: »Noke, Noke, gif mig en bentand i stället för en guldtand», och de mena, att den tand, som dervid kastas i elden, förvandlas till guld. En kvinna från Glumslöfs socken sade, att man der i trakten brukade låta barnen säga: »Berta, Berta, gif mig en bentand i stället för en gul tand!» men hon menade elden, då hon sade Berta. Annars är det nu vanligast, att bamen ej nämna något namn, utan blott säga: »Ge mig en bentand i stället för en gul tand!»

Om ett bam skulle visa tecken till fallandesot, går en person, modem ovetande, och ställer sig utanför fönstret, gifver till ett skrik, bräkande eller bö-lande, allt efter lätet af det djur, som skrämt den fruktsamma kvinnan. Modern bör nu på detta sättåter skrämmas, och så skall hon skynda sig att lägga bamet till bröstet, så kan det bli befriadt från det onda. Annars är det ett bra medel, att första gång bamet har slaget, skära modem i hand eller fot och gifva det in tre droppar af hennes blod.

Af modems nio månader äro den förste, den mellerste och den siste lytesmånader, och det är just under dessa, som modem må taga sig till vara för att vidröra något, som kan förorsaka bamet lyte. Men då hon omöjligt kan hjelpa, att hon kan blifva skrämd af ett eller annat, skall hon, så snart något sådant sker, bara slå med handen på märken, så sker bamet ingen skada.

På många ställen brukas, att husets kvinnor om hösten borttaga gödseln ur fårstallet och ditlägga nytt strö. Detta göres på det man må få många gemmer-lam (tacklam).

Under juldagame bör man ej borra håll i något trä, ty då får man liksom borrhål under föttema. Man bör aldrig onödigtvis borra hål i jorden med en käpp, ty det vållar samma slags åkomma, och den kan blott botas derigenom, att man lägger en bit trä på foten och låter någon borra deri. Under hela julen bör man hvarken äta svinfötter, krossa något ben eller kasta ben på golfvet; allt sådant vållar, att menniskor och djur bryta sina ben. Ej heller bör man sy Vårfrudag, ty då får man ondt i fingrame.

Vi hålla äfven före, att det är lyckosamt för det arbete, man har för händer, om kattor trampa derpå. En resa blir äfven lyckosam, om katten går i vagnen. Men när skrikande kattor följa ens spår, bådar det kif och split.

Mannen från Lackalänga omtalade, att han i sin ungdom tjenat i denne by hos en bonde, som hadeför sed, då dragame första dagen skulle ut på vårarbete, skulle de selas på och spännas för med vant-beklädda händer. Sedan kom husmodern ut på gården och gaf hästar och oxar malt, hvaraf hon äfven kastade tre näfvar fulla öfver dem; derefter leddes de öfver en yxa, lagd i porten. Detta allt skulle skydda djuren för olycka. I denne by var nog också i den tiden godt om hvarjehanda trössale, ty en gång voro bymännen församlade hos en bonde, och som de sitta der och öfverlägga om byns angelägenheter, får en af dem se en liten, liten en, med grå kläder och röd lufva, stå hos husbonden vid bordsändan. »Hvem var det?» frågade gästen. »Bry du dig ej derom!» svarade värden. Men den frågvise mannen blef så illa sjuk, att han aldrig fick igen sin helsa. Min sagesman hade sjelf der på orten, i Vallkärra, en natt haft följe med hundradetals hvita kattor med svarta svansar; än sutto de sida vid sida, än rände de i diket vid vägen. Han trodde det var bäckatyg, ty sådant var der godt om; bäckahästen sjelf hade en natt kommit in i den gård, der min sagesman tje-nade, och fört buller, så allt husfolket kom upp, i tanke att der var tjufvar. Men der syntes ingenting utom en kalf, som plägade springa lös på gården och som nu låg och sträckte hufvud och ben från sig, som om han varit halfdöd. Ett par af drängame ville bära in kalfven, men lyckligtvis förstod husbonden bättre och bad dem låta det djuret ligga. Om morgonen sprang den verklige kalfven som vanligt munter på gården, så det var klart för alla, att den andre varit bäckahästen.

Man bör alltid ha krut i huset, liksom »olsten», ty båda delame äro icke endast bra att gifva kreaturen, utan hjelpa också menniskor, som fått någon hastig sjukdom, då man gifver dem in, antingen detena eller andra; och 0111 man ej har trollrökelse hemma, hjelper det att röka dem med krut och svafvelstickor. För dem, som få besök af maran, är det bra att ha ett hvitt getskinn bredt öfver sängen, ty då har hon ej magt att klifva dit upp. Fyllerisjuka botas, om man stoppar ett mynt i en död mans i»un och sedan lägger penningen i bränvin, som derefter gifves fyllbulten. Ännu verksammare är bränvin, som först varit i munnen på ett lik. Båda delame ha med god framgång blifvit försökta i en af våra kullasocknar, liksom man äfven botat fallandesot genom att låta den sjuke äta lefver och lunga af en mullvad., Hjert-blodet af en huggorm hjelper äfven. Mot skabbsmitta är det ett godt medel att tvätta sig i den förste myrstack, man om våren kommer att se. Mot utslag på huden är det ett godt medel, att en tisdagsmorgon, före solens uppgång, taga rinnande vatten mot strömmen, lägga en fläderkvist deri och så begagna det till bad. Vattnet förvaras sedan till torsdagen, då det före solens uppgång slås i bäcken eller ån med strömmen. Tvinsot hos barn botas derigenom, att man håller det naket, så att det kan se kyrkan, och dervid säger: »Guds hus och Guds ben välsigna dessa ben! Guds hus och Guds jord multna dessa ben!» Detta skall göras två torsdags- och två söndagsmorgnar. Detta medel vet jag att en kvinna i Stenestads socken har brukat, men hon hade lärt det af en bekant från Småland. Men hvad jag sjelf har, och alla kvinnor med mig, som fått fyra söner, det är förmågan att skrifva bort ref-ormar. Jag tar en knappnål och ritar med dess hufvud rundt kring ref-ormen nio gånger rätt, nio gånger afvigt, derpå delar jag med knapp-nålshufvudet såret i fyra lika rutor och säger till mina söner, af hvilka två äro döda, men det gör ingenting till saken: »Lars, tag du det! Tvi, Sven, tag du

det!Tvi, Ola, tag du det! Tvi!» Detta är ett säkert medel; men kan man éj få fatt i en hustru, som fått fyra söner, så är det bra att tvätta ref-ormen minst tre kvällar och säga tre gånger hvarje kväll: »Jag tyckte jag hade ref-ormar, men jag har inga». Mot vårtor är det ett försökt medel att lägga lika många ärter, som man har vårtor, i ett hål, borradt i stammen af ett växande träd, och sätta en pinne för borrhålet. Vårtorna försvinna derefter, men komma igen om trädet fälles medan menniskan, som fått bot derigenom, ännu lefver. Mot många sjukdomar är det ett £odt medel att taga en frö (groda) och sätta den på den sjukes bröst, dervid hon drager till sig det onda, så hon blir så stor och tjock, att det ser ut som hon skulle spricka. Lägger man en pudelhund i sängen under öfverdynan hos en person, som plågas af gikt, drager hunden till sig denne sjukdom, så han blir full af gikt, medan menniskan blir frisk.

Det är en känd sak, att onda menniskor kunna sända råttor och möss till sina ovänner; men vill man verkligen undgå, att antingen på det ena eller andra sättet bli hemsökt af sådan eller all annan ohyra, så skall man under dymmelveckan noga taga sig till vara att nämna ohyrans namn. Skall man nödvändigt tala om sådana djur, kan man ju kalla dem: de små; de grå; de svarta eller de bruna, och hvad man annars vill, blott ej de rätta namnen. Väggohyra bringar onda kvinnor till sina ovänner på så sätt, att när den kvinna de hata ligger på barnsäng och de besöka henne, taga de med sig en skäkta på en gåsfjäder. När nu en sådan ond kvinna kommer fram till sängen, helsar hon: »God dagl Här kommer jag med mina». Barnsängskvinnan, som ej anar svek, svarar omisstänksamt: »Välkommen!» och då hon sagt detta, sticker den falska kvinnan fjädern medskäktan in i sängen, som snart blir full af sådan ohyra. Detta har händt i min tid på Höganäs, så barnsängskvinnor böra vara mera försigtiga med att bjuda välkommen;

Liksom i grodan, finnes der äfven i flädermusen två ben, en krok och en gaffel; med grodans kan man draga till sig menniskors tycke, med flädermusens stöta den ifrån sig, bara man aldrig så litet rör vid den man vill vinna eller bli af med. Men äfven kloka kvinnor och gubbar lemna folk medel till att väcka tycke. För omkring tjugo år sedan var der uppe i en by på Söderåsen en ungkarl, som med föräldrar-nes samtycke fästat en flicka, som ej kunde tåla honom. Då det lidit så långt med giftermålet att der skulle lysas, och fastmön ändå ej kunde få tycke för fästmannen, sändes till Annelöf bud till en klok kvinna, som kallas »Rantan», och hon skickade defn något frö, som skulle läggas i de trolofvades kaffe. Men fästmön kastade i harmen trollpåsen på golfvet, och dervid förlorade medlet sin kraft. Der sändes då, fästmön ovetande, nytt bud till Rantan; då förordnade hon, att som der nu var lyst för brudparet, skulle man förmå bruden att sofva hos sin blifvande man, som då skulle lägga två sockerbitar under sin högra arm och sedan om morgonen smyga den ene biten i hennes kaffekopp och sjelf äta den andre. Rådet följdes, men äktenskapet blef olyckligt.

Men här finnes också flera små oskyldiga konster, hvilka bruden kan bruka, för att skaffa sig ett nyttigt herravälde öfver mannen. Hon kan t. ex. under vigseln skynda sig att falla på knä innan brudgummen; sätta sin högra fot längre fram, än han sätter sin; låtsa sig tappa vigselringen i brudsängen och locka mannen att uppsöka den.

Vill man vinna någon flickas eller ungkarls kär-lek, så skall man passa på och trampa henne eller honom på foten när personen någon söndag står i be-, grePP att i kyrkan gå till nattvarden.

I Bjäre härad håller man före, att man ej skall sätta kors i surdegen, ty händer det då, att degen jäser så att den spricker i korset, så hotas husets äkta makar af skilsmessa.

I trakten kring Engelholm känner man äfven till ordspråket: »Hvar gång hönan galer, förlorar huset nio daler». Derför brukar mången der att klippa tungan af galande hönor, då man ej har råd att slagta dem. Folket der säger äfven, att om de personer, som ega bikupor gemensamt, blifva oense, vantrifvas bina och dö. På samma sätt går det, om en kupa eller något ur den stjäles; då sjukna och vantrifvas den rätte egarens alla öfriga bi. Innan en bisvärm insläppe^ i en tom kupa, bör katten ha varit der inne, ty det är en möjlighet, att råttor eller möss hållit till der, och detta märka bina, om ej katten varit der senare.

Jag har känt många menniskor från Engelholms-trakten, som hållit före, att man julafton skulle ge korna smörgåsar, så kunde man samma kväll, om man hade lust, gå ned i kostallet vid midnattstid och få höra korna

tala med hvarandra och förutsäga kommande års sädes- och grässkörd.

Det brukades äfven i de orterna, att julafton gå ut i trädgården och med en klubba slå på marken; detta skall hindra mullvaden att under följande år skjuta upp högar i grönsaks- och blomstersängarne.

En underlig sak är det med ormarne, att ma-karne hålla hvarandra så kära, att om den ene dräpes, vill äfven den andre dö. Det har händt i närheten af fiskeläget Grafvame, vid Helsingborg, att en man tog en lefvande orm, kastade honom i bakugnseldenoch bad sin hustru komma och se hur han vred sig. Hon såg det, men det barn hon gick med blef be-häftadt med fallandesot. En annan fruktsam kvinna kom flera år derefter att se denne sjukling, och så blef hennes barn icke endast stumt och lamt, utan fick äfven fallandesot, så det i alla sina dar far sitta på en stol i ett fattighus. Ormar skall maq, antingen slå i hjel med ens eller låta dem vara det de äro. I våra skogstrakter vet man att förtälja, huru som orm-honan, då hon skall föda ungar, slingrar sig upp i ett träd. Den förste ungen som framfödes sticker i hjel sina syskon, när de falla ned till honom på marken, och han dödar äfven sin mor, om hon råkar falla • ned, så det synes nog att de äro af stygg art.

Stundom kan dock de snällaste. djur vålla förtret; så har jag hört omtalas en smed i Norra Vram, som ville smida ögonen ut på den förmente tjuf, som stulit hans nästan tomme penningpung, och smidde så ut ögat på sin egen gås, som i stugans gåsbänk låg på ägg och der dragit till sig pungen. Det är mångenstädes i Skåne sed att, då mårtensgåsen är uppäten, af hennes bröstben spå kommande vinters väderlek. Är detta ben tjockt och mörkt, faller mycken snö, men är det klart, blir det sträng, bar frost.

På tal om vinter säges det, att S:t Per kastade en sten i sjön den 22 Februari, och från denna dato börjar isen smälta nedifrån.

Stundom händer det, att fiskar kunna liksom regna från himmelen ned på torra landet; detta vållar regnbågen, ty han står, som ju hvar och en kan se, med sin ena ända i haf, åar eller strömmar, och då händer det ibland, att han drar upp fisk på landet.

Den första gång man ser det nya årets nymåne, kan man önska sig tre . ting, som säkert uppfylles.

»Det samma sker med de tre ting, man kan önska sig, då man första gången om våren hör göken.

På Thomas' dag (den 21 December) skall man aldrig baka fint bröd, ty då blir det aldrig vackert. Stundom händer det, att fint bröd under bakningen far blåsor; detta är tecken till, att någon har stulit af riset eller, veden, hvarmed bakugnen blifvit eldad, och då blir brödet ej bra förrän man stjäl en pinne eller kvist till bränsle i bakugnen.

Man bör aldrig släcka eld med smutsigt vatten, utan med rent, ty annars blir elden missnöjd och kan frestas till att göra skada.

Lik skall man aldrig lägga i ostädadt rum, ty är der ej ordning kring ett lik, kommer det och visar sig för .husets folk. Och det är att akta på, att blott en sax, som legat på lik, duger till att taga omkring sådana sjuka, som kommit för sitt onda i 'vädret eller vattnet.

Vissa siffror hafva ond betydelse: sju och sjutton betyder sjukdom, tretton, träta; och jag känner folk, som aldrig vill ha något med dessa siffror att skaffa, vare sig i handel eller vandel. De baka aldrig sju, sjutton eller tretton bröd, ty då skulle der bli sjukdom eller träta i huset så länge der fans en smula af baket; de köpa aldrig sju, sjutton eller tretton alnar tyg eller mottaga penningar, motsvarande dessa siffror, hvilka äfven i allt annat hålles borta från husets verksamhet. Jag känner äfven husmödrar, som hålla före, att intet linne blir så bländande- hvitt, som det man tvättar under tiden mellan jul och Marie kyrkogång, ty under denna tid tvättade jungfru Maria sjelf sin sons linne.

Froeattan (vårfrudags afton, den 24 Mars) bör man ej mala på vattenkvarn, ty denna kväll och natt mal froan (hafsfrun) sin säd. Jag känner en mjölnare i Bjäre härad, som var så envis, att han skulle maladenna afton; men gång på gång stannade vattenhjulet, och till slut gick något sönder i kvarnen, så han måste vackert låta bli att mala.

I nämde härad brukas ännu här och der, att skärtorsdag sätta kors öfver stugdörren, till skydd mot hexor och troll. Från askeonsdag till påskalördag bör endast tyst arbete förrättas; ty allt buller, alla surrande hjul ökar Kristi lidande*). Dymmel- eller dimmelveckan har sitt namn deraf, att der, då Kristus under denna vecka led, låg från onsdagen till lördagen en tjock dimma öfver hela verlden. Man bör ej heller på någon söndag mangla linne eller förrätta annat bullrande arbete, ty dånet deraf höres upp i himmelen och väcker oro der.

I Bjäre härad säges också, att solen påskdagsmorgon dansar med juläpplet, hvilket sitter midt inne i solskifvan och lyser så rödt och vackert.

Somliga växter föra sorg till huset; så är åtminstone förhållandet med det slags blågröna cypresser, som folk brukar ha i krukor i fönsterkarmen; dessa träd draga vanligen döden in i det hus der de växa. Och kommer en matramsplanta af sig sjelf i ens trädgård, så kan man vara viss på, att den bådar lik i huset. Växer der en hvit planta af grönkålsart bland kålen, bör man rycka upp den, ty far hon växa, drar hon döden till huset.

Emellan Lyby och Södertov i Frosta härad växer ett slags rödt gräs; det sägs, att här invid en gång stått ett stort slag, och sedan dess har kärrets gräs varit rödt.

*) Se vidare utgifv. i Skåne samlade “Folkdiktning41,, tryckt i Köbenhavn 1880, sid. 93.VTT.

MJÖLNARENS BERÄTTELSER.

Då man som jag är uppfödd i en aflägsen skogsbygd, har man från sin späda barndom, då man *trodde allt hvad som förtäljdes, hört så många underbara ting, att en hel del stannat i minnet för alltid. Min fosterbygd, den så kallade snapphanebygden, belägen dels inom Riseberga socken i Norra Åsbo härad, dels inom Torups socken i Vestra Göinge härad, är rik på sägner om snapphaname och om under dessa oroliga tider gömda skatter.

De snapphanar, om hvilka våra ortsägner förtälja, äro inga politiska partigängare, utan helt enkelt stråtröfvare, som under och efter ofredstiden höllo till i skogarne, och de kunde bryta sig in i gårdarne för att röfva och plundra. De kallas här »svenskar», ty de kommo vanligen från Småland.

Den mest beryktade af anförarne var Hulta-Nissen; han bodde i Ringarps skog. En gång hade han varit ute på ett röfvaretåg här i bygden och derunder fylt en stor kista med allehanda dyrbarheter af silfver och guld. Kistan vär så tung, att han trött-körde det första par hästar, han under färden tagit, så då han kom till Varshult, bröt han sig in i en gård och tog ett par andra.

På denna tid fans der i Hagstad en länsman, som hette Jeppa Lindberg; han var den ende, somkunde sätta skräck i snapphanarne, och han fick nu samlat i hop en flock karlar till häst, och de satte efter Hulta-Nissen. Dennes följe flydde till skogs, men han ensam, körande kistan, sökte undkomma, tillika med godset. Då han kom till en kärrmark på Varshults egor, körde han ned på isen, men länsmannen satte efter. Nu såg Nisse, att han ej kunde rädda kistan, derför vräkte han den ned i en djup göl, som kallas »Firkanta-hÖvl», och rände så sjelf till skogs. Men följande söndag lät Jeppa Lindberg pålysa skallgång efter honom i Ringarps skog. Här fann man den huskula, hvari han bodde med sin bror; de voro försedda med skjutvapen; Nisse sköt och brodern laddade, och vid försöket att tillfångataga dem, föllo flere man för hans skott. Härunder sade han till brodern: »Säg mig till då du blott har ett skott igen!» Brodern lydde uppmaningen och lemnade Nisse bössan med det sista skottet; denne vänder sig om och skjuter brodern midt i hjertat, så han föll död ned. Han hade nemligen förledt brodern till att bli snapphane och ville nu ej att han skulle falla i rättvisans händer och lida en smädlig död. Nisse flydde åter undan, ty han var kulfast; detta visste Jeppa Lindberg och hade derför utstält ’ sina poster, och då Nisse kom förbi ett stort träd, for en ung dräng fram och högg honom midt i pannan med en bindyxa, så hufvudet klyfdes; men i det han föll, sade han: »Hade jag vetat att du stod der, skulle du ej huggit i hjel mig!»

Nisse var skåning, född i Oderljunga och ut-skrifven som svensk soldat, men rymde och blef anförare för en afdelning snapphanar.

Om der under dessa ofredstider gjordes något försök att upptaga kistan ur Firkanta-hÖvl, vet ingen. Men 1820 försökte bönderna deromkring att urtappagölen; de funno dock snart, att detta arbete blef för styft för byns folk

allena; derför vände männen sig följande söndag till sockenfolket och bådo om bistånd, då der beslöts, att alla, som deltogo i arbetet, skulle dela kistans innehåil. De fingo dock snart visshet om, att gölen, dels hade så djupa källor, att de ej kunde uttappa den, dels var der ett, som de sade, bottenlöst lager af dy, så arbetet måste nedläggas. Kistan står der ännu, eller rättare, skatten ligger der; kistan är troligtvis upprutten, ty för några år sedan sågs der på vattnet några små bräder och en »kistläddika», hvilka uppflutit, men ingen har sedan undersökt gölen.

Under snapphanetiden sökte de förmögnare att undangömma sin redbaraste egendom, och på det ej röfvarena skulle se andra spår i snön, än de som ledde från husen, gick folket baklänges hem, för att rädda hvad det kunde. Den bondfamilj, som då egde gården Svarfvareboden i Riseberga socken, skall ha varit svensksinnad, och led derför mycket af snapp-hanarne. Mannen tillredde åt sin hustru och barn ett gömställe ute i skogen under en stor, med buskar omgifven bok; här gräfde han dem en jordkula, medan hustrun skyndsamt bakade bröd och förde detta jemte några andra lifsmedel till gömstället. Här var hon i ~ säkert förvar, men mannen stannade vid hemmet; då han ej ville helt sluta sig till snapphaname, förde desse honom ut till ett träd, der han fastbands för att skjutas; stället vises ännu.

En bonde der eller i nabolaget fick under denna orostid tanken att nedgräfva sina penningar i en lerkruka. Detta var nu godt och väl, men han gick jemt och inbillade sig, att någon kunde finna krukan; derför gräfde han ofta upp henne och flyttade sin skatt till en annan plats. Till slut utsåg han sig ettställe vid en göl, eller, som vi också säga, h&vl, men innan han satte ned krukan i det nedgräfda hålet, ville han skölja henne i hövlen; då gick det ej bättre, än att bottnen föll ur, och alla penningarne i hö vlen, der de ligga ännu.

En gubbe stoppade alla sina silfverpenningar i ett stort oxhom, som han jemt bar på sig. Men så en dag öfverföllo snapphaname gården, och folket flydde. Den gamle kunde ej springa fort, och rädd att bli rofvad, stack han hornet ned i en nära gården belägen kärrmark, men glömde i förskräckelsen att taga rigtigt märke på platsen, så att, hur han än sökte och sökte, återfann han aldrig sitt dyrbara hom.

En julafton inträngde en flock snapphanar i gården Tranebygget i Torups socken, Vestra Goinge härad, och jagade ut folket på isen i Tranebyggagöl, der de dränkte dem alla, utom' en karl, som hette Lia-Nilsson, hvilken valde att skjutas. Snapphanarne bundo honom då vid ett bokträd och sköto på honom med pilar. Men det var skumt, så de ej varsnade att Lia-Nilsson gled bakom trädet, så att pilame ej kunde träffa honom; men då snapphaname menade, att han fått sin bane, drogo de in i gården för att kalasa på julmaten. Ur denna göl höres mången natt, särdeles före oväder, de ömkligaste skrik; det är de olycklige myringarne, d. v. s. alla som blifvit nedstörtade i kärr och myrar, och af dem finnes många i hela snapphanebygden; ännu säga vi: »Ja’ ska' myra dej!» eller: »de myrade honom», då vi vilja uttrycka ungefar det samma som »göra kål på någon».

Presten i Oderljunga var mycket förfärad för snapphanarne; detta fingo de veta och stormade ofta till prestgården om nättema, men aldrig kunde de finna honom. Detta var ej underligt, ty presten smög sig hvarje kväll till kyrkan, der han Öfver sakristianshvalf redt sig efn bädd af halm (denne halm fans der ännu 1855, då kyrkan reparerades). Då nu snapp-hanarne ej kunde finna presten nattetid, sände de sex man midt på ljusa dagen till prestgården. Desse framstälde gäckande §itt ärende; alla snapphaname ville ha nattvarden, och de voro nu komna för att hemta presten. Hans föreställningar tjenade till intet, utan måste han medtaga det heliga och följa männen. De drogo nu tvärs igenom Harholma skog, och i ytterkanten af denne hade hela bandet, män och kvinnor, frivilliga personer och nödtvungna samlat sig kring en stor sten. Vid denna syn tog presten mod till sig och höll en sådan predikan till lagbrytarne, att de grepos af ånger, bönföllo om förlåtelse för sina synder och bådo presten bönligt att få nattvarden. - Han skriftade dem, och då de lofvat att för alltid sluta upp med sitt vilda lefnadssätt, biföll han deras bön. Denne sten bär ännu namnet: Altar-stenen.

Men det var egentligen länsmannen Jeppa Lindberg, som i och med Hulta-Nissens död gjorde ett stort af bräck i snapphanarnes framfart. Jeppa var bonddräng innan han uppsteg till värdighet af länsman, men ändå hade till och med bönderna stor respekt för honom, ty han var en armstark karl. I Oderljunga by brukade bönderna en lång tid hålla frimåndag medelst dryckeslag och slagsmål; men då de ej på annat sätt ville uppgifva denne sed, gick Jeppa

in i stugorna och vräkte ut alla gästerna; detta hade den verkan, att frimåndagarne i Oderljunga snart upphörde.

Jeppa var i det hela en buse för allt hvad skojare och slagskämpar hette i dessa nejder, och många år efter hans död plägade bönderna, då de på Åbymarjcnad råkade i något krakel, skrika af alla krafter på Jeppa Lindberg.

I Torups socken finnes en gol, som kallas Svensk-ingegölen derför, att der nedstörtats sjutton snapphanar, den adertonde blef hängd; de voro alla »svenskar >, d. v. s. från Småland och icke från något af de forna danska landskapen; deraf fick gölen namnet Svensk-ingegolen.

Men äfven folket i Torup röfvade å sin sida småländingame när det så bar sig. Så öfverföllo torupsboame en gång en flock småländingar, som varit nere på slätten och tröskat, togo från dem allt hvad de förtjenat och nedstörtade dem derpå i Torups göl. Den ene småländingen var ung och nygift, han föll på knä vid gölen, omfattade med sina händer en björk och bad så för sitt lif, att träd och stenar kunde röras dervid, men icke rörde det torupsmginnen, de dränkte äfven honom; men i björkens stam synes ännu märken efter hans händer. Bland det rånade godset fans också en s. k. »sjuskäppesäck» med säd, som anstiftaren af dådet tog på sin lott, och nu tyckte de alla ha gjort en god fångst. Men följande söndag, då alla råname infunno sig i kyrkan, tog presten mod till sig och talade mot deras ogerning, och då han såg anstiftaren deraf, ropade han till denne: »Du med sjuskäppesäcken, hvarthän kommer din själ?» Härvid blef rånaren så skakad, att han förlorade sitt förstånd.

Der bodde, eller rättare voro uppfödde 5 å 6 bröder å ett hemman inom Glimåkra sockens nordligaste skogstrakt, på gränsen af Örkeneds socken, be-nämndt Uggletorp, hvarför de i dagligt tal kallades Uggleherarne (pojkarne). Desse hade sällat sig till snapphaneligan och drefvo omkring i bygden, under allehanda ogerningars föröfvande, till allmän skräck

yfor befolkningen. Deras moder var enka och antagligen för svag att hålla en sådan skara våldsamma ungdomar i vederbörlig tukt, hvarför de blefvo vilda sällar.

Desse ynglingar hade en morbroder, som innehade ett hemman i Örkeneds socken, benämndt Kungsgården, hvilket under Karl XI:s tid blef från krono anslaget till korpralsboställe, hvilken benämning det ännu, såsom indraget till statsverket, innehar. Denne man var »Uggleherarne» en nagel i ögat för de ständiga förmaningar till ett bättre lefnadssätt, som de af honom fingo uppbära. Derför en morgon, sedan den yngste af dem växt så till, att han ingått i samma frikår som de öfrige, infunno de sig hos mannen i fråga och tillvitade honom hans olika tänkesätt mot dem, och sedan han å ny o motiverat sina anmärkningar med det tillägg, att »han ville bli sitt fädernesland och dess styrelse och författning trogen», steg den yngste af brödeme fram till gubben vid bordet, och efter att med venstra handen hafva uttänjt skinnet på gubbens strupe, stack han sin täljknif in på den ena sidan och ut på den andra, dock utan att vidare skada- honom, men med det muntliga tillägg, att i fall han vidare yttrade missnöje med dem eller röjde deras förehafvande eller uppehållsort, skulle nästa tag bli ett sår, som ingen salfva skulle hela. Med sådana exempel för ögonen, var det ej svårt att skaffa sig gehör hos föråldrade gubbar, barn och fruntimmer, hvaraf hela ortens befolkning den tiden bestod, utom de horder, som kringströfvade i skogarne, sökande rof och hämd; ty det yngre manskapet var till största delen vid armén, så många nemligen, som icke i tid dragit sig undan och tagit mutor af danskarnes utskickade.

Dessutom finnes många drag från denna tid, vittnande dels om den ovanliga grymhet med hvilkensnapphaname foro fram, dels om det mod och den förslagenhet,* som en del invånare ådagalade vid bekämpande af deras tilltag.

En man skall ha bott i Harasjömåla, på gränsen emellan Skåne och Blekinge, som i dagligt tal kallades »Hararäfven». Han berättas ha haft mycket gemensamt med desse fribytare en tid; men som der var en del* som hade innästlat sig hos honom, så att han kände sig besvärad af deras sällskap, sedan efterspaningarne begynte blifva närgångna, fann han för godt att, då han en dag var ute i skogen med dem, för att öfva sig i målskjutning, hvari han ansågs för mästare, att göra sig af med dem, enligt hvad sagan förmäler fem stycken, på det sätt, att då de vojro uppstälde i led, och rätningen var åt en sida, der han på flygeln hade dem alla framför sig, lade an med sin bössa, som var laddad med skrot, och då skottet aflossades, dödades alla fem, hvarefter han begrof dem på ett

ställe, och då kronans tjenstemän ankommo, för att göra sig underrättade om förhållandet, erhöll han en rundlig vedergällning för det nit han ådagalagt.

En man, benämnd »Håkan Toste» efter hemmanet Tostaboda, berättas hafva samlat alla sina redbarheter i en näsduk, då han fick veta att hans gård skulle af exekution sbetjeningen af brännas; detta knyte medtog han och sökte sin tillflygt i toppen af en hög gran, hvarifrån utsigten var fri till gården; der afvak-tade han tiden tills röken från bålet uppsteg, och vid skenet derifrån säges han hafva utropat: »Lur'an, Lur'an, det gör så mycket att väggalössen få skam».

Det berättas äfven, att vid ett enstaka hemman, Örnanäs, var en bonde, som då han blifvit underrättad om det öde som förestod, hade sammanbragt ett ofantligt stort risbål tätt vid gården; när han såsåg elden rasa i nästa byar, Ekeshult och Grimsboda, påtände han sitt bål, och detta verkade, att »utsök-ningsmännen», som de kallades, när de sågo den stora elden trodde det vara gården som brann, och gjorde derför ingen påhelsning på detta ställe, i den tron att någon annan af deras sällskap förekommit dem \ i följd deraf blef detta hemman skonadt, hvilket var det enda inom socknen som icke nedbrann i grund, utom Edm a och Lönsboda, som gåfvo brandskatt. Flere byar och gårdar, deribland Hundshults by, blefvo vid detta tillfälle lagde i »ödemål», som det hette på den tidens officiella språk, och lågo så en lång tid emedan förre innehafvarne, förut fattige, blefvo nu så utarmade, att de icke förmådde hvarken bygga eller bruka jorden intill dess lugnare tider inträdde, då fredliga värf kunde företagas.

Äfven berättas om då varande kyrkoherden i Glimåkra och Örkeneds församlingar, Paul Enertsen, vanligen kallad »herr Paul», att då krigskommissa-rieme infunno sig i prestgården, för att utskrifva manskap för krigshärens behof, blef han förelagd tvenne vilkor: han fick välja, antingen han ville lemna klockaren eller drängen. Efter något besinnande svarade han: »Läsa och sjunga kan jag sjelf, men sköta hästame, oxame och jordbruket kan endast drängen, och derför får klockaren i kriget», och dervid blef det. Deraf kan man finna, huru pass godt om manspersoner som då fans för hemfridens bevarande i sådana oroliga tider*).

Om denne Paul Enertsen berättas också, att han var en mycket uthållig ryttare. Vägen emellan Ömened

*) Dessa snapphanesägner från Östra Göinge härad har blifvit mig skriftligen meddelade af åboen Björn Persson i Gissla-boda, Örkeneds socken, och af mig förut offentliggjorda i en tidning. Utgifvrn.och Glimåkra är ungefär två mil, den red han fram och åter hvarje söndag, det var ingenting att tala om; men en söndag efter slutad gudstjenst fortsatte han ridten mot Stockholm, dit han ville, för att bedja kungen skänka sig nämde pastorat. Han kom dit midt i veckan, fick företräde hos Karl XI:te och framförde sitt ärende. »Jag tycker, du borde ha annat att göra än flacka genom landet», sade kupgen. »Hvem sköter nu kallet?» — »Det gör jag, ers majestät», svarade herr Paul. »Hvem predikade der i söndags, frågar jag?» dundrade kungen. — »Det gjorde jag».

— »Såå . . . men hvem skall predika der om söndag då?» — »Det -skall jag», genmälde presten lugnt. — »Ja, kan du rida hem och predika i Örkeneds och Glimåkra kyrkor nästa söndag, så är pastoratet ditt», afgjorde kungen. Enertsen hade nu uträttat sitt ärende, satte sig genast åter till häst och red så, att han på lördagen kom till Örkened och predikade på söndagsförmiddagen i der varande kyrka. I denna socken bodde en kornett, som hatade Enertsen och harma-des öfver att han skulle bli kyrkoherde der, och som vilkoret nu genom herr Paul sjelf blifvit bekantgjordt bland de kyrkobesökande, föll kornetten på den tanken att hindra presten från att helt uppfylla det. Vid en krökning af vägen emellan de båda kyrkorna låg ett stort stenblock, kalladt »förargelseklippan», och kornetten beslöt att här möta presten och rida omkull honom. Denne senare anade ej försåtet, men då han kom i sin vanliga fart, blef det i stället han som red om kull både kornetten och hans häst.

»Drag åt helvete!» skrek kornetten. — »Nej, det får du sjelf göra, ty jag skall till Glimåkra och predika», svarade Paul Enertsen och fortsatte ridten. Han kom lyckligt fram, predikade och erhöll pastoratet.Sägnerna om skatter och skattgräfvare under-hålles ännu genom myringarnes ömkliga rop från gölar och kärr, och här göres i tysthet försök, att medelst hemliga medel finna de nedgräfda rikedomarne.

Det är en allmän tro> att en svagsint menniska förmår, till trots för de djur som ligga på skatterna, taga dessa. För

några år sedan hade man här i bygden sett ett penningebloss vid en gärdesgård, och derpå öfverenskommit med en »fjante», att han skulle upptaga skatten. Detta hade några mindre lättrogne män fått veta och beslöto att skrämma fånen, hvar-för de gjorde en liten öppning tvärs igenom gärdes-gården, bundo en lefvande ål på en käpp och gömde sig bakom gärdet, och då fanen kom, för att börja sitt arbete, stucko de ut ålen genom hålet i gärdes-gården. I början brydde han sig ej om den förmente draken; men då skalkarne jemt förde ut ålen, och en af dem ropade: »Pott, pott!» skrek fånen: »Pott i helvete!» slängde verktygen och sprang sin väg.

Äfven i Danmark kände man till de härstädes gömda skatterna, och det långt bättre än vi sjelfve. Så skall der till Djurabygget i Oderljunga socken för omkring 125 år sedan ha kommit två danskar, som egde fullständig kännedom om, dels att der i ett bro-hvalf nära Örkelljunga by fans en stor skatt gömd, dels om flera andra dolda skatter. Allt detta anförtrodde danskarne åt mannen i Djurabygget, ty de ville ha honom att bistå sig i arbetet att upptaga rikedomarne. Danskarnes tanklösa öppenhjertighet blef en allt för stor frestelse för bonden, Och som han egde två mycket vackra döttrar, beslöt han, att med deras tillhjelp locka danskarne att blifva kvar öfver natten. Detta anslag lyckades; medan gästerna smekte hans döttrar, reste fadern under natten till Örkelljunga bro, tog penningekistan ur hvalfvet och var hemma. igeninnan danskarne vaknade ur sin sömn. Sedermera följde bonden med dem både till bron, der naturligtvis ingenting var / att taga, och till alla de ^andra ställen danskarne uppgåfvo; men alltid fogade han det så, att han fick dem till att sofva, medan han i hemlighet bemäktigade sig alla skatterna och sålunda blef en rik man, medan danskarne fingo resa hem med tomma händer.

Ett stycke från Svarfvareboden ligger en vattenkvarn, kallad Fingamölla. Invid den fans för omkring 40 år sedan en skatt; det visste man deraf, att man #ofita såg en svart höna ligga vid en krusbärsbuske, under hvilken naturligtvis skatten låg. En man tog sig orådet före att skjuta på hönan; han träffade henne ej, men blef sjelf i stället illa sjuk. Vid samma tid fans der äfven en hel del gengångare, som hade sin väg till kvarnen; men hur det var, så kunde de ej komma längre än till grinden ofvanför kvarnen, vid pass femtio famnar från denne; här hörde man dem bfta stå och jemra sig ömkligt.

Det är en allmän tro, att der den hvite ormen synes, är der icke långt till en nedgräfd skatt; men sjelf ligger aldrig ormen derpå, utan är det helt andra djur, som vakta dylika rikedomar. Dessa djur lefva af skatternas érg; derför äro alltid desse senare blanka, när de tagas ur jorden.

I Oderljunga mark hade en gång er^ klok gubbe utvisat stället, hvarest en skatt var gömd och som blott af en okonfirmerad yngling kunde upptagas. Allt var i ordning, grafvarena sågo en stor kittel stå nere i hålet, gossen böjde sig ned och lade sin hand på kittelns lock, och männen började lyfta i sjelfva kitteln. Då glömde klockaren i Perstorp befallningen om allmän tystnad och sade: »Ta bättre tatt i det der hörnet!» Då sjönk kitteln, grafven rasade igen,men gossen behöll kittellocket, hvilket verkligen ännu lär finnas i skattgräfvarens familj i Öderljunga socken.

Vid Spannarebygget, nära Svarfvareboden, var ett krus, fyldt med penningar, gomdt i ett gammalt ihåligt träd. Många menniskor visste detta; men då skatten bevakades af en gast, och ingen kände sättet att tvinga denne, fick i långa tider kruset stå der det stod. Men så var der slutligen två oförvägne drängar, som beslöto att ta skatten; den ene af dem skulle under natten ta plats uppe i trädet och hålla utkik efter spöket, medan den andre sökte efter kruset. Det dröjde ej länge förrän utkiken skrek: »Skynda^ dig, nu kommer spöket!» Den andre fick fatt i penningekruset och satte af derifrån, men i ett nu for gasten upp i trädet, slängde ned drängen, och det med en sådan fart att hans halfva rock blef hängande på grenarne. Derpå satte spöket af efter skatt-röfvaren och slog honom rent i hjel.

I samma nejd, men nära herrgården Gustafsborg, såg en dag en gumma ett helt lass träkol ligga på marken, och på kolen låg en kalf; men rundt omkring i träden hängde garnhärfvor. Hon tyckte det var en underlig syn, men kom sig ej före att taga något, vare sig af kol eller garn, utan gick till närmaste gård och omtalade hvad hon sett. Här förstod man genast, att det var gömda skatter som solades, och folket sprang genast till stället för att taga dem, men då var allt försvunnet.

I ett hus hände det tidt och ofta, att en bibet af osynliga händer blef lagd på stugbordet. Folket sporde en klok

norrbagge, hvad detta väl månde betyda, och han svarade, att under detta bord låg en rik skatt förborgad, och den ville han upptaga, om egaren till huset ville dela den med honom. Denne gick in derpå, och då visade norrbaggen, att underdet gamla huset fans ett hvalf, tillslutet med en jern-dörr. Norrbaggen nppbröt dörren och gick in i hvalf-vet; här på ett bord låg en tupp, omgifven af guldkronor, sådana som furstar bära på hufvudet. Han vred i hop två af dessa kronor och stoppade dem i sin ficka. Då ropade husets egare ned till honom, att han tog för mycket för sig sjelf, och dervid försvann hela guldskatten utom den del deraf, som norrbaggen hade i sina fickor, och den behöll han sjelf.

I en gård i Riseberga socken fans en gammal skatt nedgräfd i en vagnsport, och då man fått se säkra tecken på, att så var, sände gårdens egare bud efter en klok gubbe, som skulle upptaga den samme. Han utvisade sjelfva stället och sade, att husmodern, som var i välsignadt tillstånd, var den som kunde upptaga den, när de bara gräft undan en del af mullen. När detta senare var gjordt, lockade hon karlarne in till bordet, och medan de åto, upptog hon ensam skatten och gömde den så, att den kloke ej skulle få hälften. Men han uppdagade genast sveket och lofvade i vredesmod, att kvinnan skulle ensam äta upp hela skatten. Detta skedde också på så sätt nemligen, att hon blef sjuk och fick ligga till sängs i fjorton år, och. under denna tid träffades mannen af så många andra missöden, att hela skatten gick åt för att betäcka egendomens skador samt de utgifter husmoderns sjukdom kräfde. När sista öret af det orättfångna godset var användt, blef hon åter frisk.

På byn Farstorps egor i Riseberga socken finnes . ett stenrös, kalladt Maglerör; dit kom en påskdagsmorgon före soluppgången en bonde, för att på byns allmänning söka sina hästar. Han såg då en stor hög penningar ligga vid Maglerör. Han band nu sina byxor fast nere vid knäna och fylde dem derpå med så mycket penningar, de kunde rymma, och gickså hemåt. Men då han kom så nära, att han kunde se sin gård, tycktes honom denne stå i ljus låga. Han skyndade nu in i sin vattenkvarn, der han gömde penningame, och sprang derefter hem; men^lrär hvarken var eller hade varit någon eldfara. Då gick mannen till baka till kvarnen, för att hemta sin skatt, men nu såg han ett föl ligga på den. Härvid blef han rädd och beslöt, att komma igen sedan fölet gått sin väg, men när han så återkom till kvarnen, voro både föl och skatt försvunna.

På samma ställe här^de det, att två vallpojkar — den ene lefver ännu som gammal man — sågo ett stort lass träkol ligga. Pojkarne blefvo ense om, att de skulle medtaga en del af dessa kol, för att visa dem hemma. Men i det samma tyckte de, att de kreatur, som voro under deras vård, inne i skogen höllo ett väsen, som om de voro i fara. Härvid glömde pojkarna kolen och allt annat för sin tjenst; men då de kommo in i skogen, gick boskapen nog så lugnt der och betade; då sprungo pojkarna till baka till Maglerör, för att taga kol, men då voro de alla försvunna.

Ett stycke derifrån ligger äfven en stor skatt nedgräfd. För flere år tillbaka enades byfolket om, att utan alla signerier, midt på ljusa dagen gräfva här. Arbetet företogs och bedrefs i så stort omfång, att man medelst vindspel och ämbar hissade upp stenar och jord, ty man gräfde djupt. När arbetet så fortgått en tid och hålet var både djupt och bredt, sågo arbetarne en dag en man komma ridande fram till dem. De kände honom alla, menade de, ty det var ju presten i Riseberga. Han skrek till dem: »Karlar, ären I galna? I gräfven eder ju rakt ned i helvete!» Förfärade störtade de alla upp, och'väl i säkerhet på släta marken, sågo de jord och stenarmed ett förfärligt brak störta ned och begrafva alla deras i hålet liggande verktyg. Sedermera har der ej företagits någon gräfning, utan allt ligger ännu der nere under den store sten- och grushögen.

I samma församling finnes en mark, som kallas Smålanden; här gick för en del år sedan en flicka och vaktade gäss, och fick der hvaije dag besök af en svart höna. Tösen tyckte, att detta var underligt, och när en tid hade gått, berättade hon för husbondefolket om denna höna, som jemt kom till henne och syntes vara nästan tam. Då bad husbonden tösen locka hönan med sig hem, något som hon också lof-vade göra; men från den stunden såg hon aldrig hönan mera.

Samma flicka — hon dog för få år sedan som gammal gumma — skulle en vinterkväll gå för att besöka sin mor. Hon upphans på vägen af en släde, i hvilken en pelsklädd herre satt. Han sporde henne, om hon ville åka ett stycke, och skjutsade henne så till Sorö sjö, der hennes väg gick förbi, men han sjelf fortsatte färden ut på isen;

här försvann häst, släde, allt i hop, som om det varit bortblåst.

Till Örkeneds socken i Östra Göinge härad kom en gång en klok finne, och bland andra fördolda ting, som han upptäckte, utvisade han äfven ett sten-rös, i hvilket en skatt skulle ligga gömd. Efter hans anvisning gräfde man och fann en hel hög slån; men fastän man undrade hur denna frukt var kommen ned under stename och gruset, så föll det icke någon in att detta var skatten, utan arbetame gingo hem för att äta. Men när de återkommo, för att fortsätta arbetet, voro alla slåna försvunna, och nu, då det var för sent, begrepo de att de haft den förvandlade skatten i händerna och blott behöft bära den hem,, då den fått igen sin rätta skapnad.I Virestads socken, Kronobergs län, hände det sig en gång, att en soldat lagt sig till att sofva på en ö i Väla sjö. Då han vaknade, steg han upp och ville gå, men kom att trampa på en flat stenhäll; <ien vickade, soldaten hörde ett klingande ljud under stenen, hvadan han vältrade undan den och såg då, att der stod en kopparkittel fyld med silfverkannor och andra dyrbarheter. Men soldaten var så vidskeplig, att han ej vågade upptaga skatten, utan gick han till presten i Virestad och omtalade fyndet samt bad om råd, hur han skulle förhålla sig i denna sak. Presten svarade, att det vållade olycka för den som rörde slika skatter; denna skulle för all del lemnas orörd der han var. Soldaten trodde presten, men följande natt rodde denne sjelf till ön och tog hela skatten.

En annan gång hände det sig, att en man från Östra Göinge härad, som hette Bengt, flydde för det han begått dråp och ville nu i Köbenhavn söka sig en fristad. Under sina slingerkrokar, för att gömma sig, kom han upp till Stenbrohults socken i Kronobergs län, och då han här lade sig att hvila i en skog, såg han helt nära sig en drake, som solade skatter. Bengt drog af sig sin tröja, hängde den öfver en trädstubbe och gick så bakom drakboet. Draken vaknade, såg tröjan, rusade upp och spydde allt sitt etter derpå, i tanke att det var en menniska. Men derpå framträdde Bengt emot draken, och en skarp strid uppstod dem emellan. Detta var en söndag midt under messan, presten i Stenbrohult var en siare; som han stod för altaret, märkte han striden mellan Bengt och draken. Han af bröt då messan och uppmanade menigheten att med honom bedja för Bengts seger. Detta skedde, och draken blef öfvervunnen. Bengt tog skatten, gömde den tills han blef benådad ochkunde återvända till Sverge. Sedan lefde han som en rik man.

Vi ha här uppe också en del sägner från andra ofredstider än snapphanames. På Ljungby hed ligga fyra stora stenar. Här på dessa sutto en gång fyra konungar rådslående om fred, medan deras härar stodo stridsfärdiga midt emot hvarandra, men de hade fått befallning att hålla sig stilla tills en af konun-garne viftade med sitt svärd; detta skulle vara det öfVerenskomna anfallstecknet

Medan konungame så sutto och talades vid, kröp der en huggorm fram ur buskame helt nära vid deras fötter. Då drog den ene konungen i häpnaden sitt svärd och högg efter ormen; hans krigare trodde, att han gaf anfallstecken, och nu störtade härame mot hvarandra. Slaget blef så skarpt och stort, att blodet strömmade ned i ån och färgade vattnet rödt ända ned mot Qvidinge. Stället, der striden började s, kallas till minne deraf: Stridsdalame.

Efter Karl X\l:s ryska krig hände det sig, att en af de svenske krigsfångarne efter flere års frånvaro återkom till sitt hem, men fann der sin hustru gift med en annan. Hustrun och hennes nye man blefvo illa till mods öfver denna återkomst och beslöto dräpa krigaren. De öfverföllo honom i sömnen och höggo honom i hjel, hvarpå de stoppade liket i en säck, som den nye mannen sydde i hop sedan de burit liket ned till åbrädden. Men i hastigheten gaf han ej akt på, att han sydde säcken fast med ett par styng vid sin egen tröja; när han nu skulle hyfva ut liket i ån, drogs han sjelf med och omkom, så att kvinnan, som nyss haft två lefvande män, nu hade ingen.

Ifrån Fagerhult ha vi sägnen om major Froste. Der skall nemligen i en bondgård ha som vallgossetjenat en liten fader- och moderlös pilt, och till honom skulle husets enda dotter, också en liten en, dagligen bära mat.

De två barnen blefvo mycket goda vänner och lofvade slutligen hvarandra, att de antingen skulle bli man och hustru, eller också aldrig gifta sig med någon annan. Pojken skar sig flöjt och hvisselpipor af rör, och blåste nog så lustigt deri, och var i det hela en rask och hurtig gosse. Snart kommo krigare till orten; de hörde och sågo den lille flöjtblåsaren och fattade så stort tycke för honom, att de ville taga honom med till sitt läger och göra honom

till krigare. Detta behagade gossen väl, han tog farväl af sin lilla fastmö, och så lofvade de hvarandrä trohet på nytt.

Han följde med truppen ut i kriget, hon blef hemma i sin faders gård; årén gingo, någon gång fick hon bud från honom; det gick honom väl, han hade tjenat upp sig från den ene graden till den andre, vardt slutligen major och bar namnet Froste. Äfven hon sände honom bud, men hade länge ej stort annat att mäla, än att hon var och ville vara honom trogen.

Men hennes föräldrar tyckte, att det var dålig utsigt för deras enda dotter att gå och vänta hela sin ungdom på en man, som var så långt borta och i sådana faror, att det månde nästan vara ett underverk, om han kom hem, och derför befalde de henne taga en af sina andra friare och bestämde bröllopsdagen. Hon var i den största vånda, men på yttersta tiden lyckades det dock henne att få ett bud med denna tidning sänd till major Froste.

Nu väntade hon med ängslan på svar, men tiden gick, bröllopsdagen rann upp, men intet bud var ännu kommet från hennes rätte trolofvade. Timmame gingo, den ene efter den andre, intet bud. Bröllopsgästerna kommo, intet bud; presten slog upp sin bok, honleddes fram och vigdes vid "den andre; barndomsvännen månde väl vara död —

Midt under gästernas glam och dans, smyger en okänd gäst ett bref till bruden. Hon smög sig till att läsa det och fick så veta, att major Froste rest dag och natt, för att hinna fram före bröllopet, och att han nu väntade henne ute i skogen vid den sten, der de som barn lofvat hvarandra sin tro.

Allas blickar följa en brud, alla öron lyssna till hennes ord, hur skulle hon nu kunna tala till budbäraren, som enligt gammal sed vardt gäst, fast han var en okänd vandrande krigare.

Då föreslog bruden gästerna, att de skulle roa sig med att säga och lösa gåtor. De gjorde så, och efter en stund vände hon sig till krigaren och sade: »Säg den dig sände, att jungfrun kommer då granen grånar och furen blånar, hornet klyfves i den lilla ändan och hela jorden öfvertäckes af klara vattnet! Kan du gissa den gåtan:»

»Den måste jag höra en gång till och så gå ut och begrunda den!» svaräde krigaren. Bruden sade den än en gång, och nu mindes budbäraren hvarje ord, gick tyst från bröllopsgården och frambar gåtan till majpr Froste. Han begrundade den en stund, derpå v sade han:

»Jungfrun, det är bruden sjelf, som kommer oskärad till mig. När granen grånar, det är då gästerna tömt ölstånkoma af granträ; furen blånar, då morgonen gryr, och hornet klyfves i den lilla ändan, när hanen gal; ty hornet är hans näbb och klara vattnet Öfvertäcker jorden, när daggen fallit derpå, alltså kan jag vänta henne efter midnatt.»

Bröllopsgästerna bröto upp vid midnattstid och brudparet gick till sin kammare, der brudgummen gick till hvila och bad bruden göra det samma. Menhon sade. att hen for>t efter öflig sed måste gå ut och ge kreaniren foder, ty det bringade lycka med boskapen. Han samtyckte dertill, och så gick hon. men inte till stall och fahus. utan till barndomsvännen pä deras gamla lekplats, och med honom flydde hon till hären och kungen.

I Oderljunga förtaijes en så lydande sägen:

Det var en tatrig vallpojke och husbondens lilla dotter, som lofvade hvarandra trohet- Då han blef äldre gick han till sjös, och på många år hörde man ei af honom. Nu var flickan så gammal, att för-äldrame beslöto att gifta bort henne, antingen hon ville eller ei, ty friare hade hon godt om, fast hon sade dem alla nej. Föräldrame valde henne en man och bröllopsdagen utsattes. Kvällen före denne dag kom sjömannen hem dll sin far, som bodde i samma by som brudens föräldrar, men den gamle igenkände ej i den fine stådige sjökaptenen sin son, utan mottog honom som en resande främling, hvilket han sade sig vara. Sjömannen sporde om folket rundt omkring i bygden, och fick så veta, att gubben nästa dag skulle på bröllop hos grannens, men att bruden hellre velat haft hans son, om denne hade varit vid lif, än hon ville gifta sig med den man, som föräldrame åt henne utsett.

Då frågade sjömannen, om det ej här vore sed, att bjuden gäst tog en resande vän med sig till gästabud. Gubben svarade jo, och då bad sjömannen om lof att få följa honom till bröllopet.

De två kommo tidigt, liksom också presten, men brudgummen, som hade ett stycke väg att fardas med sitt följe, lät vänta på sig. Under tiden talade den främmande sjökaptenen med presten, och dervid yttrade han, att han färdats vida omkring, sett många menniskor, men aldrig hade han sett en prest noglärd, att han kunde förrätta en brudvigsel ur minnet, utan alltid stod med öppen handbok.

Presten menade, att så godt minne och så stor lärdom hade dock han, att han utan bok i hand förmådde viga ett par, om så skulle vara.

»Derom håller jag vad och sätter upp min guldring, som blir eder i fall ni vinner vadet!» utropade sjömannen och drog dervid af sig en tjock guldring med en glänsande ädelsten.

Presten blef vid åsynen af en sådan klenod helt varm för saken och ville läsa upp brudvigseln utantill. »Nej stopp!» sade sjömannen, »så lätt vågar jag ej min ring. Allt skall gå rätt till; jag föreställer brudgum och bruden låna vi, hon kan ha godt af att öfva sig i svaren, och så hennes far och min värd till vittnen». Det blef som han begärde, den rätta bruden ställdes bredvid honom och presten vigde dem ur minnet. Då vigseln var förbi, sade presten: »Nu är ringen min!» — »Ja», svarade brudgummen, »men bruden hon är min!»

Nu kom det till förklaringar och bruden sade, att hon ingen annan ville ha än barndomsvännen; men den andre brudgummen ville ej frivilligt afstå från sin rätt. Det kom till rättegång om saken, som slutade så, att presten blef afsatt, men det brudpar han utan handbok hade vigt, fick tillstånd att lefva till samman som äkta makar.

Vi ha en sägen från Fagerhults kyrka, och den lyder så, att då kyrkan skulle ha sig en altartafla, valde målaren att på den framställa yttersta domen. Så länge han målade vår Herre och de saliga, gick arbetet mycket bra, men när han började måla djefvu-len och de fördömda, kom hin hvarje dag till honom och klandrade arbetet.

Detta var mycket besvärligt för målaren, ty hinnarrade honom ofta att göra om en del af målningen, men ändå skred den fram, så nu hade han bara sjelfva Pocker igen att måla. Då kom denne åter igen, för att titta på, och när han nu såg sin egen bild, ropade han: »Nej, håll! du målar mig ju mycket räliare än jag är!»

Då såg målaren noga på honom och svarade: »Nej, om jag så målade dig tio tusen gånger ledare än jag gör, så är du sjelf dock ännu mycket räliare, det ser jag!» Då blef hin flat och kom aldrig mer igen för att mästra målaren.

I en annan af våra kyrkor hade en målare fram-stält samma sak, ®ch då socknemännen skulle syna arbetet, sade en nämdeman, att. altartaflan var bra nog, men der var ett fel, och det var, att målaren ej gjort helvetet tillräckligt hiskligt. »Det * är lätt att hjelpa!» svarade målaren, »det skall jag inom ett par dagar ändra till nämdemannens belåtenhet».

På utsatt dag skulle taflan åtér synas, och nu blef nämdemannen helt ursinnig, ty målaren hade målat honom, som han gick och stod, bland afgrundens invånare. De andre gubbame, som tyckte om sprattet, förklarade sig nöjda med taflan. Men nämdemannen drog målaren inför domstol, porträttet skärskådades af domaren, som yttrade, att han ju ej kunde veta om der i helvetet funnes en karl, som var så lik nämdemannen, men att han dock ville döma målaren till att ändra bilden.

Målaren gjorde så, i det han gaf porträttet grått hår, och nu var nämdemannen nöjd, ty han hade kolsvart hår. Men efter några år började han att åldras och hans hår blef grått, och då var han åter fullkomligt lik den fördömde på kyrkans altartafla.

Ända tills vår tid, hyste alla stark afsky för »rac-karen» eller nattmannen samt för allt som rörde häst-slagt, så nattmannen fick ej vara till sammans med andra menniskor. Då hände det sig en gång, att en sergeant sammanträffade med en sådan man på krogen i Rebbelberga, och för att uttrycka sitt förakt, sade sergeanten: »Klank, klank!» eller härmande korpen. Då detta ej ville ta slut, gick nattmannen ut, satte sig i sin vagn och körde bort. Efter en stund begaf sig sergeanten på hemvägen. Men han kom ej långt förrän nattmannen höll bredvid honom och bjöd honom på skjuts, och det i en ton, som kom sergeanten att sitta upp genast. »Det är kyligt att åka», säger derpå nattmannen, »här har jag en kappa». Med dessa ord sveper han en rå hästhud kring krigaren, som i denne skrud och vid nattmannens sida måste åka igenom hela byn.

Allmogens fruktan för spöken förorsakade stundom olycka och skada. I min fars tid hände på ett ställe i våra bygder, att en dräng en mörk kväll stod ute vid husknuten och inväntade sin fastmö, men i stället kom én af hennes kamrater, en mycket mörkrädd piga, ut, då drängen af misstag och på skämt kastade sin ludne, våte pels öfver henne. Hon blef dervid så skrämd, att hon dog deraf.

I min ungdom hade ett par ynglingar i vår socken öfverenskommit om att »skjuta jul» i naboens gård, men dervid hade de förargat en af deras kamrater, som uteslutits från detta hemliga aftal. Han hade dock fått reda derpå, och när julafton kom och det led utåt kvällen, tog han öfver sig ett svinhårs-täcke och gick och lade sig på en rad stenar, som utgjorde öfvergångsstället öfver ett kärr, der de två ynglingame skulle gå. Desse kommo i mörkret och stupade öfver det svarta, ludna och hvassa föremålet, hvilket de togo för ett spöke, och voro nära att för-lora sansen. De sprungo nu med andan i halsen hem, der de af räddsla insjuknade, så husbondefolket också lät, i tanke att de varit ute för tyale, bedja för dem i kyrkan juldagen så väl vid ottesången som högmessan.“VIII.

MAMSELL GUSTAFVAS BERÄTTELSER.

Hvad jag först och främst vill säga är det, att jag aldrig trott på bondskrock, utan blott hållit mig vid det, som jag antingen sjelf sett, eller hört af trovärdiga personer. Sålunda vet jag, att skogsfrun — eller, som allmänheten säger, skövsnuan — verkligen finnes till, liksom äfven bäckamannen, hvilken äfven kallas Träsken. Jag känner sjelf en gift kvinna, som han fattat begär till. Hon var gift med en husar, och en natt, då mannen var borta, kom Träsken, knackade på fönstret och bad att få komma in. Det var en månljus natt; kvinnan gick till fönstret, för att se hvem det var som knackade. Hon såg då en karl, klädd i uniform, stå utanför; men som hon visste, att det ej kunde vara hennes man, förstod hon lätt, att det var Träsken, som påtagit sig hans skepnad. Som hon visste, att det säkraste medlet att bli honom kvitt, är att kalla honom för något simpelt, så ropade hon: »Gå din väg, din svinalort!» dervid for han sin kos.

Hvad skogsfrun beträffar, så hände det ofta min pappas, prosten, drängar, att de mötte henne uppe i skogarne vid Söderåsen, då de der hemtade ved eller virke. Prosten, min pappa, hade en gammal trovärdif gårdsdräng; han hade ofta mött henne och äfven gjort de andre kamraterna uppmärksamma påden fina, granna damen, som på ryggen såg ut som en halfdörr, sade han; andra säga, som ett baktråg. De voro aldrig rädda för henne, utan bara småskrat-tade åt hennes försök att locka dem till-sig.

I pappas församling bodde, bland andra bildade personer, äfven en kapten, som förr i tiden hade vistats mycket hos en kamrat, hvilken hade sitt boställe i närheten af Heljarps å. Här brukade de båda herrarne att fiska, och då hörde de ofta från ån de jemmerligaste nödrop, men de brydde sig ej vidare derom, ty de, liksom hela ortens befolkning, visste, att dessa skrik voro säkra förebud till att någon skulle dränka sig i ån.

Pappas förr nämde gårdsdräng — han hette Nils

— försäkrade ofta, att han, tillika med många andra pojkar, i sin barndom varit uppe och ridit på bäckahästen, som blifvit allt längre och längre ju flere pojkar han fatt pä sin rygg, och att hästen kastat dem af, då en af dem nämde Frälsarens namn. Detta är ej att sätta stor tro till, ty samma historia har jag hört från flera andra trakter här i Skåne, och Nils karj som barn ha inbillat sig att han sjelf varit med, ty)ian ljög aldrig med vett och vilja. Han var ej heller spokrädd eller vidskeplig och skrockfull, som så många af hans kamrater, hvilka alltid påstodo, att det spökade i pappas prestgård. Nils var under senare åren nattväktare hos oss, men aldrig märkte han något besynnerligt, utom en enda natt, då han i vår trädgård mötte en stor svart katt, som hunden hvarken ville skälla på eller gå när. Om nu detta kunde hafva varit en af de två presterna, som sades gå igen der, är ej godt att veta, men Nils såg att dörren, som ledde från salen ut till trädgården, flög upp. Han gick fram och stängde dörren, men åter flög Äen upp; <lå lät han den också stå.Nils var gift, och- han omtalade ofta, att under den tid hans hustru gick med deras första barn, var hon ständigt förföljd af en varulf. Som der i nabolaget ej faris någon gosse för kvinnan att låna till ledsagare, då hon skulle gå något ärende om kvällarne, fick alltid mannen sjelf gå med henne, ty det är en känd sak, att varulfven ej angriper en fruktsam kvinna, då hon har mankön med sig. Men Nils och hans hustru sågo honom ofta lunka efter dem på något af-stånd, och de visste äfven hvem han i verkligheten var, det vill säga, som menniska.

Ett par år derefter deltog Nils i linbrytningen hos en bonde. Som vanligt vid sådana tillfällen, var der om natten, då linet torkades, mycket folk i bryt-stugan samladt till lekar och upptåg. Bland ungdomen var der då ett par tjenstpigor, som gingo i väntande dagar och derför höllo sig stilla och afsides för sig sjelfva, eller sysslade med elden, medan de andre lekte och rasade. När det lidit ett stycke fram på natten, kom der en varulf och tittade in genom dörren. Alla förstodo, att besöket gälde pigorna, men då der var nog af karlar inne i brytstugan, så brydde man sig i början ej stort om gästen. Men efter en stund trädde han in och böljade närma sig de två pigorna. Detta tyckte Nils och flere med honom var allt för fräckt och närgånget af varulfven; derför togo drän-game käppar och jagade honom ut och ned i en vattenpöl utanför brytstugan. Här piskade de var-ulfven, så han skrek jemmerligt; i synnerhet var der en dräng, Per-Vestgöte, som gaf honom sitt lifsbröd, ty dagen efter spordes det, att den man der i byn, som man visste vara varulf, låg illa slagen i sitt hem, och kort derefter dog han.

Man kunde väl vara frestad att tvifla på slika historier, om ej äfven bildadt folk sett saker, som be-kräfta, allmogens ord. I min ungdom såg min mamma med egna ögon en varulf} fast han då ej hade ärende till henne. Men det var i den tiden brukligt, att umgängesvänner tidigt på morgonen fastlagssöndag försökte ge hvarandra fastlagsris, det vill säga en liten risbastu, der man låg och sof i sin säng. Nu hade mamma skäl att vänta några af våra vänner, derför beslöt hon göra deras anslag om intet och i stället mottaga dem med kaffe och frukost. Då hon bestämt sig för att stiga upp tidigt, så vaknade hon också innan någon annan i huset och steg upp, utan att tänka på att se på klockan eller erinra sig, att det var fullmåne, så natten var helt ljus. Då hon hade kaffet färdigt och inga gäster hördes af, gick hon ut, för att se om de ej syntes på vägen." Men der såg hon blott en stor svart hund, löpande på tre ben, och då han kom midt för vår trädgård, gaf han till ett hiskligt skrik. Mamma trodde först att det bara var någon upptågsmakare bland våra vänner, som klädt ut sig; men då hunden sprang förbi och, längre fram mot byn, skrek på nytt, så blef hon häpen och gick in. När hon då såg på klockan, var hon just tolf, och mamma hade i sin brådska trott, att det led fram mot morgonen. Nu förstod hon att det var en varulf hon sett.

En trovärdig fru från Norra Åsbo härad har be-rättat mig ett par händelser, som äro rigtigt sannfärdiga. Den ena var om ett äkta par; mannen var varulf, men kvinnan visste det ej. Sent en kväll stackade de två hö. »Jag går bort en stund», sade mannen, »ser du något, du blir rädd för, så slå så mycket du kan, men stick ej!» 1 Han gick, och efter en stund kom der en stor svart hund på tre ben rusande mot den fruktsamma kvinnan. Hon slog ifrån sig med hötjugan allt hvad hon kunde,, men stack ej.Efter midnatt försvann hunden, sedan han både bitit och rifvit hennes röda filtkjol i sönder. Mannen kom då hunden var borta, och då det blef ljust, såg hon att han hade röda trådar mellan tänderna. Då förstod hon allt och sade: »Tvi dig, du är en varulf!» — »Det •kunde du ha sagt förr, så hade jag blifvit frälst», svarade han.

Den andra händelsen angick en mara, som ofta brukade besöka en bondson. Hon kom genom ett litet hål i taket, han tilltäppte det och fångade henne, men glömde att säga de frälsande orden, utan lät henne utan vidare gå hem. Sedan gifté han sig med henne, och en natt, efter flere års förlopp, sporde han henne, om hon visste hvarifrån hon egentligen kommit till honom: »Nej», svarade hon. Då visade han henne hålet i taket, och i ett nu for hon ut derigenom, men kom aldrig mera till baka till sin man.

Man vet, att bönder i allmänhet hysa fruktan för spöken och gengångare. Okunnigt folk skrämmer ofta sig sjelf, så man kan ej sätta tro till allt hvad som berättas. Men när bildade menniskor upplefva underliga ting, så vet man, att de hvarken narras eller springa med limstången. Det är en känd sak, att på många af de gamla skånska herregodsen finnes spöken, som gå och komma der, utan att herskapet bryr sig om dessa gäster, vid hvilka de blifvit vana. På det adliga godset Torup, t. ex., köra gengångare ofta med spann och betjening upp till stora trappan; men om man låter narra sig och går ut, för att mottaga gästerna, så är allt försvunnet. Ibland komma dessa gengångare dit midt på ljusa dagen, gå in i salongen och sätta sig till och med vid pianot. Detta hände åtminstone i gamla grefvinnans tid; men då gick hon en gång helt lugnt fram till instrumentet och stängde detta framför en hvitklädd spökdam, un-der den korta förklaringen, att det nu var onödigt att göra musik.

Jag känner en ung dam, mycket lärd; hon kan sina tre lefvande språk, förutan allt annat; hon är guvernant hos grefve X. Sist jag träffade henne hos hennes syster, gift med pastor Y., omtalade hon för oss, att en natt hade

dörren till hennes garderob jemt öppnats hur ofta hon än stängde den. Hon kunde ej förstå detta förrän hon såg en rikt, men gammalmodigt klädd dam träda ut i rummet. Att det var ett spöke, var lätt att förstå, och min unga vän fick sedermera veta, att denna dam visar sig i grefvens hus på en viss dag hvarje år och på samme timme som hon blifvit mördad af sin egen make.

Det berättas, att i den tiden Barnekowska slägten egde herrgården Vidtsköfle i Gerts härad, hade den äldste i familjen en ring, hvilken var så beskaffad, att så länge den fans på herrgården, gick allt väl; men reste egaren bort med ringen på sin hand, skedde alltid någon stor olycka. Yid hvarje sådant hotande olyckstillfälle syntes en röd flamma på den underbara ringen. Två gånger hade gården under tidens lopp, i ringens och egarens frånvaro, gått upp i lågor, och dock hände det än en gång, att egaren for bort med ringen. Men en dag får han se den röda flamman derpå, och nu red han hem allt hvad hästen kunde springa, och snart såg han gården stå i ljus låga. Han visste dock råd, ty med ringen på. sin hand red han tre gånger kring vådelden, och så släcktes den af sig sjelf.

En kvinna af mina bekanta, som i sin ungdom tjenat på Vapnö gård i Halland, berättade, att der en gång på denne gård varit två fröknar, som en julafton satt sig i sinnet att se sina tillkommande män. De stälde ett glas, fyldt med vatten, på bordet,och sutto så sjelfve tigande och inväntade hvad som skulle komma. När klockan slog tolf, hördes ett starkt buller ute i gången, dörren öppnades, och in kom der i rummet en likkista. Det var åt' den äldsta, fröknen. Ett ögonblick derefter Öppnades åter dörren, och nu inträdde en ung, ståtlig officer; han gick fram, drack ur glaset, satte sin värja från sig och gick ut. Den äldsta flickan dog ogift; den andra fick till make en ståtlig officer från Stockholm, och de lefde lyckligt med hvarandra. Men så en dag händer ej bättre, än att han finner och igenkänner sin värja, som han en julnatt på ett" obegripligt sätt förlorat. Nu förstår han hur det gått till, och så bjuder han sin unga maka ut på promenad. När de kommo ut i parken, tvingade han henne att bekänna, och då sade han henne, att den julnatten, då hans ande vandrade den långa vägen från Stockholm till Vapnö, hade hau lidit så att han aldrig kunde förlåta den, som vållat det. Dermed tog han samma värja och stack i hjeL henne dermed,

Denna trovärdiga kvinna berättade också, att der var en lång korridor i hufvudbyggnaden, och der hörde man ofta under nätterna någon gå tungt samt slamra med sporrar och vapen. Ja, en gång hade en af hennes kauirater sent en kväll sett en lång herre stå stödd med ryggen emot kakelugnen i ett af de Öde rummen. Man kan ej heller undra på att det spökade der, ty många underliga ting voro der skedda. Så, t. ex., hade fältmarskalken — hans namn hade kvinnan aldrig hört — varit så begifven på krig, att dansken — andra säga ryssen — aldrig fick fred för honom, utan måste taga honom till fånga. Men hans. fru förklädde sig till en simpel kvinna, en sådan som fick gå fritt i lägren, och som sådan släppte vakten henne in till fältmarskalken. Hon bytte då klädermed honom, lät honom fly, men satt sjelf sju år i fängelse innan det blef upptäckt hvem hon var. Ändt-ligen blef hon fri och kom just den dag hennes make .firade sitt bröllop med den brud han fäst sig, sedan han länge trott sig vara enkling. Han ville nu ej öfvergifva någon af sina hustrur, och de ej heller honom; derför behöll han dem båda. När han gick ut att spatsera, bjöd han dem hvar sin arm, och i graf-ven står hans kista emellan de båda fruarnas.

Gamle kyrkoherden i G—d och jag talade ofta med hvarandra om dylika saker, och han sade, att det ej var så lätt att veta hvad man skulle tro om vissa syner. Han hade sjelf en natt mött ett liktåg, och han kände trovärdige män, som äfven sett dylika, då de om nätterna färdats ute.

Prosten, min far, tålde aldrig att bönderna för honom förtäljde något af sitt skrock, och han blef mycket ond, då han en gång fick se en kvinna ligga och sopa upp sand vid kyrkdörren. Han frågade henne med stränghet, hvad hon skulle ha sanden till, och hon erkände, att den skulle gifvas som medicin åt hennes sjuka barn. »Nå, så t#g den då denne gång, men låt sedan bli dylika dumheter», sade pappa.

Han blef äfven mycket förargad då han hörde någon tro, att man genom vissa medel kan få hvem man vill att blifva kär, i sig. Gamle Nils trodde fullt och fast på, att om man tog en snoktunga i munnen och så fick den utsedda att kyssa sig, så vore hon eller han i dens våld, sem gjorde en slik konst. Samma verkan gjorde en svinborst, tagen af en far-galt då denne uppfyller sin naturdrift. Med denne borst behöfde man blott pricka ett äple och gifva det åt sitt utsedda offer. Vanligtvis brukade tjenst-pigorna aldrig mottaga ett äple af någon karl,

om han ej ville först bita af det sjelf. Stundom blygdesde dock för att så öppet visa sitt misstroende, och fingo då nöja sig med att kasta äplet på golfvet, sedan taga upp det, bita af den första biten och kasta den, då förtrollningen ansågs häfd. Det var ej blott för svinborsten de fruktade, utan äfven för, att karlen kunde haft äplet liggande under sin arm, så det blifvit genomträngdt af hans svett, ty detta hade samma förderfliga verkan. Äfven karlarne voro rädda för sådana konster, hvilka det äfven troddes stå i kvinnornas magt att göra. Det troddes, att man på apoteket kunde få köpa något, som de kallade hjortsprång, hvilket skulle ha en stygg verkan, liksom äfven den delen af ett rått hönsägg, som allmogen kallar »älsken». — Pappa sade, att allt dylikt var dumt skrock.

Deremot förnekade han ej, att både lefvande och döda personer kunna ha varsel för sig. Sjelf hade han vid akademien en god vän och granne, som hade varsel för sig, så att han en gång knackade på pappas dörr en liten stund förrän han verkligen sjelf kom dit.

En af hans kamrater kom en kväll till baka till honom sedan de tagit god natt af hvarandra. Han bad att få ligga hos pappa öfver natten; han ville ej stanna hemma, ty just som han kommit i trappan till sitt rum, hade han der mött sin fosterfar, som bodde långt uppåt landet, och som han visste låg sjuk. Studentens förmodan, att det var ett varsel han sett, be sannade sig efter några dagars förlopp, då han fick ett bref, som underrättade honom, att fosterfadern dött just samme dag och timme, som han visat sig för fostersonen.

En annan af pappas studiekamrater hade ett år varit huslärare på en större landtgård. Der höllo de just på att gräfva en källare, då en natt studenten, som var en allvarlig man, fick besök af en afde stridsmän, som stupat i slaget vid Landskrona. Det var en gammal vördnadsvärd man, som bad-honom säga husbonden, att han skulle upphöra med gräfningen, ty de döda ville ligga i ro. Dagen förut hade man funnit menniskoben der i jorden.

Se, sådana ting kan man då tro på. Sjelf har jag en gång blifvit klappad af en kvinna samma natt hon dog; hon höll så mycket af mig i sin lifstid, så jag hvarken blef rädd eller undrade mig öfver saken.

En af mina ungdomsväninnor sade alltid, att hon skulle gifva mig ett minne efter sin död. Den natt hon gick ur verlden, hade hon varit hos mig, ty om morgonen hade jag fem blå fläckar, märken efter fingrar på min venstra arm.

Det är icke många år sedan den olyckan hände, att ett par damer af mina bekanta drunknade, då de med hästar och täckvagn färdades öfver vadstället i en å. Den ena af damerna var en ung fru, som hade hemma ett spädt barn, hvilket vårdades af en väninna. Efter begrafningen tog denna bamet till sig om nättema och lade det på sin arm; men modem kom och stod vid sängen och gaf tecken, att barnet ej fick ligga der. »Var lugn, min vän, ditt bam skall få amma!» sade då väninnan. En amma anskaffades; sedan såg ingen till modern förrän hennes äldsta flicka, hon var född en söndag, vid fem års ålder skulle från hemmet och till en slägting. Kvällen innan detta skedde, ropade den lilla: »Faster, der står mamma och räcker händema efter mig, hon är så hvit!» — Ingen annan kunde se henne. Men det är då ej så underligt, att mödrar, som dö från små bam, komma hem för att se om dem.

Hvar och en förnuftig menniska vet ju, att en kvinna, som dör i hafvande tillstånd, förr eller senare föder, och att man alltid i ett sådant liks kista läggerhvad hon behöfver för barnets beklädnad. Ett sådant lik lägges icke för tidigt ut på bord eller »vagnshäck», och i Jivarje fall får det allt bamtyget till sig äfven der. Bönderna hafva den dumma vanan, att ta liket ur sängen innan det blir kallt;- derför hände det också en gång, att en afliden bondhustru fick sitt barn då hon låg på »likhäcken».

Man har dock många exempel på, att folk, som varit döda i många år, gått igen. Bönderna få ibland sådan genfärd upp i sina vagnar, då de äro ute och färdas nattetid; de bruka då lyfta af det högra framhjulet och köra en bit med de tre, så blifva de gästen kvitt. I Helsingborg har man Billen, som/åker mellan staden och sin forna gård, Men säkrare är dock hvad fadern till pappas gamle kamrat och kollega vid latinskolan i Karlskrona berättade. Han hette R. och var vid regementsmusiken samt bodde i Landskrona. En natt hade han spelat på, eft* fin tillställning, och då han vid midnattstiden kom vid det så kallade Åbjöms-sons hörn vid gamla kyrkogården, mötte han en vagn, i hvilken satt en förnäm herre i uniform och trekantig hatt. En livréklädd kusk körde och en galonerad betjent stod bak på vagnen. Då R. mötte vagnen, frågade den gamle krigaren, som satt der i, med dof

röst: »Hvad är klockan?» — »Tolf!» svarade R. Då for allt, hästar vagn, herre och tjenare, upp i luften, öfver Åbjörnssons tak, och vidare tills de försvunno.

Pappa var, som sagdt, kollega till sammans med unge R. i Karlskrona. En annan kollaga L., fångade en dag två etterspindlar, och det vet man, att de äro stygga djur. L. släppte dem på en flaska och satte sig till att se på dem huru de slogos. På en gång upplöses de till rök, men L. blef vansinnig och skar af sig pulsådrorna på begge sina handleder. Då han skulle begrafvas, följde både pappa och R. hanslik; just som de kommo till kyrkan, rusade två hundar fram och började slåss midt under likkistan. »Der ha vi spindlarne!» sade rektor Z. till R.; mer sade han ej, men märkligt var det hela.

Trovärdiga personer försäkrar att om någon har mod att gå fram till ett par hästar, spända för likvagnen, och se dem mellan öronen just när likkistan är satt på vagnen, så kai) man se om den aflidne är salig eller osalig, ty när liket skall föras ur huset, sväfvar der en svart eller hvit ande öfver likkistan.

För några år sedan dog i Vestra Karups socken,^ Bjäre härad, en man, som allmänt kallades Kostbar. På sin dödsbädd förordnade han, att ett par hundra »daler» af hans penningar skulle läggas i hans likkista, så att han ej kom som en stackare in i andra verlden, utan kunde bjuda Abraham, Isak och Jakob på en god frukost, så de skulle lägga ett godt ord för honom när det gälde. Dessutom ville han ha det rep, hvari hans son hängt sig, så att han kunde visa det för vår Herre, såsom det der vållat sonens död, så denne skulle kunna få nåd och förlåtelse föt* sitt sjelfmord.

I samma härad, men i Hjernarps socken, hände det för några år sedan, att en gift hustru skulle be-grafvas och slägtingar och bekanta buro henne från hennes hem till grafven. När nu en af de först nämda inne på gården fattar i båren, ser han — ja, han har sjelf för mig omtalat det — ett litet barn springa framför sina fötter, och det sprang der hela det vägstycke, som han var med till att bära liket; men när der skiftades bärare, försvann det. Han tänkte både hit och dit, hvad väl det månde vara för en syn, men då han kom fram till kyrkogården, och han, som nära slägting, skulle vara med till att bära den döda fram till grafven och sätta ned kistan deri, såg hanåter det lilla bamet. Det höll sig så nära kistan, då denna skulle nedsänkas, att han hvart ögonblick var rädd för att trampa på den lilla varelsen, eller göra den annan skada, så att han ej rätt kunde, som han skulle, sköta kistan. Och hur det nu var, så kom denna att stöta hårdt emot grafvens ena sida, så locket lossnade'något, och då sprang barnet ned i graf-ven och in i kistan, som han tyckte. Mannen kunde ej förstå denna syn annorlunda, än att kvinnan före sitt äktenskap måtte haft ett barn, som hon tagit af daga och begraft i o vigd jord.

I Vestra Karups socken fans för många år sedan en krog, i hvilken fördes ett så vildt lefveme natt och dag, att man till och med en natt såg en hund med ett glödande gap komma från ett dylikt ställe i Grefvie och springa mot Vestra Karup. »Hvart bär det hän?» spordevnågon, som mötte hunden. — »Till krogen i Vestra Karup, ty der slåss de!» svarade den hemske gästen och for af.

En karl, som bodde der i socknen,, hade fäst sig en flicka och sagt, att hans ben ej skulle multna i jorden om han bedrog henne; han svek henne ändå. Han blef begrafven, men då man tio år derefter skulle uppgräfva grafven åt ett annat lik, låg benranglet alldeles helt i mullen. Man visste godt hvem det var, man vet det ännu, ty presten lät uppställa skelettet på kyrkogården, och det stod der i mina' morföräldrars tid, utan att falla sönder. Emellertid hände det en natt, då der hölls det vanliga vilda lefvernet inne på krogen, att en karl slog vad om ett halfstop bränvin, att han skulle gå in på kyrkogården, taga benranglet, bära det in på krogen och lägga det på bordet. Han höll ord; men då han dermed vunnit vadet, ville han ej efterkomma kamraternas önskan, att åter bortbära skelettet, så vida han ej fick etthalfstop bränvin äfven för den resan. De nödgades gå in derpå, han bar benranglet till kyrkogården, stälde det der det stått och ville gå. Men den döde höll honom fast och sade: »Du slipper ej härifrån förrän du lofvat mig, att nästa söndag infinna dig på kyrkogården och passa på då församlingen går ur kyrkan. Den sista, som då kommer ut, är en gammal kvinna, som stödjer sig på kryckor, henné skall du bedja gå hit till mig och slå på mig med sin ena krycka». I förskräckelsen lofvade karlen allt hvad benranglet ville, men var också klok nog att hålla sitt löfte. Han gick till kyrkan, såg den gamla kvinnan, hon var känd af hela församlingen, och framförde till henne benranglets bön, hvilken hon genast uppfylde, och så snart hon med sin

krycka slog derpå, föll det till stoft och mull. Det var naturligtvis samma kvinna, som fått den dödes trohetslöfte. Äfven hennes namn är kändt, men det hör icke hit.

I närheten af Vestra Karups kyrka hände det en gång, att en karl, som gick vägen fram mor kyrkan, fick en gast, en sådan der strandvaskare, att bära på, ty det är en klar sak, att de, som omkomma i hafvet och flyta upp på stranden, vilja in på kyrkogården. Nå, mannen bar gasten ett stycke, men klagade att bördan var för tung. »Då skall jag bära dig det öfriga af vägen», sade gasten, »sitt upp på min rygg!» Mannen måste lyda, men var så rädd att gasten blef våt. »Hu», sade han. »Är du också i det våta?» sporde gasten. — »Nej, men det har gått hål på mig under det jag bar dig», svarade mannen, »men vill du stå en stund, så skall jag gå hem efter hammare och spik och laga skadan innan vi gå vidare», föreslog han och lemnade gasten sin pels, till pant på att han skulle återkomma. Men detta var, förstås, en list, och strandvaskaren stod der ochväntade tills hanen gol; då måste han åstad till sitt, men först ref han pelsen i tusen småbitar.

Detta hörde jag nu i våras (1881) i Vestra Katup, och man försäkrade, att det var rigtig sanning. Men hvad jag deremot sjelf sett, är »Sankt Thoras hvila» nere vid Torekov. Det är ju alla bekant, att af de tre kungabarnen, som den onde styfladem ville låta dränka, flöt den ena systern, Helena, upp på Själländska stranden; brodern, Arild, flöt i land vid Kullaberg, der nu Arilds läge är, och Thora fans vid stranden i Bjäre härad vid det fiskeläge, som efter hennne heter Torekov. När folket funno den döda prinsessan, ville några bära henne till Grefvie kyrka, men båren blef så tung, att de blott kunde bära den ett litet stycke innan de nödgad^ sätta ned den för att hvila. Men när bärame så åter ville upplyfta båren, sågo de att der blifvit djupa märken i stenhällen efter den. Då förstodo de, att prinsessan ej ville begrafvas i Grefvie, hvarför de återvände mot Torekov, och då blef bördan helt lätt; men då de kommo till sjelfva fiskeläget, blef båren åter så tung som bly. Då satte de den ned der, begrofvo prinsessan på denna plats och byggde öfver grafven Thoras kapell, som senare ombyggdes till kyrka. Der de hvilat med båren kallas Thoras hvila.

I Hjemarps socken, i en gård, som jag nyligen sjelf sett, var folket för en del år sedan hvarje natt hemsökt af ett spöke. Slutligen fann man på råd, att vid grinden, just der bäcken flyter förbi gården, ställa en halmkärfve, ty maa-*säger ju, att en gengångare ej kan komma in genom den grind, der en kärfve står, förrän han räknat knäna på hvaije halmstrå. Detta ville nu gårdens folk åskåda, och då natten kom, gingo de alla upp och satte sig på stug-längans gafvel, der de i all säkerhet ville sitta ochinvänta spökets ankomst. Det kom, tvifla ej på det, och började ruska i halmkärfven; men i det samma brakade den gamle husgafveln ned i följd af folkets tyngd; der blef en förfäran bland dem alla; men räddast blef dock en halt sockenskräddare, som var med bland äskådame, ty han glömde sitt lyte och sprang så, att han kom före alla de andra in i stugan.

Men, som jag förr sagt, man kan ej tro allt hvad okunnigt folk snackar, deremot kan man ibland få läsa i tidningarna märkliga ting, och dem kan ingen betvifla. Jag läste för ett par år sedan i fl^ra tidningar om en flicka, som kommit i kyrkan med en lösfläta på hufvudet, och rätt som hon satt der, blef den till en orm. Flera af mina bekanta, ,som läst berättelsen, tydde den så, att församlingen haft en varnande syn; men för min del tror jag, att det var en rigtig orm — ty man vet ju hvems slägt ormen tillhör —, som fått magt att intaga lösflätans plats medan flickan satt och sof, så som obildadt folk ofta gör, under det presten predikar.

En del personer, som låtsa sig vara lärda, förneka . sanningen af, att djur kunna lefva och förökas i menniskokrpppen. Lärdom derefter, kan fänkål — Liksom om ej sjelfva doktorerna ordinerade mot lef-vande maskar — för att nu ej tala om de nymodiga trikinema! Jo, det är både sant och naturligt, att allmogen, som mången gång slänger sig hän, för att sofva på bara marken, dervid kan få i sig både snokar, ormar, grodor och ödlor, hvilka under en längre tid — ja, förstås, ett af djurslagen i sender, man skall aldrig öfverdrifva — lefvat och ynglat i menniskans kropp. Och »tvestjerten» sedan! Kryper den ej in i menniskans öra, så ofta den kan komma åt? Jo, det är säkert, att här äro de som tagit sin död der-igenom, att en tvestjerts-hona krupit in genom derasöra och in i hufvudet, hvarest hennes yngel förökat sig till den grad, att hufvudet blifvit så proppfullt deraf, så det slutligen spruckit, ja, det krypet kallas icke för intet »öronstörta».

Jag har ända tills jag blef faderlös lefvat på landet i vår prestgård, och låter mig derför ej disputera,, att icke

sådana ting kunna ske. Man vet att tala om personer, hvilka under lång tid^ varit sjukliga, utan att någon begripit orsaken, förrän man kommit under fund med, att den sjuka menniskan legat ute och sofvit. Då har man låtit sjuklingen gapa Öfver ett fat varm söt mjölk, hvilken då har lockat fram grodan, snoken, eller hvilket djur det nu har varit, som * krupit in i menniskan.

Der var en karl i pappas församling — det var dock innan han blef prest der —, som länge gått och varit sjuk, utan att kunna få bot för sitt onda. Då fick han en dag besök af en god vän, och under det de två sitta och prata, somnar sjuklingen. Men hvad sker? Jo, en stor orm kommer krypande ur ur hans mun! Vännen var rent bestört, när han såg . detta och att ormen slingrade sig rundt omkring sjuklingens kropp, och innan någon visste ordet af, åter kröp in genom munnen. Vännen blef bedröfvad, för det han ej hindrat detta senare* dock efter ett ögonblick syntes ormen åter på samma sätt, men nu var han något ljusare till färgen. Aha, tänkte nu vännen, v nu kommer du nog ut en gång till! Och det skedde så äfven, och nu var ormen helt hvit. Då skyndade sig vännen att väcka sjuklingen, ty nu visste han, att ormen i sin kropp bar allt det sjukdomsfrö och allt det svaga, som kunde vidlåda karlen, derför skulle ormen just nu hindras att åter krypa in i hans kropp. Karlen vaknade och ormen dödades, och aldrig blef den menniskan sjuk mera.Något liknande hände för flera år sedan med en karl i Bjäre härad; han lade sig, sjuk som han var, till att sofva vid en källa, just der han fått ormen i sig, och kamraten satt och vakade för att se, hvad nu skulle ske. Enligt beräkning, kröp ormen ut genom den sofvandes mun, för att gå och dricka vid källan; men mer än så: han kom till baka med sin maka, ^om ormen ville haft med sig in i menniskan, ty då den sjuke ej hade ro eller lisa längre, än han drack mjölk, så kan man lätt förstå, att ormen mått godt. Nu blef der dock ingenting af med den beräkningen, utan blefvo båda ormame dödade på stället.

Det har stundom händt, att ogifta kvinnor fått stygga misstankar på sig, när de råkat ut för sådana . missöden, som dessa. Jag vet en hederlig flicka, som sjelfva doktorn misstänkte för att vara fruktsam, fast hon sjelf var oskyldig som ett bam. I sin stora be-dröfvelse gick hon då till en klok man, och han förstod genast hvad der gick åt henne. Han knöt nu ett bredt band eller bälte hårdt till under den sjukas mage, så att ormen ej derifrån skulle kunna krypa ned i något af hennes ben; derpå hängde han henne med hufvudet nedåt öfver ett fat het, ångande mjölk, och nu kom ormen snart ut.

Ja, och hvad jag först borde berättat, var om en annan sådan sjuklig flicka, som låg och sof vid en liten porlande bäck. Ur den arma stackarns mun "kom först en stor gammal ormhona krypande och derefter flera små ormungar, alla skulle de ned att dricka ur bäcken. Lyckligtvis var der folk, som såg detta; flickan väcktes, så att ormfamiljen ej kom till att åter taga bostad i henne.

Vår gamle sockenskolmästare — hans hembygd var landskronaslätten — berättade ofta, att i de stora skogarne uppe vid Söderåsen skall finnas en stor hvitorm, som går på stjerten. Folk, som hemta ved och virke der, möta honom stundom;- men vika de då höfligt ur vägen för honom, så skadar han ingen, Pappa ville aldrig rätt tro på, att en sådan snöhvit orm fans till, ty han hade aldrig läst om den i skolan; men skolmästaren sade, att här fans i verlden mycket, som ej stod i böcker. Han hade ej heller i någon bok läst historien om prinsessorna på Landskrona slott, men han hoppades dock att prosten ej ville förneka, att andar kunna visa sig. Detta bestred pappa visst icke, och derför berättade ofta skolmästaren om dessa prinsessor*).

Det skulle nemligen för många år till baka hafva händt, att en soldat, som gick på post vid Landskrona slott, en natt fick besök af två kvinnor, hvilka han nogsamt kunde se ej voro jordiska varelser, ty de sväfvade ljudlöst fram och voro svarta som sjelfva natten.

Soldaten ropade an gestalterna och de svarade, att de voro vålnader, af två olyckliga prinsessor, som ej kunde få ro eller frid, om ej någon dödlig ville för-hjelpa dem dertill. De voro nu komna för att be soldaten om denna tjenst, den han för Öfrigt ej skulle göra för intet, utan ville de i ersättning gifva honom en stor skatt af silfver och guld.

Soldaten bad att få veta hvad kvinnorna fordrade af honom, så ville han öfverlägga om han kunde uppfylla deras bön. De sade honom då, att de ej kräfde af honom annat, än att han under ett helt år ej skulle tvätta sig och ej kamma och putsa sitt hår eller skägg. Dessutom skulle han heligt lofva, att ej

*) Nedanstående sägen är förut upptagen i den af de skånska landskapens historiska och arkeologiska förening utgifna samlingen: “Skånska visor, sagor och sägnertt, samlade och utgifna af Eva Wigström (Ave). Lund 1880.för någon upptäcka hvad han nu sett och hört samt-noga förtiga källa» till sin rikedom. Soldaten menade, att det sista vilkoret vore lätt, ty tiga kunde han, men svårare blefve det med det första, ty en soldat måste hålla sig ren och putsad, om han vill undgå straff. Prinsessorna svarade, att han kunde vara obekymrad för den saken, ty ville han blott gifva och hålla sitt löfte, så skulle de nog sörja för, att han såg lika rentvättad och nyklippt ut som hans kamrater. Då ville soldaten genast gå in på handeln, men prinsessorna bådo honom noga betänka sig först, ty bröt han sitt löfte, så kunde de ej mera räddas, om der ej i den djupa slottsgrafven uppväxte en hassel, som blef så stor, att' man af dess kvistar kunde fläta en vagga, hvari det gossebarn skulle sofva, som, då det uppvuxit till man, kunde frälsa dem och gifva dem ro.

Soldaten svarade, att han redan hade betänkt sig, och fick han bara guld- och silfverpenningame, så skulle han nog uppfylla sin skyldighet. »Vare det så», sade den ena prinsessan, »men hvarje gång månen under detta år står i sitt fylle, skola vi besöka dig här, och ve både dig och oss, om du bryter ditt löfte». Derpå gaf hon soldaten anvisning på stället, hvarest han kunde hemta skatten, och så sväfvade de två gestalterna bort och försvunno.

Tiden gick, och soldaten höll troget sitt löfte, att hvarken tvätta, kamma, klippa eller raka sig. Han såg detta oaktadt alltid snygg ut, så att allt hade nog gått väl, om ej hans många penningar frestat honom att lefva som en stor herre. Detta hans lefnadssätt väckte stor uppmärksamhet och undran, såväl hos hans kamrater, som förmän, och alla sporde honom hvarifrån han fick alla de penningar, han så strödde omkring sig.

Härpå ville soldaten ej lemna något svar, ty hanvar fast beluten ajt hålla sitt löfte till prinsessorna, hvilka .besökte honom en natt hvarje månad, då han gick på vakt utanför slottet, och för hvarje gång visade de sig i en allt ljusare och ljusare klädebonad. Men då nu året var nära förlidet och soldaten ännu fortfor att lefva, som om han egde en guldgrufva, blandade sig hans förmän allvarsamt i saken. Han kallades flera gånger till förhör, och då han vägrade bekänna, blef han anklagad för att vara en spion, som underhölls af landets fiender, samt dömd att hänga.

Då soldaten hörde denne dom, tänkte han vid •sig sjelf, att med en sådan sakens utgång kunde prinsessorna ej vara hulpna, ty skulle de blifva räddade, så måste han lefva till årets slut, och dessutom hade han hört, att man brukade klippa håret på dem som skulle hängas. Derför bekände han nu allt och bad att fa fortsätta sitt befrielseverk, prinsessorna till fromma.

Hans förmän tyckte också, att det skulle vara en god sak, om de spökande prinsessorna ändtligen kunde kornma till ro; derför skyndade de sig att befria soldaten ur fängelset, så han samma natt kunde komma på vakt, ty det var just fullmåne. Men då midnatten var förbi och vakterna skulle aflösas, fans soldaten ligga död på sin post, med omvriden hals, så näsan satt och pekade öfver ryggen. Och nu syntes det, att han på så lång tid hvarken tvättat, kammat eller Idippt sig, ty smutsen låg tjock öfver hans ansigte, och hår och skägg voro hopfiltrade som »marelockar» på en häst.

Längre fram i tiden igenfyldes slottsgrafven, så -att säf och buskar grodde der, och då uppväxte bland dessa senare äfven en hassel. Nu bodde i Landskrona stad en man, som visste hvad denne hasselbuske betydde, derför aktade han noga på den samme.För hvaije år som gick, sköt hasseln nya kvistar, och mannen hoppades att der snart skulle vara så många, att han af dem kunde fläta en vagga; för att fä ett gossebarn att lägga deri, blefve väl något råd, menade mannen. Men — ja, det är nu öfver sextio år sedan — kom befallning, att slottsgrafven skulle igenfyllas; då nedhöggs hasseln af okunniga menniskor, och dermed försvann för prinsessorna det sista hoppet om räddning, så vida ej på samma ställe en ny hasselbuske uppväxer.

Min pappa, prosten, sade ingenting emot, då skolmästaren berättade denna historia, ty han hade sjelf varit med vid en mans likfärd, då hvar och en kunde märka, att det kom att stå hårdt, om denne döde skulle finna frid och hvila. Det var just X., en tjensteman, om hvilken bönderna alltid plägade säga, att i det hus der han blef satt i högsätet, der stod armod och lurade bakom dörren, och det var en känd sak, att han ej på hederligt sätt skrapat i

hop sin stora rikedom. Nå, det gick galant medan han lefde; alla bockade och krusade för honom i ansigtet, men förbannade honom på ryggen. Men när nu hans likkista stod på den förspände likvagnen, prestafver och likföljet stodo redo, och hundratals åskådare gapade på ståten, då ville ej hästame ur fläcken, hur än kusken manade på dem. Djuren bara stampade och skälfde, folket hviskade; den dödes familj gret af blygsel öfver detta uppträde. Då gick ändt-' ligen två äldre herrar af likföljet fram, togo hufvud-stolame af de darrande hästame och ledde dem så fram till kyrkogården. Det var klart för alla, att någon af de många, som X. hade bringat i olycka och som före honom gått ur tiden, nu osynlig för menniskoma, men synliga för hästarne, hvilka liksomäfven himdame kunna se sådana väsenden, stod och spärrade honom vägen till den vigda jorden.

En af mina väninnor, som är enka efter en rådman, omtalade ofta, att en landtmätare äf deras bekanta hade, då han en gång var ute på Malmöslätten och mätte upp jord, råkat ut för en märkvärdig händelse. Han hade nemligen bott i en böndgård hos en enkling. En natt, då han satt uppe och skref, hörde han en knackning under bordskifvan, och på. hans fråga, hvem som knackade, svarade en kvinnoröst: »Else Per-Hans?» — »Hvad vill du?» frågade han, som förstod att det var enkligen Per Hanssons döda hustru». — »Jag vill ha straff öfver min man och hans piga, som i samråd mördat mig», svarade rösten och beskref vidare hur det tillgått vid mordet och att brottslingarne tillstält det så, att alla trodde det hon tagit sig sjelf af daga. Landtmätaren bad henne komma igen följande natt, så skulle hon få sin önskan uppfyld. Den natten tog han flere män till sig i sin kammare, och vid midnattstid hördes samma knackning och samma röst svara på männens frågor. Så blef mordet röjdt, brottslingarne bekände, blefvo straffade, och mor Else fick ro i grafven sedan hon slapp att hållas för en sjelfspilling.

Något liknande hände också en skräddare, som satt och sydde en natt i ett rum, hvilket var illa be-ryktadt för spökeri. Klockan tolf trädde der in en fin herre, åtföljd af en betjent — händelsen tilldrog sig på ett af våra herregods — den förre gick fram till bordet, såg skräddaren in i ansigtet och sade: »Du syr, du syr, du syr!» Derpå gick betjenten ur rummet, men kom snart in igen, släpande med sig en annan menniskoskepnad, som derpå dödades af herm. Genom denna syn blef då ett mord, som varitbegånget for många år till baka, upptäckt, fast gemings-männen nu voro döda.

På samma sätt blefvo en del papper upptäckta, •så en fattig adlig fröken ändtligen bekom sin rätt till ett stort gods. Detta skedde genom en officer, som hade mod att ligga i herrgårdens spökrum. Om natten kom der in en gammal man och öppnade ett lönskåp i väggen samt tog ut en bundt papper, men lade <len åter in igen. Detta gjorde han tre gånger, så officeren tydligt skulle förstå saken. Nu blef, på hans ord, väggen undersökt och papperen funna, och spo-keriet upphörde. Der hade förr varit både prester och andra, som försökt att mana det bort.

I Hjernarps socken, Bjäre härad, förtäljes följande två märkliga tilldragelser från gamla dagar:

Det hände en gång, att en kringvandrande spelman kom till en gård och bad att få låna hus, men erhöll svar, att der ej var mer än ett rum ledigt, och der regerade ett spöke, så att ingen menniska vågade ligga der. Spelmannen bad dock om tillåtelse att få vara der öfver natten, ty han var ej rädd för spöken. Han fick sin vilja fram, och bäst han ligger i sängen, vaknar han dervid, att någon rycker och vänder i hans hufvudgärd. »Åhå, det är spöket!» tänkte spelmannen och låg helt tyst och stilla för att se hvad det hade der att göra. Efter något sökande djupt nere i sänghalmen, drog gengångaren fram en penningpung, hvilken han derpå gick bort och tömde på bordet, samt började räkna penningarne. Vid denna syn fattade spelmannen sin fiol, och antingen det var elfvaleken eller något annat han spelade, så är det säkert, att spöket började dansa och måste hålla i dermed tills hanen gol, då det for sin väg och kom aldrig mer igen. Men penningarne lem-nade det kvar på, bordet, och dem fick spelmannen i belöning.

Den andra berättelsen lyder så: För flere år till baka dog en välbergad bonde, men då han väl var begrafven, märkte man att han hvarje natt kom hem och gick och traskade i fähuset. När detta varat en _ tid, fick drängen, som tjente i gården, lust att se, hvad den forne husbonden kunde ha att göra nere hos boskapen. Han kastade ett lakan öfver sig, och sittande i ett kobås, inväntade han gengångaren. Vid midnattstid kom denne och gick genast

bort till en af krubborna och började der röra och känna i fodret. Drängen smög sig fram och började stöka på samma sätt i nästa krubba. Detta ser gengångaren och frå: gar: »Har du också något att gå igen efter?» — »Ja, men hvad söker du här?» genmäler drängen. — »Ack, jag har här i denna krubba, som jag försett med dubbel botten, gömt en summa penningar, och förrän den hittas, får jag ingen ro», lydde spökets svar. — »Jag har också gömt pengar här i en krubba, men jag har glömt hvilken det är», säger då drängen och börjar åter prassla med fodret. Efter en stund gol hanen. »Nu får jag gå», säger gengångaren, »men då vi skola samma väg, kunna vi ju följas åt?» — ^Ja, men jag är barfotad och vägen är så hård, att jag ej kan gå så fort», förebär drängen. — »Häng dig på min rygg, skall jag bära dig», föreslår gengångaren, som har brådt om. Drängen vågade ej göra flere invändningar, utan måste lyda. Då gengångaren burit drängen en stund, säger den förre: »Det var underligt, du osar brödrök». — »Det kommer sig deraf, att jag nyligen dött», genmäler drängen. När de så kommo in på kyrkogården, frågar spöket: »Hvar har du din graf, här är min?» — »Jag har ännu ingen», svarar drängen och börjar springamot kyrkan. — »Har du nu narrat mig att bära på en lefvande menniska, så har du ätit din sista måltid !» ropade gengångaren förbittrad och sätter af efter drängen. Vid kyrkan står en stege upprest; drängen springer upp på den, för att rädda sig på kyrktaket, spöket efter, men nu gol åter tuppen. Då måste gengångaren ner igen, och då sade han: »Ja, hade ej den röde nu klyft näbb, så skulle jag ha plockat dig smått som gryn». Drängen gick nu hem och upptäckte för mannens arfvingar det hemliga gömstället i kokrubban.

Detta är nu gamla historier, men när jag i våras helsade på bekanta i Hjemarps socken, dog der en käring, som varit känd for att kunna hexa. Nu gick hon igen alldeles fasligt. Hon lade sig öfver sin forna rumkamrat, som ännu bebor huset, der hexan och hon flere år haft bostad och der denna dött; hon nöp och kramade henne, eller' när hon lemnaae henne i ro, så gnistrade, lyste och sprakade det rundt omkring på stugans väggar. Den förskrämda gumman gick till presten, för att spörja honom om råd, men träffade honom ej hemma. Då gick hon till sin man, som är ryktare på en större gård der i orten, ty hon vågade ej ligga hemma. Detta oväsende höll i, då jag veckan efter påsk (1881) reste från sockneif

Man sade, att hade bara likbärame tänkt på att bära henne med hufvudet före ur stugan — det brukas der i orten med liken, då man misstänker dem för att vilja gå igen —, så hade hon ej haft magt att komma till baka.

Det är öfver allt en. känd sak, att gengångare ej kunna komma ut från kyrkogården genom någon annan port, än den genom hvilken de som lik blifvit inburna; derför kan man, när man ser dem komma derifrån, någorlunda veta hvem det är.På gamla dagar hade pappa en adjunkt, som berättade, att han i sin ungdom hört talas om en prest, som var så anlagd, att han förmådde, när han jordfaste liken, se hvar deras själar kommo hän. Då han i liktalet alltid brukade kungöra denna sin kunskap, väckte detta stor harm hos alla dem, som fingo veta, att deras anförvandter hamnade i mörkrets rike, och der var några af de missnöjde, som beslöto att spela presten ett spratt, hvilket tydligt skulle visa, att han ej var någon verklig siare. En af dem skulle gå till sängs och låtsa sig vara dödssjuk, derpå skulle de andre inbilla presten, att karlen var död. De skulle lägga honom i en likkista, försedd med flera hål, till förekommande af kväfning, så ville de höra hvad presten, då han skulle jordfästa det förmenta liket, kUnde ha att säga om själen.

Presten, som ej anade deras ondska, jordfäste den lefvande karlen, men då han nu skulle hålla liktalet, yttrade han, att det var besynnerligt med denna själ, ty han syntes hvarken fara upp till himmélen eller ned till afgrunden. Plötsligt af bröt presten sig doqk med ropet: »Jo, nu sjönk han ned i afgrunden!»

— Nu trodde sig skalkarne ha vunnit spelet och ämnade öfverbevisa presten om hans bedrägliga syner; men då de togo locket af kistan, var karlen död. De fingo sedan om natten, då de sutto och vakade öfver liket, bevis nog för, att presten sett rätt, ty hin onde kom och flådde liket och ämnade taga skinnet med sig. Men det lyckades dock männen, att med sina jernskodda käppar draga till sig detta skinn, som derefter upphängdes i kyrkan, der man hade att skåda hur naglar och hår fortforo att växa på jlet samma.

Det händer äfven ibland, att helt vanliga men-niskor kunna få se en annans själ just i det Ögonblick den skiljer sig från kroppen. Fru L., min när-

émaste granne, såg sin mans själ i en fogels liknelse flyga ur hans mun och fara halftannat hvarf kring rummet,

då mannen drog sin siste suck.

Jag känner äfven en man, och han är allt för upplyst för att tro på skrock, som en midsommarsafton gick ute och sökte efter sina kalfvar i småskogen. Då han kom till en stengärdesgård, såg han kalfvarne stå der som om de varit rädda, han gaf sig då tid, för att utforska orsaken dertill; då hörde han lätta, raska steg, och en röst sade: «Man, gå hjem, jeg vill trö före!» Han såg ingen, men blef haj till mods och gick hem. För mig, som af min far* prosten, fatt historisk kunskap, är det lätt att förstå, att det varit en dansk, som fallit i krig under gamla tider. Men allt sådant skall man ej bry sig om, så har det ingen magt.

Det förstår sig dock, att man måste hålla kyrkan och kyrkogården i ära, om man vill att allt skall gå en väl, ty vanvördnad mot heliga orter får sitt straff. Jag minnes, att en gång en göing hade tagit sig för att hålla och beta i porten till Halmstads kyrkogård, Rönnebergs härad, en natt, men vagn, hästar och, hö kastades af en osynlig hand långt bort på vägen; der var göingens rätta plats att ha beteställe och ej i kyrkogårdsporten.

Värre gick det dock för en dräng, som smugit sig in i kyrkan, för att skrämma en piga, fast hon gick sin husbondes, kyrkoherdens, ärende dit in om natten för att hemta honom en bok. Drängen hade tagit ett lakan öfver sig, så hon trodde det var en ande, men hon gick sin gång och slog kyrkdörren i efter sig, så han fick stanna der inne. Han skrek, men hon brydde sig ej derom, ty hon visste, att man. aldrig skall inlåta sig med spöken; men följande morgon visade det sig nog, att det varit en jordisk va-reise, ty dränges kropp låg i vapenhuset, sönderrifven i tusen bitar af kyrkogrimen.

Se, sådana saker äro något helt annat än den vanliga dumma vidskepelse, som allmogen tror på. För min del håller jag mig till Guds ord och mitt förstånd, och tänker, att »den Herran vill bevara, är utan fara».

Ja, detta ordspråk fick för öfrigt en skomakare sanna, fast det på ett sätt gick illa nog för honom. Han skulle nemligen arbeta på ett ställe, som var så illa beryktadt för spökeri, att sjelfva husbondefolket afrådde honom från att sitta uppe och sy om natten, som handtverkare i äldre dagar haft för sed. Han brydde sig dock ej om varningen, utan blef sin sed trogen, och så fick han vid midnattstid se en hel flock spöken inträda i rummet. De befalde honom släcka ljuset, men den befallningen aktade han sig^ nog för att lyda, och då de omringade honom, för att sjelfve komma åt ljuset, tog han sin hvasse sko-makareknif och högg näsan af det första spöke, som stack den fram. Detta skedde med flere af dem, ty de hade så underligt långa näsor. När då hanen gol, måste de bort, och skomakaren var räddad; men då dager randades, såg han att alla de nya stöflar och skor, han fått fardiga, stodo der med af huggna näsor; det hade han för sin förvägenhet, att hugga efter sådana varelser.

Om det är, för att der så ofta i äldre tider varit krigsbuller i nejden af Helsingborg, skall vara osagdt, men säkert är, att der ännu talas mycket om ned-gräfda skatter i och omkring skogen vid Pålsjö, och en man, som lefver ännu (1881) har sjelf upplefvat följande: Han hade köpt ett hus vid Pålsjö och skulle föra byggnaden till en annan plats, der han hade sin jord. När huset var bortfördt, stod han en afton vidgrunden och såg bland dess stenar en, som var mera slät än någon af de andre. Utan att tänka vidare derpå, slog han med sin käpp på stenen, och ett, tu, tre var den försvunnen, så stor den än var; mannen blef så förvillad i sitt hufvud, att då han kom dit der vägen delade sig, kände han ej igen den annars välbekanta nejden och visste ej, om han skulle gå till höger eller venster. Han skulle gått hela natten, utan att hitta hem, om han ej haft vett nog att sätta sin mössa bakfram, då trolleriet måste vika. På samma mark bor en husegare, som också har ett stycke jord. I gärdesgården, som inhägnar denne, ligger en skatt; det vet man, dels genom de penningbloss, som synes der, dels genom en höna, som ofta går der och plockar och är sedd* af många, dertill helt nyligen af grannarne der omkring.

På Hven finnes många märkliga ting, både sådant som tillhört Tycho Brahe och andra rigtigt historiska personer från den tiden ön var bebodd af troll, jettar och små underjordiska. På denna tid fans der fyra slott, ett i hvarje väderstreck. På ett af dessa, som kallades Hammers slott, bodde jettekvinnan, fru Grim-hild. Hennes man vistades någon tid på Själland; om hon nu vardt ilsken för detta, eller hon annars hade horn i sidan till sin make, vet man ej; men säkert är, att hon tog en fasligt stor sten, lade den i sitt strumpband — skam att säga — och slungade stenblocket öfver till danska landet, ropande dervid: »Om jag ej med denne sten träffar min man, må mitt ena slott sjunka!» Stenen träffade ej, utan föll ned vid stranden ett stycke väg från kusten vid Helsingör, och

stället kallas nu »Snedkersteen». Slottet sjönk, det hette Norreborg, ty hon hade två, om ej flera, af de fyra som funnos på ön.

När kyrkan i Herslöf, Rönnebergs härad, varbyggd, blef fru Grimhild så vred öfver klockklangen från det kristna templet, att hon tog ett stort stenblock och ville, med tillhjelp af sitt hårband, slunga det mot kyrkan; men stenen föll ned på Vigra ängar i Hilleshögs dal, der den legat ända till i våra dagar.

En jettekvinna här i Skåne hade deremot ondt öga till kyrkan på Hven, ty hon besvärades af klockringningen, och ville på samma sätt slå ned den; men stenen föll der ned på Hagabacken nära hafvet.

För öfrigt är det en egen sak med Hvens kyrka; den ligger på öns ene utkant, medan klockstapeln står midt på Ön. Här ville också folket bygga templet, men hvad som byggdes under dagens lopp, refs ner om natten af trollen. Så fortgick det år och dag; då fann man ändtligen på rådet, att spänna två tvillingoxar för en stenvagn, lassa den full med sten och så låta djuren gå hvart de ville. De stannade ej förrän vid öns ene utkant, och så blef kyrkan byggd der-städes.

t/Len för att återkomma till de fyra slotten, så egde visst fru Grimhilds bröder Norreborg; de kifvade nog med henne om rätten till Hammers slott, och refvos dertill sins emellan om sina anspråk både på det ena och det andra. Hur härmed rätteligen hänger i hop, skall jag ej kunna utreda, ty pappa, prosten, kände ej till den processen; ej heller har jag läst något i bok derom, utan blott hört gamla bönder på Hven tala om saken. De försäkrade, att fru Grimhild tussat sina bröder i hop till envig och fått dem till att lofva, att den af dem, som föll på knä under striden, skulle anse sig som öfvervunnen och ha förverkat sitt lif. Enviget stod vid Hammers slott, der hon bodde, och hon lät utmärka stridsplatsen med en utbredd oxhud. Men på den hade hon strött ärter, på hvilka den äldste brodern halkade och föll på knäsamt blef nedhuggen af hennes folk. Den andre brodern lockade hon in i ett af slottets gemak, hvars golf hon betäckt med guld, under det hon hängt hafrebrödskakor så högt i taket, att han ej kunde räcka dem; på detta sätt ämnade hon svälta honom i hjel. Men nöd ger förstånd, han tog den halm-kärfve, som skulle tjena honom till bädd, danade af den en gestalt, på hvilken han klädde sina kläder, hängde honom vid spiseln och gömde sig så sjelf bakom gemakets dörr. Grimhild spejade efter hur det gick med hennes bror, och då hon såg en mennisko-gestalt dingla vid spiseln, trodde hon att det var han, som i förtviflan hängt sig. Glad låser hon upp dörren och springer in! Men kvickare ändå sätter han af ut, slår dörren i lås och låter henne stå der. Då ser hon först på guldet vid sin fot och så på brödet högt öfver sitt hufvud och utbrister: »Ack, om detta guld, så rödt, vore hafrebröd så sött! — Men brodern tog slottets nycklar och kastade dem under förbannelsens ord ned i Hagadjupet, det djupaste ställe Sundet har mellan Ön och skånska fastlandet. Han manade slottet djupt ned i jorden och tillade, att det ej skulle uppstå derutur förrän på Hven funnos tre enkesöner, hvilka blifvit födda sedan deras fäder på en och samma dag förlorat sina lif på hafvet; men deras faders namn skulle alla tre sönerna bära. De tre skulle kunna upptaga slottets nycklär. Vid dessa ord sjönk hela slottet, så att ej ett spår deraf syntes under många och långa tider.

Men i början af 1800-talet lefde der på ön tre sådana enkesöner, hvilka, då de blefvo vuxna, beslöto fiska upp slottets nycklar. Ynglingame sänkte sitt nät ned i Hagadjupet och fingo nycklarne deri; de voro stora och tunga, dessa nycklar, men enkesönema hade goda krafter, och snart syntes nyckelaxen öfvervattenbrynet, Då vände sig den yngste om, såg mot land och ropade: »Se, backen spricker, slottet stiger upp!» Då var det förbi med härligheten, nycklarne sjönko åter i djupet och slottet med dem. Men ännu hoppas öboame, att der skall födas och fostras ^tre andra enkesöner, lika starka, men mera tystlåtna än den ene af de tre förste, och då skall åter slottet, uppstiga i sin forna glans.

Det säges, att Grimhild sjönk tillika med sitt slott, men man har dock en plats på ön, som kallas: Fru Grimhilds graf.

På Hven finnes en ättehög, som kallas Gallehöj; den skall förr ha tjenat till bostad för några af öns troll, hvilka hvarje julafton brukade upplyfta högen på guldstöttor. Något är der ännu vid denna hög, ty jag „^ände en pojke, som, tillika med en hel hop ung- ’ dom tagit sig före, att på sjelfva långfredagen, spela boll just vid Gallehög. Bäst som leken gick, blef pojken ond Öfver ett eller annat och gick upp och lade sig på högen; han kom der ut för

en sådan värk, att han blef en kfympling för hela sitt lif.

Det tredje af öns slott hette Sönnerborg; det stod der, som nu tegelbruket ligger. I den backen bodde också troll; det vet man deraf, att de först — liksom trollen vid Bjömekulla — lade upp sin sön-driga brödgrissla och sedan ett varmt bröd åt den som lagat den samma.

Vid Hvens kungsgård synes ofta spöken, stundom sex i en rad; men de äro gengångare af folk, som i nyare tider bott på gården, och kanske äfven af menniskor, som under ofredstid nedgräft sina skatter. Säkert är, att några arbetare för ej så många år sedan sågo en främmande höna gå och skrocka vid kungsgården, och en dag fann en pojke ett ägg vid enjordvall. Han behöll ägget, fast hönan genast visade sig, och han äfven blef varnad af arbetarne. Och icke nog med att han behöll ägget, utan han var dvim-snäl nog att koka det; men det visade sig då vara blott ett skal. Pojken blef krympling för omaket.

Liksom på fastlandet finnes äfven på Hven både varulf och mara. Sådana menniskor ha, som man vet, ingen skugga, och derpå kan man äfven känna •dem. Här hade man sett, att en pojke saknade skugga, och dertill hade man märkt, att han alltid smög sig ut då det led mot natten, och så beslöt man passa på honom. Kvällen kom och han ville ut, men man förhindrade det; han blef allt ängsligare, ju längre det led mot midnatt, och då han ej kunde undkomma, stälde han sig vid åttadagarsuret (vägguret), men då man såg närmare till, var det blott hans kläder, som sjpdo •der; han sjelf var borta.

På ett annat ställe på ön brukade en mara att rida hästarne i stallet och fläta deras manar. En natt gick sonen i huset in i stallet och strök med handen öfver den oroligaste hästens länd. Han fick då fatt i något, som liknade en dynggrep, hvilken han bar ut och med all sin styrka stötte ned i gödselhögen, sägande: »Der kan du stå till i morgon!» När morgonen kom, stod grannens dotter i gödselhögen med ett af brutet ben. »Tvi dig, du är en mara!» sade då ynglingen, Men hon svarade med rätt och skäl: »Ja, det kunde du ha sagt förr, så hade jag varit frälst!»

Som man känner, har Tycho Brahe haft ett slott på Hven. Det var en faslig karl till att vara tokig att bygga, säga öboarne, och de förtälja tillika, att han skall ha varit hård emot bönderna, så de fleste af dem gingo från både gård och grund. Han skall ha sagt, att en tröja till fyra bönder var nog. Hanvar också betänkt på att gräfva en kanal från Mölle-bäcken till sitt slott, $å han kunde segla dit; men så kom han i onåd och måste bort. Säkert är, att han har anlagt en underjordisk gång från en källare i närheten af slottet ut till kungsgården, det säges åtminstone af alla på ön; men ingen kan komma sig före att gräfva, i vallen, hvilken ännu synes ganska tydligt.

Ryssarne säges ha härjat ön, så der en gång ej fans ett växande träd kvar; och då de brände Råå, lade de till vid ön för att få vatten, och blef der då en stor förskräckelse. Der var just barndop i en gård nära landstigningsstället; kocken, en käring, stod och rörde i grötgrytan, men i förskräckelsen för ryssarne rände hon från allt i hop och hem, för att rädda hvad räddas kunde. Men det enda, som då blef för-stördt, var gröten, ty den blef svedd vid det kalaset.

Öboame säga, att Jtåå hade ej blifvit härjadt, om ej folket der låst sina brunnar, så ej ryssarne skulle fä vatten. De röfvade nu äfven folk och förde flere råboar ut på sin flotta. I ett hus togo de far och son. Denne senare var så gammal att han var gift, och då hans hustru såg hvart de förde honom, lät hon ro sig ut till skeppen och bad att återfå sin man. Amiralen svarade, att det skulle ske, om hon bara sjelf kunde känna igen sin make. Detta var nu ej så lätt, ty ryssarne hade klädt ut honom i sina kläder, men den unga hustrun hade goda ögon och •sökte snart upp sin man och for med honom till baka till Råå.

Medan vi äro inne på det historiska området, så vill jag också förtälja hvad jag har mig bekant om några af våra skånska kyrkor. Tostarps kyrka i Norra Åsbo härad är byggd före syndafloden, och derför offrade der förr många sjuka till henne för att fa sin helsa igen, och ännu är detta bruk icke helt ochhållet bortlagt. Der förtäljes vidare, att då denna kyrka skulle byggas på en annan plats, än der hon nu står, blef allt hvad man byggde om dagen ned-rifvet om natten. Då lät man här, liksom på Hven, ett par tvillingoxar bestämma, hvar kyrkan skulle stå. Der de stannade, blef kyrkan byggd; men först offrade man på platsen båda oxarne, så de blefvo der kyrkogrimar.

Alla de skånska kyrkor, som på tornet hafva en tupp, äro antingen byggda på den plats, som en tupp anvisat, eller ock är blott och bart en sådan fogel offrad der till att blifya kyrkogrim.

I Hjernarps kyrka, tror man, är det en kalf, som är kyrkogrim, ty någon, som sent en natt gick förbi kyrkogården, såg ett sådant djur der inne. För öfrigt kan jag om denne kyrkogård berätta, att då, för ett par år sedan, två kvinnor en midsommarsnatt skulle

— så som här' och der ännu brukas — lägga ett litet sjukt barns linne på en graf, för att der få det vått af midsommarsnattens dagg, sågo de just vid den graf, på hvilken de lagt plagget, en mörk gestalt stödja sig mot grafvården. Barnet hade graf skäfver y ty modern hade gått öfver en graf, och denna sjukdom botas lättast, om man låter bamet ligga i ett linne, som på förenämde sätt blifvit vått. Här var det en flicka, som skulle botas, derför lades linnet på ett manfolks graf. Men det var ej nödvändigt, att kvinnorna under tiden skulle sitta på kyrkogården; detta gjorde de derför, att de inne hos ringaren, der de ämnade invänta morgongryningen, blifvit af en nyfiken karl frestade att bryta den tystnad, som var nödvändig, om medlet skulle ha någon verkan. Kvinnorna sade sedan, att de aldrig mera ville på kyrkogård eller på kyrkostig — vid en sådan kan mannemligen också på samma sätt söka bot för detta onda — samla midsommarnattens dagg.

I början af detta århundrade gick der mycket tal om, att der i Hjernarps socken skulle finnas flere trollkarlar och hexor. Då var der hos den gamle blinde kyrkoherden en adjunkt, som hette Molin; han fick lust att taga reda på detta förhållande, synnerligast som det berättades, att trollbyket brukade dansa kring Hjernarps kyrka hvarje påskdags morgon. Molin talade med kyrkoherden om saken, och det beslöts, att den förre skulle sitta i kyrktornet och se på dansen. Före soluppgången påskdags morgon 1815, skedde det, att presten såg sex kvinnor och tre karlar •dansa — skam att säga för bildadt folk — helt nakna kring kyrkan, samt dessemellan blåsa i kyrkdörrens nyckelhåll, för att blåsa från sig den helige ande. Vid denna syn gick presten ned, talade till de rysliga menniskorna och bestraffade dem med kraftiga ord. Men de svarade, att om han för någpn dödlig förtäljde, hvad han nu upplefvat, så vore han dödens man. Han brydde sig dock ej om deras hotelser, utan berättade kyrkoherden hvad som förefallit, och det är troligt, att ännu flere fingo veta det, ty man har ännu god reda på hvilka de dansande voro. Kort •derefter skulle Molin gå hem från en begrafning, han tog en genväg, snafvade och föll i en vattenpuss, så han blef genomvåt: »Se så», sade han då, »nu kryper jag snart i skrinet!» och kort derpå dog han.

Om det var samme påskdag eller en annan, vet man ej rigtigt, men deremot känner man namnet på en piga, som en sådan dag af en trollpacka blef straffad för andras nyfikenhet. Hennes matmor hade nemligen gömt en ung hönas första ägg inne i pigans hufvudbonad, den förr brukliga hvita hätta, som kalladas klut, och detta gaf pigan förmåga att kunna sehur alla hexorna sutto i kyrkan utstyrda, den ena med ett skäppmått på hufvudet, den andra med en äggkorg, den tredja med en smörbytta o. s. v. Hexorna kände på sig, att der var en seende person i kyrkan, och de upptäckte snart hvem det var.. På eftermiddagen skulle pigan gå att möta sin bror, och då voro både hon och han så förhexade, att de ej sågo hvarandra när de möttes, utan fortforo att gå och titta efter hvarandra. Sedan blef pigan illa sjuk, och det varade många år innan hon fick sin helsa igen.

Af dessa hex- och trollkarlsslägter finnes ännu flere medlemmar,' som ärft konsten, boende i Hjem-arps och angränsande socknar. Nu i påsk (1881) talades mycket om en af dem, en kvinna, som gjort och gjorde mycket ondt. Man kunde lätt på henne se, hvilken andas barn hon var, ty hon snodde sig alltid så i kyrkdörren, att hon kommer att gå baklänges in i kyrkan, och på samma sätt inträder hon alltid i andras stugor. Ofta är hon ute, för att Jhos grannar och bekanta låna eller tigga något, och man är lika rädd för att ge henne det begärda, som att afslå hennes anhållan, ty i båda fall anrättar hon skada på de ting, hon önskar få sin del af. För någon tid till baka hade hon kommit in på ett bond-ställe och bedt om mjölk; man afslog hennes begäran, hon teg och gick, men knappt var hon ur gården, förrän mjölkhyllan, som enligt gammal sed var fästad under stugans takbjelkar, föll ned med alla mjölkfaten, så nog blef det kunnigt, att hexan varit i huset.

En annan gång passade hon på en tjenstgosse, som skulle till sin matmor hemföra en säck lingarn,, hvilket varit borta för att blekas. Gossen skulle förbi hexans hus, hon stod i dörren och bad att få se på garnet. Han vågade ej neka henne det,, och hoii stodett ögonblick och plockade på härfvorna, men detta, var nog, ty hvarje väfsked, som

sattes på detta garn* »lade» sig, så väfvame flere gånger måste nedklippas och skedar ombytas. Det stackars folket lånte till och med två väfskedar hos min kusins hustru, och äfven de blefvo på samma sätt skadade, så att allt detta är rigtigt sant. Slutligen fick husmodem det rådet, att draga en nyfödd, blind kattunge tre gånger genom väfskälet, och detta hjelpte åtminstone så mycket, att man kunde väfva den ena lärftsräckan fardig; men det öfriga lingarnet måste man använda till påslag-

I Bjäre härad brukar gammalt folk, som vill freda sig och sina egodelar mot hexor och trollkarlar, att kasta eld, salt och vatten efter dem, när någon- sådan gjort besök hos dem.

Dock var det ju sägner om kyrkor, som jag ville förtälja. Nå väl, det berättas om en skånsk kyrka

— hvilken har jag aldrig kunnat få reda på —, att när den skulle byggas och platsen var utsedd, väntade man, såsom det lär ha brukats, på den förste lefvande varelse som infann sig der. Ty det säges allmänt, att den förste, som visade sig på den utsedde kyrkplatsen, togs och begrofs der lefvande. Här kom nu en liten gosse, folket skyndade fram, man talade vänligt till barnet och bad det stiga ned i en djup grop, som de gräft, så skulle han få en stor smörgås* Gossen, som var hungrig, lydde uppmaningen, och nedkommen i gropen fick han smörgåsen, derefter började männen igenskotta gropen. »Nej, men akten er, .der faller ju mull på min mat!» skall då gossen ha sagt, utan en aning om, att han der skulle lefvande begrafvas och blifva kyrkogrim.

I Vestra Karups kyrka är det ett lam, som är kyrkogrim, och samma förhållande är det med Alle-rums kyrka i Luggude härad. Flera af de skånskakyrkorna, deraf ett par i Bjäre härad, ha varit i fara att få sina torn nedslagna af jettekvinnor.

För några få år sedan hände det, att kyrkoherden i Vestra Karup öfverraskade ett par af sina sockenboar vid ett besynnerligt arbete på kyrkogården. De hade nemligen skurit upp en smal grästorfva, så att den satt fast i jorden vid båda ändarne, samt derpå sträckt och upplyft torfvan så mycket, att de derunder kunde draga ett litet halfnaket barn. Kyrkoherden, som ej visste hvad detta skulle betyda, och, i likhet med min pappa, ej tål skrock, gjorde hastigt slut på uppträdet. Det var eljes brukligt, att man, genom att tre gånger draga barnet under torfvan samt laga sä att- dess linne tappades i den lilla gropen, botade det för skäfver. Grästorfvan skall då läggas ned på sin plats, och när lintyget, som ligger derunder, är förmultnadt, är barnet rent befriadt från sjukdomen, väl förstående, om detta bruk blifvit förrättadt under fullkomlig tystnad.

Detta var nu hvad jag hört om våra kyrkor, men det berättas också märkliga ting om vissa af våra kyrkklockor.

Én man från Örkelljunga i Norra Åsbo härad förtäljde, att der förr i tiden i den kyrkan varit en klocka med mycket stark silfverklang. Klockgjutare-gesällen hade vid gjutningen, mästaren ovetande, blandat en orimlig mängd silfver i malmen, så klockan hade den allra skönaste klang. Men denna nådde också till mästarens öra, och i harmen dräpte han gesällen och smälte om klockan. Då hände det sig,, att när denna nya klocka skulle profringas, flög hon ur klocktornet eller stapeln, hvilket det var, och damp ner i en djup sjö i närheten. Det var lätt att förstå, att hon, genom det menniskoblod der låde vid henne, kommit i trollens våld och ej kunde upptagas af hvem'som helst. Derför beslöto byamännen att uppföda ett par tvillingoxar, för att, med tillhjelp af dem, berga klockan. När oxarne voro stora nog, vågades försöket och lyckades så till vida, att de fingo den öfver vattenbrynet, men då ropade en af männen: »Nu ha vi’na!» och då sjönk klockan åter och ligger der ännu.

Om kyrkklockorna i Allerum förtäljes, att den, som göt den stora klockan, hette Hale. När hans mästare hörde klangen af klockan, förstod han, att Hale tagit för mycket silfver till den. Mästaren öfver-föll derför Hale och stack honom i hjel ute på ett fält, som ännu bär namnet Halevången; svärdet, hvarmed Hale dräptes, förvarades i Allerums kyrka till för några år sedan, då det förflyttades till sockenstugan.

Sedermera, då Skåne kom att tillhöra Sverge, väcktes danske kungen, då han vistades på Kronborg, hvarje gång till ny sorg då han hörde klockorna från Allerums kyrka. I harmen häröfver sände någon dansk dit en person, som slog en blynagel i den klocka, som hade den renaste klangen, så nu höres ej ljudet af dem till Danmark.

Byn Allerum skall ha fått sitt namn deraf, att platsen förr varit ett alekärr, som fick lemna jum för kyrka och by.

I böljan af 1800-talet fans i Allerum en prest Y\d namn Sundius; han var en sådan gudsman, att en gång, då prestgården ödelädes af vådeld, stod hans skrifbord med de derpå liggande heliga böckerna helt och hållet oskadadt bland ruinerna.

Ett af de kristna tempel, som varit i fara för jettefolket, är Kattarps kyrka. En jettekvinna, som bodde under Svedbergs backe, stälde sig der uppeoch tog ett stenblock i bara näfven, för att kasta det mot nämda kyrka; stenen föll ned i Vestraby vång, den kallas Helstenen; der synes i den tydliga märken efter jettekvinnans tumme och öfrige fingrar.IX.

DEN KLOKE GUBBENS MEDDELANDEN OCH HANS SVARTKONSTBOK.

Det är ett ogudaktigt tal, detta nymodiga, att hexor, trollkarlar och folk, som försvurit sig åt hin, inte funnits till. Tänk bara på Egyptiens trollkarlar, som satte sig på tvären för Moses inför kung Pharao; på hexan i Endor och på Simon trollkarl och alla våra svenska hexor och deras gelikar, som både bekände, dömdes och brändes, som det allt står att läsa både i bibel och böcker! Ja, fick man sin vilja fram i denna tid, så skulle man utrota de enda menniskor, som förmå skydda hederligt folk och deras gods mot hins tjensteandar, och både folk och boskap skulle jemmerligen omkomma, ty* ingen må tro, att doktorer förstå sig på att bota sådant ondt, äfven om de fattige eller aflägse boende någonsin kunde fa fast i en af dem.

För alla de menniskor och all den boskap jag har hjelpt! — För att ej skryta med det tyale och de spöken jag manat bort! Och dock var min far långt slugare än jag, - ty jag har ej velat gå längre in i svartkonsten, än att jag, före min död, kan hitta ut igen; derför har jag ej velat gå igenom hela invigningen.Min far var aldrig rädd för att någon skulle stjäla från honom, ty de, som kände honom, visste hvad det kostade. En gång hade han på hemfärden från Vittsjö marknad varit inne på en krog, och under tiden hade någon stulit hans åkdyna och kappa. Han brydde sig ej derom, utan körde hem. Mor min saknade genast de två sakerna, men han bad henne tiga och sätta fram mat och bränvin. Hvad han nu gjorde eller inte gjorde, lemna vi derhän; men säkert är, att fram på morgonen kom tjufven half-klädd och i sömnen traskande både med dyna och kappa och lade båda delarne nere vid dörren på bänken. Derpå väckte far honom och bjöd honom på frukost. Denna konst kunde jag för den skull gema ha lärt mig, ty den var inte vidare farlig; men jag nöjde mig med att lära mig tvinga tjufvar på annat sätt, samt att märka dem så de fa känna det.

Det var till exempel en af mina grannar, f som en gång stal från mig; men se, han fick utsot, så han trodde han skulle bli tom som en upp- och nedvänd gryta, och han måste nog så vackert be mig komma till sig och hjelpa detta onda.

För några år sedan blef jag kallad till en bonde, som mistat sin smörlycka. Jag kom dit, gjorde hvad jag skulle, förstås,' och som der samma dag skulle hållas husförhör i gården, flyttade vi tjäman in i en liten kammare, der jag blef ensam med^husbonden. Nå, han fick nu sjelf höra hur det var fatt, ty jag hade inte väl slutat mitt arbete kring tjärnan, förrän det small till i denna, så bonden for på dörren. Sedan kallade jag in pigan, så hon fick tjärna, och då blef der inte mindre än åtta skålpund smör. Men de fingo väl se mer, det var jag man för, ty efter en stund kom käringen, som tagit smörlyckan från dem,springande och skrikande; hon rände rundt omkring ladugården och höll händerna bak, ty der hade jag just svedt hexan.

Det är ej så länge sedan jag blef kallad till en gård, som ligger nära Ousbysjön, för att mana trolltyg från fähuset; ty på sista tiden hade pigan der sett ett stort nystan hoppa på tiljan, och när hon ville ta det på dynggrepen, gnistrade och sprakade det fasligt. Sedan hade hon der sett en hiskligt stor katt, som också gnistrade när hon sökte jaga. ut den. Se, detta var vattenhästen och annat tyale från sjön. En gång gick jag i sällskap med ett par andra män, hvilka, liksom jag, förmå ta en dust med Nygers*) sällskap; men då kunde vi kommit illa å stad, om ej jag varit så redig i hufvudet, som jag brukar vara. Det var nemligen så, att de två andra tagit sig en _ del till bästa, och då vi kommo till Ousbysjön, togo de sig före att mana upp vattenhästen. Han kom; men orediga, som de voro, hade de ej försäkrat sig sjelf, och derför hade vattenhästen nära nog dragit dem ned i sjön, om jag ej skyndat till och manat ner honom igen.

En morgon var jag i fara för en jettes skull; det skedde på det sättet, att då jag i sällskap med en dräng skulle gå och bota sjuka kreatur, blef det ett svårt åskväder, och vi ville söka skydd i en gammal öde kvarn. Drängen öppnar dörren, och då ser han en faslig lång karl stå der inne; han slog dörren igen, och jag förstod hvad det var, så vi skyndade att komma bort; men vi voro ej tio steg från kvarnen, förrän gudmor**) slog ned der, så nog fick jetten sitt lifsbröd, och vi hade fatt vårt med, om vi

*) Nyger = fan.

**) Gudmor = åskan.stannat i hans närhet. Någon tid derefter såg jag, då jag gick igenom en skog,' en faslig stor jette sitta under ett träd och plocka på sin afdragna skjorta; han teg och jag teg, och så kom jag oskadad förbi honom.

En natt gick jag sent hem från ett ställe, der jag varit och återstäldt en del stulet gods; då fick jag följe med en liten gubbe, som höll sig ett par steg före mig och som jag hvarken kunde hinna upp eller gå förbi. Jag förstod lätt, att det var ett spöke, men då man, som jag, förstår att skydda sig mot allt sådant, är man aldrig rädd. Derför gick jag helt lugn ända tills vägen delade sig, då sade jag till spöket att det kunde gå sin väg; jag gick min — ty jag visste, godt hvem det var som gick igen —, då blossade det, så det såg ut, som om spöket stått i ljus låga, men det vek af på andra vägen. Någon tid derefter gick jag en natt samme väg. Nu hade jag fått mig ett par glas, och i mitt öfvermod manade jag fram spöket att ta en dust med mig. Då kom det blossande och gnistrande mot mig; jag skyddade mig, förstås; men till straff för mitt öfverdåd, fick jag vackert gå hela natten i ring innan jag hittade hem. Se, det är i det hela en svår sak att ha med gengångare att göra, och det gagnar ej till att hvem som helst frågar dem hvad de gå efter, ty de döda tala bra grekiska, menniskoslägtets modersmål; derför måste prester och alla, som vill tala med dem, förstå detta språk*).

En af mina bekanta, Kärre-Pellen, kom en gång i sällskap med en gengångare. Denne blossade och

*) Folktron nämner annars hebreiskan, och den tillägger, att om ett barn ej finge höra någon menniska tala, skulle det af sig sjelf komma att tala Adams och Evas språk.lyste, men Pelle skrattade och ropade: »Du lyser som en . . . för att vara en gast! Men Kärre-Pellen fick sig en sittopp, så att två kiiidtänder flögo ut dervid.

En annan af mina bekanta, Störa-Olan, kom också en natt i sällskap med en gengångare. »Vill <lu lysa mig hem, skall jag ge dig sex styfver!» sade Ola. Ja bevars, gasten lyste och blossade hela vägen in på gården, och då Ola gick i stallet, kom gasten efter och skrek på det ömkligaste ända tills han fick den fattige slanten, hvilken Störa-Olan slängde ut på gården, der gasten tog den.

I våra bygder lefde för flere år sedan en klok, som hette Mats; han hade både svartkonstbok och en spiritus. En spiritus är till sin yttre skapnad lik en af de små ödlor, som kallas fyrfota, men spiritusen har sex ben, och der vill mera till än äta med munnen, för att skaffa sig en sådan. För min del har jag ej velat haft något med den att göra, ty jag är rädd om min själ. Emellertid hade Mats en sådan hjelpare i en ask, som han alltid bar på sig. En gång skulle han köra långt uppåt landet med rökt fläsk, ty han handlade med sådan vara, och hur det nu var, så hade han glömt sin ask hemma i ett skåp. Här, kan man tro, blef ett väsen då husbonden var borta! Mats' hustru var nära att förlora förståndet, ty hon hade ingen magt öfver spiritusen, och denne väsnades etter värre. Mats sjelf hade kört så långt, så att han var nära Vexiö, innan det bars för honom hur det stod till i hemmet; han vände om i en fart, kom hem, fick sin ask och styrade sin hjelpare.

Mats var nästan ändå styfvare än min far, i fråga om att fånga tjufvar. En gång, då han var ute på en handelsresa, tog han nattkvarter på en gästgifvaregård och lät sin vagn med allt fläsket stå på gården. Ändå gästgifvaren sade honom, att hanej ville svara för att det stod säkert. »Låt då någon försöka stjäla från mig!» sade Mats. Följande morgon fick man se, att någon försökt detta, ty vid vagnen stod en soldat med en fläsksida på ryggen, och icke förmådde han gå ur fläcken förrän Mats gaf honom lof dertill.

Som man vet, är menniskoben, lånta vid någon graf, bra att bruka vid många tillfällen, och det är ej farligt att ha dem, bara man kommer i håg hur lång tid man lånt dem samt lagar att de ej bli förstörda, ty då kan det gå galet nog. Jag minnes en man här i orten — han var klok på ett och annat

— som lånt ett menniskoben, att lägga i sin brän-vinspanna, så der skulle bli lycka med den handteringen. Det blef der också, och ingen kunde förgöra bränvinstyget så länge benet fans i pannan; men hur det nu var, så blef benet förstördt och kunde ej återfinnas. Från den tiden fick mannen aldrig ro en enda natt för den döde, som jemt ropade hans namn. »Jins, Jins!» hördes rösten skrika. Här fans intet annat råd, än att mannen måste fara till presten, som döpte om honom och gaf honom ett annat namn, ty då kunde den döde ej längre kräfva Jins för lånet af benet.

I Glimåkra socken, liksom också i Örkeneds socken, finnes flere rätt kloke män, det vill jag ej förneka, ty många af dem ha, liksom jag, lärt af sina ännu klokare föräldrar. En af desse män hade för en tid lånt ett menniskoben, men glömt dagen då han skulle återbära det till kyrkogården. En kväll märkte han att han blef kräfd, men han var då i en gård, som ligger en half mil från Glimåkra kyrka, så han ville ej gå dit med benet den natten. Han bad derför sin värd, om ej ljuset kunde få brinna under natten, men det ville ej denne tillåta, ty de skulleligga i samma säng, och han kunde ej sofva då ljus brann, derför måste den kloke tiga och lägga sig. Han fick sin plats vid väggen, och hans värd lade sig ytterst i sängen; men knappt hade de båda somnat, förrän den kloke blef som en boll kastad ur sängen och långt bortåt golfvet, hvarpå han for skri-kande rundt omkring i stugan och rände derpå som, en besatt ut från både stuga och gård. Midt i natten slog han larm i ett torp och ropade på enkan*), som bodde der, och bad henne gifva sig en bibel; men hon sade nej och tyckte att han kunde ha det så som han sjelf ställt det för sig, och han fick också hela natten dragas med den döde.

Jag känner också en brännmästare, som lånt ett sådant ben och glömt att hembära det på bestämd' tid. Om natten, då han satt och passade på bränvins-pannan, fick han påminnelse derom, ty någon började trefva i hans tröjficka, der han hade benet. Han tog af sig tröjan och hängde den på väggen, men då svängde den häftigt fram och åter, och då han åter tog den på sig, blef han sjelf hissad upp .och ned i skorstenen, så andan var färdig att flyga ur karlen. Då i sin förskräckelse tar den okunniga menniskan och kastar benet i elden. Nå, der blef lif, kan en väl tro! Det small och dånade under bränvinspan-nan, så de trodde hela bränneriet skulle fara i luften. Elden måste släckas och det genast; sedan samlades askan och bars till kyrkogården och lades på den graf, der karlen lånt benet, och han kunde vara glad öfver att ha sluppit undan så pass bra, ty det ar i det hela galet, att folk, som inte vet att skydda sig, befatta sig med sådana ting.

*) Denna kvinna, som dog i Januari 1881, har äfven för utg. omtalat detta besök.Min farbror hade ett menniskoben, för att få lycka på jagt och kanske äfven för annat, ty han var också så der litet slug han med, och skjuta kunde han så, att han snoppade ett talgljus utan att släcka det. Men en gång, då han gick från kyrkan, blef han knuffad hårdt af någon osynlig-, han fredade sig genom att skjuta ett par skott, men när han kom hem, bad han ändå sin son taga benet och bära det till kyrkogården.

I våra bygder bodde för en del år sedan en klok käring, som äfven var dristig nog att mana bort spöken. Då var der i samma socken en lättfärdig kvinna, som förledde en torpare till otrohet mot sin hustru, ändå den styggan sjelf var gift. Torparen ångrade snart bittert sin synd, och en gång, då han med andra arbetare var ute på marken och såg för-lederskan gå förbi, sade han: »Ja, vänta du tills jag blir död, då skall jag komma igen och nypa digl» Han höll ord, det är säkert, ty hon fick ingen helso-dag sedan han blef lagd i jorden, och hon hade plågor, så hon skrek i vildan sky. Men icke heller mannens hustru fick ro för den döde maken; till lienne kom han för att få förlåtelse; men då hon var rädd, sände hon efter den kloka och bad henne om hjelp. Hon åtog sig nu att gå bud mellan hustrun och hennes döde make samt mana så, att han ej vidare kom hem; men då bar det sig ej bättre, än att hon om natten tog fel om grafvar och gaf sig till att mana en annan död. Detta tog hus i heklefjell, kan en begripa; käringen kom öfver kyrkogårdsmuren, som om hon blifvit skjuten ur en bössa. Detta har hon sjelf omtalat, men jag vet ej hvad hon gjorde för att få den rätte gasten till att stanna i sin graf.

En annan gång blef hon kallad att mana bort en gast, som också kom hem; men han kom för attpläga sin hustru, ty de hade lefvat illa till sammans. Käringen kom, och om natten lade hon sig hos enkan, och då det led mot midnatt, fingo de besök af den döde. Den kloka, som naturligtvis förstod de dödas tungo,-mål, tillsporde honom hvarför hän gick igen, och då upptäckte han, att han ej dött en naturlig död, utan i förtviflan öfver den husliga

ofreden kväft sig genom att lägga sig med ansigtet nedåt i en vattenpöl på gården, och han ej kunde få ro förrän han och hustrun blefvo försonade. Då tillsade den kloka kvinnan mannens hustru att räcka honom handen, hvilket hon också gjorde, och sedan blef han borta.

I mina yngre år hände det här i häradet, att en familj, som ville åt ett hemman, som de ej hade arfsrätt till, gaf enkan, som egde det, förgift, och så upprättade de ett testamente, satte pennan i likets hand och skrefvo så hennes namn derunder med tillägg: »Hållit om pennan». En piga hade sett detta svek, men vågade ej rigtigt yppa det, fast mycket mumlades om denna sak. Pigan blef gift och dog,i och då gick hon igen, för det hon tagit medvetandet om brottet med sig i grafven, och hon var så närgången, att hon gick upp i sängen, kröp öfver mannen sin och lade sig vid väggen. En gång till och med kysste hon honom, och han sade, att den kyssen var kall som is. Presten kom till och stälde denna sak till rätta.

I vissa fall få också vi kloka kalla både prester och läkare till råd; ty det är ju icke alla sjukdomar, som uppkommit af sådana orsaker, att vår hemliga konst kan bota dem, och hvad syner och sådant beträffar, ingår det i prestens lärdom att kunna förklara sådant som är ovanligare. När jag var barn, hände det ofta, att då jag låg vaken, kom der en hel flock vättar upp från golfvet, Qch-de stälde sig kring migför att leka med mig. Länge teg jag med detta, ty jag tyckte om vättarne, men slutligen meddelade jag det för min mor; hon blef ängslig, och min far visste ej rätt hvad han skulle göra; derför gick mor till vår prest och frågade om råd. Han svarade, att det ej var något att rädas för, ty en af hans bröder hade också haft sådana lekkamrater, och han blef en berömd man.

Men för att nu hålla mig till sådana kloka, sonx lefvat sedan jag blef vuxen och gift man, så vill jag först tala om Pelle, som blef kallad till en man, för att återskaffa en stulen bikupa, och som gjorde det så bra, att naboen som stulit den kom, klädd i byxor, gul skinnväst och bara skjortärmar, sofvande, bärande bikupan till baka till den plats der han tagit den.

Då ville bikupans egare se flere prof på Pelles konst, ty han hade hört, att Pelle kunde framkalla och skjuta hvilka djur han önskade. Ja bevars, Pelle

— han kallades egentligen Trölle-Pelle — stämde på utsatt timme möte med en hjort, och de båda männen och flere med dem gingo ut på mötesplatsen. Stunden kom, men hjorten ej; Pelle bad dem dock vänta några minuter, hvilket de också gjorde, och se, då kom der en ståtlig hjort. Pelle såg på honom och sade derpå: »Inte underligt att han dröjde, ty han befann sig femtio mil ofvanför Stockholm då jag kallade på honom!» Pelle slog en gång vad med en man i Simonstorp — Östra Göinge härad — att han på en half fjerdingsvägs afstånd* skulle i hane-gället på en bestämd morgon skjuta hans tupp. Ja, det slog ej klick; morgonen kom, tuppen flög galande ut på gärdesgården, och — der låg han, död som en sten.

Här i orten bodde också en klok skytt, som hette Knut, Sluge-Knut». Han hade en bekant, somockså hette Knut,. Humle-Knut, och denne brukade också gå flitigt på jagt. Då hände det en natt, då han var ute på tjäderjagt och hade gjort upp eld i skogen, att en skogsnufva kom fram till honom och lockade honom i sina garn. Humle-Knut fick dock en stor ånger öfver denna synd och bekände den för Sluge-Knut och sade, att han ännu var i hennes våld. »Det skall jag hjelpa!» lofvade denne. När det nu blef natt, gingo de båda till den plats i skogen, der synden var begången, och tände upp eld på samma ställe. Det var, förstås, Sluge-Knut som gjorde detta, ty der vill konst till att tända eld för vissa ändamål. Nå ja, Sluge-Knut visste nog hur det skulle gå till, och när elden brann, lade de sig båda vid den och väntade hvad som skulle komma. Rätt som det var, kom der en lång rad skogsnufvor fram till elden, och bland dem en, fagrare än alla de andra och med långt, långt hår. »Det är just hon, som förledde mig!» sade Humle-Knut. Sluge-Knut upp, grep henne i det långa håret och piskade henne så grundligt, att hon aldrig mera vågade försöka sina konster mot hans kamrat.

En natt voro dessa två ute vid en af våra insjöar, för att passa på tjäder. Då kom der ett sjörå, en fager kvinna, upp till dem, och då var Sluge-Knut oförvägen nog att lägga an och skjuta henne bakifrån på ett simpelt ställe. Genast kom der en annan upp, tog den skjutna på ryggen och dök ned med henne i sjön. Men nu upphof sig en förfärlig storm, sjön brusade och vräkte, som om han ville kasta sig långt upp på land. Då togo de båda skyt-tarne till flygten och sprungo hem i Humle-Knuts hus. »Det blir inte slut härmed!» sade Sluge-Knut. »Här vill i

natt komma så svåra lockelser till mig, att du gör bäst i att stänga mig inne». Den andregjorde så, och det visade sig snart, att det var väl betänkt, ty på gården kom en vildand med en hel kull ungar, skrek och pirkade, allt för att locka skytten ut, då han snart fått sitt lifsbröd; men nu kunde, han ej komma, fast han blef så förvillad af jagtlust, att han försökte öppna dörren.

I en af våra byar var här en dräng, som ville af Sluge-Knut lära sig konsten att framkalla vildt. Det fick han också; Knut sade honom ärligt besked och hur han vid sitt första försök noga skulle akta sig för att skjuta förrän det tredje djuret kom. Han lofvade det och gick så dit han skulle och stälde sig. Först kom en hare, den lät han gå förbi; men derpå kom en räf krypande och smygande rakt i skotthåll. Då kunde karlen ej längre motstå frestelsen, utan knäppte till; skottet brann af, men der räfven borde legat, syntes endast rök. Men ett, tu, tre, kom der en hjort, och nu brakade, frasade och gnistrade det i skogen, så drängen måste fly, och, hvad som var helt naturligt efter ett sådant skott, han blef fånig. Så gick han här några år, ömsom var han klok, ömsom underlig, och så en gång blef han för en ringa ting ond på en kvinna, gick om natten in i hennes stuga och skar hufvudet af henne*).

Det hände för några år sedan, att en kvinna i Ousby socken ej tänkte sig bättre för, än att hon lånat sin grannkvinna, som var en led hexa, några väfsölfver. Dermed hade nu hexan bekommit magt öfver hennes egodelar och brukade den till att tjusa hennes grisar, så de blefvo sjuka och eländiga. Jag var kallad bort på annat håll, för att häfva trolldom, och så fans här i orten ingen rigtig klok att tillgå, derför sände kvinnan — hon är enka — bud till

*) Denne fåne dog 1879 på dårhuset i Malmö.Kloka-Anna i Småland. Hon såg genast hur det hängde i hop med saken och sände det besked, att enkan skulle tre söndags- och tre torsdagskvällar gå till en ström, som flyter mot norr, vända sig mot vester och noga speja i denna rigtning, så skulle hon sista kvällen fa se ett ljus lysa. Då skulle hon noga taga märke på platsen, der ljuset syntes, så hon följande dag kunde finna det, ty der skulle hon få se hvad det var som hexan begagnat sig af för att tjusa grisame. Enkan följde rådet, såg ljuset, som brann ett stycke från strömmen vid en liten bäck. Andra morgonen gick hon dit och fann der nio harfpinnar, hvar och en omlindad med nio väfsölfver. Enligt Kloka-Annas råd slängde hon trolltyget till baka öfver sitt hufvud och gick tigande hem, utan att se sig omkring; men just som hon kom till sin dörr, fick hon ett slag i nacken, så hon föll framstupa; men hon aktade sig ändå för att se sig öm. Trolldomen var nu häfd, men Kloka-Anna rådde ändå kvinnan, att ' tre söndagsmorgnar, innan solen uppsteg, offra något silfver samt söt mjölk i bäcken.

Denna Kloka-Anna, som dog för ett par år sedan, hade tjensteandar af det slag, som jag ej i otid vill nämna. En gång fick hon besök af en man, hvars gosse blifvit borta, utan att någon visste hvar han tagit vägen. Han, mannen, kom till den kloka om aftonen, men då kunde han ej få besked, hvadan han bad att få låna hus hos henne öfver natten. Der-till svarade hon nej, hon hade ingen plats att lägga honom, men då gick han i smyg ut och lade sig på höloftet, hvilket vi kalla stänget. Vid midnattstid vaknade han och hörde Anna ropa: »Gråsock, Grå-sock, hvar är den försvunne pojken?» Genast svarade en röst: »Bamet ligger i brunnen, men fadern ligger på stänget». — »Knip honom, Gråsock!» sadedå Anna. — »Nej, jag kan ej, ty han läste Fader vår och välsignelsen innan han lade sig», svarade tjenste-anden. Nu hade mannen fått veta hvar barnet fans och insåg, att det var bäst packa sig bort, så han ej blef näpst för sin näsvishet att sjelf taga sig kvarter hos den kloka.

I Glimåkra socken* Östra Göinge härad, bodde för några år sedan en torpare, som hette Kle-ment. Han hade låtit dåra sig af skogsnufvan och hade möte med henne i skogen hvarje dag. Efter någon tids förlopp kände Klement sig magtlös och eländig samt började ångra sitt umgänge med skogsnufvan. Då hade han lyckligtvis det vettet att söka en klok, som bodde der i orten. När denne fick höra hur det hängde i hop med saken, gick han i Klements ställe till mötesplatsen, der också skogsnufvan infann sig. Hon var klädd som en vanlig göinge-tös, med rödt kläde knutet kring hufvudet. »Hvad vill du, Klement, för slag?» sporde den kloke henne, och han hade magt att få henne att tala sanning, ty hon svarade: »Jag skall suga hans kött och gnaga hans ben». Men nu vardt det slut med den saken, ty den kloke var man för att mana bort henne. Hade han bara haft med sig likkist-jern, så hade han skjutit på henne, ty det brukade han ofta göra — det har också jag gjort — och då förvandlas hon till en ihålig fur. Likkist-jern och trolofningssilfver, på göingemål också kalladt »gåfve-sel», är det enda hvarmed man,

utan fara för sig sjelf, kan skjuta på allt sådant tyale.

I Örkeneds socken, Östra Göinge härad, finnes en skog, som kallas Björkhult; här stod en .ihålig bok, och i den höll sjelfvaste Röde-Peter svartkonstskola för dem, som hade mod att anmäla sig hos honom. I min fars tid bodde i Örkeneds socken enbonde, som hette Trane-Mattes, ty- hans gård låg vid Tranekärret. * Han, jemte två andra förvägna sällar gåfvo sig i svartkonstskola hos den lede, och vilkoret var, att han skulle ha Mattes på en bestämd dag efter det denne vardt utlärd. Men Trane-Mattes drog sådan nytta af lärdomen, att då hin skulle ta honom, blef mäster sjelf så narrad, att han tog Mattes’ skiigga, och måste så nöja sig med den lönen. Efter den dagen var Mattes utan skugga och dagen skinte tvärs igenom honom, så en kan veta, att lönen för lärdomen ändå var betänklig nog.

Denne Mattes kunde mana upp döda — nå ja, d.et kan också jag; min svartkonstbok har lärt mig det — och då några tviflade på denna hans förmåga, erbjöd han sig att väcka upp en sjelfspilling, som hette Hök. Denne låg begrafven i ett kärr, som nu, det var under vintern, var isbelagdt. Mattes med sina följeslagare gick till hans oinvigda graf, och den kloke började mana, rnen den döde dröjde att komma, så åskådarne åter böljade tvifla på Mattes. Då lyste det till i luften. »Nu kom själen!» sade Mattes, och kort derpå hördes ett starkt brakande i isen; nu uppsteg Hök ur sin graf. Han var klädd i samme pels, som han bar då han hängde sig, purrig var han i håret och argsint, så det var hemskt. Han sökte rusa på Mattes och sa’, att ess han manade upp honom en gång till, skulle det kosta hans lif, ty det var värre att ta lif i kroppen på nytt, än att lemna lifvet och den. Men Mattes hade nog skrifvit sina cirklar så, att Hök ej kunde komma utom dem, utan fick vackert lyda hans befallning att svara på de frågor den kloke framstälde. Mattes sporde nu först, hvarför Hök dröjt så länge att efterkomma hans kallelse. »Jag befann mig i närheten af Sölvesborg och kunde ej hinna hit förr», svarade den döde. »Hvarhar du din bostad?» sporde åter Mattes. »7ag sväf-var ännu mellan himmel och jord, emedan jag sjelf förkortat mitt lif», svarade sjelfspiilingen. Derpå manade Mattes åter ned honom på det sätt, som också står beskrifvet i min svartkonstbok. Men det vill jag ha sagt innan jag lemnar denna bok till en oinvigd, att man skall akta sig hur man brukar den och andra sådana böcker, att man ej kommer sig i förtret med dem. Ni skall bara höra hvad som hände uppe i Östra Göinge härad för många år sedan! Der hade några skolbarn kommit att titta i en sådan bok och läsa det stycke deri, som innehöll anvisningen att i sjelfva hins namn mana upp en död — den maningen brukar inte jag —. Nu hände det sig, att en kringvandrande tiggare dött och blifvit lagd lik i skolmästarens uthus. En af gossarne gick då i sitt oförstånd till uthusets dörr och tittade in genom dörrspringan och befalte liket i fans namn att stå upp. Det var klart att han måste lyda, och han reste sig också genast från vagnshäcken, på hvilken han blifvit lagd. Der blef stor förskräckelse, på lärare och alla, ty tiggaren ville ej lägga sig till ro igen, utan blef uppe, hvad man än ville göra vid honom. Då måste de slutliga skicka bud efter en klok gubbe; han kom, tog tiggaren i famnen, lade honom åter ned på vagnshäcken och bad honom i Guds namn ligga i ro der goda menniskor hade lagt honom. Då blef liket åter stilla.

Eller hvad hände väl en piga af mina bekanta? Jag var på ett ställe, för att bota några tjusta kreatur, och hade i brådskan lagt min bok på bordet i stugan medan jag gick ut, för att lägga en runskrift under hufvudet på ett förhexadt barn, och under tiden tar pigan och läser i boken. Jag märker detta på mig och springer in i stugan. »Hvad har du läst, tös?»frågar jag. — »Bara två stycken, men det ena handlade om sättet att gå i förbund med hin», svarade hon. — »Har du framsagt orden med din mun, tös?* sporde jag vidare. — »Nej, jag bara' menade dem med ögonen», påstod hon. Nå, detta lugnade mig, ty se, hin är så mycket sämre än vår Herre, att han ej hör eller märker något som läses på det viset, men det gör vår skapare*). Men pigan hade ändå läst orden, ty sedan berättade hon ipig, att då hon följande söndag kom till kyrkan, kom der en stor bagge fram till henne och nosade henne på handen, och då hade hon vett nog att förstå hvem det var och be honom i Guds namn vika bort — ¥

Men vi talte egentligen nu om Trane-Mattes. Han manade upp sjelfva vattenhästen ur kärret, lade grimma och sele på honom och gjorde honom till dragare. En vår tillsade han sin piga att harfva med den främmande hästen, men aldrig tillåta honom stanna och hvila sig, och för alla händelser blott knyta sina forkladesb'and löst kring lifvet på sig, så förklädet lätt kunde lossna. Hon lydde; men hur hon harfvade, lät hon slutligen hästen komma sig så nära, att han nappade tag i hennes förkläde och skulle farit af med henne, om ej banden lossnat så hon kunde

rädda sig. Men vattenhästen for ned i kärret. Mattes brydde sig ej stortå om detta, ty han kunde fa upp honom när han ville, och när han hade begagnat honom, manade han ned honom i en göl, som kallas Farmors-höl. En gång hade han honom på sin gård, och der gjorde hästen sig så hög, att han åt hö ur sjelfva »stängehålet» vid taket. Vid Farmorshöl stod en

*) Pigan — nu en äldre kvinna — bar med samma ord sjelf omtalat hela denna historia för utgifv:n, och bad hon mig äfven att noga akta mig för alla svartkonstböcker.ekestubbe, och vid denne band Mattes vattenhästen, då han manat ned honom; men en gång hade han glömt att vara så försigtig, och då hade det nära gått galet för Mattes. Det hän<Je sig nemligen, att då han följande söndagseftermiddag korn från kyrkan och skulle gå förbi kärret och gölen, stod vattenhästen der, förvandlad till bäckaman, och grep tag i Mattes, för att dra ned honom i Farmorshöl. Han lyckades dock slå sin ene arm kring en björk, som stod vid kärret, och fick sålunda tid att samla sina tankar, så han kunde börja sina maningar. Församlingens klockare kom just gående samma väg och såg hela affären, och han sade, att då Mattes ändtligen återfick sin magt öfver vattenhästen och dref honom ut i gölen, var vattnet deri rödt som blod och stänkte högt i sky när han for ned deri.

Lika galet var det en gång för en klok, som heter Jösse Jösse och bor i Örkeneds socken; han hade i fyllan och villan — för se han drack sig stundom till mod — glömt att läsa sina maningar en kväll innan han lade sig. Under natten kom der" en herre åkande i täckvagn till hans gård, för att hemta honom; men då Jösse Jösse blef vaken, visste han nog hvem den fine herrn var, och for så upp, fick fatt i sin bok och började läsa. Det stod hårdt att fa honom bort, men slutligen måste han vika, ty Jösse Jösses bok var mycket kraftig. I somras (1881) låg han för döden, och hans kvinliga slägtingar samt en prest från Småland lågo honom öfver, att han skulle bränna sin bok, och för att få fred, sade han att han redan gjort detta. Men Jösse Jösse vet likså godt som jag, att en svartkonstbok icke kan hvarken dränkas eller brännas, derför kan han ej ha gjort det*);

*) Utgifv:n besökte “Jösse Jösse44, som helt säkert upp<en främling kan dock befria oss från sådana skrifter, om vi kloke ej längre vilja begagna dem. Jag känner dock ett ställe i Örkeneds socken, der de murade in en svartkonstbok. i en vägg, och när huset nedrefs, hade råttorna ätit upp hela boken.

I nämde socken går stundom en klok finne; han är så slug, att han har en liten messingsbit som säger honom i örat allt hvad han vill veta; derför kan han säga en allt hvad som blifvit gjordt för att tjusa kreaturen.

I mina unga dagar hände det, att en rik, högfärdig bondson från Hjersås socken lade sig att sofva i skogen, klädd som han var i trånga, gula skinnbyxor och blå söndagströja samt tobakspipan i fickan. Denna sömn blef försvarligt lång, ty han vaknade ej förrän ett långt stycke fram på måndagsmorgonen, då han, i tanke att han sofvit bara en timmes tid, gick till ett torp, för att der språka en stund. Men som han klifver in, blir der ett fasligt skratt, ty ynglingen hade ej mer på sig än skjorta och stöflar, men skogsråen hade sa förblindat honom, att han ej sjelf kunnat märka det. Nu öppnades hans ögon, och han for ut ur stugan öfver en stätta, der det enda plagg han hade på kroppen fastnade, så han måste rifva sig lös. Sina kläder och sin pipa kunde han ej finna, hur han än sökte i skogen; han stälde derför till letegille för sina vänner, på det de skulle hjelpa honom att leta upp kläderna, men äfven de sökte för-gäfves. Då sökte han råd hos en klok kvinna i Si-monstorp, Glimåkra socken, och hon sade honom hvar plaggen funnos. Både de och tobakspipan hängde

bränt sin svartkonstbok, emedan han trodde sig snart skola dö; nu beklagade han denna handling, då jag ville köpa boken.i ett träd, som de under sökandet många gånger gått förbi.

Värre hände det dock för en bonde, som bodde i närheten af den der svartskonstskolan jag nyss omtalat. Han hade kastat sina blickar på en trolofvad tjänstepiga, men hon ville ej veta af hans tal. En dag, då han gick i skogen, mötte han henne, som han trodde nemligen, ty det var skogsnufvan, som påtagit sig hennes gestalt, och var hon mycket kärvänlig mot honom. Sedan möttes de ofta der, och bonden trodde alltid att det var pigan. Stora skulder hade han och visste ej hur han skulle reda sig. Han blef derför icke litet häpen, när han en dag mötte den förmenta pigans fästman och denne erbjöd honom ett stort penningelån. Nu började han ana sin olycka och att han kommit i händerna på* skogsnufvan och hennes man, ty det var just han, som ville stå till tjenst med penningelånet. Nu blef han från vettet och ville taga sig sjelf af daga, men hans familj skickade ett bud till Kola-

Sissa i Snararp i Örkeneds socken, medförande hans skjorta. På denna såg den kloka hur hela saken förhållit sig från först till sist, och när nu bonden hörde detta, erkände han hela eländet. Kola-Sissa hemtades till honom och sporde honom, om han ej hörde det klinga och ringa under sitt hufvudgärd. Jo, det hörde han jemt. Då sade hon, som sant . var, att det var här trolltyget hade sin osynliga gång till honom. Kola-Sissa kunde nu med lätthet mana bort de onda varelserna.

En klok måste ha kännedom om allt slags tyale, af hvad art det vara må, för att kunna igenkänna dess gemingar, och dertill fordras också, att man känner verlden allt ifrån dess början. Se, före syndafloden var jorden så tät befolkad, som den aldrig sedan har varit. Floden dränkte menniskorna, så de ej fingoen kristlig begrafning; derför sväfva deras själar öfver stoftet af deras kroppar, och de skola så sväfva intill domedag. Många af dessa andar göra oss skada genom de dunster, som de om morgonen låta uppstiga ur jorden och som om aftonen nedstiga deri, och kommer man oskyddad in i dessa dunster, får man jprdskott och kan bli antingen lam eller svullen. Dessa sjukdomar kunna botas, om man under lämpliga be-svärjelser skjuter öfver den sjuke med en bössa, laddad med en bit ärfdt silfver. Vidare ha vi trollskott och vildlapp&skott, hvilka hvar på sitt sätt måste af-värjas eller botas.

Vill man straffa en, som förhexat eller stulit något från en annan, så skall man en söndags- eller torsdagsmorgon stiga upp i den ondes namn före solens uppgång, kläda sig, gå ut i skogen, skära nio kvistar af olika trädslag — men ej af eken — göra upp eld på en jordfast sten, bränna kvistarne, samla upp askan och dermed ladda en bössa — allt i samma förderfliga namn. Derpå ritar man på stammen af en afbarkad ek eller på en ekplanka en mennisko-bild, sigtar och skjuter derpå hvar man vill att den brottsliga menniska, som bilden föreställer, skall ha sin plåga. Gör man allt detta i samma namn, så kommer den onde sjelf i en mans skepnad och ställer sig framför bösspipan; och ve den, som då ej har mod att skenbart skjuta tvärs igenom honom! Men skjuter man, så är det just han, som leder skottet fram till den, som bör ha det. Sedan kommer der, om man ritat bilden på en växande ek, stora blanka myror på trädet och suga dess märg, och allt som det vissnar, förtvinar också den åsyftade menniskan.Innan man kan företaga något mot onda magter* trollkarlar och hela den ledes här, måste man veta att skydda sig sjelf genom korstecknen, både Kristi

f och jungfru Maria-vapnet jemte andra kraftiga

tecken, som finnas i den bok jag här upplåter. Dessutom skall man alltid, antingen man vill bota folk eller kreatur, först läsa för sig sjelf de böner och besvärjelser, som först följa:

Några hemliga böner för allehanda tjenliga saker för den, som dem kunna bruka med förstånd, först för kreatur sedan för folk.

I denne dags natt, med Guds förlof och uppå Guds nådiga löfte om bönhörelse och uppå min salig-hetstro, framkommer jag arme syndare med min ödmjuka bön. Ändock jag intet annat är än stoft och aska, faller jag i all ödmjukhet för dig neder och beder, att du ville mig ovärdige syndare nådeligen bönhöra i ditt stora och i all evighet högt lofvade namn till äro, mig och min nästas salighets tro till styrka emot djefvulen och alla villoandar, angående dessa dina tjenares, N. N., kalfvar, kor, fänad och kvigor, afvelsverk och mjölknad, hus, tomter och jord, och beder att du med din välsignelse och hjelp ville vara hos dessa dina tjenliga håfvor, men förnämligast din hjelp, o Gud, till dessa dina tjenares, N. N., bot, som jag stadeligen tror, att du dem dertill skapat hafver och mig dertill att ombedja. All hjelpsens Gud, både i himmelen och på jorden, anse dessa dina tjenare, N. N., med dess kalfvar, kor, fä, afvelsverk och mjölknad, hus, tomter och jord till det bästa efter din milda, nådiga och barmhertiga vilja och hvad det förgjort hafver, antingen det är i jord eller på jorden, i luften, i vädret, i vattnet, elfven eller vattenhästen, i berg eller dalar, djefvulens tillskyndelseeller onda menniskors förgörelse eller trolldoms för*-giftelse, eller i elden eller vättars plågande och skadande, i stenar eller träd, död eller lefvande, i jorden eller på jorden, i hus eller utom hus, i kropp eller utan kropp, med förgift eller förgiftiga sjukdomar,, eller hvad skadeligt vara måride eller nämnas kan,, så ock onämdt, antingen det sker natt eller dag, invärtes eller utvärtes, så förbjuder jag dig det eller dem nier att skada eller plåga längre; och det gör jag på Gudi vägnar och af Guds magt och kraft och efter Guds milda, nådiga och barmhertiga vilja och inom Faders öch Sons och den

helige Andes och i herrans Jesu namn. Amen.

I H S.

Vår herre Jesu Kristi f Vare härmed, så ock med dess kalfvar, kor, fänad, kvigor, afvelsverk och mjölknad, hus, tomter och jord efter, o herre Gud, din milda, nådiga och barmhertiga vilja och i herrans Jesu namn. Amen.

Vater imfer So, bist in Himel.

Och hvad som dina tjenares, N. N., kor, får,, kvigor, afvelsverk eller mjölknad förgjort har, eller förgjort hafver, vill förgöra, så förbjuder jag dig Z guten ock dermed.

I Jesu Kristi namn förbjuder jag alla trollkonster, spöken och djelfvulskap och allehanda törgörelser och sjukdomar, som uppräknas eller under hvad namn de vara månde eller gjorda äro, att de aldrig efter denne dag skall förderfva, ödelägga eller dödgöra dessa JesaKristi tjenares, N. N., kalfvar, kor, afvelsverk eller mjölk, med hustomtar eller jord, eller i någon måtto mera än mus gör jordfasta stenar; och vid dessa kraftiga ord och heliga förmaning, som jag nu i Jesu Kristi namn uppräknat hafver, skall dessa Jesu 'Kristi tjenares, N. N., kalfvar, kor, fänad, kvigor, afvelsverk och mjölknad, hus, tomter och jordar hafva en god helbregda, en Guds välsignelse till en god lycka, af Abraham, Isak och Jakob, efter Guds milda och nådiga och barmhertiga vilja och i herrans Jesu namn. Amen.

I H S

Vår herres Jesu Kristi f vare härmed, så ock med dess kalfvar, kpr och fänad, afvelsverk och mjölknad, hustonlter och jordälfter. O, herre Gud, din nådiga och barmhertiga vilja, och i herrans Jesu namn. Anien, amen, amen.

Fader vår, som äst i himmelen, o. s. v.

Herran välsigne dessa par, så ock deras kalfvar, kor och fänad, afvelsverk och mjölknad, hus, tomter, kvigor, boskap och jord, och bevare dem, Herre; upplys ditt milda ansigte öfver dem och gif dem fred för alla djefvulens förgörelser och förstörelser, och att de må lyckas och trifvas som Abrahams, Isaks och Jakobs, i herran Guds Jesu namn. Amen.

Vår herre Jesus Kristus han gick i sin välsignade örtagård, han såg sina fränder och ovänner för sig stå, han upplyfte sin välsignade hand och bardem alla uti Jesu kraftiga namn. Liksaså och med samma kraft bjuder jag djefvulen och alla onda andar och alla trollfolk och alla elfvar och vattenhästar, troll, spökelse och djefvulskap, som nu uppräknade äro, så ock allehanda förgift och förgiftiga sjukdomar, gikt, ros, oller onda insteg, eller under hvad namn det vara månde, som hafver gjort eller gör denne Jesu Kristi tjenare N. N.' någon skada invärtes eller ut-värtes, lekamligen eller andeligen, dag eller natt i någon måtto; derom förmenar jag dig mer att skada eller plåga efter herren Jesu milda, nådiga och barm-hertiga vilje, och det samma i den treenige Gudens namn, Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes och herrans Jesu Kristi namn. Amen.

I H S

Vår herre Jesu Kristi f v^re härmed, så ock med dig N. N. efter herran Gud din milda, nådiga och barmhertiga vilja och herran Jesu namn. Amen. Fader vår, som äst i himmelen, o. s. v.

Och hvad som dig N. N. förgjort hafver eller förgöra, plågat hafver eller plågar eller under hvad namn det vara månde, antingen det är i jorden eller på jorden, i luften, i vädret, vattnet, elfven eller vattenhästen, i berg eller dalar, djefvulens tillskyndelse eller onda menniskors förgörelse eller trolldoms för-giftelse eller i jäst eller i elden eller vättars plågande eller skadande, i stenar eller träden eller lefvande i jorden eller på jorden, i hus eller utom hus, i kropp eller utan kropp, med förgift eller förgiftiga sjukdomar, eller hvad skadeligen vara månde eller nämnas kan,så ock onämda, antingen det sker natt eller dag, invärtes eller utvärtes; så förbjuder jag det dig, att skada eller plåga mera; och detta gör jag jiå Guds vägnar och Guds magt och kraft och efter Guds milda, nådiga och barmhertiga vilja och i herran Jesu Kristi namn och i Jesu nazarene namn. Amen, amen,^amen.

I H S

Vår herre Jesu Kristi f vare med dig N. N. efter Guds milda, nådiga och barmhertiga vilja och i herrans Jesu namn. Amen.

Fader vår, som äst i himmelen, o. s. v.

Herran välsigne dig och bevare dig N. N., Herran upplyse sitt milda ansigte öfver dig och vare dig nådig, Herran vände sitt ansigte till dig N. N. och gifve dig frid för djefvulens anhang och plågor, men dock sist en evig frid, i namn: Faders och Sons och den vördige helige Andes. Amen.

Vår käre Jesus Kristus sade till sina helige di-sciplar: Frid vare med eder, den samme helige frid lyser; och önskar jag nu och alltid öfver dig N. N., och förbjuder djefvulen och alla onda andar och alla trollfolk och onda menniskor och alla elfver och vattenhästar och alla andra troll, som nu uppräknade äro, så ock allehanda förgift och förgiftiga sjukdomar, att de aldrig efter denne dag skall göra dig någon skada mera på din kropp och lekamen, invärtes eller utvärtes, hvarken dag eller natt i någon måtto, och vid dessa heliga och kraftiga ord och förmaningar, som nu uppräknade äro och förkunnade^äro; alltså skall nu, genom Guds kraftiga hjelp och bistånd, ge-jiom Guds nåd och barmhertighet, det onda forgifteliga vika ifrån dig, du Jesu Kristi medlem, broder och brud, och aldrig skada <fig méra än mus gör jordfasta stenar. Frid öfver din kropp och lekamen, invärtes och utvärtes, frid öfver din hud, frid öfver dina senor, ben och brosk, frid både ute och inne, frid både dag och natt, frid genom Gud faders och Gud den Arördige helige Andes och herrans Jesu Kristi namn. Amen, amen, amen.

I H S

Vår herre Jesu Kristi f vare med dig N. N. efter herran Jesu milda, nådiga och barmhertiga vilja och i Jesu namn. Amen.

Min bön du värdes denna gång inför din nådiga tron upptaga, låt dig min hjertans suckar mång i Jesu namn behaga.

Jesus, Herrans son, vår herre Jesu£ Kristus, han gick i sin välsignade örtagård, han såg alla sina fiender och ovänner för sig stå, han bar dem på sin välsignade hand, han band dem alla i herrans Jesu välsignade namn. Med samma band vill jag binda .alla våra fiender och ovänner, som emot oss äro, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. XXX.

Emanuel, Gud med oss, Jesus är en kämpeman, hans namn, det hänger emellan oss och på mitt bröst.

Jag besvär alla onda andar och allt ondt och alla djeflar ifrån detta ställe, i aderton tusen djeflars namn; och det skall ske med Belsebubs lof, Lucifärs lof och alla onda andars kraft. Med Guds förlof och med den kraft, som han förböd denna om Jobb, så förbjuder jag med denne magt, att detta ställe skall vara fritt för lindormar, drakar och allehanda slagsdjeflar. Vid Guds högste lydelse förbjuder, jag-allt trtfllpack, bergstroll och trollfolk, hysemoder och sjörå' och alla slags \giftigS. spökelser; dem förbjuder jag vid himmel och jord, vid sol och måne och vid alla sjustjernorna, vid. alla heliga menniskors och vid vår herre Jesu Kristi ärofulla födelse och uppståndelse ifrån det döda, och vid den söta nåd och godhet, som vår Jesus svettades i örtagården, och vid den törnekrona, som de satte på vår Herres välsignade hufvud; vid de naglar och spikar, som de 'stucko igenom Jesu välsignade ‘ händer och fötter, och vid det spjut, som de stucko i vår herres Jesu Kristi välsignade sida; vid det vatten och blod, som der utrann af Jesus Kristus. I namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen; så sant skall jag vara bönhörd. Gud gifve det så ske kunde! Sante Per, sante Hans, sante Niklas!

Kyrie eléeson! Herre Gud fader i himmelen, förbarme dig öfver Jesu Kristi tjenare N. N. k. g. med mera; kyrie eléeson, Kristi, förbarma dig öfver denne Jesu Kristi tjenare N. N., e. k. s.; herre Gud, du helige Ande, förbarma dig öfver denne Jesu Kristi tjenare, så du djefvul skall, för Gud faders)(, Guds sons X och Gud den helige andes X> v^a för slags ondt, som du har gjort denne person skada inom eller utom hus. Äst du af de tio regementer i helvetet, eller du äst samma regemente undergifven, eller du äst af den ypperste Proses eller förste i helvetet eller Lusifärs tjenare, eller du äst norrflygande,-eller du äst 'vestflygande, eller 'söderflygande eller österflygande, eller du äst Roncres eller orädd, eller du äst öfver jorden, eller du äst under jorden, eller du äst ring-djefvulen, som kallas trollfolk, och duhafver djefvulen på din sida, så hafver han Gud på ^ sin sida, som stötte djefvulen Lusifär,

Belsebeb med "sitt onda förargeliga sällskap ned från den himmel, som Gud fader hafver sin boning uti; likaså skall den samijie Gud, som vill och kan stöta desse förr skrifne djeflar och deras onda anhang ned ifrån denne be-mälte Jesu Kristi tjenare, att icke skada mera hans kreatur eller något annat med mera. Äst du onda menniskor, äst du elfvar, äst du vattenhästen, äst du gårpyker, äst du skogsnufvan,- äst du bergatroll, äst du hysemoder, äst du i system oder inunder bordet, äst du gast, äst du adergång, äst du geroglon, äst du vester, äst du belsevättar, äst du jordvättar, äst du andra upyske, eller hvad slags ondt det vara kan? sä skall du vika för Gpds X och Jesu Kristi X oc^ den helige Andes X i ty jag skall binda dig, som du har gjort denne förr bemälte någon skada, och det skall vara med Lusifärs band, som är med Gud faders högra hand, och jag förbjuder och besvär dig vid Gud, som har skapat himmel och jord, det rena och det orena, och jag förmanar och förbjuder det vid det heliga, som Gud har skapat; jag förmanar och förbjuder dem vid ' himmel och jord, vid sol och måne, vid alla ljusa stjernor, vid alla de fyra elementen, vid alla Guds helige englar, vid det stormande tordön och ljungelden, vid de fyra ellevangelister och de tolf utvalde apost-• lame och vid alla helige profeter och patriarker, lärofäder och alla menniskors tro och tålmodighet, och vid alla heliga söndagsläsningar och böner, och vid sante Bengts ödmjukhet och vid jungfru Maria kyskhet; och jag förmanar och förbjuder dem, vid vår herre Jesu Kristi heliga och ärofulla födelse och Jesu Kristi pina och vid det heliga kors, som Jesus dog uppå, vid den törnekrona, som Jesus bar på sitt välsignade hufvud, och vid de tre jernnaglar, som Jesusø blef slagen fast på korset, och vid jemnaglame i händer och fotter, och vid de ris och svepar, som Jesus blef slagen med, och vid det spjut, han blef stungen " i sin välsignade sida. Vår herre Jesus Kristus gick ifrån sin välsignade örtagård, han såg sina fiender och ovänner för sig stå, han bar upp sin välsignade hand och band i Guds kraftiga namn; lika så binder jag djefvulen, alla onda menniskor och alla elfvar och vattenhästar, så väl som alla andra troll och upyske, som nu uppräknade äro, som hafva gjort denne Jesu Kristi tjenare N. N. inom eller utom hus i någon måtto något men; dem binder jag med de streck och starka band, som han band judarne med i örtagården. Jag binder tänder och tunga, lefver och lunga, ben och brosk och magp och allt det, som i honom är invärtes och utvärtes nu och alltid, att du aldrig till denne dag skall göra denne Jesu Kristi tjenare N. N. någon skada dag eller natt. Jag binder dem med det band, som Jesus Kristus band sina fiender och ovänner med. Jag binder med den heliga trefaldighets namn: Faderns, Sonens och den helige Andes.

I Jesu Kristi heliga namn X XX*

Vår herre Jesus Kristus sade till sina disciplar: frid vare med eder! Samma frid önskar jag öfver mig och dessa Guds tjenare, som härstädes äro; och nu förbjuder jag allehanda slags giftiga drakar, lindormar och onda andar; dem döfvar, binder och förmanar jag, vid Gud faders magt och Sonens kraft och den helige Andes visdom, att du strax viker bort af detta rum, som du nu är, och icke mera skadar oss, än en mus kan skada en jordfast sten. Med dessa heliga och dyrbara förmaningar skola dessaGuds tjenare vara ock fria från allt ondt, i namn:

Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen.

XXX-

Gikta-böner.

Med Guds förlof och Jesu Kristi ord och förmaningar förbjuder jag dig gikt, ros, sylen, toren och torr värk, buru dan du är, att du afviker och förlåter denne Jesu Kristi tjenares eller tjenarinnas N. N. hufvud, ögon, öron och tänder; förbjudes och be-sväres, att du afviker, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, -amen.

Amen, till bot och bättring l Solgikt, murgikt, du gule gikt, du blåe gikt, du röde gikt, du gröne gikt, du brune gikt, du rödaktige gikt, du hvite gikt, du gråaktige gikt; jag besvär dig, hvarest du är, att du afviker och förlåter denne Jesu Kristi tjenares N. N. hufvud, ögon, öron och tänder,, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes.

Till bot och bättring!

SBNSHSHN.

Du gikt skall ej värka eller svullna, hvarken värka eller svida mer än det sår, som gick af Jesu Kristi sida; och

med dessa orden skall du, gikt eller ros, inom tre dygn vika ifrån denne Jesu Kristi tjenare eller tjenarinna N. N., i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Detta säger man tre gånger.Du förbannade ros och gikt, som plågar N. N-kropp, du skall vika och försvinna från denne Jesu Kristi tjenare eller tjenarinna, så att du intet mera kraft hafver! Din magt har Jesus Kristus bundit med mörksens kedjor; kom i håg, att din lön är i helvetet; här har du intet att beställa för Jesu Kristi skull, i namn: Faderns, Sons och den helige Andes. Amen, amen, amen.

S8 88 8S

Vik ifrån N. N., du orene ande, som plågar hans eller hennes • kropp med värk och vedermöda, och lemna honom den helsa och sundhet, som Gud honom förunna vill, för Jesu Kristi skull, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.

Solgikt, mångikt, du gule gikt, dn brune gikt, du blåe gikt, du gröne gikt, du‘röde gikt, du svarte gikt, du hvite gikt; jag besvär dig giktavärk, i hvad lem du är, om du är i hufvudet, öronen, ögonen, tänderna eller tungan, i ryggen, i bröstet, i armame eller i blodet, i magen, i låren och benen, antingen du är gul, brun, blå, grön, röd, svart eller hvit, vid Gud faders och Sonens och den evärdige helige Andes namn, vid Guds majestätliga magt, vid alla dessa artiklar, som nu uppräknade äro, att du nu strax af-viker och Öfvergifver och förlåter denne Jesu Kristi tjenare eller tjenarinna N. N., att du henne eller honom icke mera bryter eller skadar till hufvud, öron, ögon, tänder eller lunga, rygg, bröst, mage, lår och ben, för frälsarens, Jesu Kristi, förtjenst och förskyllans skull. Amen, amen, amen.

Fader vår 3 gånger, välsignelsen 3 gånger.

Solgikt, mångikt, du gule gikt, du blåe gikt, du gröne gikt, du röde gikt; jag x besvär dig, du röde gikt, att du genast utgår af denne Jesu Kristi tjenare N. N., ehvad lem du vara må, i den heliga trefaldig-hetens' namn: Gud faders, Sons och helige Andes. Amen, amen, amen.

Solgikt mångikt, jiu gule gikt, du blåe gikt, ciu röde gikt, du / gröne gikt, du brune gikt, du svarte gikt, du hvite gikt; jag N. N. besvär dig, i hvad lem eller led du är, vid Gud faders, Sonens och den helige Andes namn, vid Guds majestäts kraft, vid sol och måne och alla Jesu Kristi stjernor, vid det gamla testamentet, vid alla Guds mirakel, som han har gjort i himmelen och på jorden, vid alla dess artiklar, verks förmaningar, som jag nu i Guds namn uppräknat hafver och dig med besvärat hafver; jag bjuder och förmanar dig, gikt och värk, att du nu strax af-viker och förlåter denne Jesu Kristi tjenare, icke mera skadar eller bryter honom eller henne, eller pinar i någon led eller lem efter denne dag. Jag N. N. besvär dig, du gikt, förmanar dig, du värk, vid sol och måne och alla ljusa stjernor, att du icke mera skadar eller bryter denne Jesu Kristi tjenarinna N. N. Mine Patris et felleset et Santos. Amen. Jag manar dig,gikt och värk, på vår herre Jesu Kristi vägnar, hvad du äst, hvit eller gul, grön eller röd eller blå eller brun, antingen du äst solgikt eller mångikt, att du nu utgår af denne Jesu Kristi tjenare N. N., att du blifver honom så led, som jungfru, Maria åt den man, som vet rätt och dömer orätt i Guds ord. Amen. Prtils och otutt Maria skall här läsas 3 gånger.

Härmed förbjuder jag och besvär dig orene ande, vid Gud den helige treenighetens genom Jesu Kristi namn, att du viker från denne person N. N. och lem-nar honom eller henne sin kropps helsa, i namn: Faderns, Sonens och helige Andes. Amen, 'amen, amen.

Du djefvul med all din magt X binder jag med Kristi kraft, att du viker ifrån denne persons N. N. ros, gikt, flygande värk, vare sig flygande eller stillastående, i hans kraft som kommen är, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen.

n- #□□□ A A A 111

Gud hjelpe N. N. från sin värk och vedermöda, för frälsarens Jesu Kristi skull, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen. Ske alltså. Amen.

För gikt.

Sante Per och vår herre möttes på en väg. »Hvarför är du så bleker?» »Jag må väl vara bleker, för jag skall henne

binda med mina tio fingrar,du flygande gikt, du farande gikt, du fräsande gikt.» Lägges under en jordfast sten en söndagsmorgon förrän solen uppgår, i tre namn: Gud faders, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.

Läses: Fader vår 3 gånger, välsignelsen 3 gånger.

Härmed förbjudes all den giktvärk och ros, som i alla dina lemmar och leder är, från dig till verldenes ända, der L X H X X X X. Dii än-gcllæ Enger ophis jama XXX X. Der an iinre Engar oplitt ja mand user an Bolofensi madder To do vid det kristendomsnamn, som dig i dopet gifvet är, belak. Bainoden Tiinde, en Jor Tiimån Speritius, sello

Sansto. Amen. XXXXXXXXX^ ☆ #□□□ AAAX X X X X X XXX

Jesus han under appellen stod,

Han svettades vatten, han svettades blod.

Fly gikt och ros för ordet, som dödde under jorden, som daggen för dagen; jag binder dig med min hand och med Jesu hand och med jungfru Marias hand och med de nio gode Guds englar, med hvit ull och med grönt gräs, i tre namn: Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes. Amen.

Fader vår 3 gånger, välsignelsen 3 gånger.

Solgikt och ros, mångikt, du gule gikt och ros, du blåe gikt och ros, du gröne gikt och ros, du röde gikt och ros, du brune gikt och ros; jag besvär dig gikt och värk, i hvad lem eller led du äroch huru du är, vare sig gul, blå eller röd, antingen du är i hufvudet eller i ögonen, eller^i öronen eller i lungan, eller i armame eller i benen, i blodet, tand eller tunga, mun, hand eller fot, eller i någon ledamot. Jag besvär dig, gikt och värk, med Gud faders, Sons och den helige Andes, vid Guds majestäts kraft, under dessa artiklar, som i Guds faders, Sons och helige Andes namn'upptecknade äro; jag besvär dig, gikt och värk, att du strax afviker och förlåter denne Jesu Kristi tjenare N. N., att du icke skadar eller bryter honom N. N. till öra eller pina i hufvud, tand eller tunga, mun, hand eller fot, eller i någon ledamot. Jag besvär dig, gikt och värk, att du nu strax utgår ifrån denne Jesu Kristi tjenare, i namn: Faderns och Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.

X X H e R Li

G hot.

Dessa bokstäfver beteckna namn och skola skrif-vas under alltsammans.

För värk.

Vår herre Jesus Kristus, ditt röda kors, dermed vann han all djefvulens magt. På hans magt binder jag allt ondt, det som flyger såväl i vädret som vinden. Jag binder allt ondt i jord och på jord; jag binder allt ondt i vatten och på vatten; jag binder med ett band, som vår herre Jesus Kristus band de förhärdade judar i örtagården; jag binder alla djeflar i sina färger, både röda och blå, blackiga och grå,svarta och hvita, att der icke skall göras denna menniska N. N. fnera skada, än som en mus kan göra en jordfast sten; och- det gör jag allt sammans i Faderns magt, Sonens kraft och den helige Andes visdom, i store Johannes och Petris namn. Amen, amen, amen. i

F'ader vår 3 gånger, välsignelsen 3 gånger.

Så sant, som Jesus Kristus på korset stod och påtog sig hela verldens sveda och värk, gör ock jag med dig, N. N., i namn: Faderns, Sonens och den * helige Andes. Amen.

Detta läses med andakt och tages om den »lemmen som värken är.

För värk, som sätter sig på något ställe på hvad lem som helst, så håll på det med handen och läs dessa orden: Nu skall all din, N. N., värk försvinna såsom strå för sol och jord för eld, i tre namn: Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes. Amen.

Läses 3 gånger, och håll på svulsten med handen, så läks det.

Jag skall döfva denne torrvärk på dig N. N., som vår herre Jesus Kristus döfvade sin torrvärk. Han skall vika för min anda, som Herodes vikte för den helige Ande, och det i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen.

Fader vår och välsignelsen läses.Jag ber nu lof af Gud fader, att döfva och stilla och kasta bort denne värk; det skall" hvarken värka eller svida. Det vill jag göra med mina io fingrar och de i2 heliga apostlars, i tre heliga namn: Gud faders, Sons och den helige Andes. Amen, amen, amen.*

Jag signar dig N. N. fri för hetta, jag signar . dig fri för köld, jag signar dig fri för ömtålighet, i Faderns, Sonens och helige Andes namn och i Jesu namn. Amen, amen, och i Jesu Nazarenie namn. Amen, amen, amen.

Rita ett femuddakors och säg: Nu skall jag stämma denne värk på dig, som vår herre Jesus stämde Jordans flod med sin fot.

Att signa med 4 halmstrån, som ha tre 3 led på hvarje strå:

Sante Per och vår Herre de ginga på en väg. Sante Per sade till vår Herre: »Jag har vridit mig». Vår Herre sade till Sante Per: »Tag 3 strån, som äro 3 leder uppå; är det senebräck, lägg det fjerde ofvanpå; i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen.

Fader vår *3 gånger och välsignelsen 3 gånger.För tandvärk.

Tag en penna och peta tänderna med tills det blöder, och skrif på en papperslapp: Gud fader och detta X, och med andra pennan petas tänderna så, att der blifver blod, och skrifver med pennan och blodet på en annan lapp: Guds son och dessa korstecken X X > och på tredje lappen: Gud den helige Ande och dessa korstecken XXX- Amen. Svep hvarje lapp om pennan, som man skrifvit med; sedan bränner man upp pennorna, som lapparne äro svepta om, på en gång och säger: Jag bränner upp all din, N. ’N., tandvärk, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen. '

A M B R A M B O R.

M A R A B E A. Det skall vissna, hals som kött, i svartan mull.

Som vägarne i en råglycka gå och försvinna, så skall din tandvärk förgås och till intet blifva.

Du skall värka i sten och lera, men aldrig i någon menniskas bena. Vik bort, satan!

Skrif i2 nummer öfver en dörr och låt dem peta tanden som värker att der kommer blod på spiket. Sätt det sedan på första numret och säg: Efter som detär en förbannad plåga till att hafva tandvärk, så ut-drifver jag den i fans namn, och då slår du spiket i stycken.

Tag 9 ekestickor mellan tänderna, att der blifver blod på dem, och sätt ut 3 mellan barken och trädet på en ek och 3 vid rinnande vatten och 3 i en sten-klippa, och säg: Nu sätter jag bort tandvärken på dig N. N., som vår herre satte bort tandvärken på Maria; Han drog tandvärken ur_ hennes blod, kött och ben; men drar jag tandvärken ur ditt blod, *kott och, ben och inom stock och sten, och i namn, tre namn: Gud fa<jlersrSons och den helige Andes. Amen, amen, amen.

Skrif 12 nummer öfver en dörr och låt dem peta tanden som värker, att der kommer blod på spiket. Sätt det sedan på första numret och säg: Din tandvärk skall vara stilla så länge der är en smula kvar af detta spik.

Tag en död menniskas tand och rif de tänder med som' värka.

Jag blåser af dig all värk och vånda i herran Gud faders, Sonens och den helige Andes namn. Amen.

Jag ser Jesus, sante Peter och sante Bengt komma neder till din onde lem, att du icke skall röra mig. Jesus Kristus band djefvulen med dessa ord, då han löste verlden, och sade: Mina tänder skola bindatänder och min talan öfver för din talan, din Skorp-lonus, att du icke skall såra mig mer än en mus gör en jordfast sten, i trefaldighetens namn: Gud faders, Sonens oeh den helige Andes.

Sante Bengt. I H S. Sf gg

Att stämma blod.

N. N. Jag stämmer ditt blod såsom vår herre Jesus Kristus stämde Jordans flod, vattnet dämpte och blodet stänkte, i treenighetens namn: Gud faders, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.

Fader vår 3 gånger, välsignelsen 3 gånger.

När blod skall stå på N. N.,^ ställer man tummen, pekfingret och tredingen så, att dessa fingrar sättes på näsan och de andra två fingrarne i pannan, och sättes korsvis hvarje gång man nämner namnet.

Detta göres 3 gånger korsvis å näsan och pannan.

N. N. Detta blod skall hafva sådan leda till att rinna, som ‘Gud hafver vid den kvinna, som spinner om lördagen och varpar väfven 0111 måndagen, i Gud faders, Gud sons och den helige Andes namn. Amen.Vår herre Jesus Kristus han tog på drängen Mal-kus’ öra, han stämde hans blod, han läkte hans sår; så gör jag med dig N. N., i vår herres Jesu Kristi namn. Amen.

Så sant, som vår herre Jesus Kristus föddes jul-nattetid, och alla strömmar blefvo stämda och stilla på den tiden, så sant skall det blodet vara stämdt på dig N. N. och icke rinna, i namn: Gud faders, Sonens och den helige Andes. Amen.

Nu stämmer jag N. N. det blod, som vatten stod i Jordans flod, och på den magten sätter jag ådra mot ådra, sena mot sena, i namn; Gud faders, i namn: Gud sons, i namn: Gud 'den helige andes kraft.

Blod stå, blQd stå, blod stå! I Jesu namn. Amen, amen, amen.

Fader vår och välsignelsen läses.

Din moder Maria slog en påle i jorden, der han blef stående. Lika så skall detta blod stilla stå, i namn: Gud faders, Gud sons, Gud* den helige andes. Amen, amen, amen.

Fader vår läses 3 gånger.

Så snart skall jag stämma detta blod, som vår herre Jesus Kristus stämde floden, när ordet var nämdt, så var floden stämd, så snart ordet var nämdt, så var blodet stämdt, i Gud faders namn, i Gud sonsnamn och i Gud den helige Andes namn. Amen, amen, amen.

Läses: Fader vår 3 gånger och välsignelsen 3 gånger.

För ormhugg. /

Ormen låg under en rot, högg Jesus Kristus i sin fot;

Jesus gick på en jordfast sten, der fick han bot.

I namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen.

Detta läser man 9 gånger och är på en jordfast .'Sten; det hjelper, och det är visst.

Sante Per och vår Herre de redo på en väg. »Hvarför rider du icke», sade vår Herre till sante Per. »Det leda pyske, som var i busken, stack min häst». »Stig af», sade vår herre till sante Per. »Blås med din anda och stryk med ditt spö, det skall hvarken svida eller värka». Så stryker man med händerna och blåser på ormhugget 3 gånger, läser Fader vår 3 gånger och välsignelsen 3 gånger.

Jungfru Maria gick sig ut i gräset, hon hörde den lede ormen hväsa; jag gick mig ut mellan natt och dag, vår herre Jesus för mig tillsade: Kommen hit alle, som viljen mig hata, jag skall på dig etter kasta, blått och bangt, brunt om hjertat, du skall stå, men jag skall tala, du skall stå, men jag skall gåoch intet mera magt med mig få, än en mus gör jordfast sten, i herrans trefaldighets namn: Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes. Amen.

För etter.

Vissna och väsna, som en döder i jorden ligger, i herran Gud faders, Sons och helige Ande$ namn. Amen.

Jag N. N. blåser på dig för rödt etter, för blått etter, för brunt etter, for grönt ettér, för svart etter, för flygande etter; för stannande etter, för etter i vatten, för alla slags etter, under jorden och öfver jorden, i herran Gud faders, och Sons och den helige Andes namn. Amen.

Jag blåser på dig med blid anda, jag N. N. blåser af dig all värk och vånda, i herran Gud faders och Sons och den helige Andes namn. Amen, amen, amen,

För skärfvan hos barn.

Tag jord inom kyrkotröskeln och tigg den i orden och säg, att du vill hafva den till att bota för skärfvan, som ditt barn hafver; och då du hemkommit, svep jorden i en lase och lägg lasen, som jorden är i, i vatten, och låt barnet dricka af det vattnet, som jorden har legat i. Barnet skall dricka af vatt-net 3 sqndagsmorgnar eller tre torsdagsmorgnar i ny och nedan, så hjelper det. Det är försökt och det hjelper, det är säkert och visst.

För rosen.

Du gule rosen, du blåe rosen, du röde rosen, du gröne rosen, du brune rosen, du svarte rosen, du hvite rosen! Jag N. N. besvär dig, i hvad lem du är, eller i benen, eller i blodet, eller i lungan, vid Gud faders, Sons och den helige Andes namn, vid Guds majestäts kraft, vid alla dess tolf artiklar, vid det, som Jesus Kristus gjorde, att du ingenstädes må i köttet fa vara. Jag N. N. besvär dig, rosen och värk, att du strax afviker och förlåter denne Jesu tjenare N. N. och intet mera skadar eller bryter honom eller henne till värk eller pina i hufvud eller tänderna eller händerna eller någon ledamot. Jag N. N. besvär dig, att du strax viker af denne Jesu Kristi tjenare eller tjenarinna. '

För onda bettet.

Jag gick mig på en väg, der mötte mig Grimens kvinna. Jag sade: »Hvar skall du gå?» »Till N. N., att äta hans kött och bita hans ben». Det skall jag N. N. förbjuda.

Jesus och sante Per gingo vägen fram, der mötte mig Grimens kvinna. Hon sade: »Hvar skall du gå?» »Jag skall gå i byar och gårdar». ».Hvad skall du der göra?» »Jag skall gå till N. N., hanskött äta, hans ben bryta, hans sen or slita och hans blod lapa». Det skall jag förbjuda, du skall svinna bort under en jordfast sten, i herrans trefaldighetens namn: Gud faders, Sons och helige Andes. Amen.

För solskott.

Jag signar dig med min högra fot, du skall blifva tvesjukabot för lungesjuka, för tungesjuka. Så sätter man foten på hållet och läser denne bön 3 gånger, Fader vår 3 gånger och välsignelsen 3 gånger.

För trollskott.

Der kom 3 finnar Östan öfver landet, gjorde åt horreskott, trollskott, hjerteskott, lappskott, helskott, tarmskott. Jag skall göra åt alla de skott jag kan, i Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes namn. Amen, amen, amen.

Fader vår 3 gånger, välsignelsen 3 gånger".

Att skjuta bort på folk:

Trollskott, villarpaskott, folkaskott, jordskott, stjerneskott, flygandeskott, släckeskott,. skäppeskott, sälleskott, det som flyger och far, som jag icke uppräkna kan, ingen till något men, i namn: Gud faders, Sons och den helige Andes. Amen.

Fader vår och välsignelsen läses.För villarpaskottet.*)

Gå till en videbuske, tag 9 små grenar-och gör dig en krans af hvarje kvist, och besök den sjuke en söndagsmorgon, helt tidigt, och stryk på såret med dessa kransar förr än - solen går upp, och så dessa ord för hvarje krans: Jag skall bota dig för villarpa-skott, solskott och månaskott, i Faderns, Sonens och den helige Andes namn. Amen. '

Sedan brännes kransame upp, hvarefter ett plåster, :som hetex rödt mirakelsplåster, lägges på såret.

För daggormar.

Vissna och försvinn, som döder man i jorden ligger, i namn: Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes.

Jag ftianar och botar dig N. N. för låsabett och för grimsbett, för daggormar och för torbaggeetter, lefvande etter, för dödt etter, för sådan sveda och värk, för svulst och sår. Jag blåser på dig med en blid anda; jag blåser af dig all värk och vånda i den treenige gudens, Gud faders, Sonens och den helige Andes namn.

H B fc> P p X I Y r* Y A 1 -i * « *

/\ tY-t* H VTH^f t f p

S. c. 3. y. 4 cp. få

*) Lika med vildlappaskott.Att döfva vådeld.

Statt eld, statt eld i den glöd, som du itändt hafver. Såsom vår herre Jesus Kristus stod bunden vid det heliga korsets trä och såsom hans lif slocknade, skall ock din glöd slockna, i tre namn: Gud faders, Sons och den helige Andes. Amen, amen, amen.

Denne bon läses på tre ställen vid elden.

Jag manar dig eld, att du icke går vidare fram, vid Gud faders kraft och den helige Andes visdom, i namn: Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes. Amen.

Fader vår läses.

Skrif dessa orden på en spån och kasta den genom elden, så slocknar den; T Z Q P 0,N Z A S A

32 B A C E BERAD I B E R O v t a r f m. m.

Stå du eld uti den glöd lika som Jesus Kristus, den lefvande Guds son, stod bunden vid korsets trä, oss alle till godo. Jag rnanar dig eld, att. du icke går vidare fram än som jag nu går, vid faderns magt, sonens kraft och vid den helige andes kraft. Amen.

Eld, stå i den flamma, som vår herre Jesus Kristus stod på korsets stam!

Läs: Fader vår och välsignelsen.Jag slår dig 4;ill glöd, för Kristus stod uppå det höga korset och med sitt blod betalte för hela verl-dens synder; oeh med samma blod förbjuder jag dig, att du -ej går vidare än efter mina fotspår, i Gud faders magt och Sonens kraft.

Eld.stå, eld stå i Jesu namn! Amen, amen, amen.

När dröpelen är nerfallen.

Tag tre lerbitar öfver ugnsramen och stryk afvigt omkring halsen, och säg dessa orden trenne gånger: Denne ugn är gjord af lera och sten, för det han skall bota för hufvudvre, dröpelaskre, magavre och naglaskre, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen.

För mataledan.

Barnet mätes 9 gånger, och säges: Jag befriar dig N. N. från död man, jnaten och mataledan; sedan tages saxen genom bandet, eld, vatten och salt.

För bälsref.

Läses följande vers:

Jungfru Maria och kvinnor två, de gingo öfver en å; den ena band, den andra vann

och den tredja lyfte bältet ifrån bröstet.Att vargar ej skola taga kreatur:

Jungfru Maria och sante Per, låna mig nycklarna dina medan jag beder för fä och fåren mina!

Santa Repa, bevara min boskap väl för ulfven, räfven och vargatand, att de aldrig mer skada kunna göra något kvickt, än en orm gör en jordfast sten, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes! Amen, amen, amen.

Fader vår läses 3 gånger och välsignelsen 3 gånger.

Denne bön läses för kreaturen i fähuset val-borgsmessomorgon förr än solen går upp.

För kreatur:

Vår herre Jesus Kristus gick i sin välsignade örtagård, han såg sina ovänner för sig stå, han bad och välsignade dem alla i Jesu Kristi namn. Likaså binder jag djefvulen och alla onda andar och alla onda menniskor, gårdpager, vattenhästar, troll och upyske, som nu uppräknade äro, dem binder jag med det kraftiga och starka b;y*det, som Jesus Kristus band sina fiender. Jag binder lefver och lunga, tand och tunga, brosk och ben och allt det i dem är. Jag binder dig vid väs och vås, att intet efjter denne dag göra N. N. kreatur, eller något annat af hans egendom, någon skada invärtes eller utvärtes i någon måtto. Jag binder dem med det kraftiga och starka bandet, som Jesus Kristus band sina fiender, i den heliga trefaldighetens namn: Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes. Amen.

Med dyfvelsträck, bäfvergäll och röd korall rökas huset. Glöderna af bokkol.För sjuka kreatur:

Böka gick på lia, hvarför böka du, jag är sol-stucken, jag är ben, bensprucken, jag är köttmoje. Då kommer ,vår herre Kristus och säger: Jag skall bota dig med malt och salt och tre sillstjertar och kalflöpe, i namn: Gud faders, Gud sons och Gud den helige Andes. Amen, amen, amen. \

När kreatur trår efter hemmet och att ej något kreatur skall trå efter sitt hem då man har köpt det:

Gården är nedbrunnen och jag har hemtat dig, gå icke dit.

Detta läses tre gånger i hvarje öra.

För kreatur:

Jag förbjuder dig, du djefvul Lusifär, med alla dina förbannade andar, att du viker ifrån N. N. kreatur och icke mer skadar dem till lif eller lem. Jag lånar Jesu Kristi kraft och hjelp härtill, som lemnat kreaturen i menniskors magt och våld. Förläna, o Gudy din nåd härtill för Jesu Kristi skull, i namn,: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen.

Jesus Kristus och begge röfvarenas f *j* f Jungfru Marias vapen, 3 gånger Sante Pers vapen, 3 gånger Sante Bengts vapen, 3 gånger ^

Sante Hans’ vapen, 3 gånger Kristi kors och spikar , i Jesu namn. Detta

skrifves med en bokstaf för hvarje ord samt solens Q och månens tecken (£.Vik ifrån N[. N. och N. N. fäkreatur, du förbannade orene ande, och gif den helige Ande rum, att du icke mer skadar dem, genom hans kraft, som kommen är af Jesus Kristus, i namn: Fadems, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.

För hastig sjukdom:

Gröne man gick på strand, mötte honom hans frua Grann. Så sade vår herre^»Hvar skall du gå?» Sade korset: »Hvar skall du gå?» Sade jungfru Maria: »Hvar skall du gå?» Sade Sante Per: »Hvar skall du gå?» »Jag skall gå till N. N.,» sade vår herre. »Nej!» sade korset. »Nej!» sade jungfru Maria. »Nej!» sade sante Per. »Du skall gå på jordfast sten, der ingen ror och ingen bor, der skall du vara till N. N. får sin helsa igen». I namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.

Då krutet är döfvadt:

Så sant som Jesus Kristus har befalt, att hela jordens stoft skall brinna på den yttersta dagen, lika så sant skall nu detta krut brinna i Gud faders, Gud sons och den helige Andes namn. Amen, amen, amen.

Emot all trollkonst:

Tag en solsvarta och öppna hennes mage. Der finner du då 2 stenar, en gul och en röd; och om du hafver den röde stenen på dig i en linnepåse under venstra armen, så gör trollfolk dig ingen skada. Tager du den gule stenen, och förvarar hos dig, tager du den i munnen och kysser en piga, så blir hon såförälskad i dig, att hon ej kan öfvergifva dig förrän -du lägger stenen i dricka, då hon svettas. Tag så stenen i munnen och kyss henne, så blir hon kär på nytt.

I svalans mage finnes 3 stenar, en- hvit, en röd och en svart. Bär du den hvite, så skall du öfver-vinna dina motståndare; bär du den röde, skall ingen förgöra dig; och bär du den svarte, skall ingen förgöra dig eller slå dig i hjel.

Att mana upp en död:

Med en årsgammal hasselkvist göres en krets omkring grafven från hvilken du tager mull 3 gånger i din venstra hand. Säg så: Jag manar dig, du döda lekamen med din anda, vid Kristi f, jungfru Marias börd och de helige evangelisters och apostlars gång, att du står upp och möter mig här på detta ställe innan tolftiden, då jag vill fråga dig hemliga; och du skall svara mig 3 ord, dem jag icke uppenbara skall; och besvär jag dig, att du ej löper utom denna krets, ej heller till minsta hufvuflhår skadar, i heliga trefaldighetens namn och Marias börd och de helige evangelisters och apostlars gång. Amen.

Skrif sedan dessa tecken omkring kretsen:

gå 2 eller 3 steg baklänges utom kretsen.

När han har talat med dig, löper han afvigt omkring i kretsen. Kasta då 3 gånger mull emot honom i nio kretsar, så går han strax ner.

grenen i jorden ochFör sjukdom till lifvet eller döden:

Tag kvinnomjölk, af hvilken ett piltabam diarv

, och af den sjukes urin. Blanda det samma, och;

löper mjölken i hop, så varder han frisk och sund,,

men löper icke mjölken i hop, så dör han.

/

Att återställa vänskap:

När du ser dem stå och talas vid utan vidare tankar, eller i en stilla andakt tänker på de personerna, så säg: Vara vira vorm dia botus. Gör ej, åtskilnad mellan dessa personer N. N., att deras vänskap och kärlek varar så länge ifrån, som solen är ifrån jorden och själen ifrån den menniska, som dog: i går, i Faderns, Sonens och den helige Andes namn. Amen, amen, amen.

Att få godt svar af en menniska:

Bär på en räftunga, så får du alltid -ja, men aldrig nej.

Att en flicka skall blifva kär i dig:

Skrif dessa tecken i din högra hand, när du tackar henne för sist.

IK .[• ZrpryuQQ2 2S.

Du kan äfven skrifva följande tecken på ett äple och gifva henne det, så får du hennes gunst:

'jfø d k m Remade k n m /**^

Äfvenledes kan du skrifva i din hand dessa tecken: E i P f. a. b. b. i 9C i kif. Om du stryker henne under ansigtet, får du bestämdt hennes kärlek. Tror du medlet ej, så försök det på en hund.Att mana fram en tjuf:

Läs nedannämde ord öfver vattnet en torsdags-afton och stå på dina bara knä medan du läser.

Vergo ede gregia prona bis appes lemo fund preles åd dom nus pronabis,

Läs dessutom 5 Fader vår och 5 heliga Maria för dig sjelf och för din egen frihets skull, således: Välsignad är min lifsfrukt, välsignadt är mitt blod. Liksom Naman blef helbregdad vid profetens röst, så skall ock jag varda genom herrans ord, i namn: Fadems, Sonens och den helige Andes namn. Amen, amen, amen.

Att ställa hem en tjuf:

Tag ett folkaben på kyrkogården och lite stoft under altaret och lite under kyrkan, och lägg det under ditt hufvud om natten i en linneklut eller lakan, så får du på din begäran se tjufven.

Att tjufven skall blifva kvar, när han stulit från

dig:

Gå på kyrkogården, sök upp ett folkaben och begär att få låna det på huru lång tid som helst, och säg: Jag besvär dig, du benets anda, vid jungfru Marias börd och alla apostlars gång, och jag uppväcker dig till en väktare öfver allt hvad jag eger, att ingen tjuf, eho det vara må, skall kunna stjäla bort något af mitt gods, utan blifva ståndande dervid tills jag tillstädjer att min väktare gifver honom lös. Så länge du har benet i din kista, blifver benets anda en väktare öfver ditt hus.Att nedsätta en flicka:

Tag en spik af en graf och lite jord, i alla djeflars namn, och sätt den midt i der hon kastat sitt vatten, och säg: Härmed nedsätter jiig dig N. N. med det äktenskapsförbund, som du har ingått med N. N.; så nedsätter jag dig N. N., och det uti hela Belsebubs, Beliams och Lusifärs namn; men strö den förr nämde jorden hastigt öfver stället.

Att vinna spel:

Skrif dessa tecken och bär dem på dig; har anim anani X hanani X = hån.

Att spö ej skola bita på dig:

Stjäl dig en hake och en mörna af en kjortel, tag sedan 2 eller 3 hufvudhår, vira om din venstre tumme och kasta dem öfver din venstra axel då du går fram till pålen. Säg så: Det ger jag dig satanas för du håller din hand öfver min fattige rygg medan jag hänger.

Att öppna en lås:

Tag ett ägg af en svalas rede och koka det. Lägg det igen och låt det ligga i 3 dagar. Då finner du en sten i bottnen, och då du håller stenen framför en lås, öppnas den genast.

Att spela på lotteri med tur:

Gå en torsdagsafton, sedan solen gått ned, till kyrkogården och sök upp ett stort ben. Skrif derpåalla 90 numren och säg: I morgon så har du döde ande, §om är eg are af detta ben, utstrukit alla så nära som de 5 nummer, som skola vinna; och det manar jag dig att du gör i alla djeflars namn. Amen.

Att höken icke skall taga hons:

Julafton lägges på' bordet korn under ljusstaken medan ljuset brinner om natten. Juldagsmogonen gif-ves hönsen att äta af det kornet, hvarefter höken icke tager några höns det året. Det är säkert.

Då en ko mjölkar blod:

Vänd mjölkbyttan upp och ned, mjölka så på den och slå så ut denna mjölk. Hjelper säkert.

Då en ko är mjölkstulen:

Gif kon in af det som är stulet och hemburet, så hjelper det.

Då en ko kastar blod:

Slå 7 spannar vatten på kon. Det hjelper.

Då får och getter ej vilja trifvas:

Tag ett stycke flygrönn en torsdagsmorgon förrän solen uppgår; gör deraf ett kors och skrif deri, som följer: Adomine Pater adominel, E L L S T M. Lägg det en afton i ditt gethus vid dörren, i getternas ris och lammaströ.Att något djur ej går från dig:

Det är godt att hafva på sig en slags rot, som neter eti kant. Något djur går då icke från dig.

När svin äro sjuka:

Köp skorpiondroppar och gif dem, 15 åt ett ungt svin och 55 åt ett gammalt.

När kreatur fått trollskott:

Man tager tre alepinnar och håller dem på sidan af kreaturet och säger: »Jag skjuter dig!» »Hvad skjuter du?» »Jag skjuter bort trollskott, solskott, villarpaskott och allt annat djefvulskap, som i vädret flyger och far, i bergen, der ingen bor, i sjön, der ingen ror, i stock och sten och^icke detta kreatur till men. Så håller man på sidan af kreaturet med alla 3 pinnarne och bryter af en pinne i sender, och så läser man detta tre gånger och bryter af en pinne i sender. Sedan samlar man alla pinnarne och tager afvigt om kreaturet 3 gånger och bryter af dem allapå en gång öfver korsleipmen och håller dem åt norr, allt uti namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.

Fader vår läses 3 gånger och välsignelsen^ gånger.

För giktvärk:

Tag 9 uder(?), 3 i sender, omkring der värken är, och säg: Josef stod på stenar, höll sig vid bena, gikten mig slår, ormen mig grämer, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen. < Fader vår 3 gånger, välsignelsen 3 gånger.

Att sätta i fähus och stall eller hvad rum soni helst:

Man skall stå upp i den heligk treenighetens namn, man skall vara fastande och man skall vara rentvagen i ansigtet och händerna, och man skall taga en ekpåle eller kubb af roten och hugga honom fyrkantig och borra 9 hål och skrifva 9 X och 9 slags fruktbärande träd och hvitlök och hår af alla kreaturen, som stått i stallet, i Jesu Kristi X ? och •när denne påle är färdig, så läs dessa orden: Död och dom mig förestår, men denne påle jag nerslår; och att du från detta förr nämda folks, N. N., v kreatur, tager bort allt ondt ock i detta hus, först en månad härefter eller ock så länge verlden står. Detta befaller jag, Jesu Kristi tjenare, i namn: Faderns, Sonens och den helige Andes. Amen, amen, amen.När en ko far ondt i jufret då hoh har sinat: Man hälsar om morgonen och säger: God kväll, Flona eller Flena, hvarför sitter du här och menar? Dig skall jag förmena. Om kvällen helsar man och säger: God morgon Flona eller Flena, hvarför sitter du här och menar? Dig skall jag förmena.

Denne bön läses 3 gånger, hvarefter man håller i jufret och gifver med det samma kon in något af en tjurmede, hvarmed man stryker jufret afvigt 3, gånger.

Allt hvad du önskar blir beviljadt;

Tag hjertat och blodet af en flädermus och sy det in i en liten påse. Bind den under venstra armen, så skall du, så länge du bär den på dig, få allt hvad du önskar.

När fäkreaturen ej kunna lemna urin från sig:

Skär i örat på en hund så det blöder. Tag af denne hund blodet på en brödbit och gif kreaturet det in om det är ett honkreatur. Är det ett hankreatur, så tag blod ur örat på en hynda och gif oxen in det.

Tag 3 löss på en pojke och stick dem bak på

kon.

Tag en guldbagge, svält den i hjel och gif kreaturet in, så hjelper det.

Tag 9 skedblad jäst och 9 vägglöss och gif kreaturet in. Det hjelper.När barn äro oroade nattetid och icke vilja

sofvar IFMFICWEIBtfFMASOW IDDVBTOIDS^Z SKDMSNLV KSLDLFICINFOSCDäfA.

A M EN. AMEN. AMEN. HL

sgsgg^nnnuuux x x 5S 66

Lägges under barnets hufvud.

Reseft till en sass trollrökelse för kreaturs botande.

Bäfvergäll....................•..4 öre.

Antemonium...4 »

Difvels Dräck ....4 »

Sassefas Träd ....4 »

Blandad rökelse ....4 »

Pionsten ....4 »

Dito Röd...4 »

Döds Skalle..4 v

Evi Rask .....T...4 »

Angeli Karot...4 »

Märsetorn..4 »

Memo Ralis...4 »

Johannis Bröd ....4 »

Christinæ Träd...4 »

Atolaptotraf ....4 »

Djäfle Ört..4 »

Svärt Commens ....4 »*Tidetoast ....4 »

Flygande Drake Frö..4 »

Hvalfisk' Spjut ....4 »

Grått Troll Svafvel ....4 »

Svärt Koral ....4 »

Hvitt d:o ....4 »

Rött d:o ....4 »

Ormes blomma...4 »

Bemsten ....4 »

Säverbom ....8 »

§alt Petter Orm ....20 »

Andelycke...4 »

Summa 1 kr. 36 öre.